

ქართლის ცხოვრება

3

ქართლის ცხოვრება

ქართლის ცხოვრება

ტომი III

გაიქურ სულაკაძის
ბაიბლიოთეკა

ქართლის ცხოვრება
ტომი III

ყდის დიზაინი: ნათია კვარაცხელია
დაკაბადონება: თინათინ ბერბერაშვილი

ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა
პირველი გამოცემა, 2012

შპს „ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა“
დავით აღმაშენებლის 150, თბილისი 0112
ტელ: 291 09 54, ელფოსტა: info@sulakauri.ge

ISBN 978-9941-15-601-4

„History of Georgia“
Bakur Sulakauri Publishing, First Edition, 2012
Bakur Sulakauri Publishing Ltd
D. Agmashenebeli ave. 150,
0112 Tbilisi, Georgia

www.sulakauri.ge

ბუკი ეგნატაშვილი

ახალი ქართლის ცხოვრება

სარჩევი

პირველი ტექსტი 9

მეორე ტექსტი 157

მესამე ტექსტი 203

პირველი ტექსტი

უამამდე, ღმრთივ გვრგუნოსნსა მეფისა გიორგისამდე ძისა თავდადებულისა მეფისა დიმიტრისამდე, ეწერათ ცხოვრებანი ქართველთანი. ხოლო ძისა მეფისა გიორგისა, მეფისა ბაგრატისა, არლარა წერებულ იყო, ვიდრე მეფისა გიორგისა ძისა ბაგრატისამდე. ხოლო ამის ბაგრატისა და ძისა მისისა კოსტანტინესი დაეწერათ და ვპოვეთ ძუელთა წიგნთა შინა და ქუემორე რიგსა მისსა ზედა დაგვწერია. და ესე ამბავნი მის-ზემოთნი გუჯართა და სპარსთა და სომეხთა ცხოვრებისაგან გამოვიღეთ და აღვწერეთ, ხოლო მეფისა ალექსანდრესა და ძისა მისისა მეფისა კოსტანტინესი და შემდგომი ძუელთა კაცთა და სპარსთა ცხოვრებისა, და ქორანიკონთა და გუჯართაგან აღვწერია ვიდრე მეფისა როსტომისამდე. ხოლო მეფისა როსტომის-აქათი თვთ თუალითა მნახველთა და მისთა ომებთა შინა მყოფთა კაცთაგან აღვწერია. და, როდენი საეჭუელი იყო, უწმარ ვყავით, ხოლო მართალი აღვწერია ცხოვრებისა ბაგრატ მეფისითგან.

ცხოვრება მეფე ბაგრატ ბაგრატიონისა, ა-წ

უამსა მას ოდეს განაგებდა ღმრთივ-გვრგუნოსანი მეფეთ-მეფე ბაგრატ, ეპყრა ყოველი საქართველო საბრძანებელსა თვსსა ქუეშე. მას. უამსა იჯდა კათალიკოზი ელიოზ, კაცი საფერი საქმისა.

და ჟამსა მას გამოჩნდა კაცი ერთი თურქეთის ქუეყანასა, სახელით თემურ, ხოლო ეწოდაცა ლანგი, და იყო ესე მკელობელი, და სპარსთა ენათაგან „ლანგ“ მკელობელსა ეწოდების, ამად ეწოდა ლანგ-თემურ. და ესე ლანგ-თემურ იყო გუარად ჩინყიზი; და ამისთვის ეწოდა ჩინყიზი, რომე თურქეთისა ქუეყანისა მკვდრონთა იყოფებოდა ქალი ერთი, და იყო ქალი ესე მრავლისა ერისა და ულუსისა უფროსი, და იქმნა მის ზედა საქმე ესევეთარი: დაორსულდა დედაკაცი იგი, და არა ესუა ქმარი. და შეუძნდა საქმე ესე ერსა და ულუსსა მისსა და შეკრბეს სრასა მის დედაკაცისასა და მიუვლინეს მოციქული და ესრეთ ეტყოდეს: „ვინათგან მთავარ და უფალ ქე-ნილ ხარ ჩუენ ზედა, რასათვს შეამთხვე თავსა შენსა საქმე ესე სა-კიცხელი“. ხოლო იგი უარჰყოფდა და ესრეთ ეტეოდა: „უკეთუ ირ-ნმუნებთ სიტყუათა ჩემთა, უნყოდეთ, რამეთუ ჩემ თანა მამაკაცი არა ყოფილა და არცა მივდგომილვარ ჴორციელთა კაცთაგან, და, უკეთუ არა რნმუნო ხართ, დაადგინეთ ჩემ თანა მსტოვარნი კაც-ნი სარნმუნონი თქუენნი და მე ცხადად უჩვენო, ვინ მოვალს ჩემ თანა“. და დაადგინეს ერმან და ულუსმან მისმან მცველნი და იხილეს მსგავსი ნათლისა და ჴელოვანება ელიარისა რომელი მივიდა ღამე დედაკაცისა მის თანა და მსგავსმან განისუენა მსგავსისა თანა. ვითარცა სცნეს საქმე ესე, ირნმუნეს ერმან და ულუსმან მის-მან, ღამე ყოველ მოვიდოდეს დედაკაცისა მის თანა და იყოფებოდა, და იტყოდეს: საქმე ესე ჭეშმარიტ არს. და რაჟამს მიუდგა დედაკა-ცი იგი და იშვა მისგან ყრმა წული, აღიზარდა და უწოდეს ყრმასა მას ძედ ნათლისად და გააწელმწიფეს და ყვეს პატრონად თვსად. და მიერიოგან უწოდეს ჩინყიზი და სნამს მათ ვიდრე აქამომდე დიდ გუარად. მიერიოგან მეფობენ ძენი მისნი.

და ესეც ლანგ-თემურ თესლისაგან მათისა იყო და პატრონობდა ულუსსა რომელსაღამე ზედა. და პოვა ჟამი რამე ნებისა თვსისა და მოკლა მეფე თურქთა და მოსრნა ყოველნივე ძენი მისნი და თვთ დაიპყრა სრულიად თურქეთი და პატრონობდა ყოველთავე ზედა.

და ამიერიტგან გაძლიერდა ლანგ-თემურ და პოვა ჟამი წარმართებული საქმისა თვსისა და დაიპყრა რომელიმე ქუეყანა და წარემართებოდა საქმე მისი კეთილად, ვითარცა არს ჩუეულება სანუთოსა ამის სოფლისა, და იყო რჯულითა სუნი.

წარმოემართა და მოინია სომხითად. და მოაოჭრა სომხითი და ტყუე-ყო, და ჭირი დიდი მოწია მათ ზედაო, რამეთუ თვსად მიიმძლავრნა იგინი და ყო საბრძანებელსა ქუეშე თვსსა.

და წარვიდეს მუნიტგან და მიიწივნეს კარსა, და იპყრნა და მოსრნა ყოველნივე, რამეთუ ვერვის ძალ-ედვა წინააღდგომა მისი სიმრავლისაგან სპათასა. და დაიბანაკა და დაიზამთრა მუნვე. და იყო ზამთარი ფიცხელი.

ამას ჟამსა შინა მიერთო ათაბაგიცა და პატივ-სცა ღიდად ათაბაგსა.

და შემდგომად ზამთრისა წარმოემართა ქართლსა ზედა, რამეთუ ესე იყო წადილი მისი. გარდამოვლო აბოცი და მოაოჭრა და იავარ-ყო ყოველივე, ქრისტეს აქათ ჩ ტყე. ჩამოვლო თრიალეთი და ვერა აღუდგეს წინა. რომელცა ან საბარათიანოდ უწოდენ მუნებურნი, და იგინიცა მოსრნა და მკვდრნი მის ადილისანი და შემუსრნა სიმაგრენი და ციხენი მის ადგილისანი.

და ვითარცა ესმა მეფესა ბაგრატს, გამაგრდა ციხესა ტფილისისასა. და, რა ესმა საქმე ესე ლანგ-თემურს, უფროსად განძნდა და დაუძიმდა წინააღდგომა მეფისა ბაგრატისა. წარვიდა და მოადგა ციხესა ტფილისისასა, უბრძანა სპასპეტთა, სპასალართა და მეზღოლთა მისთა ყოველთავე ბრძოლა ძლიერი, და მრისხანებით მიეტევნეს ციხესა ტფილისისასა. და გამოვიდა მეფე ბაგრატ და სრულიად ქართველნი, მიეტევნეს ურთიერთას, და ბრძოდეს ქართველნი ფიცხად. და იქმნა იმიერ და ამიერ ბრძოლა ძლიერი და მოისრა ორგნითვე სიმრავლე კაცთა ფრიადი, და უფროსად მოსწყდეს. სპანი თემურისანი და ვერლარა აღიღეს ციხე ტფილისისა. და შემდგომად ამისა მოიპოვა ლანგ-თემურ ღონე ესევეითარი:

ქმნეს ჩელტები რკინისა, და იფარეს სპათა მისთა, და სიმრავლისა-
გან ლაშქართასა მიეტევნეს ციხესა და მძლავრებით შემუსრეს და
აღიღეს ციხე. და შეიპყრა მეფე ბაგრატ და ყოველივე მყოფი ციხე-
სა მას შინა, და თვთ დაიპყრა ციხე და ტყუე-ყო მეფე ბაგრატ. ხოლო
დაჰპატიჟა ლანგ-თემურ რჯული მაჰმადისა, ხოლო მეფემან არა
უსმინა და ჰყვა პატიმრად.

მაშინ წარვიდა ლანგ-თემურ ყარაიაში ნადირობად: მოინადირ-
ეს, შეექცეს და დაჯოცეს მრავალი. და მიერიტგან წარვიდეს ყარა-
ბალსა და მეფე ბაგრატცა თანა წარიყვანეს პატიმარი, და ვითარცა
მიინივა ბარდას, დაყო მუნ ჟამი რაოდენიმე.

მაშინ ლანგ-თემურ ყო ვინმე სარდლადა ერთი მოყმეთა თვსთა-
განი რჩეული, და მისცა მას ლაშქარი მრავალი, და წარგზავნა შიდა
ქართლსა ზედა, რამეთუ თვთ ლანგ-თემურ არა მოსრულ იყო შიდა
ქართლსა, და უბრძანა შემუსრვა ციხეთა და ქალაქთა, მოსრვა პირ-
ითა მახვლისათა ყოველთავე მუნ მკვდრთა, მამაკაცისა და დედაკა-
ცისა. და ჟამსა მას იყო ქორანიკონი ქრისტეს აქათ ჩ'ტჳგ.

და მოინივნეს ლაშქარნი მისნი და იავარ-ყვეს და მოაოჯრეს ყო-
ველივე საქართველო, შემუსრეს და დაარღვეეს წმიდა კათოლიკე
ეკლესია მცხეთისა, და მიინივნეს მუნით ქუაბთა-ჯევს, და შეიპყრეს
მუნ მყოფნი კაცნი, მამანი და დედანი, მღვდელნი და დიაკონნი და
მონაზონნი, და შეამწყუდიეს ტაძარსა წმიდისა ქუაბთა-ჯევისა
ლ(მრ)თის-მშობელისასა. და შეუგზნეს ცეცხლი შინაგან ეკლესიისა
და დაწვეს რომელიცა იყოფებოდეს ეკლესიასა მას შინა და ვიდრე
დღეინდელად დღედმდე იხილვების შინაგანიატაკსა ზედან წმიდისა
ეკლესიისასა და დამწვარნი სახენი მათნი დღესაცვე ზედან სხენან.

და აღიყარნეს მუნითგან და წარვიდენ ზედა და, სადაცა ვინ იხ-
ილეს კაცნი და შენობა, მოსრეს და აღაოჯრეს ყოველივე. და მიი-
ნივნეს რუის[ს]ა და მოიცვეს იგიცა, და იავარ-ყვეს და ეკლესია
წმიდისა ლ(მრ)თაებისა ძირითურთ აღმოფხურეს, და მოაოჯრეს.
ყოველივე ქუეყანა.

და წარმოვიდეს მუნიტგან, და ჩამოვლეს კახეთი და იგიცა
ალაოვრეს და დანვეს და წარვიდეს.

და იყო მუნ ჟამ რაოდენმე, ხოლო წარვიდა მუნიტგან და მივიდა
შაქის. და მიერთნეს ყოველნივე მკვდრნი მის ადგილისანი, დიდე-
ბულნი და მცირენი, კავკასიანნი და ლეკნი, შირვანელნი და გილან-
მაზანდარელნი.

და თანა ჰყვა მეფე ბაგრატ, ტყუოდ ჰყრობილი. და კუალად
ლონე-ჰყოფდა ლანგ-თემურ მიტცევად მეფისა ბაგრატისა რჯულსა
ზედა მაჰმადისასა ლიქნითა და მრავალთა ნიჭთა ქადებითა. მაშინ
გულისჴმა-ჰყო წინააღრჩევით მეფემან ბაგრატ, და მოიწელოვ-
ნა განზრახვა ესევეთარი, და მიჰყვა ნებასა მათსა არა გულითა
ჴმშმარითა, არამედ საქმისა ამისთვის, რომელი წინამდებარემან
სიტყუამან გაუწყოს, და მორჩილ -ექმნა ლანგ-თემურს და მიიტცა
რჯულსა ზედა მაჰმადისასა. მაშინ ლანგ-თემურ განიხარა სიხარუ-
ლითა დიდითა, და შეიტკობ მეფე ბაგრატ და პატივ-სცა დიდად,
და ძუძულსა საბოძვარი და შესამოსელი საწელმნიფო, საგებელ-
სახურავი, მსგავსი სიდიდისა მათისა, დიდად ითვსა და მრავალსა
კეთილს-უყოფდა. მაშინ მრავალთა ქართველთა დაუტევეს რჯული
თვსი და მივიდეს რჯულსა ზედა მაჰმადისასა. ხოლო მაშინ დიდად
მწუხარე იყო მეფე ბაგრატ და იტყოდა გულსა შინა თვსსა: „არა
ვსცე ძილი თუალთა, არცა განსუენება ჴორცთა ჩემთა, ვიდრემდის
არა ვიძიო მათ ზედა შური“, და საქმე ღმერთსა მიანდო. და უმეტე-
სადლა ზრუნვიდა დატევებისა რჯულისა თვსისათვს და მიდრეკისა
ქართველთათვს. მაშინ მოიპოვა ლონე ესევეთარი: ვინათგან დიდად
სარწმუნო უწნდა ლანგ-თემურს და მორჩილობდა სიტყუასა მეფის
ბაგრატისასა, და ჰრქუა ლანგ-თემურს: „ვინათგან ვსცან კეთილად
სიმტკიცე რჯულისა შენისა, ან მეცა მოქენე ვარ, რათამცა სრული-
ად მორჩილ ვყვნე რჯულისა თქუენისა მკვდრნი საქართველოსანი
სრულიად. უკეთუ გნებავს მოქცევა მათი სჯულსა თქუენსა ზედა,
ან მომეც სიმრავლენი სპათა თქუენთანი, და წარვალ თემთა და

სამეფოთა ჩემთა, და მოვხადო კაცთა მყოფთა მთის ადგილისათა: მთიულთა, ოვსთა, დუალთა, სუანთა, აფხაზთა და ყოველთავე მუნ მყოფთა, და მე დავარნმუნებ სჯულსა თქუენსა“.

და ვითარცა ესმა ლანგ-თემურს განზრახვა ესე მეფისა ბაგრატიისა, განიხარა სიხარულითა დიდითა, და მოსცა საბოძვარი ურიცხვ, და სპანი, ვითარ თორმეტი ათასი, და სარდალი უჩინა, და წარმოაჩინა მეფე ბაგრატ საქართველოსა ზედა.

ვითარცა მოინივნეს კერძოთა და არეთა საქართველოსათა, მაშინ გაგზავნა ჩინებული და სარწმუნო აზნაური რუს ეგნატაანთაგანი, და საიდუმლოდ მიუწერა მეფემან ბაგრატ ძესა თვსსა გიორგის ესრეთ, ვითარმედ: „მე მოვალ სპითა ლანგ-თემურისათა და თქუენცა შეიყარეთ სპანი საქართველოსანი და მზირად წინა შეგუეეთხვენით ერთსა სიმაგრესა და ვინროთა გზათა ზედა, და მეცა მოვალ თქუენ თანა, და უქმნათ წინაუკანა, და მოვსრათ პირითა მახვლისათა, და ვიძიოთ შური პირველი, რომელ ჰყვეს მათ ჩუენ ზედა“.

და ყო ეგრე, ვითარცა მიუწერა მამამან ძისმან, და შემოიყარნა სპანი საქართველოსანი რჩეულნი, და დაუმზირდა გიორგი ერთსა ვინროთა გზათა და სიმაგრეთა ზედა. რა მიიწივნეს მეფე ბაგრატ და სპანი ლანგ-თემურისანი, მაშინ მიივლტოდა მეფე ბაგრატ ძისა თვსისა თანა. და განეწყუნეს წინა-უკმო, და მიეტევნეს ქართველნი, ვითარცა ლომნი, და იქმნა ბრძოლა ძლიერი. მოსრეს და ამოსწყვტეს სრულიად თათარნი. და მოკუდა კაცი თორმეტი ათასი თათართაგანი, და არარა ევნო სპათა საქართველოსათა. და იძიეს შური პირველი. და წარვიდა თვსად მეფე ბაგრატ და ძე მისი გიორგი გამარჯუებული.

და ვითარცა მიიწია ამბავი ესე ლანგ-თემურისა, დიდად შეუძნდა და მწუხარე იყო საქმისა ამისთვის, და დაიბანაკა მუნვე ზამთარსა მას. და ვითარცა მოინივა თუე მარტისა, შემოიკრიბა სიმრავლე ლანგ-თემურ და წარმოემართა კუალად ქართლად, განძვნებული

ფრიად. და დაუტევა შაქისი და მოინივა ბარდავს, და მუნ დაუტევა ბარგი სამძიმარი, რომელი არა ეჭმარებოდა. და დაარჩივა მეომარი სპა, და თვთ წარმოემართა სიმრავლითა ურიცხვთა სპათათა, და მოინია მდინარესა ზედა მტკუარსა. და მტკუარსა ზედა გასდვა ჯიდი ნავებითა და განვლეს მას ზედა. მოვიდა შირვანშა, და შემოეყარა ჯარითა ლანგ-თემურს, და წარმოემართა საქართველოსა ზედა.

მას ჟამსა იყო გაზაფხულის პირი და ციოდა დიდად და მოსწამდა და სთოვდა.

და ვითარცა მოინია ლანგ-თემურ საქართველოსა შიგან, დახუდეს მეფე ბაგრატ და ქართველნიცა შეყრილნი. და მიეტევნეს ერთმანერთსა, და იქმნა ბრძოლა ძლიერი, და მოისრა იმიერ და ამიერ კაცი ურიცხვ და უფროსად თათარნი ორი ზომა მოისრა ომსა მას შინა. და სპათა სიმრავლისაგან თათართასა მძლე ექმნე; თათარნი, მიიქცეს. და ივლტოდეს ქართველნი სიმაგრეთა და ხიზანთა თვსთა თანა, და რომელიმე შეიპყრეს, დაწოცეს და ამოსწყვტეს, და ყოველივე მოსრეს პირითა მახვლისათა. ხოლო ქართველნი წინავე უწყოდეს მოსვლა ლანგ-თემურისა და ყოველივე შელტოლვილ იყვნეს მთასა კავკასიისასა. და მოჰყვნენ თათარნი თანა, შემოვიდეს საქართველოში, მოითარეშეს, მოაოჭრეს და დაწვეს ნმიდანი ეკლესიანი და ალაოჭრე ქუეყნები, და ხიზანი ვერა დააქვლეს.

და შემდგომად ამისა შეიქცა ლანგ-თემური თვსადვე. და ამისად შემდგომად წარვიდა კუალად ყარაბაღსავე, დაყო მუნ ხანი რაოდენიმე.

და ჟამსა ამასვე მიიცვალა მეფე ბაგრატ და დაჯდა მის წილად ძე მისი გიორგი მეფედ. და იყო კათალიკოზი ელიოზ. და მიიცვალა კათალიკოზი ელიოზ და დაჯდა მის წილ კათალიკოზი გიორგი.

K35.989
4

მეფე გიორგი, ათ

და დაიპყრა მეფემან გიორგი ყოველი საქართველო, და იმერნი და ამერნი.

და რა ესმა ლანგ-თემურს დაპყრობა საქართველოსი მეფისა გიორგისაგან, იწყინა დიდად ამისთჳს, რომე მეფემან ბაგრატ იძია მას ზედა შური, მომსრველმან სპათა მისთამან. ამისთჳს დიდად მტერ ექმნა, და წარმოგზავნა სარდალი თჳსი ყარალათი სპითა მრავლითა მოწინავედ, და თჳთცა უკანა გამოუდგა და წარმოემართნეს საქართველოსა ზედა სპითა ურიცხვთა. და გასცა საბოძვარი მრავალი სპათა თჳსთა ზედა, და დაიერთგულა. მოვიდა და დადგა ყარაბაღს და ალიგსო ყარაბაღი სპითა. და მოიწია საზღვარსა ქართლისასა, და მიუწერა მეფესა გიორგის წიგნი, და მიუძმცნო ესრეთ, ვითარმედ: „მე ვარ მეფე შენი და მოვედ ჩემდა და შემომრიგდი, და მოგცემ საბოძვარსა მრავალსა და დიდად პატივ-გცემ; და უკეთუ არა მორჩილ მექმნები, უბრძანებ ლაშქართა ჩემთა და მოვაოწრებ სრულიად ქუეყანასა შენსა“.

და ვითარცა მიიწია მოციქული მეფისა გიორგისა წინაშე, და ესრეთ უპასუხა მეფემან გიორგი მოციქულსა მას, ვითარმედ: „მე მეფისა შენისა უმცირესი არა ვარ, და არცა ძალ-უც მოოწრება ქუეყანისა ჩემისა და, ვინათგან უთქუამს, უკეთუ არა აღასრულოს საქმე ეგე, იყოსმცა დიაცი და არა კაცი“.

წარვიდა მოციქული იგი ლანგ-თემურისა და მიართუა ამბავი ესე და მოაწესნა ქება დიდი მეფისა გიორგისა, სიმჴნე და სიკეთე მისი და სპისა მისისა. და რა ესმა, სიტყუა ესე ლანგ-თემურს, განძნდა დიდად და აღიყარა და წარმოვიდა ლაშქრითა ურიცხვთა.

და რა ესმა მეფესა გიორგის, მაშინ თანა ახლდენ იმერნი და ამერნი და მესხნი და ყოველივე საქართველო, – აღიყარა იგიცა და წარმოვიდა; და ეწყუნენ ურთიერთას, და იქმნა ბრძოლა ძლიერი. და იყო ქარი ძლიერი და აყრიდა მტუერსა პირსა ლაშქარსა ლანგ-

თემურისასა, და განმწნდეს ძლიერად ქართველნი და მიეტევნეს, ვითარცა ცეცხლი თივასა, და მოსრნეს და ამოსწყვტეს სპანი მრავალნი ლანგ-თემურისანი ესრეთ, რომე ამისთანა მარცხი და ზიანი არაოდეს შემთხუევია სპათა ლანგ-თემურისათა. და შეადრწუნეს დიდად ლანგ-თემურ და ლაშქარნი მისნი, არამედ სიმრავლისაგან ლაშქართასა ვერლარა დაიდრნეს, და იდგნენ მუნვე შენუხდა ლანგ-თემურ და გამოიმეტა თავი, აღუძახა ლაშქართა თვსთა. მაშინ განმწნდენ სპანი ლანგ-თემურისანი, და განიწირნეს თავნი, და არლარა ძალედვით ქართველთა, დიდის ომისა და სიმაჟურალისაგან განდრკეს ქართველნი და ივლტოდეს. და წარვიდეს მათათა და სიმაგრეთა.

ხოლო ლანგ-თემურ მიადგა ციხესა ტფილისისასა. და განამაგრეს ციხე, რამეთუ იდგნენ რაოდენ[ნი]მე ქართველნი შინაგან ციხესა. და მოადგნენ გარე, აღილო ციხე და გალავნები ციხისა და გარემო სიმაგრენი ყოველ[ნი]მე ქართლისანი, და შეაყენა შიგან სპანი თვსნი და თვსად იპყრა. შეაყენნა შიგან კაცნი ხორასნელნი და თვთ აღიყარა, და წარვიდა და დადგა მუხრანს. და რაოდენნიცა ნახეს სპათა მისთა ეკლესიანი, ანუ შენობანი, ყოველნივე მოაოჭრნეს.

მაშინ რომელნიმე ქართველთაგან[ნი]ცა მოუვიდეს. აღიყარა და მიადგა ადგილსა ჯანიბეგისასა, რომელი იყო მთავარი ქართლისა, ჩადგა და დაუწყო მოოჭრება, და ვერლარა დაუდგა ჯანიბეგ და მოუვიდა იგიცა. და დადგა ხანსა რაოდენსამე ლანგ-თემურ, და მოაოჭრა სრულიად საქართველო, და ენება ჴელთ-გდება მეფისა გიორგისა და ვერ შეუძლო შეპყრობა მისი.

და რაჟამს მოუვიდა ჯანიბეგ, აღიყარა მუნიტგან და წარვიდა; და მივიდა, სადა ჰქონდა ბარგი და სამძიმარი თვსი. მაშინცა არავე დასცხრა მოოჭრებისაგან საქართველოსა, წარგ ზავნა ხოჯა შიხალი და წარატანა თანა სპანი მრავალნი. და ერთსა მწარესა, ჯანიბეგის მამულის კერძო, გაგ ზავნა ამირჯანშა და გაატანა სპა ურიცხვ და თითო-თითოს მწარესა გააყენნა სარდლები და სპანი ურიცხუნი და უბრძანა, რაოდენნიცა ნახონ ურჩნი და განდგომილნი თვსნი, ყოვე-

ლივე მოსრან და მოაოჭრონ ადგილიცა მისი. და უბრძანა ესრეთ: „რომელნიცა შეიპყრობთ მეფესა გიორგისა და მოიყვანს ჩემ თანა, მივანიჭებ წყალობასა და საბოძვარსა ურიცხუსა“.

და წარვიდენ სპასალარნი და სპანი მისნი და მოაოჭრეს ყოველი ქუეყანა და ვერ შეიპყრეს მეფე გიორგი. და რომელნიმე შეიპყრნეს ყმანი მეფის გიორგისანი და ჰკითხვიდენ, თუ სადა არს გიორგი მეფე. ხოლო მათ არარა იცოდენ, და ვერა გაიგეს რა მეფის გიორგისა, შემოიქცენ და მოვიდნენ ლანგ-თემურისა თანა და მოაჴსენეს ვერ-შეპყრობა მეფისა. დაჭმუნდა ლანგ-თემურ დაჭმუნებებითა დიდითა და აღიყარნეს და წარმოვიდეს მუნითგან და მოვიდეს ყარაბაღად.

მაშინ იყო თ[ა]ირ სულტანი ქუეყანისა ჯალაისა, სჯულისა მაჴმადიანი. ოდეს მოვიდა ლანგ-თემურ ქუეყანასა მისსა, აღუდგა წინა ესე თ[ა]ირ სულტანი და მრავალი ზიანი უყო სპათა ლანგ-თემურისათა; და მერმე ვერღარა დაუდგა, წარმოვიდა და მოვიდა მეფესა გიორგის თანა. ხოლო მეფემან გიორგი მიუპყრო პატივი დიდი და ჰკითხევდა და უსმენდა თქმულთა მისთა.

და რაჟამს იხილა მეფემან გიორგი მძლავრება ესევითარი ლანგ-თემურისა, განიგულა შერიგება და მორჩილება ლანგ-თემურისა. წარავლინა კაცი და მოუნოდა კაცსა მას, რომელი მოსრულ იყო რჯულისა მაჴმადიანი, სახელით ისმაილ, ესე განაგო მოციქულად ლანგ-თემურისა თანა. ხოლო რაჟამს შეიგნა საქმე ესე სულტან[მან] თაირ, ფრიად დაუშალა მისვლა და შერიგება ლანგ-თემურისა თანა. ხოლომეფემან არა უსმინა და წარგზავნა კაცი იგი და შესთუალა სიტყუა მორჩილობისა ესრეთ, ვითარმედ: „მოვალ შენდა და დაგემონები და მორჩილ ვიქმნები შენი, ვყოთ მშჴდობა და მოგცემ ხარაჯასა“.

და რა მივიდა მოციქული ლანგ-თემურისა თანა და ესმა სიტყუანი ესე, ფრიად განიხარა და სათნო უჩნდა. გააბრუნა მოციქული იგი და შეუთუალა ესრეთ: „უკეთუ მოხვიდე წინაშე ჩემსა და შემომრიგდე, მეცა მიპატიეებია დანაშაულები შენი“.

მაშინ განიზრახა თვსგან და თქუა ესრეთ, ვითარმედ: მატყუებს მეფე გიორგი და არა მოვალსო ჩემ თანაო. და მაშინ წარმოემართა ივანე ათაბაგსა ზედა ამისთვს, რომ მორჩილობდა მეფესა გიორგის მორჩილებითა დიდითა; და რაჟამს ენყო ლანგ-თემურს მეფე გიორგი, მაშინ ივანე ათაბაგი თან ახლდა, და ამისთვს დიდად მტერ იყო მისთვს. და წარემართა ზემო ქართლსა ზედა. ჩადგა და აღაოჭრა ქუეყანა და ამოსწყვტა მრავალი სული. დაარღვენა წმიდანი ეკლესიანი, ხატნი და ჯუარნი და, რაოდენნიცა შეიპყრნა კაცნი ქრისტიანნი, დაჰპატიჟნა სჯული მაჰმადისა და, რომელიცა მორჩილ ექმნა, თანა წარიყვანა და, რომელიცა არა მორჩილ იქმნეს, მოსრნა პირითა მახვილისათა.

გარდმოვლო მუნიტ და ჩამოდგა მანგლისს და დადგა თუესა ორსა მუნ. და მოვიდნენ კაცნი სჯულითა მაჰმადიანნი, რომელნი ესახლნეს საზღვართა ქართლისათა, რამეთუ, რაჟამს მოიცლიდნენ ქართველნი ლანგ-თემურისაგან, ჩაუდგინათ თათართა, რომელნი ესახლნეს საზღვარსა ქართლისასა მაჰმადიანნი, და მოაოჭრებდნენ. მათ შემოსჩივლეს: ქართველთაგან "მრავალ[ნი] ჭირ[ნი] გამოგვკლიან, რომელნა არიან მახლობელად ჩუენსა ქართველნი, მათგან შეგუემთხვვა ჭირი დიდი და აოჭრება და ან ამაზედ მოგუეჴმარენით". და შეეწყალა ლანგ-თემურს და მოიყვანა სარდალი ერთი, რომელსა ეწოდა სახელად ამირ შიხ ნურადინ, და უბრძანა სპითა თვსითა წარსვლა. და რაჟამს წარვიდა იგი, შემდგომად ორისა დღისა უბრძანა კუალად სხუასა სპასპეტსა წარსვლად და მიჴუელეზად მისა. და რა მივიდა იგიცა ადგილთა ქართველთასა, რომელნი უჴმობდეს თათართა, და თემთა მათა, და იბრძოდნენ დღესა ხუთსა და სძლეს. სიმრავლისაგან ჯართასა სპათა ლანგ-თემურისათა. და აღილეს ადგილნი და ციხენი და სიმაგრენი, და ტყუე ვერა მოიჴელეს, და სხუანი შენობანი მის ადგილისანი მოაოჭრეს ყოველივე და დაწვეს და წარმოვიდეს ლანგ-თემურისა თანა.

და ამას ჟამსა შინა მოვიდა ელჩი ფრანგისა, რამეთუ შეეპყრათ

შვილი კეისრისა და მოართუეს იგიცა ლანგ-თემურს. ეტრფილა და შეენყალა შუენიერება და სიჭაბუკე მისი და მისცა საბოძვარი და სამეუფო სამოსელი და განუტევა თვსსა სამეფოსა.

და შემდგომად ორისა თვსა აღიყარა მანგლისითგან, და წარვიდა და მივიდა ჴევსა არაგვსასა, შევიდა მას შინა, დაამსხვრია და მოაოჭრა და აღიღო სიმაგრენი ყოველივე არაგვსა, და კაცი ვერა მოაჴელა, დანვა და წარმოვიდა. და დაიპყრა ქუეყანა სიასი და სხუანი ქუეყანანი მრავალნი. მაშინ არავე დააცხრო გულისწყრომა ქრისტიანეთა ზედა.

ხოლო მეფემან გიორგი კუალად დაიპყრა ქართლი. და რა ესმა კუალად ლანგ-თემურს, განიგულა წარმოვლინება ლაშქრისა თვსისა. წარმოავლინა ძე თვსი სულტან უსეინ, ფირ მაჰმად ამირ შიხი, აბუბეჟირ და თავადთა მისთაგანი ჯანშა და თემურ ხაჯა აღბულა, სეიდ ხაჯა, შიხ ალის შვილი, და სხუანი მრავალნი თავადნი და სპანი ურიცხვნი. და წარმოვიდნენ, მოვიდნენ და მოადგნენ ერინჯაგსა, რომელ არს ციხე, არამეთუ მას ჟამსა ეპყრა იგი მეფესა ქართლისასა. და დადგნენ ხანსა მრავალსა და ხანსა რაოდენსამე შენუხდენ ციხესა შინა მყოფნი, გამოვიდეს და დაანებეს ციხე. მოვიდნენ მრავალნი იგი ციხისანი და შემოეხუენნენ. და წარმოიყვანეს ციხისა თავი და უფროსი მეციხოვნე და მოჰგუარეს ლანგ-თემურს. ხოლო ძენი ლანგ-თემურისანი წარმოემართნეს ქართლად და მივიდნენ მანგლისს.

და რა სცნა ესე მეფემან გიორგი, წარმოუგზავნა მოციქული, შემოუთულა ხუენნა და მშვდობის ყოფნა და ითხოვა შერიგება და შუამავლობა მამისა მათისაგან. ხოლო ძეთა ლანგ-თემურისათა უსმინეს და შემოუთულეს ლანგ-თემურს ხუენნა ესე მეფისა გიორგისი, ხოლო ლანგ-თემურ უსმინა და ყო მშვდობა და შემოუთულა ძეთა მისთა და იჴმნა ძენი მისნი. წარმოვიდნენ და მოვიდნენ ლენგ-თემურისა თანა და ჩამოესხნენ ქართლსა.

და კუალად წარვიდნენ ძენი ლანგ-თემურისანი ბაღდადსა ზედა.

მივიდეს და აღიღეს ბაღდადი და დაიპყრეს არაბისტანი მრავალი თემი და აღივსნეს საშოვრითა. და ინება ლანგ-თემურ თავრიზის მოდგომა და წარმოვიდა სანახავად ციხისა მის, რომელი პირველ აღიღეს ალინჯა. და წარმოემართა სპითა ურიცხვთა და კარვებითა მრავალფერითა, მოვიდა და ნახა ციხე ალინჯა. დაწარვიდა და მივიდა ტბასა გელაქუნსა.

და სცნა რა მეფემან გიორგი, წარმოუგზავნა ძმა თვსი და ძღუენი მრავალი და მოუმცნო ესრეთ, ვითარმედ: „სადაცა გვბრძანებთ, გილაშქრებთ და ვიქმნებით მორჩილნი თქუენნი. და ამიერითგან დააცხრვე გულისწყრომა შენი ჩუენ ზედა“. და შეეწყალა ლანგ-თემურს, აღიღო ძღუენი მისი და მიუმცნო ესრეთ, ვითარმედ: „მიპატივებია დანაშაულები შენი და ამიერითგან, რომელ[ნი]ცა არიან მაჰმადიანნი საზღვარსა საქართველოსასა, ნულარა იკადრებთ რბევად და წყინებად მათდა და იყოს მშვიდობა ჩუენსა და თქუენს შუა“. და მუნითგან აღიყარნენ და მივიდნენ ბარდასა და დადგა მუნ.

და რა გამოჰჴდა წელიწადი ერთი, მოივარგა ყოველივე საქმე თვსი ლანგ-თემურ და განიზრახა გულსა შინა თვსსა და თქუა: „შარშან რომ მეფე გიორგი დამპირდა, ვნახოთ აღმისრულებს იმ პირობას თუ არარ. და თუ აღმისრულებს, ვსცნა ახლა“. წარმოვიდა და დადგა მანგლისს. და იყო თავადი ადგილსა მას, რომელსა ეწოდება მარტიანა, და თავადსა მას ეწოდებოდა სახელად ესაია. და მას პირობა დაედვა ლანგ-თემურისათჴს მისვლად მის თანა და არლარა მისულიყო. და რა მივიდა ლანგ-თემურ, შენუხდა თავადი იგი და არლარა ჰქონდა ღონე მისვლის მეტი. და მოიპოვა ღონე ესე და შეეხუენა ძესა ლანგ-თემურისსა შარუხს და ჩამოუშვა შუამავლად. წარვიდა და წარულო ძღუენად ლარნი მრავალნი და მივიდა ძესა თანა ლანგ-თემურისასა, ხოლო მან მიიყვანა თავადი იგი ლანგ-თემურისა თანა. და და ნახა ლანგ-თემურ, უთხრა სიტყუანი წყრომისანი, თუ ვითარ იკადრე შენ ჩემი ურჩობაო. მაშინ მოეჴმარა ძე მისი და იპატივა და შეაწყალა მამასა თვსსა და უშოვა ხალათი.

და ჰყვანდა თავადსა მას ასული ერთი და გამოართუა ძემან ლანგ-თემურისმან აბუბექირ და შეირთო ცოლად. და იყვნენ მიერთგან მოყუარენი და მიენდო ლანგ-თემურცა.

მაშინ ათაბაგმან, აღბუღას შვილმან ივანე, აღიღო მანცა ძლუენი ტურფა და მივიდა ლანგ-თემურისა თანა. მაშინ შეინყალა ლანგ-თემურ და მისცა ხალათი და უყო ნყალობა. და მოუვიდეს გარემონი თავადნი სომხითისა, სამცხისა და კარისა[ნი].

და რა სცნა ესე მეფემან გიორგი, წარმოავლინა ძმა თჳსი კოსტანტინე ძლუენითა მრავლითა და მიუმცნო სიტყუა მდაბალი მორჩილებისა. და იამა დიდად ლანგ-თემურს და შეინყალა. და წარვიდა მუნიტგან მწარესა მას ქურთისტანისა სადა დაიპყრა ქურ-თისტანი.

და მაშინცა არავე დააცხრო ბოროტმან ამან გულისწყრომა თჳსი ქართლსა ზედა და სწადოდა ქუეყანა გასათათრებელად, და იგონებდა ძვრსა და ბოროტსა ქართლისათჳს და უფროსად მეფის გიორგისათჳს, ჯავრისა მისთჳს, რომელი უყო მეფემან ბაგრატ. ხოლო წარმოგზავნა პირველად პატრონი შირვანისა სახელად შიხ ბარაიმ. ესე წარმოგზავნა, რათა შეიტყოს გამოსავალი საქართველოსი გლეხისა და ბეგარა და სარგო მეფისა გიორგისა. და თვტცა წარმოვიდა და მოვიდა კარს.

და რა სცნა ესე გიორგი მეფემან, წარმოუგზავნა კაცი იგი, სახელად ესაია, რომელი იყო თავადი სომხითისა, და მოუმცნო ესრეთ, ვითარმედ: „რომელიცა პირობა მოგვცემია, ყველა აღგვსრულებია და ურჩობა არა გვქმნია რა, და რომელსაცა ამიერთგან გვბრძანებთ, არა ურჩ გექმნებით. და ან ისმინეთ აჯა ჩუენი და შეინყალეთ ქუეყანა ესე ჩუენი, ნუ მოხვალ და ნუცა წაახდენთ ქუეყანასა ამას, რამეთუ მოსავლისა პირი არის რა, თუ ახლა თქვენ მოხვალთ, წაჲდება სულად ქუეყანა ესე“. რამეთუ თავადი ესე ესაია იყო ყმა მეფისა გიორგისა, წარგზავნა ესე და თეშქაშიცა გაატანა მეფემან.

და რა მიაართუა ფეშქაში, არა აღიღო ლანგ-თემურ, რამეთუ სწყრებოდა ფრიად, და შეუთუალა ესრეთ, ვითარმედ: „უკეთუ გინ-

და წაუჭედნლობა ქუეყანისა ამის, მოდი ჩემ თანა და გათათრდი, და თუ გათათრდები, არცა გთხოვ ხარკსა და მოგცემ ჯელმეშუალად ქუეყანასა მაგას და სხუასაცა მრავალსა საბოძვარსა. და უკეთუ არა გათათრდები, დაიდევ ხარკი ჩემი და მოდი ჩემ თანა და მოგცემ ქუეყანასა მაგას. და, როგორც განუტევე შვილი კეისრისა, ეგრეთვე შენცა არას გავნებ და განგიტევენ მშვდობით, რამეთუ იგიცა შენის სჯულისა იყო. და უკეთუ არა მოხვალ, დავასრულებ ჯა[ვ]რსა ჩემსა შენ ზედა და ქუეყანასა შენსა ზედა, ანუ დავასრულო ცხოვრება შენი და ქუეყანაცა, და უკეთუ მოხვიდე, მიფიცავს თავსა მაჰმადისასა, რამეთუ უკეთესი პატივი მოგცე შენ კეისრისაგან და მშვდობით განგიტევო, და უკეთუ არა, მიეცნენ ძენი და ასულნი შენნი ტყუეობად“.

და რა წავიდა მოციქული, ლანგ-თემურ განიზრახა თვსაგან: „ესე უწყი, აღიღებენ მოსავალსა, და განიგულვენ სიმაგრეთა. და არლარა მოვლენ ჩემ თანა“. და ამისთვის არა უსმინა ხუენნა მათისა გიორგისი და წარემართა სპითა მრავლითა, რამეთუ სწადოდა მიზეზით შეპყრობა მეფისა გიორგისი.

და რა სცნა საქმე ესე მეფემან გიორგი, დაიხიზნა ყოველივე ქართველი და მოიმკეს მოსავალი და წარიღეს თვსთა თანა. წარვიდა ლანგ-თემურ და ჩადგა შიდა ქართლსა და იდგა ხანსა რაოდენსამე, და ველარა მოაწელეს რა, მისჭირდა. და წარმოვიდა.

და მოადგა ციხესა ბირთვსისასა. და იყო მაშინ ციხისთავად სახელით ნაზალ და ოცდაათნი თავადნი ჩინებულნი და სხუანი მრავალნი აზნაურნი და მსახურნი ქართლისანი. და მაშინ სპანი ლანგ-თემურისანი ზარობდეს ციხისა მისგან, რამეთუ მრავალგზის მრავალი ჭირი ენახათ ქართველთაგან და, ვითარცა კანჯარი ლომთაგან ეგრეთ თრთოდენ ქართველთაან რამეთუ ერთი ქართველი ათსა მათგანსა წარიქცევდა და იცოდნენ ციხისა მის სიმაგრე და საზრდელთა სიმრავლე.

მაშინ განმზრახთა თვსთა თანა არჩივა ლანგ-თემურ, და

ცდილობდნენ, თუ რამ ეყო ციხისა მისთვის. ესრეთ ურჩივეს მათ, რამეთუ იციან სულად ყოველმან კაცმან, უკეთუ შემოადგება ლანგ-თემურ ციხესა რომელსამე, არა მოეშუების, რომე არა აღილოს. და დაასკუნეს შემოდგომა ციხისა მის და ალება. მაშინ მიუდგნენ სპანი ლანგ-თემურისანი ციხესა მას და გამოვიდნენ სპანიცა ციხოსანნი და შემოუტივეს სპათა ლანგ-თემურისათა.

ჰყვანდა ლანგ-თემურს უკან ჯარი დამალული და უკ-მოეცალნენ თათარნი. მაშინ მიეტევნეს ციხოვანნი და მოსწყვტეს და ყვეს მრავალი ზიანი. მაშინ დიდად განძნდა ლანგ-თემურ და ბრძანა ორისავე კუთხის ციხის აგება. და თვთ მიადგა კარსა ციხისასა და მუნცა ბრძანა აგება ციხისა. და რა გამოვიდა კვრა ერთი, და შეიგნეს დიდად სიმაგრე ციხისა და ვერა ალება შინაგან ციხისა მის და უშიშრობა ციხოვანთა. და იყო მუნ კლდე ერთი და მუნიტგან პოვეს მცირე რამე აღსავალი.

მაშინ იყო სპათა ლანგ-თემურისათა კაცი ერთი, სახელად ბეგი-ჯაგ, მისრელი, და მან მოიწელოვნა და აღვიდა ღამე მალვით შინაგან ციხისად, აღიყვანა თხა ერთი და დაკლა მუნ ამისთვის, რომე ესე შეეტყო ქართველთა ციხოვანთა, რომე შემოპარულან ციხესა ამას ლაშქარნი ლანგ-თემურისანი. და მაშინ იყვნეს ქართველნი უშიშრად. მაშინ უჩუენა კაცმან მან აღსავალი ციხისა. მაშინ განიხარა ლანგ-თემურ და ბრძანა ჯელოვანებით დანნა კიბისა ბანბისა და აბრეშუმისა, და აგზავნეს კაცი იგი პირველადსრული და მან კაცმან მოაბა ნუერი ერთი კიბისა ადგილსა მაგარსა მის კლდისასა, და ღამე შევიდა ჯარი ლანგ-თემურისა და აღივსო ციხე იგი ჯარითა. და მაშინ წარვიდა ზოგი რამე ჯარი და განულო ციხის კარი ლანგ-თემურს და სპათა მისთა.

და რა სცნეს ქართველთა საქმე ესე, მაშინ შეებნენ გულ-მესისხლედ და ბრძოდეს თავ-გამომეტებით. და იყო ბრძოლა ძლიერი და მოსწყვტეს ჯარი ლანგ-თემურისანი მრავალნი, და ბოლოს დარჩა გამარჯუება ლანგ-თემურს სიმრავლისაგან ლაშქართასა და აღ-

ილო ციხე იგი. და მოართუნეს მრავალნი დიდებულნი აზნაურნი დარჩენილნი ლანგ-თემურს და წარკუთენეს ყოველთავე თავნი; და ციხისთავსა მას, რომელსა ერქუა ნაზალ, მასცა წარკუეთა თავი, და ცოლი მისი მისცა მპყრობელსა შირვანისასა. და ციხისა ამის ამღებსა მისცა წყალობა მრავალი, და შეაყენა ჯარი თჳსი ციხესა მას შინა, და დაუყენა ციხისა მის თავად სახელად მაამადი დაუყენა მცველნი მრავალნი. და უბრძანა გარეშემოთა წმიდათა ეკლესიათა დარღუევა და მოოჭრება და, რაოდენიცა პოვონ, მოსრვა და სრულიად ამოწყუცება. და წარვიდა მიერითგან და არლარა შესძინა ლანგ-თემურ მოსვლად საქართველოსა შინა.

და მოვიდა კუალად მეფე გიორგი და დაიპყრა სამცხდრო თჳსი ქართლი და იყო უშიშრად.

და დაასრულა ლანგ-თემურ მოოჭრება ქართლისა და წარვიდა სხვათა ქუეყნისა დაპერობად. და ქმნა მრავალნი საქმენი დიდძალნი ლანგ-თემურ, რომლისა ცხოვრება მისი ვრცელად წერილ არს ცხოვრებასა შინა სპარსთასა, ხოლო ჩუენ აღვწერეთ ყოველივე მოსვლა მისი ქართლად და აოჭრება ქართლისა, რომელი არა სადა მოწენილ არს ქართლსა ზედა ჭირი ესევეითარი, რაოდენი ამან მოაწივა.

ხოლო, შემდგომად წარსვლისა ლანგ-თემურისა, კუალად დაიპყრა ქართლი მეფემან გიორგი. და ამან ლანგ-თემურ დაიპყრა ქურთისტანი, ინდოეთი, სპარსეთი, შირაზის ადრაბაგანი და დაიჭირა ბურსას მჯდომი ხონთქარი, რომელსა სახელად ეწოდებოდა ბაიაზით. ესე იყო თესლი ოსმანისა და, შემდგომად მაჰმადის გამოჩენისა, გამოჩნდა კაცი ერთი ოსმან სახელითა და სჯულითა სუნი. ამან იწყო მეკობრობა, განიმრავლა მრავალი საქონელი მეკობრობითა და მით შემოიყარა მრავალი კაცი. და დაიპყრა არაბისტანი და ტახტად ჰქონდა ბურსა და დაჯდა მუნ და ვიდრე ბაიაზით ხონთქრადმდე ძეთა მისთა ეპყრათ ბურსა. და ესე ბაიაზით ხონთქარი დაიპყრა ლანგ-თემურ და ჩასუა რკინის ყაფაზაში და რკინის ყაფაზით ატარებდა, და თემი მისი ლანგ-თემურ დაიპყრა.

და კეისარმანც მორათო ძლუენი და მისცა ხარაჯა ლანგ-თემურს. და დაიპყრა რუსეთი, ნარმოვიდა და მოვიდა თურქისტანში და მუნ მოკუდა, და ბოროტი იგი ბოროტად წარწყმდა.

და მაშინ განუყო ძეთა თვსთა თემნი და ქუეყანანი: რომელსამე მისცა ინდოეთი, რომელსამე ხორასანი და რომელსამე ადრბაგანი. და მიერიტგან ვერღარა შესძინეს ძეთა მისთა ქართლად მოსვლა, რამეთუ იყო ურთიერთას შინა შური და ჭდომა. და დაიწყო ქართლ-მან შენობა. და ხანსა რაოდენსამე უკან მოკუდა მეფე გიორგი.

მეფე დავით. ო^ე

და დაჯდა მის წილ ძე მისი დავით, ქრისტეს აქათ ჩ^ეტნე. მას ჟამსა იჯდა კათალიკოზი ბასილი. და იმეფა კეთილად ამან დავით მეფემან ხანსა რაოდენსამე შინა მშვიდობით და მოკუდა.

მეფე ალექსანდრე. ო^ა

და დაჯდა მის წილად ძე მისი ალექსანდრე, ქრისტეს აქათ ჩ^ეტნიბ. და ამავე ჟამსა შინა იჯდა კათალიკოზი ბასილივე. და მოკუდა კათალიკოზი ბასილი და დაჯდა დორათეოზ. და იმეფა კეთილად ამან ალექსანდრე მშვიდობით და ხანსა რაოდენსამე უკან მოკუდა.

მეფე გიორგი. ო^ბ

და დაჯდა მის წილად ძე მისი გიორგი, ქრისტეს აქათ ჩ^ეტჟგ. ამა ჟამსა შინა იჯდა კათალიკოზი გიორგი. და მოკუდა კათალიკოზი გიორგი და დაჯდა კათალიკოზი ელიოზ. და მოკუდა კათალიკოსი

ბეზი ეგნატაშვილი

ელიოზ და დაჯდა მიქაელ. და მოკუდა კათალიკოზი მიქაელ და დაჯდა დავით. და იმეფა ამან გიორგი მეფემან კეთილად და მშვდობით და ხანსა რაოდენსამე შინა მოკუდა.

მეფე ალექსანდრე, ო^ე

და დაჯდა მის წილად ძე მისი ალექსანდრე ქრისტეს აქათ ჩ^ეუიზ.

და იყო მას ჟამსა შინა კათალიკოზი დავით და მოკუდა კათალიკოზი დავით და დაჯდა ელიოზ. მოკუდა ელიოზ კათალიკოზი და დაჯდა თეოდორე. და მოკუდა კათალიკოზი თეოდორე და დაჯდა შიო.

და ამა ალექსანდრე მეფემან მატა სხუათა მეფეთა ქართლისათა სიკეთითა, რამეთუ იყო კაცი მეცნიერი და მოშიში ღმრთისა, და ესმოდა გული მოოწრებისათვისწმიდისა კათოლიკე ეკლესიისა, და არა აქონდა ღონე აღშენებისა, ამისთვის რომე ქუეყანა ლანგ-თემურისაგან მოოწრებული იყო, საუნჯე არლარა ჰქონდა. მოიპოვა ღონე ესე ვითარი და დასდვა იმერთა და ამერთა, ზემო ქართლსა და კახთა, კომლზედ ექუსი შაური. ყოველსა წელიწადსა ამა მალს გამოართმევდა და ამით იწყო შენებად მცხეთისა და რუის ღმრთაებისა საყდრისა, და დაშურებოდა დიდად და ხანსა რაოდენსამე შინა აღასრულა და შეამკო ყოვლითა სამკაულითა. და შესწირნა სოფელნი და აგარაკნი იმერთა და ამერთა, ზემო ქართლსა და კახთა. და იმეთა კეთილად და მშვდობით და ხანსა რაოდენსამე შინა გარდაიცვალა ამიერ სოფლით.

მეფე ვახტანგ, ო^დ

და დაჯდა მის წილად ძე მისი ვახტანგ ქრისტეს აქათ ჩ^ეუით. მას ჟამსა იჯდა კათალიკოზი შიო.

და მოკუდა ვახტანგ მშვდობასა შინა და არა ესუა ძე.

გიორგი მეფე, ო^ე

და დაჯდა მის წილად ძმა მისი გიორგი ქრისტეს აქათ ჩუმე. და იჯდა ამას ჟამსა შინა კათალიკოზი დავით.

და ამას, ჟამსა შინა განრისხნა ღმერთი ქრისტიანეთა ზედა და დაიპყრა კოსტანტინიპოლ ოსმალთა ქრისტეს აქათ ჩუმე, ხოლო შემდგომად სიკუდილისა ლანგ-თემურისა კუალად დაიპყრეს ხვანთქრის ბაიაზითის ძეთა სამკვდრო მამული თჳსი და მიერიტგან გაძლიერდენ და ინყეს ბრძოლა კოსტანტინოპოლისა და დაიპყრეს კოსტანტინოპოლი. და ცხოვრება მათი ვრცელად წერილ არს ცხოვრებასა მათსა. და ჟამსა ამას ოსმალნი ებრძოდეს კოსტანტინოპოლის.

და სპარსთა შინა იყო ურთიერთას შური და ჯდომა. და იყო საქართველო მშვიდობით და მოსუენებით.

და მოკუდა მეფე გიორგი და დაჯდა მის წილად ძე მისი ბაგრატ.

მეფე ბაგრატ

და ამა მეფისა ბაგრატისა ჟამსა შინა წარმოავლინა ყაენმან უზუნ-ასან სპა თჳსი, რამეთუ ესე უზუნ-ასან ყაენი იყო თესლი თურქმანისა. და შემდგომად გარდავლენისა ლანგ-თემურისა ძეთა-სა, ამან დაიპყრა თავრიზი და მრავალნი სხუანი თემნი და მრავალი ოჭრება და ჭირი შეამთხვა თემთა სომხითისათა, და ქართლსა ზედაცა მოაწიეს სპათა მისთა.

და, თუ რაცა იქმნა ჟამსა მას, ანუ რა ქმნა მეფემან ბაგრატ, ანუ რაცა იქმნა, ყოველივე ძუელის ქართლის ცხოვრებიდამე აღგვწერია, ვიდრე მეფის ალექსანდრესამდე, ქუემორე დაგვწერია. ცხოვრება მეფის ალექსანდრესი და მის ჟამისა ყოველივე ძუელთა გუჯართა და სპარსთა ცხოვრებიდამე გარდმოგვწერია.

სახელითა ღვთისითა ვინყოთ ცხოვრება ზაფხულის მეფობისა, ოჲ

იყო მეფობასა შინა მეფეთ-მეფისა ბაგრატისასა კათალიკოზი დავით, ქრისტეს აქათ ჩუენ. და იყო ჟამსა ამას შინა დიდი მოსვენება ქრისტიანეთა ზედა. და ამისა ჟამსა შინა იყო ყაენი ასანბეგ მორჭმული, ორისავე საყაენოსა მპყრობელი. არაოდეს დარბეულ იყო ქართლ დიდისა თემურის უკანის, შენობა და გამოსუენება [იყო]. ამას ჟამსა შინა არა იყო ხარაჯა, არცა მალი ქართლსა შინა, არამედ განთავისუფლდეს ყოველნი სამყოფნი და არენი ქართლისანი მონებისაგან თურქთასა. ესე მეფე ბაგრატი იყო მორჭმული სახელოვანი. ამასა ჰქონდა ქართლი, სომხითი, და ჰმონებდენ პატიახში ლორისა, კახეთისა, შირვანისა და სამცხისა, და ჰყვეს იმერელნი, ოდიშარნი, გურიელნი, აფხაზნი, ჯიქნი, სუანნი, მთიულნი კავკასიანნი.

ამას შინა უკუდგენს დადიანი, გურიელი და უკუიტანნეს ოდიშარნი და აფხაზნი, შეიყარნეს ერთად და არლარა. მსახურებდეს ბაგრატი მეფესა. ინყინა მეფემან და შეიყარა და მივიდა და დადგა ცხენისწყალზედა; იქით ისინი მოდგეს რაზმითა და შეიბნეს. იპრიანა ღმერთმან და გაიქცნენ დადიანი, ოდიშარნი, დაჯოცეს და დაატყუევეს და ამოსწყვტნეს ქართველთა, მიჰყვენეს თანა, ჩაუდგნენ შინა, დანვეს და დააქცივეს ციხენი, სიმაგრენი. მობრუნდეს გამარჯუებულნი და წარმოიყვანეს თანა ტყუე, მძევალი ამაზედ არლარა ჰქონდა თავი ჴელთა მეფესა.

შეიყარა ყაენი უზუნ ასან, მოვიდა სომხითს, და მეფე ლიხთ იქით იყო, ქართველნი თან იახლნენ. მოადგეს ბარათიანთა და ორბეთისა ძირსა. დიდად კარგად დახუდეს ბარათიანნი. დამაგრდენ და ვერა უყვეს რა. მოვიდეს ტფილისსა და აღიღეს. და თვთ ყაენი მუხრანს დადგა. აღივსო ქართლი ლაშქრითა, მოაოჴრეს სრულიად ქართლისა ადგილი. იჴმნა ყაენმან ბარათიანნი, მიინდვნა, ნახნა და შეინყალნა, მოსცნა მრავალნი და აღავსნა პირთამდინ. ამას ზედან

ღმერთმან იპრიანა, იწყინა ამონყუეტა საქრისტიანოსა, შეედეა ყაენსა სენი სასიკუდენე, აიყარა და წარვიდა, და გამოუშუნა ბარათიანნი შეწყალებულნი და უბოძნა მრავალნი მოსაცემელნი.

ამაზედა კოსტანტინე წარვიდა თათრებშიგან, და სხუამან ვერავინ გაბედნა ქართველმან დარბაისელმან წარსვლა თათრებშიგან და ბატონის ხლება, – დიდად ერთგულად და კარგად იყვნენ ბარათას შვილნი. იგინივე წარყვნეს თანა და მსახურეს.

იპრიანა ღმერთმან და მოკუდა ყაენი. დააგდეს თათართა ტფილისი და სომხითი, და დაიჭირა მეფემან ბაგრატ. ჩაუჭდეს ბარათიანნი, დაიფორაქეს ელი და დაჯოცეს მრავალი თათარი ყაენისაგან შეწყალებულნი.

მას უკანის დაჯდა ყაენად ასანბეგის შვილი იალუბეგ.

ამას შინა გამოჭდა ხანი და სოფელმან თესი ბეგარა არ დაიკლო და მიიცვალა მეფე ბაგრატ რაჭას, იყო დიდი გლოვა და მწუხარება სამეფოსა ზედა. აღიღეს და დამარხეს გელათს, მათსა სამარხოსა შიგან.

მეფე კოსტანტინე. ოზ

ხოლო შემდგომად გარდაცვალებისა ბაგრატისა დაჯდა მის წილად ძე მისი კოსტანტინე, ქრისტეს აქათ ჩ'უდა. ამას ჟამში იყო კათალიკოზი დავით. და მეფობდა მეფობითა კეთილითა და არღარა იყო წყენა თათართაგან. მოიმორჩილნა იმერელნი, ოდიშარნი, აფხაზნი, ესახურებდა ათაბაგი და მორჩილებდეს კახნიცა. არა სადა იყო წყენა ქრისტიანეთა: იყო მოსუენება და დაწყნარება.

მერმე, ვითარცა წესი არს და ჩუეულება ეშმაკისა, აღძრნა ეშმაკმან, მოძულემან კეთილისამან, თათარნი ქრისტიანეთა ზედან. და შეკრბა სიმრავლე ურიცხვ თურქმანთა და მომართეს სამცხეს. მოვიდეს და მოადგეს ტაშირზედა. მოუმცნეს მეფესაქართლისასა, რათა ქუემოთ ქართველნი შეუჭდენ სამცხესა. და აახლო ყაენმანცა

ერთი თავადი და მისი ლაშქარი. ჩაუდგეს სამცხეს და იავარ ყვეს ქუეყანა მათი. მოადგეს ციხესა ახალციხესა, ბრძოდეს დიდხანს და ვერღარა დაუდგნა სიმაგრემან, გატეხეს და დაწვეს ქალაქი და დაიპყრეს ჯელთა მესხნი დარბაისელნი ციხოვანნი.

და მერმე აიყარნეს და მოაიგნენ ციხესა და ქალაქსა აწყურისასა. ეზრახნეს ციხოვანთა და უჰადეს მშვდობა და არა დაქცევა საყდრისა და ციხისა, ამას ზედა გამოვიდნენ და მიენდვნენ.

ამას შინა ბრძანა ყაენმან, რათა სომხითი მოარბიონ, ბარათაშვილი გაუძახა და მისი უკეთესი ლაშქარი მალვით მივიდეს და დაესხნეს შეუგებრად დმანისს და ქუეშის ჯევსა და წარმოიღეს ტყუე, ალაფი უამრავი, გავარდა ჯმა ბარათიანთა, გარდაუდგეს. წინა ცოტას ლაშქრითა. იპრიანა ღმერთმან და ასრე გაემარჯუათ, რომე ერთისა ქართველისაგან ასი და ორასი მოიკლა. დაჯოცეს და ამოსწყეტეს და დაატყუევეს და ცოტა რამე გარდმოეხუენნეს ცხენ-კეთილნი. და თავად კარგი კარგად იყო სულხან ბარათაშვილი. ერთი ასეთი დარბაისელი მოკლა, ყაენის კარზედ მისთანა არა იყო, და სხვს დანაჯოცის ანგარიში არა იქმნებოდა, და რანიცა გარდაიხუენნეს, მივიდეს ყაენთანა. ერთობ ეწყინა და დაუმძიმდა ლაშქართა ამოწყუეტა. ამაზედ აიყარა ყაენი, წარვიდა და დაატყუევა აწყურისა ღმრთისმშობელი, მოქალაქენი და, რანიცა ციხესა შიგან იყო, დიადი სული წაასხეს. და წავიდა ყაენი თვსსა საყაენოსა.

ამას შიგან გამოჴდა ცოტა ხანი, და გამოგზავნა ყაენმან ხალიბეგ და დაუნყო შენობა ქაოზიანსა და არჯაყალის ციხესა. ინყინეს ბარათიანთა და არა დაანებეს: დაუნყეს მისარჩელი წყენა და მტერობა. გაგულისდა ყაენი, აშუელა ლაშქარი ხალიბეგის შეიყარნენ და მოადგნენ ტფილისს. ებრძოდეს მრავალ-დღე და ვერარა ავენეს, რამეთუ სიმტკიცესა ზედა ეგნეს. და იყვის ყოველთა დღეთა ომი, და არა იყო ღონე ციხის წაღებისა.

მერმე შეიყარნეს ბარათიანნი და შემოუთუალეს მეფესა კოსტანტინეს და ითხოვეს მისგან შენევნა. მეფემან გაგზავნა ცი-

ციშვილი ქაიხოსრო და ჯავახისშვილი ჯავახი ცოტათა აზნაურშვილითა და ლაშქრითა. წაუძლუეს წინა ბარათიანნი, მივიდეს და დაესხნეს ჭანდართა მდგომთა მონაპირეთა თათართა, გააქცივნეს და დაჯოცნეს ასრე, რომე თუ-არ მაცნე წავიდა სადამე, ვერცა ერთი წაუვიდათ. აივსნეს აბჯრითა, ალაფითა და ბარგითა პირთამდის.

ხოლო ვითარცა ესმა ესე ქალაქსა მდგომთა თურქმანთა, უკუ-ეყარნეს ციხესა ტფილისისასა და წავიდეს ჩაღმა. გარდაუდგენ კუმისისა ბოლოსა, შეებნეს წინამავალსა ლაშქარსა, გაექცნეს და დაჯოცნეს ასე, რომე თათრებსა თავსა სჭრიდეს და ვენაჴიცა ღობესა და მარგილზედა ააცვემდეს. მერმე გარისხდა ღმერთი და მოუჭდა ზემოთ ბუხუნი და შუა შეეყარნეს, და, რაც ბარათიანთა ქაიხოსრომ ქნა და ჯავახმა არც წინა გმირთა უქნიათ, ასრე რომე ულუსსა ლაშქარსა ომითა ჳრმლითა წამოვიდეს, და ცოტა ლაშქარი დაზიანდა, და თვთ მორჩნენ ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა. ამას ზედან თურქმანი ლაშქარი შერცხვენილი ორბეთისა ძირსა დადგნენ, და ეცადნეს თათარნი, და მუდამ ბარათიანთა და ორბეთის-ძირელთა გაემარჯვის.

ამაზედა ადგა ხალიბეგ და სხუანი ყაეის თავადები, მივიდეს და შეეხუენნეს ყაენსა, რამეთუ გამოჭდა წელიწადი ერთი. აშუელა ლაშქარი, მოირთო ძალი და წარმოემართა სომხითსა და ორბეთის-ძირზედა. მომართა ციხესა კოჟრისასა, მოადგა გარე, დაუწყეს ომი და თოფის სროლა, აწყუდინეს შიგან სოლალაშვილნი დიდხან. და იყო ომი დიდხან და შეაწუხნა მეტმან თოფის სროლამან, და ცოტა ციხეცა დააქცივეს, და ველარ-დაუდგნეს, ამისთჳს რამეთუ მეშუელი არლარა ჰყვათ. ერთსა ღამესა თოვლმან უკუყარნა და გამოვიდნენ ციხით, და ციხე დაუდგეს ცარიელი და თვთ მიმართეს მათა და სიმაგრეთა. ხოლო ვითარცა გათენდა, ნახეს თათარ ციხე უკაცური შევიდეს შიგან და კაცი არა პოვეს. მიჰყვეს ჴელი და დააქცივეს. ვითარცა ესმა მეფესა ალება ციხისა, დაუმიძიდა, რამეთუ შეყრილი ნიჩბისის წყალზედ იდგა.

ამას ზედა ადგეს თათარნი და მოადგეს ტფილისის ციხეს. და იყო ყოველთა დღეთა ომი და ესროდეს თოფსა, და არა იყო ღონე წაღებისა ციხისა, რამეთუ მჯარი ბარათიანთაგან ჰქონდა. ეუბნებოდა მეფე კახთა და არა უშუელეს იმერელნი უკუდგომილნი იყვნეს და არცარა მესხთ უშუელეს, ამისთვის ომი ვერ გაბედა მეფემან. ადგეს დიდს ხანსა ქალაქსა და შეენყინა ომი თათართა, ციხეს ვერა უყვეს რა; მერმე ჰკაზმნეს ლაშქარნი და გამოარჩივეს დარბევა ორბეთისა ძირსა. აარჩივეს ათას ხუთასი კაცი და სხუა წურილი კაცი ლაშქრისა მრავალი, და ცისკრისა ჟამსა შეუგ[ებ]რად ორბეთისძირსა დაესხნეს, და აიფორიაქეს და ამოსწყვეტეს მთის სოფლები, განძი, ტყუე, ალაფი ურიცხვ.

ამას ზედან ესმა ბარათიანთა, და იგინი იყვნეს ენაგეთს, და მათ თანა იყვნეს ქაიხოსრო თურმანის-ძე და სხუანი მეფის ყმები ცოტაოდენი. დავარდა ჳმა და მომართეს ასე, ვითა ვეფხთა. და წამოვიდა აქეთ სულხან ბარათაშვილი და მისნი ძმანი, და აქეთ სხუანი ბარათიანნი, მოენივნეს უკანა, შეიბნეს და გააქცივნეს და მისჯარნეს ჳევსა ჳირჳალასა, ასე ჳოცა დაუნყეს, ვითა ქათამთა მართუეთა. ხოლო მოსცა ღმერთმან ძლევა ქრისტეანეთა, დაჳოცეს ურიცხვ, რამეთუ არა იყო განცდა მკუდრისა, სისხლისა რუ დიოდა. რაცა სიკუდილსა მორჩეს ჳელთა დაიპყრეს. ერთი ასეთი თავადი დარჩა ბარათაშვილს მერაბს, რომე ყაენის კარზედ მას ვერავინ სჯობდა და მეყვსიც იყო ყაენისა. ასეთი ძლევა მოსცა ღმერთმან ბარათანთა, რომელ ერთი ტყვსა დედაკაცისაგან სამი და ოთხი მუსულმანი მოიყვანებოდა ყელ-დოლბანდიანი, რამეთუ პირველსა ომსა ველარ მოესწრნეს ქაიხოსრო, ჯავახი და ქავთარ სოლალაშვილი და სხუანი დარბაისელნი. მოუწდეს უკანა მდევარნი დარჩეულნი ჩაღდაულად დიდნი და ლაშქარნი, აქათ არცა ამათ დაუგდეს გზა. შეიბნეს ოცი კაცი, სამასამდი სპასა თათარსა ჳმლითა წინა დაუდგა. იპრიანა ღმერთმან და მორჩეს. და ორჯელ და სამჯერ ცხენები დაუჭრეს, ჩამოყრილნი ზედვე შესხდეს. ჩუენი ქართვლთა-

განი, ერთისა თურმანიძის მეტი, არა დაგვაკლდა: იგიცა ჯარმან ფეჭითა გაიტანა. დიდისა ულუსისა ჯარისაგან ცოტანი ჩალთაულნი მაცნედ წარვიდეს, და სხუა ყველა ჴელთ დარჩა.

რა ესმა ესე ქალაქს მდგომთა, შეშინდეს და ადგეს და უკუ-ეყარნეს ციხესა და თუმცა ბარათიანთა არ გამარჯუებოდა, ძალად ქალაქსაც წაართმევდენ და ქართლსაც შემოეჭრებოდნენ. ამას ზედან იპრიანა ღმერთმან, წყალობით მოხედნა ბარათიანთა მოჭირვებასა და მას უკანით თათართა ძალი ველარა უკადრებია და არცა რბევა; გატყდეს და შეშინდეს შეწვენითა ღმრთისათა.

ესე მეფე კოსტანტინე იყო ძე ბაგრატისი და იმეფა ამანცა კეთილად, ვითარცა ცხოვრება მისი მოგვთხრობს, და მოკუდა კონსტანტინე მეფე ქრისტეს აქათ ჩ'უდ.

მეფე ალექსანდრე, ო

და დაჯდა ძმა მისი ალექსანდრე ქრისტეს აქათ ჩ'უდჴ. და მას ჟამსა იყო კათალიკოზი დავით და მოკუდა და დაჯდა ნიკოლოზ. და იმეფა კეთილად, რამეთუ მას ჟამსა თათართა ძალა არა აქუნდათ, და იმეფა მშვიდობით, და შემდგომად ხანსა რაოდენსამე მოკუდა.

მეფე კოსტანტინე, ოთ

და დაჯდა მის წილად ძე მისი კოსტანტინე ქრისტეს აქათ ათას ოთხას ოთხმოცდა თორმეტსა. ამას ჟამსა შინა იჯდა კათალიკოზი აბრამ. ამანცა იმეფა კეთილად, რამეთუ მაშინ ათაბაგი ყუარყუარე იჯდა და არა ემრჩილებია მეფესა კოსტანტინეს.

ხოლო ამა ყუარყუარე ათაბაგისა ვაჭარი მივიდა ქუეყანასა არეშისასა სყიდვად აბრეშუმისა. და რომელიმე მუნებური ვაჭარი და

ესე ყუარყუარეს ვაჭარი წაიკიდნენ, და სძლო არეშელმან ვაჭარმან და კიდევ გალაჭა და აბრეშუმიც წაართუა, და ესრეთ კადნიერებით ეტყოდა: „წარვედ პატრონისა შენისა და აუნყე ჭირი შენიო, და ესე არ მიყოს ბატონმა შენმაო, დუქანი არ დამიქციოსო და ჩემს დუქანზედ ყურით არ მიმაკრასო“. და რა ესე უყვეს ვაჭარსა მას, წარმოვიდა მსწრაფლ და მოვიდა ათაბაგისად და აუნყა ყუარყუარეს ყოველივე საქმე მისი ვაჭარმან მან.

და რა ესმა ესე ყუარყუარეს, წარმოვიდა განრისხებული ხუთასითა რჩეულითა სპითა, გარდმოვლო ფარავახი და ჩამოვლო დმანისი. უმასპინძლეს ორბელიანთა და წარვიდა, ჩამოვლო ხუნანი, განვიდა მტკუარსა და მივიდა არეშს. მიიძღუნა ვაჭარი სახლსა მის არეშელისა ვაჭრისსა, შეუძღუნა კაცი. გამოიყვანეს კაცი იგი და მიიყვანეს თავის დუქანზედა და ყურითა მიაჭედეს და წიხლიცა უკრა დუქანსა, და ეგრეთვე უყო ყოველივე, როგორც მას ეთქუა. და აბრეშუმიც გამოათანინა ვაჭარსა. მას და წარმოვიდა უშიშრად.

და შემოვლო კახეთი, და შემოიარა ყარაიაზეთა, შევლო მცხეთაზედა და მივიდა შიდა ქართლსა. ხოლო შიდა-ქართველთა არა ინებეს გზისა დანებება. და მეფემან კოსტანტინე არა უწყოდა საქმე ესე და არცა გამოვლა მისი, და ამისთვის არა ინებეს შიდა-ქართველთა უდასტუროდ განტევება მისი. შეიყარნეს გაღმართელნი, და გამოღმართელნი ციციშვილები, და უფროსად ზაზა ციციშვილი თაობდა. მაშინ დახუდნენ ათაბაგსა და აუნყეს ქართველთა გაუშუებლობა.

მაშინ რა ესმა ესე ათაბაგსა, მოუგზავნა მოციქული და შემოუთულა ესრეთ: „მე თქუენს მამულში არა წამიჭდენია რაო და თქუენი არა მიმაქუს რაო, ჩუენსა და თქუენსა მტერობა ხომ არა არის რაო, ძმობისა და მეზობლობის მეტი თქუენთან საქმე არა მაქუს რაო. ჩემს მტერს პასუხი უყავ და ჩემს გზაზედ მივალო, თქუენ რას სამართლით მიდგებით, წინაო“. ხოლო ქართველთა არა უსმინეს და ეწყუნეს ურთიერთას. იქმნა ბრძოლა ძლიერი ქრისტეს

აქათ ჩუბდ, თუესა აგვსტოსა ი ბ, არადეთს, რომელსა გორასა მას მიერ დლითგან ენოდების სისხლის ჯუარი და ვიდრე დღეინდელად დღედმდე სისხლის ჯუარად სახელ-სდებენ. და იქენა ეგრეთი ომი, რომე ყოველივე საჭურველები და საომარი იარაღები დაამტკვრივეს და დაშვრენ იმიერ და ამიერ ომითა და დაიწოცნენ ორგნითვე მრავალნი კაცი, და სძლო ათაბაგმან, ამისთვის რომ არას ემართლებოდენ და სამართალი იმისი სჯობდა.

მაშინ შალიკაშვილი რომელიმე იჯდა ურასა კვცსა ზედა. იგი შალიკაშვილი და მაჩაბელი მიხვდენ ერთმანერთსა. შემოსცა შუბი შალიკაშვილმან და გაუხეთქა კუბო ფარისა და განავლო მწარსა შიგან და გარდმოაგდო ცხენიდან; შეუძახა ესრეთ: „ნაწყურისა ღმრთისმშობის მადლმა, თუ ურას კვცსა არა ვმჯდარიყავ, შიგ გაგაგდებინებდიო“. მაშინ წარმოიჩოქა მაჩაბელმან, გაიკრა წრმალს ჴელი, შემოუკრა ცხენსა, ცხენს თავი გაუგდებინა და ტახტაზედ დაასო და შესძახა მაჩაბელმან: სპარსმა „წმიდა გიორგიმა! თუ გადმოგდებული არ ვყოფილიყავ, შუა გაგკუუთდიო“.

მაშინ სძლია ათაბაგმა და შეიქცნენ ქართველნი და მრავალნი იქითაც ამოსწყდნენ.

მაშინ წარვიდნენ მესხნი და ჩამოჭდა ათაბაგი ერთსა ადგილსა, სიახლოვესა ნაომრისასა მოსასუენად. მაშინ მესხი ამილახორი მოწყენით იჯდა ათაბაგთანა. ჰკითხა ათაბაგმან: „რასათვს მოიწყენიო, ნუთუ ომში კაცი ვერ იშოვნეო“. მოაწესნა ამილახორმან: მე ერთსა კაცსა წრმალი შემოვკარ და სამკლავიანი ჴელი გავაგდებინეო, და თუ გინდა, წამოდიოთ და გიჩვენებო“. წარმოვიდნენ და ნახეს, სამკლავიანი ჴელი ძეძვში ეგდო. მაშინ დასჯერდა ათაბაგი და წარვიდა თვსდა ადგილად.

და ვითარცა ესმა მეფესა კოსტანტინესა საქმე ესე, დაუძძიმდა დიდად, მაგრამ ვერლარა გააწყო რა, ხანსა რაოდენსამე შინა იმეფა კეთილად და მოკუდა.

მეფე დავით, პ

და დაჯდა მის ნაცვლად ძე მისი დავით.

აქა არლარა იცვალეზოდა ერისთავნი და არცა თავადნი, ყოველ-ნივე ჴევსა და სანახებსა და თემთა და ადგილთა მკჳდრ ქმნილიყ-ვნენ, და, ვისცა მამულსა მისცემდა, მკჳდრად მიეცემოდა. და ყო-ველნივე ძლიერ იყვნეს: მთავარნი, ერისთავნი და თავადნი.

ხოლო ამა ალექსანდრესა და კოსტანტინესა ჟამში განდგნენ იმ-ერელნი, ოდიშარნი და გურიელნი, და არლარა მორჩილებდა ათა-ბაგი, და განდგა კახეთი. რამეთუ თვთ ძუელად ნანერი რომელიმე ეპოვეთ კოსტანტინეს ცხოვრება, მაშიგან დაგვწერი, არლარა შეენ-გენიან მოსლვასა სპარსთის ლაშქრისა.

ხოლო ესე ვერა ვსცანით, თუ ბატონი იმერეთისა და კახეთისა რომლისა თესლისაგან არიან, და ანუ ვითარ უპყრიესთ ქუეყანანი იგი.

ხოლო იმერეთისა რომელთამე თქუეს: „ოდეს მამა ალექსან-დრესი ბაგრატ მეფე ჩავიდა იმერეთს, მაშინ თჳსნი მისნი დაუ-ტევა და მიერითგან ძენი მისნი არიან. ამა ბაგრატისა შემდგომად რაოდენნი მამანი გარდაიცვალნენ არა უწყით ხოლო იმერეთისა მპყრობელისა ბაგრატის ამბავი ქუემორე დავსწერეთ.

ხოლო კახეთისა მებატონეთა მამა იყო დავით. და ამა დავითის მამა, არა უწყით თუ ვინ იყო. ესე დავით დიდოეთადამე ჩამოიყ-ვანეს და კახთა გაიბატონეს.

მოკუდა დავით და დაჯდა ძე მისი ლევან და შემდგომად ლევანი-სა ძე მისი ალექსანდრე.

ამა კახთა ბატონთა მას ჟამსა ეპყრა: გარდმოღმართი ლეკის მთისა ეპყრა თუშეთი, ხოლო დიდონი არა მორჩილობდეს ნებისაე-ბრ მისისა; ზემოთ ფშავი და თიანეთი, სადა შეერთჳს ფშავისწყალი არაგუსა; მიერითგან ვიდრე არაგუს გაღმართი ჴევ-ძმორამდის; ჴევ-ძმორიდამე გაყოლილი ლილოს სერამდის, რაოდენი სერსა

წყალი გასდის და გაერთვს მარტყოფის წყალსა; გაყოლით ამართულამდე, გაყოლით ვიდრე აჯი-სუმდე, აჯი-სუს ვიდრე მტკურის შესართავამდე, მას ქუემოთი მტკუარს გაღმართი ვიდრე შაქისის საზღვრამდე.

ხოლო ძესა კოსტანტინესასა, მეფესა დავითს, ეპყრა: აჯი-სუს ზეით უდაბნონი, და სამგორს-ქუემოთი. ლილო და ლილოს ქუემოთი, და ჯევდმორას-ქუემოთი, და არაგუს-აქათი, და ფშავისწყალს-აქათი, გუდამაყარი, და ჯევხილაკას-აქათი, და კასრისჯევს აქათი; და წედისის მთის გადმოღმართი, და კუდარო, და ჭალის მთას გარდმოღმართი, ერწო, და მშვილდაურსა და პერანგას გარდმოღმართი, გორასძირს-აქათი, ლიჩი, ლოდორა, ქეფინისჯევი, და ჩხერის ციხე, და მას-ზემოთი ისრე გაყოლით მთის-აქათი; ჯეობა ვიდრე დვირამდის, კოდიანს გარდმოღმართი, ნინოსჯევი რომ ჩამოივლის, – გაღმით სამგორისკენ, ციფწყაროს ჯევ-ჯევ გაჰყვება, გახშული-ბარშიამის მთა ჩამოივლის ჯანელის ციხე საღამოს თავსა, ბორცვს ზემოთი წაივლის სერ-სერ სათხე ქუნცელის თავსა, გარდავლითა ხენჭურის თავსა, პალაკაციოს მთამდე, რომელსა თურქნი იელდოღდის ეძახიან; პალაკაციოდამე სერ-სერი ჩამოვლის, კარის სოფლის აქათი ერევნის საზღვრამდის, ჩამოყოლით ბანბაკი და ლორე, ვიდრე ყაზახის საზღვრამდე, ეპყრა მეფესა ქართლისასა.

ხოლო მპყრობელსა იმერეთისასა: წყდისის მთის-აქათი, დიგორის მთის-აქათი. ლენტეხი და თაკუერი, რომელსა ან რქვან ლეჩხუმს, – ცხენისწყალსა ჩაყოლით გამოღმართი, და საჯავახოს-აქათი, გაყოლით ფერხათის მთას-აქათი, ვიდრე ქართლის საზღვრამდის.

ხოლო დადიანს ეპყრა: ცხენისწყალს ჩაღმართი ლეჩხუმს ქუემოთი, სუანეთი მთის გარდმოღმართი. აფხაზეთის ზემოთი. და აფხაზეთი ჯიქეთამდის შარვაშიძეს ეპყრა, და ესე შარვაშიძე მორჩილობდა არა ყოველსავე ბრძანებასა დადიანისასა. კუალად ეპყრა დადიანს ზღუას შემოღმართი და რიონს გაღმართი.

ხოლო გურიელსა ეპყრა რიონს გაღმართი, საჯავახო, იმას-აქა-

თი გამოსწორი ღომისციხეს გარდმოღმართი, ერგე აჭარა, და ჭან-
ეთი რკინისპალოს აქათი.

ხოლო ათაბაგს ეპყრა: გურიელის საზღვარს ზეითა, ფერხათის
მთის გარდაღმართი, დვირს ზეითი, აქათ, ქართლის საზღვრამდის,
იქით კარის საზღვრამდის, აზრუმისაკენ გურჯი-ბოლაზს აქათი.

ხოლო ამას გარდა საქართველონი, რომელნიმე თავისუფალ
შექმნილიყვნენ, რომელნიმე სპარსთა მიეტაცნეს, რომელსამე
ხონთქარსა და რომელსამე ხაზართა.

ხოლო ამან ძემან ალექსანდრესმან კოსტანტინე შვა ხუთნი ძენი.
სახელები მათ ხუთთა ესე არს: უხუცესსა დავით, გიორგი, ბაგრატ,
ალექსანდრე და მეხუთესა მონაზონი მელქისედეკ, რომელი იყო კა-
თალიკოზი კათოლიკე მცხეთისა. დაქრისტეს აქათ ჩ' ფდ.

დავით მეფე

და დაჯდა ძე მისი დავით მეფედ. ამ ჟამში წარმოგზავნა
ხონთქარმან სპასპეტი თვისი ლაშქრითა თვისითა უამრავითა
საქართველოსა ზედა ქრისტეს აქათ ჩ' ფიდ, და ააოჯრეს სამცხე;
ჩამოვიდეს იმერეთს და დანვეს ქუთაისი. და მივიდეს გელათსა და
დანვეს გელათი, და აღიღეს ალაფი მრავალი, და ვერლარა დაუდგა
ბაგრატ მპყრობელი იმერეთისა. და წარვიდენ და შეიქცენ თვსდავე
ადგილსა. და შემდგომად შექცევისა მათისა ჩამოვიდა ბაგრატ მპყ-
რობელი იმერეთისა და დაიპყრა კუალად იმერეთი.

ხოლო ეპყრა კახეთი ალექსანდრესა. და იყო კაცი კეთილი და
ესუა ორი ძე. და ძემან მისმან უხუცესმან გიორგი უღალატა მამასა
თვსსა ალექსანდრეს ჭალასა შინა საფურცლისასა და მოკლა მამა
თვსი, და ძმასა თუალები დასწვა, და ამიერიტგან უწოდეს ავ-გიორ-
გი, და იქმნა პატრონი კახეთისა.

ხოლო იყო მეფე ქართლისა დავით, და ამის ჟამში იყო კათა-

ლიკოზი ბასილი. და მოკუდა ბასილი, და დაჯდა კათალიკოზი დორათეოს. და იყო ესე დავით კაცი ღმობიერი, მშვიდი და მოშიში ღმრთისა.

და აღდგა ავ-გიორგი დავითზედა და ვერლარა დაუდგა დავით: საზღვრამდის იმერეთისამდე მოარბევდის ქართლსა მრავალგზის. და თვთ მეფე დავით შეამწყუდია ციხესა ატენისასა, მრავალდღე ბრძოდა, და ვერ წაუღო ციხე და მიიქცა თვსდავე ადგილსა. მაშინ რქუეს ძმათა დავით მეფესა ესრეთ ვითარმე: „მამათა ჩუენთა კახეთი მიუღეს და ან ქართლისაცა ჰნებავს მიღება, ან ჩუენცა აღვდგეთ მის ზედა და ვბრძოდეთ მათ ხოლო მეფემან დავით არა ინება. მაშინ თქუა ძმამან მისმან უმრწემესმან ბაგრატ: „მომეც მე მუხრანი საუფლისწულოდ ჩემდა და დროშა, დარაჯად ჩემდა იყოს ერისთავი ქსნისა და ჯეობა არაგვსა, და შევიწიო ძალი ქრისტესი და თემიცა მისი იავარ ვყო“. უსმინა ძმამან მისმან დავით მეფემან და მისცა ყოველი თხოვილი მისი. მოვიდა ბაგრატ და აღაშენა ციხე მტუერისა, რომელ არს ციხისძირის თავსა, და დადგა მუნ.

ხოლო, რაჟამს სცნა პატრონმან კახეთისამან ავ-გიორგი, იწმო სპა თვსი, რაოდენ ძალ ედგა, ძალითა თვკლითა წარმოემართა და მიადგა მტუერის ციხესა, ადგა ვიდრე სამ თუემდე. მერმე მიუვლინა კაცი ერთი ავ-გიორგი და გაუგზავნა ღვწო ერთითა საღვწითა და შეუთუალა, ვითარმე: „ძე ხარ მეფისა, ნუ უკუე უღვწობითა მიგჭირდეს, და სუი ესე“. და ვითარცა მიაართუეს ბაგრატს სიტყუა ესე, მას ჰქონდა ორაგული ახალი და ღვწისა წილ თევზი გამოუგზავნა და შემოუთუალა: „ხანია, რომე დგახარ პირსა ქსნისასა, და ვერ გიშოვნია ორაგული, და ან ესე იწმიე და წარვედ ქუეყანასა შენსა“. და რაჟამს მიაართუეს ავ-გიორგის, მაშინ სცნა სიმრაველე საზრდელითა მათისა. და შესწუხებოდა ჯარი მრავალდღე დგომისაგან, მაშინ წარვიდა თემთა თვსთა.

და ხანსა რაოდენსამე უკანა შეიყარა სპა თვსი ავ-გიორგი და წარმოვიდა დარბევად ზემო ქართლისა, მივიდა, დაარბია ზემო

ქართლი და დაბრუნდა გამარჯუებული და წარმოემართა. და რა-
ჟამს. ესმა ბაგრატს, მპყრობელსა მუხრანისასა, შეიყარა სპა თუსი
და დაუმზირდა ჴევსა მას შინა, რომელ არს ძალის[ს]ა და ჭაპურს
შუა. და ლაშქარნი ავ-გიორგისანი წინა წარმოვიდენ ნაშოვრისა
მისთვის, რომელი წარმოედოთ. ხოლო ავ-გიორგი მცირითა კაცითა
უკანა მოვიდოდა და მონადირობდა და არავისი ფიქრი ჰქონდა.

და რაჟამს დაუახლოვდა, სადა მდგომარე იყო ბაგრატ, მაშინ
შეუტევია გულითა სრულითა და შეიპყრა ავ-გიორგი და სპანიცა,
რომელნი მის თანა იყვნენ. პატიმარ-ყო ავ-გიორგი მტურერის ციხ-
ესა, რომელ არს მუხრანს, ქრისტეს აქათ ჩ ფიდ.

მაშინ მიუმცნო ძმასა თუსსა მეფესა დავითს საქმე ესე. და რა
ესმა საქმე ესე, განიხარა ფრიად. და ხანსა მცირედსა მოკუდა ავ-
გიორგი; და რომელნიმე იტყვან დაარჩევსო, და რომელნიმე იტყვან
თავისის დღით მოკუდაო. აღაშენა მცხეთას მცირ ეკლესია მთავარ-
ანგელოზისა ჩრდილოთ კერძო და მუნ დამარხეს. და მიერითგან
იტყვან კახი ბატონნი, რომე მცხეთა სამარხო არისო ჩვენისო.

ხოლო შემდგომად ავ-გიორგის დაჭერისა, დაიპყრო კახეთი
მეფემან დავით. და დარჩა ძე გიორგისა, რომელსა ეწოდა ლევან,
მცირედ. და წარმოიყვანა [...] ყრმა იგი დედითურთ და დამალა პა-
ტივითა სახლსა ჩოლაყაშვილისა გარსევანისასა, რომელი იყო სახ-
ლთ-უხუცესი, რამეთუ ეყოდა დედასა მისსა. და რა სცნა მეფემან
დავით, წარავლინა ძმა თუსი ბაგრატ და ერისთავი ქსნის და ამი-
ლახორი, რათა დასჩხრიკონ კახეთს მსახლობელნი დიდით ვიდრე
მცირემდი, რათა იპოვონ ყრმა იგი. მაშინ წარვიდენ საძებნელად,
დასდევს შიში და ზარი ყოველთავე კაცთა ზედა და დააფიცეს,
რათა არა უწყოდენ ყრმა იგი თუ სადა არს, და ყოველთავე შეჰფიც-
ეს, რომე არა ვიცითრაო. შემდგომად მოვიდნენ სახლსა ჩოლაყაშ-
ვილის სახლთ-უხუცესისასა გარსევანისასა. და მოეპოვა გარსე-
ვანს საქმე ესე, რამეთუ მოიყვანა ყრმა იგი ლევან მონისა თუსისა
ძია მსგავსად, და მას დღესა მეღვინედ იმსახურებდა ყრმასა მას,

ვითარცა მონასა. და დღესა მეორესა შეფიცა ფიცითა საშინელითა ბაგრატს, ვითარმედ: „რაოდენიცა თქუენ ჩემსა სახლში არ იხილენით და არც თქუენმან თვალმან არა ნახა, იმის მეტი არა მყვანდეს, არა დიდის კაციშვილი და არც ცოტასი“. შეიჯერა ფიცითა ამით.

და ესენი რა წამოვიდნენ, ბაგრატ და ერისთავი და ამილახორი მაშინ ჩოლაყაშვილმან გარსევან ველარა თავს იდვა სახლსა თვსსა დაფარვა ლევანისა და წარმოიყვანა და შეიყვანა ციხესა მას ოჩონისასა, რომელ არს თავსა ივრისასა. შემოეხვივნენ ზემოურნი და გარემონი კახნი და მიერთ[ნენ] ლევანს. წარმოემართა და ჩამოვიდა კახეთად.

და ესმა ესე დავით მეფესა, შეიყარა სპა თვსი და წარემართა კახეთად. და გარდავლო გომბორი, და ჩავიდა კახეთად. და შემოყარნენ კაცნი ისრევე მეფესა დავითს, და ველარა აღდგა ლევან წინა, ივლტოდა და შევიდა ციხესა, რომელ არს თავსა მალნარისასა. ხოლო მოიცვა მეფემან გარემონი ციხისა და დაუწყო ბრძოლა ძლიერად. მას ჟამსა მოვიდა ოსმალუ და მოეოჯრებინა სამცხე, და ვერავინ წინააღსდგომოდა სამცხესა და მოვიდენ შიდა ქართლსა; და ვერავინ წინააღუდგა ქართველი, ამისთვს, რომე კახეთს იყვნენ ლაშქრად.

ხოლო მეფესა დავითს მოართუეს ამბავი ესე კახეთს. და რა ესმა ესე, მას ჟამად დაფარა, რამეთუ ციხესა მყოფნი ლევან და დედა მისი შეეჭირვებინა, საქმისა ამისთვს მუნ დგომა აღარ ეძლო; და წარუვლინა დედასა მისსა მოციქული. ამილახორი და მთავარეპისკოპოსი და სთხოვა ციხე, და რა ესმა დედასა ლევანისასა და მეციხოვნეთა მოსვლა მოციქულისა, ღონე არღარა ჰქონდათ, და შენუხებულ იყვნენ მიცემისაგან კიდე. მისვლასა მთავარეპისკოპოზისასა აღდგა დედა ლევანისა შემთხუევად მთავარეპისკოპოზისა, – იდუმალ რქუა მთავარეპისკოპოზმან: „მაგრად იყავ, ამაღამე წავალთ“. რა ესმა დედასა ლევანისასა, განიხარა და თვსთა ყოველივე აუწყა, და ყოველთა თქუეს სიმაგრე და მიუცემლობა. და რა

ესმნეს მოციქულთა ესე, წარმოვიდენ და მოაწსენეს მეფესა დავითს და ესევეითარი ციხეს მაგრობა. და ველარა დადგა მეფე და წარმოვიდა.

და მოვიდა ზემო-ქართლად და შეება ოსმალუს ჯარსა. მისცა ძლევა ღმერთმან მეფესა დავითს და ამოსწყვტა ოსმალუ და გაემარჯუა, და შეიქცა ოსმალუ თვსდავე ადგილად. ხოლო მცირესა ჟამსა უკან გაილაშქრა კახეთად მეფემან დავით.

რაჟამს წამოსულიყო მეფე დავით, გამოსულ იყო ლევან და მისვლოდეს კახნი და ექმნა პატრონად მათდა. და იყო ლევან მაშინ წლისა შუდისა. და რაჟამს მივიდა მეფე დავით საგარეჯოსა, შემოეყარნენ საგარეჯო[ელ]ნი და მას-აქეთნი კახნი და წარვიდა მეფე დავით ქისიყსა, და იყო ლევან მუნ და ახლდა მცირე ჯარი. რა მივიდა მეფე დავით, ეწყუნეს ურთიერთას ქისიყსა. დაუმარცხდა მეფესა დავითს და წარმოვიდა თვსთა¹ ხოლო ლევან დაიპყრა კახეთი და მოიყვანა ცოლად ასული გურიელისა თინათინ.

ამა თინათინისასა იტყვან, სიყრმესა შინა ნახა ჩუენება ესე: „შეგირთავს მთავარი ვინმე და მისვლასა შენსა ადგილსა ერთსა“ უჩუენა ადგილი ნიშანი და რქუაესრეთ: „და მუნ იქმნება შინდი თეთრი ერთი. და უშენე მონასტერი ერთი დედასა ღმრთისასა“. ხოლო რაჟამს მოიყვანეს შუამთასა და ჩამოაწდინეს განსასუენებელად, და რაჟამს იხილა თინათინ ადგილი იგი, იყო ყოველივე ნიშნული ჩუენებისა და შინდი თეთრიცა. რაჟამს იქორწინეს, შემდგომად აღაშენა ეკლესია შუამთისა და დაადგინა მოძღუართ-მოძღუარი. და შვა ორ ძე: ალექსანდრე და ვახტანგ. და მიიცვალა თინათინ და დაემარხა ეკლესიასა თვსსა შენებულსა. ამისთვის არა დაეფლა ქმრისა მისისა თანა, რამეთუ იყო ლევან კაცი მეძავი. და შემდგომად ისუა ლევან სხუა ცოლი, ყარა მუსალის შამხლის ასული, მანცა უშვა ძე სამი: გიორგი, ელიმირზონ და ქაიხოსრო.

ხოლო მეფე ქართლისა დავით იყო თვსთა, ხანსა რაოდენსამე უკანა იქმნა მონოზან და ჰყვანდა სამნი ძენი: ლუარსაბ, დემეტრე

და რამაზ, მისცა მეფობა თვსი ძმასა თვსსა უმრწემესსა გიორგის. მეფე დავით ხანსა რაოდენსამე უკანა მიიცვალა ქალაქსა ტფილისისასა, ქრისტეს აქათ ჩ'ფკზ.

მეფე გიორგი, პა

ხანსა რაოდენსამე მეფობდა გიორგი და მას ჟამსა შინა იყო კათალიკოზი მელქისედეკი, ძმა მისი.

ხოლო ამას ჟამს წარმოუგზავნა კაცი ხონთქარმან მეფეს გიორგის, და მპყრობელსა იმერეთისასა ბაგრატს, და მპყრობელსა კახეთისასა ლევანს, ვითარმედ: „საფლავი ქრისტესი და ადგილნი წმიდათანი სჯულისა თქუენისანი დაიპყრეს უსჯულოთა და შეაბილნეს, მოვედით სპითა თქუენითა და განაძეთ ესენი და თქუენდა მიმიცემიარ“.

ხოლო, რა ესმა მეფესა გიორგის, და მპყრობელსა იმერეთისასა და კახეთისასა, და ყოველთავე მორჩილთა ბრძანებისა მათისასა, განიხარეს და შეიყარეს სპა და გაემართნენ. და რა მივიდნენ იერუსალემსა და ესმა მუნა-მყოფთა მისვლა ამათი, წარმოუგზავნა კაცი და ესრეთ შემოუთულა: „უკეთუ სტუმარი ხართ, მაშ მტერობა რა არისო, და სტუმრად ბევრნი ხართო, და უკეთუ ბრძოლად მოსრულხართ, მცირენი ხართო“. ხოლო ამათ მიუმცნეს ბრძოლად მისვლა. რა ესმა მათ საქმე ესე, გამოვიდნენ და ეწყუნენ ურთიერთას და იქმნა ბრძოლა ძლიერად. და მოსცა ღმერთმან ძლევა ქართველთა და საფლავმან ქრისტესმან და გაემარჯუათ. და მეოტნი შევიდნენ ქალაქსა შინა და გაამაგრეს. ხოლო მიჰყვნეს ქართველნი და აართვეს ციხე და ქალაქი და მოსრნეს მუნა-მყოფნი მრავალნი ყოველნივე და განათავისუფლეს ქრისტეს საფლავი და ყოველნი წმიდანი ადგილნი. და მიუმცნეს ხვანთქარსა საქმე ესე და წარმოუგზავნა ხალათი და წყალობა მრავალი: და მოსცა ქრისტეს საფლავი, გოლგოთა, ბე-

თლემი, ჯუარის მონასტერი და სხუანი მონასტერნი ყოველნივე ხონთქარმან მათ სიგლითა მტკიცითა. ხოლო განიხარა მეფემან გიორგი და ბატონმან ბაგრატ და ლევან, და წარმოვიდნენ თვსსა ადგილსა და მოვიდნენ მშვდობით გამარჯუებულნი და განიხარეს.

და შემდგომად ამისა ათაბაგი ყუარყუარე მიუდგა ხონთქარსა, და რა სცნა ესე მპყრობელმან იმერეთისამან ბაგრატ, შეიყარა სპა თვსი იმერელნი და მიუვლინა კაცი კახაბერსა გურიელსა, და მოყვა იგიცა ბაგრატს, გარდავლეს მთა და მიუწდენ ყუარყუარე ათაბაგსა მუჯახეთს. და დახუდა ათაბაგიცა და შეიბნეს და ეწყუნეს ურთიერთას, და იოტნეს ბანაკნი ათაბაგისნი. და მერიქიფემან კახაბერის გურიელისამან, ისაკ ართუმელაძემან, ჩამოაგდო ათაბაგი ყუარყუარე, დაიჭირა და მიართუა გურიელსა და გურიელმან მოართუა ბაგრატს, მპყრობელსა იმერეთისასა. და დაიპყრა ბაგრა საათაბაგო ქრისტეს აქათ ჩ ფლდ – და გარდაეხუენა ოთარი შალიკაშვილი, და წარიყვანა შვილი ათაბაგის ყუარყუარესი ქაიხოსრო.

მას ჟამსა გამოჩნდა შაჰ-ისმაელი, ძე შიხისა. და რაჟამს გამოჩნდა ლანგ-თემურ და დაატყუევა შამი, მუნით მოვიდა არდაველს, მუნ იყო ერთი ვინმე შიხი, მოქმედი გრძნებისა, რომელსა მაჰმადიან[ნი] ესევდენ დიდად, უჩნდათ სასწაულად მოქმედად.

მაშინ თქუეს ქება მის შიხისა ლანგ-თემურთანა, და თვთ მივიდა ხილვად მისდა. და ქმნა გრძნება რამე წინაშე ლანგ-თემურისა. ხოლო სათნო უჩნდა ლანგ-თემურს საქმე მისი: უბრძანა, რაცა გნებავს მოგცეო. მაშინ ჰყვანდა ლანგ-თემურს შამელნი დედანულნი მრავალნი სულნი და სთხოვა შისმან სიმრავლენი მათნი სიტყვთა ესევითარითა, ვითარმედ: შამელნი, “რომელნი ტყუედ გიყოფიეს, ესენი არიან მუსურმანი; არა არს ბრძანებული მაჰმადისა, ვითარმედ მუსურმანი ტყუე ყოს მაჰმადიანმან. ესენი მომეც, რათა თავისუფალ ვყო”. მაშინ ისმინა ვედრება შიხისა ლანგ-თემურ და მისცა ყოველი დედანული და ტყუენი იგი, და უბოძა არდაველი ქალაქიდა გარემო სანახები არდაველისა ყოველივე მისი.

ხოლო შიხმან განათავისუფლნა ტყუენი შამისანი: რომელიმე დადგა თვსთა თანა და რომელიმე წარვიდა ქუეყანასა შამისასა. ხოლო გარდაცვალებასა ლანგ-თემურისასა ქუეყანა ერანისა თვ-თოეულად განიყვნენ, და დაიპყრეს მას ქუეყანისა მთავართა თვ-თოეულად და რომელიმე ამბავი მათი ცხოვრებასა სპარსთასა ვრცელად წერილ არს.

ხოლო ესე შიხი იყო არდაველს და იყო ბრძოლა ყოველსა სპარსეთსა შინა.

ხოლო ამა შიხის შვილისშვილი მპყრობელმან შირვანისამან მოკლა. დარჩა ძე ერთი და მან იპერა არდაველი და იგიცა უკეთურებისათა თვსითა მოიკლა, რომელი სპარსთა ცხოვრებასა შინა ვრცელად წერილ არს.

დარჩა ძე ყრმა თვსი შვდისა წლისა შაჰ-ისმაელ. და დაუწყეს დევნა სასიკუდინედ მეფემან თავრიზისამან. ხოლო შაჰ-მლუ რომელიმე იყვნენ და წარიყვანეს და დამალეს.

და, რაჟამს მოიწიფა, მოიყვანეს, და დაიპყრო სამეფო თვსი არდაველი და მიერიტვან დაუნყო ბრძოლა ყოველთავე და ყოველივე სპარსეთი დაიპყრო.

მეფე ლუარსაბ

ჟამსა ამას მონაზონ იქმნა მეფე ქართლისა გიორგი, და არა დარჩა ძე თვსი, და მისცა მეფობა ძმინულსა თვსსა ლუარსაბს, კაცსა ღმრთის-მოყუარესა, მტერთა ურჯულოთა მომსრველსა და წყობათა შინა უშიშსა, ქრისტეს აქათ ჩ-ფმბ.

და ჟამსა ამას მონაზონ იქმნა ბაგრატიცა, მპყრობელი მუხრანისა, და დარჩაოთხი ძე: ვახტანგ, ერეკლე, არჩილ და აშოთან.

და დაიპყრა ქუეყანა ქართლისა ლუარსაბ. მას ჟამსა იყო კათალიკოზი გერმანე, ტფილელი დომე[ნ]ტი, მროველი გედევან რაჟამს

დაიპყრა ქუეყანა სპარსისა შაჰ-ისმელ, ენადა მოსვლა ქუეყანასა ქართლისასა და მოვიდა აღჯაყალას.

რაჟამს სცნა მოსვლა შაჰ-ისმელისა. შეიყარა სიმრავლე სპისა თჳსისა და დადგა ტფილისს, და გამაგრდა ტფილისი. და რაჟამს ესმა შაჰ-ისმელსა წყობად მოსვლა მეფის ლუარსაბისა, წარმოავლინა სარდალი თჳსი ყარაფირი ლაშქრითა მრავლითა, და შემდგომად განიზრახა და მიაშუელა მისკარბაში ელიასბეგ ლაშქართა მრავლითა, და შემდგომად განიზრახა თჳსგან, ნუ უკუე დაუმარცხდეს ლაშქართა მისთა, თვტცა აღიძრა და წარმოვიდა.

რა სცნა ესე მეფემან ლუარსაბ, გამოვიდა ტფილისით სპითა თჳსითა და მოვიდა ლელესა თელეთისასა და მუნ განაწყო სპა თჳსი. და რაჟამს მოვიდა ყარაფირი, ეწყუნენ. ურთიერთას, და იქმნა ბრძოლა ძლიერი. ესევეითარად ეწყუნენ ქართველნი, რომე სიმწნე მათი სპარსთა ცხოვრებასა დიდად წერილ არს. მოისრა ყიზილბაში ჯელითა ქართველისათა ურიცხვ, და სძლიეს ქართველთა და იოტნეს ყიზილბაშნი. და ოტებასა მათსა მოვიდა მისკარბაშიცა ელიასბეგ და ოტებულნიცა სპა იგი დააბრუნა და თჳსითაცა სპითა შეუტივა ქართველთა. და იქმნა ბრძოლა ძლიერი უდიდეს პირველისა და მოსრეს კუალად ქართველთა ყიზილბაში ურიცხვ.

და ოტებასა ყიზილბაშთასა აღმოვიდა შაჰ-ისმაილ მთასა თელეთისასა, რომელი არს კერძოთა ტაბაჭმელეთისათა, გარდმოხედა და იხილა სპა თჳსი. მოსრვილი და ოტებული, და განლაღებულნი ქართველნი მათ ზედა ვითარცა ღომნი შეწუხნა და უბრძანა სპათა თჳსთა ყარა ყოინლუსა, ჩამოვიდეს, და შემოუტივეს ყარა ყოინლუ[ს] და ქართველთა ზურგით კერძოთა. და ქართველნი დამაშურალ იყვნენ დიდად ომისაგან და იძლივნეს სპა ქართველთა და უკუნ იქცენ.

და წარვიდა მეფე ლუარსაბ ზემო-ქართლად და ენება კუალად შემოყრა ლაშქრისა და მოსვლა შაჰ-ისმაილზედა. ხოლო ვერღარა შეუძლო, რამეთუ დაფანტულნი იყვნენ ქართველნი და ჯარი ველარ იშოვნა.

მაშინ წარვიდა შაჰ-ისმაელი და შემოადგა ციხესა ტფილისისასა და აღუთქუა ნიჭი დიდი ციხისთავსა ტფილისისასა. და მოენდო ციხისთავი და მოსცა ციხე და შევიდა ციხესა შინა, და დაიპყრა ტფილისიცა შაჰ-ისმაელ. და მოაოჴრა და შემუსრნა ხატნი და ჯუარნი ჴელითა თვსითა და აღაშენა ყურესა ჴიდისასა მეჩითი რჯულისა თვსისა, შეიქცა და წარვიდა თვსა და დაუტევა ციხესა მცველნი. ხოლო უკეთუ არა მიეცა ციხისთავსა ციხე და მცირესა ხანსა გამაგრებულნიყო, მოვიდოდა მეფე ლუარსაბ შაჰ-ისმაელზედა და, უკეთუმცა ღმერთსა ენება, შეამთხუევდა ჭირსა დიდსა.

ხოლო შექცევასა შაჰ-ისმაელისასა მოვიდა მეფე ლუარსაბ და კუალად დაიპყრო ქართლი.

და ამა ჟამსა მოკუდა შაჰ-ისმაელ და დაჯდა მის წილად შაჰ-თამაზ. ხოლო შაჰ-ისმაელი იყო კაცი ჭკუიანი და საესე ხონჯითა. ამან გამოაჩინა სჯული შიასი და დაუნყო სჯულთა ოსმანთასა გინება, და აღამაღლა სახელი ალიასი, და თვთ თავი თვსი ძედ ალისა თქუა. და მიერთგან ირწმუნეს ყიზილბაშთა ძედ იმამისა, არა ხოლო მეფობისათვს, არამედ ძეობისა მისთვს იმამისა სწამთ სალოცავად და პატივ-სცემენ მღთაებრ დღეინდელად დღედმდე.

ხოლო ძეთა მისთა, რაჟამს გამეფდა მის წილ ძე მისი შაჰ-თამაზ ესე გამდიდრდა ფრიად: უმეტეს დაიპყრა ქუეყანანი, რომელ[ნი] დაუშთა შაჰ-ისმაელს. და ამა ჟამში აეღო მეფესა ლუარსაბს ციხე ტფილისისა და გაამაგრა თვსად. და სმენოდა ყარაბაღს მდგომსა შაჰ-თამაზსა საქმე ესე და შეეყარა იდუმალ სპა თვსი რჩეული და წარმოემართა მეფესა ლუარსაბსა ზედა.

ხოლო მას ჟამსა მოჴკუდომოდა მეფესა ლუარსაბს ძე ყრმა მცირე და წარეღო მცხეთას დასამარხავად, და სიყუარულისათვს მეფე და დედოფალი გაჴყოლოდა. ხოლო მას ღამესა შემოვიდა შაჰ-თამაზ ტფილისად და, უკეთუმცა არა დაეცვა განგებასა ღმრთისასა მეფე ლუარსაბ და არა. გაჴყოლოდა ძესა თვსსა, ჴელთ დარჩებოდა თვთ დედოფლითურთ.

ხოლო სცნა მეფემან მისვლა შაჰ-თამაზისა, წარვიდა სიმაგრესა, და ჯარი ველარა შემოიყარა, ამისთვის შაჰ-თამაზ იყო ტფილისად, და ყოველნი ხიზნად განემზადნეს, ხოლო ქალაქი ტფილისისა. დაიპყრა შაჰ-თამაზ, მოსრნა ყოველნი დედანულნი.

და რაუამს იხილა ციხისთავმან ტფილისისამან გულბად, სცნა უგრძნობლად შესვლა შაჰ-თამაზისა, შეშინდა მეფისა ლუარსაბის-გან ამისთვის, რომე უგრძნობლად მოსვლისათვის არა იავარ მყოს, გარდმოვიდა ზემო-ციხით და მოუვიდა შაჰ-თამაზს. რა სცნეს ციხის მცველთა საქმე და წარვიდა ციხისთავი, მათგანიცა რომელიმე წარვიდა თვს-თვსად, და რომელიმე მივიდეს შაჰ-თამაზთანა. და შაჰ-თამაზ მისცა ნიჭი დიდი და დაატევებინა სჯული ქრისტიანობისა და დაიპყრა ციხე ტფილისისა და გაამაგრა და თვთ წარვიდა ყარაბაღად.

და რა სცნა მეფემან კახეთისამან ლევან, შეურიგდა იგიცა. და წარვიდა შაჰ-თამაზ ნახჩუანს სომხითისასა და ურჩინ სომხითისანი დაიმორჩილნა.

და მპყრობელი იმერეთისა ბაგრატ იყო მაშინ სამცხესა, მოვიდა მას თანა ამა მიზეზისათვის, რომე ოთარი შალიკაშვილი და ძე ყუარყუარესი ქაიხოსრო რომ ხონთქართანა წასულიყვნენ და ამათგან ძალი და ზურგი მოეცათ, ესეცა ბაგრატ ამისთვის მოვიდა შაჰ-თამაზთანა, რომე ამისგან ზურგი და ძალი მოეცა.

ხოლო თვთ უცალო იყო შაჰ-თამაზ და ჯარი ვერ აშუელა, მისცა ნიჭი დიდი და გაისტუმრა და თვთ წარვდა ქუეით. და რა მივიდა ბაგრატ სამცხესა, ოთარ შალიკაშვილისა და ყუარყუარეს, შვილისა ქაიხოსროსათვის ხუანთქარს მოეცა ლაშქარი დიდი, სპასპეტად გამოეგზავნა მუსტაფა ფაშა და გამოეტანებინა ზარბაზანი დიდ-როანი და მოვიდნენ ზემო ქართლსა.

და რა სცნა ბაგრატ, შემთუალა გურიელსა, და მოვიდა გურიელი და ეწყუნენ სპასა ხუანთქარისასა. და იქმნა ბრძოლა ძლიერი და იოტნეს ბანაკნი ოსმალთანი და მოსრნეს და ივლტოდეს ოსმალნი. და მოკლეს მუსტათა ფაშა და დარჩათ საგანძური და თოფები მათი.

და შემდგომად ამისა წარვიდნენ ხონთქართანა ოთარი შალი-
კაშვილი და ქაიხოსრო ყუარყუარეს შვილი, და დიდად დაუმძიმდა
ხუნთქარსა დამარცხება ჯარისა თჳსისა და გამოუსია აზრუმისა
დადიარბეჩირის ფაშა და ჯარი ურიცხვ.

და რა ესმა ბაგრატს მპყრობელსა იმერეთისასა დაჰპატიჟა
მეფესა ქართლისასა ლუარსაბს და დადიანსა და გურიელსა.

ხოლო მეფესა ქართლისასა ლუარსაბს დაღაცათუ არავინ ეშ-
უელეობდა უსჯულოთა ზედა, არამედ თვთ რაოდენ ძალ-ედვა არა
დაზოგის თავი და წარვიდის და მიეშუელის, რამეთუ ეძვნებოდა
საქართველოსათჳს, ვითარცა მამასა შვილთათჳს, და შეიყარა სპა
თჳსი და წარვიდა ბაგრატთანა.

მაშინ ბაგრატს არა შემოეყარა დადიანი, და მოსულიყო გური-
ელი ჯარითა თჳსითა და შემოეყარნენ იმერელნი და მესხნი. და ხუ-
ანთქრის ჯარიც მოსრულიყო ბასიანს და მივიდნენ ესენიცა.

მაშინ ქართველთ მოინდომეს მენინავეთ მისვლა და მესხთა არა
თავს-იდვეს საქმე ესე ამისთჳს, რომე პირველადცა ჩუენ ვყოფილ-
ვართ და რიგი გუაქუს მენინავეობისაო, და ანცა მართებულია, რომ
ჩუენ ვიყვნეთ.

ხოლო ქართველთა არა უსმინეს და მიეტევნეს, ქრისტეს აქათ
ჩ-ფმე. და იქმნა ბრძოლა ძლიერი და მოისრა ორგნითვე, და მესხთა,
წინა მისვლისათჳს ქართველთა, ადრიკეს ზურგი და არა მიჰყვნენ
ქართველთა. და მოკლეს ძე გურიელისა ქაიხოსრო. და შემუსრეს
ყოველი საჭურველი და საომარი ქართველთა, და არლარა ჰქონ-
დათ საბრძოლველი და დამარცხდა ჯარი საქართველოსი, და ივლ-
ტოდენ და წარვიდენ ყოველნივე თჳს-თჳსად. და წარვიდა ბაგრატ
იმერეთს და მეფე ლუარსაბ ქართლისა

. და მაშინ ჩამოდგნენ ურუმნი და, რომელიცა შეიპყრეს, სრვიდენ
უნყალოდ. და წარვიდა გურიელი თჳსად სამყოფად და ყოველ[ნი]ვე
თჳს-თჳსად წარვიდენ.

ხოლო ურუმნი დადგნენ სამცხეს და დაიპერეს ციხეები სამცხი-

სა განზრახვითა ოთარ შალიკაშვილისათა. ესრეთ ეტყოდა ოთარი: „უკეთუ დაიპყრობთ სიმაგრეთა სამცხისათა, ესე ქუეყანა მკვდრად თქუენდა იქმნებისო“.

და ჟამსა ამას შიგან მესხთა ათაბაგ ყვეს ქაიხოსრო ძე ყუარყუარესი. და დაემძახლა პატრონსა მუხრანისასა, და მოიყვანა ცოლად აშოთან მუხრანის ბატონისა ასული და ეწოდა სახელად დედისიმედი. და იყო ქალი ესე გლისპი და შეუპოვარ და ლალი. და რაჟამს სცნეს საქმე ესე ათაბაგმან და ოთარ შალიკაშვილმან, რომე დაიპყრეს ოსმალთა სიმაგრენი და ციხეები სამცხისანი და ფრიად მძლავრობდენ და უსამართლობენ ქუეყანასა სამცხისასა, მაშინ განიზრახნეს ათაბაგმან და ოთარ საქმე რამე სარგებელი ქუეყანისა თვისისა: წარავლინეს მოციქული შაჰ-თამაზთანა და ესრეთ მიუთხრეს, ვითარმედ: „ძუელითგან ქუეყანა ესე სამცხისა მკვდრად სპარსთა მეფეთა ყოფილ არს, და ან, თუცა გნებავსთ, გაქუს შეწევნა და უფლება საქმისა ამის, რათა თქუენდა იყოს. მოგუეც შეწევნა და ნურღარა აუფლებ ჩემ ზედა ოსმალთა და თქუენდავე იყოს ქუეყანა ჩუენი, და გმორჩილობდეთ შენ, ვითარცა პირველ“.

ხოლო ესმა რა ესე შაჰ-თამაზს, განიხარა და წარმოვიდა სამცხედ სიმრავლითა ჯარისათა.

და რაჟამს ესმა ესე სულთანს სულეიმანს, წარმოვიდა იგიცა ლაშქრითა მრავლითა და ესრეთ განიზრახა: ვინათგან შემოირგულდა ოთარიცა და ათაბაგიცა და არღარა ნებავს უფლება ჩემი მათ ზედა, ან მეცა მუნ წარვალ და შევმუსრავე და იავარ-ყყოფ ციხესა მათსა, რომელ არს ქაჯეთი; და არა მივსცე სპარსთა ქუეყანა იგი.

და ვითარცა სცნა შაჰ-თამაზ წარმოსვლა ხონთქრისა, ვერ ძალედვა წინააღდგომა შაჰ-თამაზს სულთან სულეიმანისა, მოიპოვა ღონე ესევეთარი და შემოუთულა ოთარსა, ვითარმედ: „ესე უწყოდე, არას კეთილისათვს და არას საქმითა არას ფერობით მე შენ მოუკლავს არ გაგიშუებო“. და, რა ეს წიგნი ოთარს მოუვიდა, ოთარმა სულთანს გაუგზავნა და ესრეთ მიუწერა: „თქუენცა მი-

წყრებითო და უფროსად ყაენი მიწყრებაო: „რა ვქნა ან მეო, მოსა-
მართლე ღმერთი იყოს შუა თქუენსა და ჩუენშიაო“. და იპრიანა
ღმერთმან. და შეიბრალა სულთანმან და უკუნ-იქცა, და არღარა
წარვიდა სამცხეს და შეიქცა თვსად.

ხოლო მპყრობელი იმერეთისა ბაგრატ რაჟამს შეიქცა საბატონ-
ოსა თვსსა, აწვა დადიანი ლევან ჭალასა ხონისასა, უღალატა და
შეიპყრა დადიანი ლევან ამის მიზეზისათვს, რომ მაშინ ურუმზედ
დადიანმან არ უღალატა. და ესე რა შეიპყრა, გაუგზავნა გურიელსა
კაცი და ესრეთ შეუთულა: დადიანი დავიჭირე და ჳელთ მყავსო,
წარვიდეთ ოდიშს, ვილაშქროთო, ნახევარი შენი იყოსო და ნახე-
ვარი ჩემიო“.

და რა ესმა ესე გურიელს, იფიქრა და თქუა ესრეთ: დადიანი შე-
უპყრია და ოდიშს დაიპყრობს და მერმე ჩემს ქუეყანასაც წამართ-
მევსო და სულ გაიერთებსო, – და ეგრეთაცა სწადდა ბაგრატს და
აღარ მიუდგა გურიელი.

და მეფემანც ასე გასინჯა; არამც გურიელი და ოდშარნი გაერთ-
დენო და მერმე ჩემზედ ბოროტნი გაიზრახონო, დადიანის თულგების
დანვა სწადოდა, აღარ დასწვა და გელათს სამრეკლოში დაატყუევა.

სცნა რა ესე ათაბაგმან ქაიხოსრო დადიანის ტყუეობა, შემოუყე-
ნა ჩხეიძე ხოფილანდრო, გააპარა იქითგან და მიიყვანა ათაბაგთანა.
მოიმწრო ათაბაგმან გურიელი და ჩაიყვანა ოდიშს და გააბატონა.

ამას ჟამსა გურიელი გაუწყრა ხონთქარი ამისთვის, რომ მაშინ
ბასიანს, თუ შენ ბაგრატს არ მოჰყოლოდი, იმდენს ჯარს ვერ ამო-
მიწყუეტიდო ბაგრატო. გამოუსია ჯარი და მოვიდნენ ბათომს და
დაუწყეს ციხეს შენება კატარღებითა და ნავებითა.

შეიყარა გურიელმან სპა თვსი და წარვიდა ოსმალთა ზედა. მოუ-
მართა ღმერთმან ჳელი და გაემარჯუა, ჳმელეთიდამ გააგდო და
ზღუაში შევიდნენ ნავებითა, და აღუდგა ლელვა და ჭოროხს გაღმა
გავიდნენ. მაშინ იყო წყალდიდობა და ჭოროხს ცხენით ვეღარ გავ-
იდნენ და მივიდნენ გონიასა და ციხეს დაუწყეს შენება. დაიწყეს

სიმაგრე ოსმალთა და ქანეთი ამოსწყეტეს, წაართუეს გურიელსა და თვთ დაიჭირეს.

მაშინ ჰპატრონობდა ბაგრატ იმერეთს და ეპყრა იმერეთი. მიუვლინა კაცი გურიელმან დადიანს ლეონსა და როსტომს: უკეთუ ამათ მიერ წამაჭდინეს, მას უკან თქუენზედაც მოინევა ამათ მიერ დიდი ვნება“.

მაშინ დადიანმან შემოიკრიბნა სპანი თვსნი და აფხაზნი, წარმოვიდა, რიონის ლიმონში დაისაიგურეს.

სცნა რა ესე ბაგრატ, ვინათგან დადიანმან გურიელს უშუელა, უფროსად გაერთებინაო, გაეგზავნა ძმა თვსი ვახტანგ ზუთასის კაცითა შემწედ გურიელისა, ესრეთ დავედრა, ამას ეცადე, რომ დადიანი გურიელს [არ] მიეშუელოსო.

და წარვიდა ვახტანგ და მივიდა საჯავასოს და მაშინ შეუთუალა დადიანს, ვითარმედ: „მე ხომ შენი ფიცი ვარო, ესე უწყოდე, რომე ჩემს ძმას ბაგრატს და გურიელს ერთი პირობა აქუსთ, და რაჟამს მოხვალ გურიას, დაგესხმიან თავსა და მოგკვლენო“. სცნეს რა ესე მეგრელთა, მოშიშართა არლარა წარმოვიდნენ რიონითგან, და მივიდა ვახტანგ გურიელთანა ბათომსა, როსტომ გურიელი და გურიელი იქ დახუდენ. ვინათგან დადიანი ველარ მოეშუელა, კატარლა და ნავები ველარ იშოვნეს და ვერცალა განვიდენ გაღმა. მაშინ ოსმალთა სცნეს რა ესე, აღაშენეს ციხენი და დაიპყრეს ქანეთი.

და შემოიქცა ვახტანგ თვსად სამყოფსა და ამას ჟამსა შინა მიიცვალა ბაგრატ. და დამარხეს გელათს. და დაჯდა მის წილად ძე მისი გიორგი.

და ეპყრა როსტომს გურია წელსა ი“ზ, და მიიცვალა იგიცა და დაეფლა შემოქმედს. და ესუა როსტომს ძე სამი, და უმრწმესსა ეწოდა გიორგი და დასუეს გურიელად. და ერთი დაჲ მისი დადიანის შვილს ჰყვანდა ცოლად, და, რა მოკუდა როსტომ გურიელი, მაშინ განუტევა ქალი მისი დადიანის შვილმან და წაართუა ბიძასა თვსსა ცოლი და თვთ შეირთო, და განრისხდა ღმერთი.

და გამოჰდა ხანი რამე, და კუალად გაერთდენ გიორგი გურიელი და დადიანი. შეირთო ასული დადიანისა გურიელმან, და მცირეთა ჟამთა შინა განუტევა გურიელმანცა ქალი დადიანისა ამისთვის, რომე პირველ ამისი დაე იმისმან შვილმან განუტევა.

სცნა რა ესე გიორგი, მპყრობელმან იმერეთისამან, ვინათგან მტერ ექმნეს ურთიერთას დადიანი და გურიელი, ამ გიორგის ჰყვა ერთი ქურივი რძალი და მისცა გურიელსა თჳსის ქალის მაგიერად და ესენიცა ...

მაშინ იწყეს შურობად და ლაშქრობად დადიანისა და ვერ ეძლო წინააღდგომა მათი დადიანსა, გარდაიხუენა და წარვიდა სტამბოლს, მივიდა და შეეხუენა სულთანსა. მაშინ შემწე ეყო სულთანი დადიანსა და მისსა ჯარი აზრუმისა და ტრაპიზონისა. წარმოვიდნენ და მოიწივნეს სატყეველას.

ხოლო, სცნა რა საქმე ესე გურიელმან, ვინათგან შემწე ეყო სულთანი და გამოგზავნა დადიანი დიდის ჯარითა, მაშინ მოიპოვა. ღონე რამე და იწყო ხუენნად დადიანისა, და წარავლინა მოციქული, და მისი სისხლად ფლური ათასი დადიანსა. დაშერიგდენ.

მაშინ გიორგი, მპყრობელი იმერეთისა, ვინათგან ახალი ბატონი იყო, სუსტად ეპყრა საბატონო თჳსი. მაშინ მოიწმო გიორგი ჯავახჭილაძე. და უღალატა და მოკლა. სცნა ესე გურიელმან გიორგი, დიდად ეწყინა: შერიგდენ დადიანი და გურიელი და დაანებეს, და ნახევარი გურიელმან დაიჭირა და ნახევარი დადიანმან. ხოლო მას ჟამსა შინა დადიანი მოკუდა ესრეთ, რომე ნადირობაში ჯაიანმან ცხენი შეაძგერა და მოაკუდინა დადიანი. მაშინ დასუეს დადიანად უფროსი ძე მისი გიორგი.

სცნა რა ესე გურიელმან გარდმოიბირა უმცროსი ძმა მისი მამია, მიიყვანა გურიას. და შერთო დაე თჳსი ცოლად. მაშინ ულაშქრა გურიელმან და წარვიდა თვტცა და მივიდეს ზუგდიდს. შეიბნეს და გაემარჯუა გურიელსა და გარდააგდეს. დადიანი გიორგი და დასუეს ძმა მისი მამია დადიანად, და თვტ გურიელი წარვიდა თჳსადვე.

მაშინ დადიანმან გიორგი იშოვა ლაშქარი აფხაზისა, ჯიქისა და ჩერქეზისა. და ათხოვა კუალად გურიელმან ჯარი სიძეს. თვსსა მამიას და შეიბნენ. კუალად გაემარჯუა მამიას და გაექცეს გიორგი დადიანი.

მაშინ დაუნმო ლაპარაკი გიორგის, მპყრობელს იმერეთისასა გიორგი დადიანმან და ბატონმან იმერეთისამან პირი მისცა შუელისა. და გიორგი დადიანმან ასე შემოუთუალა: „რათგან ჩერქეზის ქალი ერთი თქუენ გყავსო და ერთი გურიელსაო, მესამე დაჲ გაუთხოვარი, თქუენ რომ ზრდით, ეგ მე მომეცითო, თუარამ რით გენდოო“. ბატონმან გიორგი გურიელს ჰკითხა: „მივსცე, თუნუო“? გურიელმან ესრეთ უთხრა: „მე იმას ქალი დაუგდე და სისხლი გამომართუო, იმან მე დაჲ დამიგდო და სისხლი მომცესო“. და ეს სიტყუა შეუთუალეს გიორგი დადიანსა. დადიანი დაჰყვა სისხლის მიცემასა, და თეთრი არა ჰქონდა – გარდავარდნილი იყო – და ხოფი, რაც გურიელს სისხლი მიეცა, იმთონის გირაოდ მისცა. და მისცეს მესამე ჩერქეზის ქალი გიორგი დადიანსა, და სამნივ ქვსლნი შეიქმნენ და დამოყურდენ, და მამა დადიანმანც ნება დართო: რათგან უფროსი ძმა არის, მისი წესია დადიანობა და მანცა დაანება. მამია დადიანს ლომკაცი ჭილაძისეული და რევაზისეული დაანებეს და შეირიგეს, და იქმნა მიერიოტგან მშვდობა სამსა საბატონოსა შუა.

სცნა რა ესე დათულიამ, ბიძამან დადიანისამან, შეიყარა საჯავახოელნი და წარმოვიდა სალალატოდ გიორგი დადიანისა. აგრძნა საქმე დადიანმან და ველარ ულალატა და წარვიდა თვსად საჯავახოდ დათულია. მაშინ დადიანმან გიორგი და ძმამან მისმან მამია და ბატონმან გიორგი შეუთუალეს გიორგი გურიელსა, მიუწერეს ესრეთ: „რადგან დათულიას ლალატი შეაჩნდაო, ან შენ მაგას ულატე და მოკალო და საჯავახო შენ დაიპყარო“.

მაშინ გიორგი გურიელმან ყო ეგრეთ: დაიჭირა დათულია და დაატყუევეს ოზურგეთს, და საჯავახო თვთონ დაიპყრა. კუალად

შეუთუალეს გურიელსა, რომე მოკალო, და გურიელმან არა მოკლა. და მას უკან ამათ გაგზავნეს კაცი და მოაშთუეს დათულია.

ჟამსა ამასა შინა მიიცვალა გიორგი დადიანი, და დაიპყრა კუალად დადიანმან მამია ოდიშს და გადადიანდა. მაშინ დაშთა დადიანს ესეთი შვილი ვაჟი და ეწოდა ლევან. და განარისხა ღმერთი გურიელმან გიორგი, და წაართუა დედასა მისსა და წარმოიყვანა ყრმა იგი და შხეფის ციხეში დაატყუევა. და ველარ გასძლო ყრმამან მან ტყუეობა და გალავნიდან გარდმოვარდა და მოკუდა. და იყო იმერეთისა მპყრობელსა და დადიანსა და გურიელს შუა მშკდობა და ერთობა.

და რაჟამს შეიქცა სულთანი სულეიმან, მაშინ შაჰ-თამაზ ქუეით იყო, უწყეს ქართველთ მეფემან კახმან ბატონმან და ათაბაგმან რბევა ადრაბაგანსა და ოვრება.

მაშინ განუდგა შაჰ-თამაზს მპყრობელი შაქისა, ძე ასან-ბეგისა. სახელით დავრიმ მაჰმად. და რაჟამს გაბრუნდა სულთან სულეიმან, შემოიყარა ჯარი ყარაბაღს შაჰ-თამაზ. რამეთუ მორჩილებდა ასან-ბეგ შაჰ-თამაზსს. ხოლო ძემან მისმან დავრიმ მაჰმად არლარა მორჩილ ექმნა და უკუდგა. ამისთვის შემოიმარა ჯარი შაჰ-თამაზ ყარაბაღს და მოუგზავნა კაცი კახ-ბატონს ლევანს და ითხოვა მისგან შეწევნა.

წარმოვიდა და მოვიდა ლევან, და დაემორჩილა შაჰ-თამაზს, რამეთუ ოდეს მორჩილობდა ასან-ბეგ დევრიმ მაჰმადის მამა შაჰ-ისმაილს, მაშინ ეს ლევან მიუჭდა ასან-ბეგს შაქის და მოკლა ასან-ბეგ, და მოარბია შაქი, შემდგომად ამისა მოიყვანეს შაქელთა ძე მისი დევრიმ მაჰმად და დასუეს ბატონად. და მიერ ჟამითგან მტერ იყვნენ ბატონი ლევან და დევრიმ მაჰმად. და რა შეიყარნენ ესენი, მაშინ წარავლინა შაჰ-თამაზ ლაშქარი თჳსი შირვანს.

რა სცნა დევრიმ მაჰმად, დაესსა თავსა და მოსრა ლაშქარი მრავალი. ხოლო, სცნა რა ესე შაჰ-თამაზ დევრიმ მაჰმადისაგან საქმე ესე, ქრისტეს აქათ ჩ-ფმვ, შეიყარა და წარვიდა შირვანს. რა სცნეს შაქელთა მისგლა შაჰ-თამაზისა, შეშინდეს ფრიად. მაშინ მისწერა შაჰ-თამაზ წიგნი დევრიმ მაჰმადს, ვითარმე: „მოდი ჩემ თანა და

მიპატივებია დანაშაული შენი“. და მან არა ისმინა, და გაამაგრნა ციხენი და სიმაგრენი თჳსნი და დადგა მტკიცედ.

და ესმა შაჰ-თამაზს საქმე მისი, წარავლინა ბატონი ლევან და სხუა ხანნი, ორი თჳსი სარდალი და სპა. და, რა მივიდნენ შაჰის, მოაოწრეს შენი და უშენი, და მოადგნენ ციხესა მას, რომელსა შინა იყო დევრიშ მაჰმად. ვერლარა ეძლო ხანსა რაოდენსამე გამაგრება ციხისა მის და განვიდა ღამე და ენება იდუმალ განრინება. და რაჟამს განვიდა დევრიშ მაჰმად, სცნა ბატონმან ლევან, წარვიდა და მიენია, შეიბნენ და გაემარჯუა ბატონს ლევანს: და მოკლეს ლაშქართა ლევანისათა დევრიშ მაჰმადი. და მოართუა თავი მისი ლევან შაჰ-თამაზს და მისცა მრავალი წყალობა ბატონს ლევანს შაჰ-თამაზ და წარავლინა ბატონი ლევან თჳსსა ალაგსა და თჳთ წარვიდა ყარაბაღს.

და რაჟამს მივიდა ყარაბაღად, არა დაცხრა მტერობად მეფისა ლუარსაბისა და მოიქცა კუალად ტფილისად და ააოჭრა ტფილისი და გარემონი ტფილისისანი, და აღიღო ციხე ტფილისისა, და შეაყენნა მცველნი თჳსნი.

ხოლო ლუარსაბს ვერარა უყო, და ენება მტერობა ქართლისა ამისთჳს, რამეთუ მეფემან ლუარსაბ ჟამსა თჳსსა არცა ჰმონა ყაენსა და არცა ხონთქარსა ამისთჳს, რომე თუცა დამორჩილებოდა, სხუანი ყოველნი მონობდენ და, თუმცა ესეცა დამორჩილებოდა ქუეყანა გათათრდებოდა და სახარკოდ შეიქნებოდა; ამისთჳს მრავალჯერ ამოსწყვტა ხუანთქარისა და ყაენის ჯარი მეფემან ლუარსაბ.

ხოლო ამას ჟამსა შინა მოიპოვა ღონე ესე შაჰ-თამაზ: ეზრახა ათაბაგს ქაიხოსროს და სთხოვა ცოლად ტომისაგან თჳსისა. ხოლო ათაბაგს თჳსი არა ჰყვანდა რა, და ენათესავებოდა ოთარი შალიკაშვილი ათაბაგსა, ამისთჳს ნებამყოფლობით გამოართუა ქალი და ნათესავად თჳსად გაუგზავნა ყაენს და ყაენმან შეირთო ცოლად.

და რაჟამს შეირთო, ესე იყო საყუარელ ყაენისა, შეიქმნა ნყოზა შაჰ-თამაზსა და ათაბაგს შუა. რა სცნა ლუარსაბ მეფემან ათაბაგის შაჰ-თამაზის დამორჩილება, ეზრახა ლუარსაბ იჯუსა და შერმა-

ზენს, შეიყარა ესენი და მიუჭდა ათაბაგს ქაიხოსროს, და წაუღო თემი მრავალი და აუოჭრა. ხოლო ქაიხოსრომ მიუწერა შაჰ-თამაზს, ვითა: „მოვიდა მეფე ლუარსაბ და ააოჭრა ქუეყანა ჩემი, და ისკანდარ ფაშა აზრუმისაც მომავალი არის“.

რა სცნა ესე შაჰ-თამაზ, შაქისი რომ დაიპყრა, ჯარი ისევე ჰყვანდა მოუშლელად, წარმოემართა. და მოეგება ათაბაგი ქაიხოსრო წინა წარუძღუა და მიიყვანა სამცხედ. ხოლო შაჰ-თამაზ ძე მისი მირზა-ისმაილ გაგზავნა კარსა. და მივიდა მირზა-ისმაილ და დაიპყრნა სიმ-აგრენი და ამოსწყტა კარი და, რაოდენნი ოსმალნი იყვნენ, განსდევნა. და შევიდა სამცხეს შაჰ-თამაზ და დაიპყრა ციხენი და განასხნა ოსმალნი. და რომელნიმე განდგომილნი ათაბაგისნი ციხესა შინა იყვნენ, ალილო ციხე და ტყუე ყვნა, და ეკლესია, რომელი იყო მას შინა, ააოჭრა, ხატნი და ჯუარნი დაამტკრივნა. და რაჟამს სცნეს ომან და შერმაზან, შეშინდენ და მივიდნენ შაჰ-თამაზისა თანა, ივჯუზაცა მივიდა. და შეაბეზლეს ივჯუშ და შერმაზან შაჰ-თამაზს, ვითარმედ ესენი არიან უარისმყოფელნი თქუენნი. მოაკულევინა შაჰ-თამაზ ივჯუზ და შერმაზ. ან და მამული მათი მისცა ათაბაგს ქაიხოსროს.

და რაჟამს განაგო ყოველი საქმე ზემო ქართლისა. წარმოემართა მეფესა ლუარსაბზედა, ჩამოვლო თრიალეთი და მოაოჭრა და წარმოვიდა საბარათაშვილოზედა და იგიცა ააოჭრა, მივიდა და მოადგა ციხესა ბირთუსისასა. და დადგა ხანსა მცირესა და, რა სცნა სიმ-აგრე ციხისა, ეზრახა ციხეს მყოფთა ბარათიანთა და ალუთქუა ნიჭი და გამოინდო ისინი. ხოლო არღარა დაინდო: რომელნიმე ტყუე ყო და რომელნიმე დაადგინნა თვსსა მამულსა ზედა.

ხოლო მეფისა ლუარსაბისა ჩუეულება ესრეთ იყვის: უკეთუ ჰყვანდის ჯარი, პირდაპირ არ დარიდის, რაგინდ რომ დიდი ჯარი იყვის, და, უკეთუ ჯარი არა ჰყვანდის, დააცალოს და უყურებდის და, სადაც რომ დააწელის თარეში, ანუ მცირე რამე ჯარი, შემართის და ეწყვს, და ბრძოდა ძლიერად და ამოსწყუეტდა მცირითა კაცითა ფრიადსა ჯარსა თათართასა.

მაშინ გარდავიდა შაჰ-თამაზ და ჩავიდა გორსა და აღიღო ციხე გორისა, და ციხე ვერისა და გარემონი ციხენი ყოველივე, და მიაღგა ციხესა ატენისასა, რომელ არს თავსა საცივისასა, რამეთუ მას შინა დედა ლუარსაბისა და მრავალნი თავადთა ჯალაბნი და თავადნი იყვნენ, და ამისთვის იწყო ბრძოლა ძლიერად. და ხანსა რაოდენსამე შინა აღიღო და ტყვე-ყო დედა ლუარსაბისა, ქრისტეს აქათ ჩ-ფნე, და მრავალნი თავადთა ჯალაბნი და მრავალნი სხუა ტყუენი ყოველნივე ტყუე ყვნა და წარვიდა.

ხოლო, რა სცნა მეფემან ლუარსაბ ტყუეობა დედისა მისისა და თავადთა მისთა, განუდგა კუალსა მისსა, დაენია უკანა ჯარსა და მოსრნა მრავალნი ყიზილბაშნი და წარუღო მრავალნი ბარგნი, ხოლო დედა თესი ვერლარა იწელთა.

და რა მივიდა ერევანს შაჰ-თამაზ, მასინ სცნა დედამან ლუარსაბისამან გაუპატიავება თავისა თესისა; და შესუა წამალი სასიკუდინე, და მოიკლა თავი თესი, და არა შეიმთხვა უპატიობა თავსა თესსა.

მაშინ მოიქცა მეფე ლუარსაბ მწუხარედ დატყუეებისა დედისა თესისათეს და ქუეყნის აოჯრებისათეს.

ხოლო შაჰ-თამაზცა წარვიდა ადგილსა თესსა და ციხესა ტფილისისა ეპყრა შაჰ-თამაზს. და მაშინ დასუა ყაზახის ადგილსა და შამშადილუსა ხანი თესი, ხოლო პირველად ეწოდა რანი ქუეყანასა ამას. და დასუა სულთანი განძას, ბარგუშათს და შაქისს, და უთავა სულთანი განძისა. და ამცნო მათ: „უკეთუ ემტეროს ლუარსაბ ციხესა ტფილისისასა, რათა ესენი მწე ექმნებოდეს ტფილისის ციხესა შინა მყოფთა თათართა“.

და შემდგომად ამისა ეძვნდბოდა ლუარსაბს პყრობა ციხისა თათართა მიერ და გარემოს ქუეყნებისა, შეიყარა სპა და წარმოემართა მას ზედა, რაოდენიცა ეპყრათ თათართა კერძონი საბარათაშვილოსანი, ქუეყანა და ციხე, ყოველივე წაართუა და თვთ დაიპყრა თვნიერ ტფილისის ციხისა.

და რა ესმა ესე სულთანს შავერდის განძისასა, შეიყარა სპა ყა-

რაბალისა და, რომელიცა ჩინებულ იყო შაჰ-თამაზისა მიერ, ყოველგვე შემოიყარა და წარმოემართა მეფესა ლუარსაბსა ზედა. და რა დაახლოვდენ პირისპირ, მეფემან ლუარსაბ პირისპირ მინდვრად ომი არა ინება და მივიდა გარის[ს].

ხოლო ესხნეს მეფესა ლუარსაბს სამ ძე: სვმონ დავით და ვახტანგ.

და გაუდგნენ ყიზილბაშნი კუალსა მისსა. მაშინ ლუარსაბ მოუძღურებულ იყო დღითა, და ძე თჳსი სვმონ თან მოიყენა. მაშინ აახლნა სპანი თჳსნი სვმეონს და თვთ უკანა დადგა, და იახლნენ თან ეპისკოპოზნი და მოხუცებულნი ერისგანნი. მოვიდნე ყიზილბაშნი და რა იხილა ბატონიშვილმან სვმონ და ქართველთა, შემოუტივა ვითარცა ლომმან ჯოგთა კანჯრისათა. მიეტევნენ და ბრძოდენ ფიცხლად ქართველნი, და მოსრეს ყიზილბაში ურიცხვ, და იოტეს ბანაკი მათი. და ივლტოდა სულთანი შავერდი და სხუანი სპანი ყიზილბაშისანი და დაიფანტნენ ტყეთა შინა. ხოლო მაჰმად სულთან დაიარებოდა შეშინებული ტყეთა შინა, მაშინ იხილა მეფე ლუარსაბ მცირედითა კაცითა მდგომარე; და უღონო იქმნა სულთან მაჰმად, ხოლო არღარა ჰქონდა გზა წარსვლისა, შემოუტივა მეფესა ლუარსაბს. მაშინ განმჴნდენ ეპისკოპოზნი და მცოვანნი იგი ერის-კაცნი, რომელნიცა ახლდეს მეფესა, და ვითარცა იქმნენ წლისა ოცდაათისა, და მიეტევნენ ყიზილბაშთა, და შეიქმნა ომი ძლიერი. და იოტნეს ბანაკნი მაჰმად სულთნისა და მოსრნეს მრავალნი მათგანნი.

და იხილა მეფემან ლუარსაბ მაჰმად სულთანი. მაშინ შუბი გატეხილი ჰქონდა მეფესა ლუარსაბს. და ყოველი საბრძოლო იარაღი დაემტვრია, შეუტია ცხენითა და შეაძგერა ცხენი მაჰმად სულთნისა ცხენსა და ქუე დაახეთქა ცხენ-კაცითურთ. შემდგომად ამისა სხუასა შეუტივა და გზასა ზედა შეხუდა თხრილი რამე და ჩავარდა ცხენის ფეჳი დანახეთქსა მიწისასა და წაექცა ცხენი მეფესა ლუარსაბს. მოუჴდა ყიზილბაში ერთი, რომელსა ერქუა ზაქირ, და სცა მახვლი და სწელა სასიკუდიოდ მეფე ლუარსაბ, და შეჴდა თვთ მეფის ლუ-

არსაბის ცხენსა და ივლტოდა. მაშინ დევნა დაუწყეს ქართველთა და მიენივნენ; და მოკლეს იგიცა და სულთან მაჰმადცა და, რაოდენიცა იხილეს ყიზილბაშნი, მოსრნეს პირითა მახვლისათა.

მაშინ სვმონ სდევდა ყიზილბაშთა და სრვიდა. და მთართუეს ამბავი ბატონიშვილი და მოვიდა მამისა თვისისა თანა, ხოლო ყიზილბაშნი წარვიდნენ განძას.

ხოლო ლუარსაბ იცოცხლა დღენი რაოდენნიმე და მიიცვალა მეფე ლუარსაბ მონამე, მსგავსი ვახტანგ გორგასალისა. უკეთუმცა მეფესა ლუარსაბს ესოდენი ბრძოლა არა ექმნა, ახალამცა საქართველო ქმნილიყო სრულ სარკინოზ და, რაოდენიცა დღეს. სახელნი არიან საქართველოსანი, ყოველნივე წრმლისა მისისაგან არიან: რამეთუ ესე ლუარსაბ იყო კაცი ბრძენი და გონიერი მოშიში ღმრთისა და მორწმუნე სჯულიერად, ღუანლ-მრავალი და ბრძოლასა შინა მწნე და ახოვანი და მბრძოლი, ლომებრ ძლიერი და სარდალი კეთილი. და აღიღო პატიოსანი გუამი მისი და დაფლეს სამარხოსა მისსა მცხეთას ღვთივ-აღმართებულსა სუეტსა ცხოველსა. და იქმნა გლოვა დიდი და მწუხარება ქართველთა მიერ. მიიცვალა მეფე ლუარსაბ ქრისტეს აქათ წფიზ.

მეფე სვიმონ

და დაჯდა მეფედ მამისა მისისა წილად მეფე სვმონ და ეკურთხა მუნვე მცხეთას. და ამას ჟამსა შინა იყო კათალიკოზი ნიკოლოზ. და მოკუდა კათალიკოზი ნიკოლოზ და დაჯდა დომენტი.

და მაშინლა დაემძახლა მეფე სვმონ კახს ბატონსა ლევანსა. და მოსცა ბატონმან ლევან ქალი თვისი, ნაშობი შამხლის ქალისაგან, და ყვეს ქორწილი სახელოვანი. და იყვნენ წელსა ხუთსა განსუენებით. და დაიპყრა საქართველო და პატრონობდა კეთილად.

ამისა შემდგომად იწყო ამანცა მტერობა. შემოიყარა სპა თვისი

და ჩამოვიდა ციხედიდს. და მიუმცნო ცოლის ძმასა თვსსა კახ-ბატონიშვილს გიორგის, ითხოვა მისგან შეწევნა. და მოვიდა გიორგი, ცოლის ძმა მისი, და შემოეყარა ციხედიდს.

მაშინ სცნეს სპარსთა და წარმოვიდეს მსწრაფლ იდუმალ რამეთუ მაშინ ხუნანი, [ლვინჭრობი] და ვაშლოვანი, და თელეთები აოჯრებული იყო, მოვიდნენ და დადგნენ იალღუჯას. მუნიტგან წარმოვიდნენ იდუმალ. რამეთუ მაშინ ტფილისის ციხე თათართა ეპყრა და მათ არა განთქუეს, და ღამე წარმოვიდნენ. და ვერა აგრძნა მეფემან სვმონ ამისთვის, რომე ფარეშად გერმანოზის-შვილი ყარაულად იდგა მუხათგუერდს, და ის ღამე აღდგომის ღამე იყო. და ასულიყო სოფელსა მუხათგუერდისასა ამისთვის, რომ აღდგომის სასწაულსა და წირვას გარდიჭდიდა და მერმე წარმოვიდოდა და გზის მცველად დადგებოდა. ამაშიგან შემვლოთ ყიზილბაშთა, და ვერა ეგრძნა ფარეშადს, და დაესხნეს მეფესა სვმონს.

მაშინ იქმნა ბრძოლა ძლიერი, ქრისტეს აქათ ჩ'ფო, რამეთუ იბრძოდეს ქართველნი მწნედ და მეფე სვმონ, და მაშინ მოიკლა ძე ბატონის ლევანისა გიორგი, და მოსწყდა თავადნი და აზნაურნი და მრავალნი მსახურნი, და მოსწყდა ყიზილბაშნი ორი წილი. მაგრამ ბოლოს იძლივნეს ქართველნი, და ივლტოდა მეფე სვმონ და სპანი მისნი, ხოლო ყიზილბაშნი შეიქცენ გამარჯუებულნი, და წარვიდნენ თვსად. და იქმნა გლოვა დიდი ძისათვის ბატონის ლევანისა; და წარიდეს და დამარხეს სამარხოსა თვსსა ალავერდს. და რა იხილა ძმამან მეფის სვმონისამან დავით საქმე ესე (და ესე დავით იყო კაცი უღმრთო, მოყუარე სოფლისა, მეძავი და მემრუშე, რომლისა გულსა არარა იყო ზრუნვა სულისა და ქუეყნისა ამის, თქმულ არს, ვითარმედ მამის სიკუდილშიაჲც ერივაო, მეფის ლუარსაბისაშიაო) – და ამან განცა ძმა და ქუეყანა თვსი და წარვიდა ყაენთან, და მივიდა შაჰ-თამაზთანა ყაზმინს, და გაჰყვნეს რომელნიმე თავადნი აზნაურნი და მსახურნი, გათათრდა და უწოდეს დაუთხან. და მუნ დიდად პატივ-სცა შაჰ-თამაზ, და უწოდა ძმად თვსად, და ასწავ-

ლა სჯული მაჰმადისა. და გაგზავნა ტფილისსა და რაოდენი ადგილი ეპყრა საქართველოსანი. და მოუმცნო სულთანსა განძისასა შემწეობა მისი. და მოვიდა დაუთხან ტფილისსა, და დაიპყრა ტფილისი.

ექვნებოდა მეფესა სვმონს და ყოველსა საქართველოსა საქმე ესე შეიყარა ჯარი მეფემან სვმონ და წარვიდა დაუთხანზედა, ქრისტეს აქათ ჩ'ფჳ. და მოვიდა მეფე სვმონ დიღვამს; და რა სცნა დაუთხან, მოიცა ძალი ყაენისაგან და, რაოდენი ჯარი ჰყვანდა ტფილისსა და გარეშემო საქართველოსნი, შემოიყარა და წარმოვიდა და მოეგება წინა მეფესა სვმონს დიღვამს. და ეწყუნენ ურთიერთას, და იქმნა ბრძოლა ძლიერი, და მოისრა დაუთხანის სპისაგან მრავალი. და მისცა ღმერთმან ძლევა მეფესა სვმონს, და იელტოდა დაუთხან და შევიდა ციხესა ტფილისისასა, და მოადგა მეფე სვმონ გარე, და დაიპყრა ყოველნივე გარემონი, და დადგა მრავალხან. და შეაწუხეს, და ადგნენ ხანსა რაოდენსამე.

და რა შეწუხდა დაუთხან, გაგზავნა კაცი სარდალს უსეინ ბეგთანა ყარამანლუსა, და აუწყა შეწუხება თჳსი და ითხოვა მისგან შენევნა. და რაჟამს ესმა უსეინ ბეგს, მსწრაფლ წარვიდა. და ვერა სცნა მეფემან სვმონ მოსვლა მისი, და შემოვიდა ციხესა ტფილისისასა, დაუდგა იმედი დაუთხანს, განიხარა.

და რა სცნა სვმონი, უკუ-ეცალა, და ავიდა ტაბაჭმელასა. და რა სცნა დაუთხან საქმე ესე, განლალდა და განვიდა ბრძოლად. და ეწყუნეს ურთიერთას ტაბაჭმელას. შეიქმნა ბრძოლა ძლიერი. და გალომდა მეფე სვმონ და ქართველნი, და მოსრეს სპა დაუთხანისა ურიცხვ და იოტეს ბანაკი მისი. და შემოადგა ციხესა მეფე სვმონ და შეაწუხა დაუთხან, და უზრახა სვმონ მეფესა, რომელნი მას თანა ჰყვნეს ქართველნი, ხოლო მათ არა ინებეს მოსვლა მის თანა. და სცნა მეფემან სვმონ სიმაგრე ციხისა და უკუ-ეცალა.

და მიუმცნო დაუთხან შაჰ-თმაზს საქმე ესე. მაშინ მოუწერა შაჰ-თამაზ ჩერქეზსამხალს სულთანსა შაქისასა, რათა წარვიდეს

ლაშქრითა შაქელითა და ყარაბაღელისათა. და წარმოემართა შამხალ-სულთანი სპითა მრავლითა და მოვიდა ქართლად.

რა სცნა სკმონ მეფემან, შეიყარა სპა თჳსი და მოვიდა ანუფისს, და ისინი მოვიდეს ფარცხისს. ხოლო წარვიდა კახაბერი ყორღანაშვილი და მიეგება განჯას და მიერიტგან მოუძლოდა იგი და ეტიკობდა. და ეძვნებოდა ყიზილბაშთა მოსვლა ქართლად, და ამან ყორღანაშვილმან გაუადვილა და ესრეთ უთხრა: „სისხლი თქუენი ჩემსა ქედსაო, უკეთუ გვენოსთო რამეო“. და მან წარმოიყვანა.

და რა სცნა მეფემან სკმონ მოსვლა მათი ფარცხისს, ჩავიდა და ენყო მუნ. და იქმნა ბრძოლა ძლიერი, და მოსწყდეს ორგანივე მრავალი. შეუტივა მეფემან სკმონ ყიზილბაშსა ერთსა და სცა ოროლი და მოკლა იგი. და შეუტივა სხუათა და განშორდა სპასა თჳსსა. მაშინ უთხრა კახაბერ ყორღანაშვილმან ყიზილბაშთა, ვითარმედ მეფე სკმონ განშორდა სპასა თჳსსა, და აცნობა. და რა სცნეს ყიზილბაშთა, შემოეხვეწეს მეფესა სკმონს და შეიპყრეს მეფე სკმონ და ივლტოდეს სპანი ქართველთანი.

და წარიყვანეს მეფე სკმონ შაჰ-თამაზთანა და რა მივიდა შაჰ-თამაზ დიდად პატივ-სცა მეფესა სკმონსა და მიანიჭა ნიჭი მრავალი და ხანსა მრავალსა აიძულა დატეობა სჯულისა. ხოლო მეფემან სკმონ არა დაუტევა სჯული ქრისტესი და ეგო სიმტკიცესა ზედა, ამისთჳს შეიპყრა და ტყუე-ყო ციხესა აღამუთისასა.

ხოლო ჟამსა ამას შინა მიიცვალა ბატონი ლევან, მპყრობელი კახეთისა, წელსა ქრისტეს აქათ ჩ`ფოვ. და დაჯდა მის წილად კახეთს ძე მისი პირმშო ალექსანდრე. ხოლო ნაშობნი შამხლის ქალისანი, ელიმირზონ ძე ლევანისა და ხოსრო-მირზა, უნინ სკმონ მეფის მოყურობით გათამამებულნი იყვნენ და განძლიერებულნი. არა უმდაბლეს ალექსანდრესა. და მიერთნენ რომელნიმე კახნი და – რამეთუ ჩუეულებაცა არს კახთა, – და მივიდეს თორღას ელიმირზონ და ხოსრო-მირზა.

და რა სცნა ბატონმან ალექსანდრე, შეიყარა მანცა სპა თჳსი და

წარვიდა მათ ზედა. მივიდა და ეწყუნენ ურთიერთას. და ქმნა ბრძო-
ლა ძლიერი და მოისრა ორგანიტვე სპანი მრავალნი და მოიკლნეს
ელიმირზონ და ხოსრო-მირზა ორნივე ძმანი.

და დაჯდა ბატონი ალექსანდრე. და ჰყვა ნაშობი დედისა თვისისა
გურიელის ქალთან ძმა ერთი, და მოკუდა სენითა თვისითა იგიცა. და
დარჩა ბატონი ალექსანდრე მარტოდ.

ხოლო დაიპყრა დაუთხან საბარათიანო და დაჯდა დმანის-ვეცსა
ციხესა ქუეშე.

და ცოლი მეფისა სვმონისა დედოფალი ნესტან-დარეჯან, ასული
კახის ბატონისა, იყო კავთისვეს და ჰყვა ძე მისი მცირე გიორგი.
და რა ნახეს ქსნის ერისთავმან და ამილახორმან, ნესტან-დარეჯან
დედოფლის ქმარი ალამუტის ციხეში დაატყუევეს, და ძმანი მისნი
მოსრნა ალექსანდრე. და ალექსანდრეც არ იყო კარგი იმისთვის,
ამისთვის რომე არ იყო ნაშობი დედისა თვისისა, ამაზედ დრო იცეს
ამილახორმან და ქსნის ერისთავმან, და შეესივნეს დედოფალს
ნესტან-დარეჯანს და აიფორაქეს და წარიღეს საქონელი ყოვე-
ლივე, რაცა ჰქონდა რამე. თუ დაუთხანსა არ ენალულებოდა. და
მიერიტვან ითქუა: „ვთა ბატონის სვმონის საქონელიო“, რომელსა
ანცა იტყვან ქართველნი.

ხოლო საჩინო ბარათაშვილი იყო სპასპეტი, კაცი ყოვლის კე-
თილით შემკული და არა მორჩილი დაუთხანისა და არცა ყიზილბაშ-
თა, სიყუარულისათვის სვმონისა. ხოლო დღესა ერთსა მოვიდოდა
კოჯრისაკენ და, რა მოვიდა ჯევის თავსა გელიყარისასა, მუნ კახაბ-
ერი ყორღანაშვილი შემოეყარა წინა, რომელმან უწინამძღურა ყიზ-
ილბაშთა და დააჭერინა მეფე სვმონ. და რა იცნა საჩინომ კახაბერი
ყორღანაშვილი, შეიპყრა და გარდაადგო კლდესა მას გელიყარისა-
სა. და რა მიგორევდა ჩაღმა, იტყოდა თვთვე ლექსსა ამას:

ყორღან-ოღლი“ ქარაფინდა, ხელი ჰკრეს და გადაფრინდა“

ხოლო კახსა ბატონსა ალექსანდრეს ესუა ცოლად ასული ამი-
ლახორისა. და ესხნეს ხუთ ძე: დავით, ერეკლე, გიორგი, კოსტან-

ტინე, როსტომ, ასული ერთი ნესტან-დარეჯან. ხოლო ესე ნესტან-დარეჯან მიათხოვა დადიანსა მანუჩარს, ძესა მამიასასა, ზითვთა დიდითა. ხოლო ძე მისი ერეკლე გაუარშივდა ალექსანდრეს და წარვიდა სტამბოლს.

და რა ესმა შაჰ-თამაზს წარსვლა მისი სტამბოლს, განრისხდა შაჰ-თამაზ და ჰგონებდა ბატონის ალექსანდრესაგან საქმესა ამას. და წარემართა შაჰ-თამაზ სპითა ურიცხვთა ალექსანდრესა ზედა და მოვიდა შაჰ-თამაზ ყარაბაღს.

შენუხდა ბატონი ალექსანდრე. ხოლო იყო სახლთ-უხუცესი ჩოლაყაშვილი და მან უთხრა კახთა და ბატონს ალექსანდრეს, რომე „რაც ამაზედ ცოდვა იქნას ყველასი იყოსო და მე მოვარჩენ კახეთსაო ამონყვეტისაგანო“. და მაშინ მისცეს ჴელით-წერილი ყოველთავე მკვდრთა კახეთისათა, რაც მაშიგ ცოდვა იქმნას, ჩუენი იყოსო.

მაშინ განიზრახა ესრეთ: ქაიხოსრო ათაბაგი მომკუდარიყო და ძე მისი მანუჩარ მცირე დარჩომილიყო, არა ეძლო პყრობა ზემო ქართლისა მანუჩარს და დედისიმედი პატრონობდა. ესე არჩია კახ ბატონის სახლთუხუცესმა ჩოლაყაშვილმა, რომ დედისიმედი ულ(ვ) თო ქალი არისო და გლისპიო, და მიუმცნოთ ესრეთ:

ვარაზას“ შაჰ-თამაზ ყაენი მანდ მოჰყავსო, ნებაგს ამონყუეუტა სამცხისაო და ძისა შენისაო მანუჩარის სიკუდილიო, და მრავალგზის მოგაყივნა ქუეყანასა ზედაო და თვთონ უნდა ეგ ქუეყანა დაიჭიროსო. და მანდ გაბატონდესო. და დაიჭირე ვარაზა, მოჰკალ და მერმე შაჰ-თამაზ ყაენი ველარ მოვა და გაბრუნდება და ნავა და მორჩება ქუეყანაო“.

და რა ესმა დედისიმედსა, დაიჯერა ამისთვის, რომ იყო უჭკუო და უმეცარი, გლისპი და ღმრთის უშიშარი ქალი იყო, და შეიპყრა ვარაზა შალიკაშვილი ლალატითა და მოკლა. ესე ვარაზა იყო შვილი ოთარ შალიკაშვილისა და ცოლის-ძმა შაჰ-თამაზ ყაენისა.

და რა ესმა შაჰ-თამაზს სიკუდილი მისი, განწერა შაჰ-თამაზ

და წარვიდა სამცხეს და დაუტევა კახეთი. და შევიდა სამცხეს, და მოაოჭრა და ამოსწყვტა სამცხე და მრავალი ბოროტი შეამთხვა სამცხესა, და შემდგომად ამისა შემოიქცა და წარმოვიდა.

მაშინ გაუგზავნა კაცი სულტანსა ოსმალისასა და მიუწერა ესრეთ: „ვცოთ მშვდობა ურთიერთას, რამეთუ სჯულითა ვართ მოსავენი მაჰმადისანი“, რამეთუ მაშინ ბრძოლა იყო მათ შორის. უსმინა სულტანმან და შერიგდენ. მაშინ განყვეს ქუეყანანი და დარჩა სულტანს იმერეთი, ოდიში, გურია, ზემო ქართლი საზღვრამდე ქართლისა, და კარი საზღვრამდე აბოცისა და ერვნისა, სომხითი, რომელსა ან ქურთისტანად სახელსდებენ, ვიდრე ბაღდადამდე. ხოლო შაჰ-თამაზს დაუგდო ქართლი კახეთი, ერევანი და ქურთისტანს აქათი. და მშვდობა ჰყვეს ურთიერთას და მიერიტვან იყო შაჰ-თამაზ მოსუენებით, აღარავინ უძლო მტერობად მისად, და იყო ხანსა რაოდენსამეგანსუენებით.

ხოლო ბატონმან ალექსანდრე გაუგზავნა ძე მისი კოსტანტინე და მრავალი ძღუენი და თავის-მართლება შეუთულა, რომე ძე ჩემი ერეკლე ჩემად უნებურად წავიდა სტამბოლსო, და შეეხუენა და წავიდა. ისმინა ვედრება ბატონის ალექსანდრესი, შესჯერდა და წარვიდა ადგილსა თქსსა.

და ხანსა რაოდენსამე შინა მოკუდა შაჰ-თამაზ და დაჯდა მის წილ ძე მისიისმაილ-მირზა. ამან გამოიყვანა მეფე სვმონ ალამუტის ციხიდანე და მოიყვანა მის თანა. და ესე ისმაილ-მირზა იყო კაცი მესისხლე და მრავალნი კაცნი დაჰოცნა. და შეიძულეს ყიზილბაშთა და რჯულით სუნობასაც ეწამებოდენ, და ექუს თუეს იბატონეს და მოკლეს. და დასუეს მის წილად ძმა მისი შახუდაბანდა. და ესე იყო შახუდაბანდა კაცი უღონო და თუალითა ბრმა, და ვერა იპყრა მეფობა ყიზილბაშთა წესისაებრ.

ამას ჟამსა შინა გამოვიდა ხონთქარის ჯარი, და თავრეზი, ერევანი, განჯა და ყარაბაღი და ვიდრე სულთანამდე დაიპყრეს ყოველივე ადგილი ადარბაგანისა. და ხანსა რაოდენსამე უკანა გამ-

ოვიდა ლალა ფაშა, რომელი იყო გამზრდელი ხონთქრისა, ქრისტეს აქათ ჩ-ფოთ. მაშინ დახუდა მანუჩარ ათაბაგი, ძე ქაიხოსროსი და დედისიმედისა, – და ამას ესუა ცოლად დაჲ სკმონ მეფისა, – და დახუდა ესე მანუჩარ ათაბაგი და დაესხა რომელსამე თარეშსა და ნაწყუედსა ჯარისასა, და მოსრა რაოდენიმე, და მერე ველარა დაუდგა და გარდმოვარდა ქართლს თავისი სიღედრთანა.

ხოლო ლალა ფაშამ ამოსწყვტა ყოველი სამცხე და დაიპყრა ციხე და სიმაგრენი.

ხოლო მიესმა შაჰ-ხუდაბანდას საქმე ესე და შაჰ-ხუიაბანდას დე-დამ მოიყვანა, ოთარ შალიკაშვილის ქალმან, მეფე სკმონ, ვითარცა წესი არის, ქართველთა დედანი ლეჩაქს მოიხუევენ, – და იგიცა ქართველი იყო, – მანცა ეგრეთვე ყო და წარმოუგზავნა ლეჩაქი თვსი და მოუმცნო: „მეფე სკმონ, გნადდეს ლეჩაქი ესე აილეო და გნადდეს ჳრმალიო, ჩუენც მოგუეწმარე და შენს საბატონოსაცა“. და მისცა ნიჭი მრავალი და სამოსელი სამეფო და წარმოგზავნა თვსსა ქართლად და წარმოვიდა.

რა სცნა დავით, უღონო იქმნა, რამეთუ ყიზილბაშთ იგი გაუშუეს და მეფეს სკმონს მოეკიდნენ, და ქართველნიც არა ჰყუარობდნენ და თვთ მეფესი სკმონისა ერჩივნათ. და ველარც დადგებოდა ქართლსა და ველარც ენდობოდა ყიზილბაშთა. და მიუგზავნა კაცი ლალა ფა-შას, და მისცა რაოდენი ციხენი იყვნენ ქართლსა შინა; და შეაყენნა მცველნი მათნი, და თვთან წარვიდა სტამბოლს ხონთქარსა თანა.

ხოლო სკმონ მოვიდა ქართლსა, ქრისტეს აქათ ჩ-ფოთ, და აილო ციხე გორისა და დაიჭირა ქართლი და სომხითი, საბარათაშვილო და ლორე და ყოველნი სიმაგრენი, თვნიერ ციხეს გარდა.

და შეუშინდა ქსნის ერისთავი და ამილახორი დედოფლის ური-გოს კადრებისათვს. ხოლო დაუნყეს ხუენწა, და ქსნის ერისთავმან მიართუა საუბატოოდ მეჯუდისვევი და ახალგორი, და ამილახორს გამოართუეს კარბი და კასპი. ხოლო ყორღანაშვილის კახაბერის ცოლი და შვილი და სახლეულნი დაიპყრნეს და გარდაყარეს კლდე-

სა გელიყარისასა და იტყოდენ პირველსავე მას ლექსსა. ხოლო სხუ-
ანი ნათესავნი მისნი ივლტოდნენ და წარვიდეს რომელნიმე ყიზილ-
ბაშად და რომელნიმე ზემო ქართლად.

ხოლო დარჩა დაუთხანს მეუღლესა მისსა თანა ძე ერთი,
სახელით ბაგრატი.

შემდგომად ამისა ჰქონდა შური კახს ბატონს ალექსანდრეს,
ცოლის ძმები რომ დაუწოცა სვმონ მეფესა, – და ალექსანდრე და-
ვითის ცოლის ნათესავიც იყო, – ამ ორის საქმისათჳს ემტერებოდა
მეფეს სვმონს. და რაჟამს იდგა მეფე სვმონ დიღვამს დედოფლითა
ხუბათა, მოუწდა კახი ბატონი ალექსანდრე, დაესხა თავსა და თვთ
მეფე სვმონ თავკაცად ძლივ გარდაესწრა; საქონელი და თუ რამე
ჰქონდა ყოველივე აუფორაქა. და საფარველი ცოლისა, რომელ არს
სამოსელი წვსისა, შუბის წვერზედ მოახჯა და ესრეთ წარიღი.

და მეფე სვმონ წარვიდა ლტოლვილი და შემოიყარა სპა ქართლი-
სა. და ალექსანდრეს დაებანაკებინა მარტყოფს ზეით, ადგილსა
ჭოტორსა. და რაჟამს შეყრილი წარმოვიდა მეფე სვმონ, მიუგზავნა
ალექსანდრეს მოციქული და ესრეთ შეუთულა: „შენ რომ შეუტყ-
ობრად, ქურდულად მოხველ და თავს დამესხი, მე ხომ მაგას არა
ვიქ და თუ კაცი ხარ, დამხუდი, ამა და ამ დღეს მოვალო.

და მივიდა იმავ თქმულსა სიტყუასა ზედა მეფე სვმონ, ქრისტეს
აქათ ჩ ფჳბ, შეიბნეს და იქმნა ბრძოლა ძლიერი და გაემარჯუა
მეფესა სვმონს და ივლტოდა ალექსანდრე და კახნი თავადნი სულ
ერთპირად ჴელად დარჩა მეფესა სვმონს. და წარმოვიდა გამარ-
ჯუებული მეფე სვმონ და მოვიდა მცხეთას. და მუნ დააფიცნა კახნი
დარბაისელნი ესრეთ, ვითარმედ: „ღმერთმან კახს კაცს მის დღეში
ქართველს კაცზედ ნუ გაუმარჯოსო“. და მისცა ხალათებს და გაის-
ტუმრა.

შემდგომად ამისა გამოვიდა სარდალი ხვანთქრისა მაჰმად ფა-
შა, და ჩამოვლო ზემო ქართლი, და აიღო გორის ციხე, და შეაყენნა
მცველნი შინა; თვთ წარმოვიდა და მოვიდა მუხრანს. დახუდა მუნ

მეფე სკმონ შეყრილი სპითა თვსითა. ეწყუნენ ურთიერთას. და იქმნა ბრძოლა ძლიერი და ღ(ვ)ითი გაემარჯუა მეფესა სკმონს, და ფაშა ლტოლვილი წარვიდა და შეეხუენა ქალაქს ციხეში, ქრისტეს აქათ ჩ'ფჳბ.

ჩამოვიდა მეფე სკმონ დიღვამს და დადგა მუნ, შეჰყარნა თავადნი თვსნი ჯალაბობრივ და წარვიდა თვთ დედოფალით და დარბაისელნი და დარბაისლის ცოლნიც თან წარიყვანნა, წარვიდა, დადგა ტბასა ლილოსასა, თავსა, რომელი არს გორა მაღალი, და თან ახლდა ჯარი და სპა თვსი. და რაჟამს გამოვიდა ქალაქის ციხიდანე მრონეული ურუმთა, გაუსია მეფემან სკმონ მცირე ჯარი და დაატაცებინა მრონეულნი, და რა იხილნეს მემრონლეთა, ივლტოდენ და ამცნეს ციხესა მყოფთა ურუმთა, და გამოვიდა სიმრავლე ჯარი ურუმთა. და რა იხილა ესე მეფემან სკმონ, თვტცა შემოუტივა სპითა თვსითა და ეწყუნენ ურთიერთას. და მაშინ უყურებდენ დედოფალი და დარბაისლის ცოლები, და ამოსწყტა მეფემან სკმონ ურუმნი და დაჴოცნეს მრავალნი და ციხის კარამდი მიჰჴოცდენ, ამოსწყტეს, და ციხე ვერა აიღეს.

მაშინ გამობრძანდა მეფე სკმონ გამარჯუებული და განისუენა და იხარებდა მცირეთა ჟამთა. და მაშინ კუალად შეჰყარა სპა თვსი და წარემართა ლორესა ზედა. რა მივიდა, გამოვიდა ფაშა მუნებური და ეწყუნენ ურთიერთას და იქმნა ბრძოლა ძლიერი და ღ(ვ)ითი გაემარჯუა მეფესა სკმონს, და მოსწყდა ურუმი მრავალი, კაცი ოთხას სამეოცდაცამეტი, ქრისტეს აქათ ჩ'ფჳვ. და აღიღო ქუაბები ლორისა, დაიპყრა ლორე, და ციხე მათვე ურუმთ ეჭირა.

და გამოვიდა ხანი, მცირედთა ჟამთა შეისუენა და კუალად შეიყარა და წარმოვიდა და მოადგა ციხესა ლორისასა, დაუნყო ბრძოლა და აღიღო ციხე ლორისა აპრილსა ერთსა, და დაიპყრა ლორე და გამობრუნდა მუნითგან, დადგა სახლად თვსად.

და ხანსა რაოდენსამე უკანა გამოვიდა და დადგა ტაბაჴმელასა. და რა სცნა ასან ფაშამან, რომელი იყო ქალაქის ციხეშიგან, შეიყა-

რა და გამოვიდა, სწაღდა თავს-დასხმა მეფისა სკმოინისა. შეიბნენ და იქმნა ბრძოლა ძლიერი და ღვთით გაემარჯუა მეფესა სკმონს, და შეუტივა ერთსა კაცსა მეფემან სკმონ და გაიქცა კაცი იგი ძლიერად, გამოუდგა მეფე სკმონ და იგი გაქცეული კაცი გარდავარდა ჴევსა მას ტაბაჭმელისასა. და ეგრეთ თქმულ არს, ვითარმედ არა მოკუდა კაცი იგი ცხენ-კაციანად გარდავარდნილი. და მოისრა მუნ ურუმნი ვითარ ხუთასნი.

მაშინ წარმოვიდა მეფე სკმონ და მოადგა ციხესა ტფილისისასა და აღიღო ციხე ტფილისისა და ქალაქი დაიპყრა თვთან და მოსრა ყოველივე, რაოდენიცა იყვნეს ციხესა ტფილისისასა ურუმნი.

და რა ესმა ესე ხონთქარსა, წარმოგზვნა ლაშქარი და სარდალი ერთი. წარმოემართა და მოვიდა ლორეს და აღიღო ციხე ლორისა და დაიპყრა. მოვიდა და დადგა ხატის-სოფელის ბოლოს.

რა სცნა ესე მეფემან სკმონ, შეიყარა სპა თჳსი, მივიდა და დადგა ხრამის გამოღმა. მაშინ მოიჭელოვნა და მოირთო ელჩად მეფე სკმონ და მივიდა ფაშასთანა. სკმონ მეფის მაგიერად წარმოუთხრნა სიტყუანი ესრეთ, ვითარმედ: სკმონ „მეფემან მოგაჴსენათ: მეყოფა ამდენის ჴრმლის ქნევა და ომი ყაენის გულისათჳსო; თუ გინდათ თქუენ იყავით ჩემი ბატონი, თუ ენდა ისი. ან თქუენთჳსაც სჯობს და ჩუენთჳსა, შევრიგდეთ და მოვისუენოთ ამდონის ლაშქრობისაგან“.

მაშინ, რა ესეა ფაშას სიტყუანი ესე, განიხარა და შემოუთულა ესრეთ, რომე კარგად შემოგიუთულია და სჯობს, რომ შევრიგდეთო. და წარმოგზვნა მეფე სკმონ და მოვიდა თჳსსა ჯარში. მაშინ მეფემან სკმონ გასჩხრიკა ყოველივე ძალი და დგომა და საქმე მათი, და მოუარა ხატის-სოფლის გორებიდამე ლამე; და დაესსა თავსა ურუმთა, ამოსწყვტა და გაემარჯუა მეფესა სკმონს და რომელიმე დაჯოცეს, რომელიმე შეიპყრეს და რომელიმე ლტოლვილი წარვიდეს.

მოვიდა მეფე სკმონ გამარჯუებული ტფილისს, და შეიყარა სპა თჳსი, და მიადგა დმანისს. რამეთუ მაშინ დმანისი ეპყრათ ურუმთა.

და მოსრნა ყოველნივე დმანისს მყოფნი ურუმნი, და დაიპყრნა ყოველნივე გარემონი. და განასხნა ყოველნივე ურუმნი საქართველოს-აგან და თვთ დაიპყრა, თვნიერ ერთი გორისა და ლორის მეტი.

და წარვიდა მანუჩარ ათაბაგიცა თვსსა ადგილსა და დაიჭირა ზემო ქართლი და საათაბაგო და ველარ შესძინეს ურუმთა მოსელად.

რამეთუ მას ჟამსა ყიზილბაშთ შაჰ-ხუდაბანდა ყაენი გარდაეგდოთ თავის ჯელმნიფობიდამე თავის ყმათა, და მის წილად დაესუათ ძე მისი შააბაზ. და ამან შააბაზ დაიპყრა თავრიზი და, რაოდენი ადრბაგანი იყო, ყოველივე დაიპყრა, თვნიერ ერევნისა და ბაღდადისა.

და ჟამსა ამას შინა გადიდდა მეფე სვმონ და მოირჭმო ძლიერად. ყაენი აძლევდა მრავალსა, და სხუაცა მრავალი ეშოვნა ომითა, და თავისის ქუეყნებიდამ შესდიოდა მრავალი, და [მტერი] არღარა სადა ჰყვანდა, რამეთუ კახ-ბატონს მოესწრა ძე თვსი და ამასაც მოესწრა შვილები. ამისი შვილები და კახის ბატონის შვილი თვთ ეყოდენ ერთმანერთს და ნათესავნი იყვნენ ერთმანერთისა და, რათგან ორისავე ძენი ერთმანერთს არას ეცილებოდენ და იყვნენ სიყუარულითა, მამებმაც მშვდობა ყვეს და იყვნეს მოსუენებით და თავის მამულის მჭირველნი მშვდობით.

და ჟამსა ამას შინა მტერი აღარავინ ჰყვანდა მეფესა სვმონს, განძლიერდა და იწადა დაპყრობა იმერეთისა, შეიყარა სპა და გაემართა იმერეთსა ზედა.

ამას ჟამსა მომკუდარიყო პატრონი იმერეთისა გიორგი და ძე მისი კოსტანტინე გაბატონებულ იყო. იგიცა მომკუდარიყო და ძმა მისი ლეონ გაბატონებულიყო. დადიანს მანუჩარსა და იმას შუა მტერობა იყო. და ამა მანუჩარს ჰყვანდა კახი-ბატონის ალექსანდრეს ქალი ნესტან-დარეჯან, რომელი მიათხოვა დიდის მზითვთა და დიდებითა. ჰყვანდა მასთან ძე ერთი, რომელსა სახელად ეწოდა ლეონ. შემდგომად შობისა ყრმისა ამის მომკუდარიყო ქალი იგი და

შეერთო ათაბაგის ქალი ქურივი, ცოლ-ყოფილი ვახტანგ გურიელისა, დედა ქაიხოსროსი, რომელი შემდგომად გურიელ იქმნა, და ოდიშს იგი ბატონობდა. და გურიას გიორგი გურიელი მკუდარიყო და ვახტანგ, ძე მისი დამჯდარიყო გურიელად.

ხოლო არცა ერთი, ემნენ მეფესა სვმონზედა იმერეთის ბატონსა ლევანს. შეჰყარა რაოდენნი ჰყვანდა, და დადგა გოფანთოს. და მეფე სვმონც[ა] წარვიდა მის ზედა, შემოიყარა ზემოური იმერლები და მივიდა გოფანთოს. შეიბნეს მუნ გოფანთოსა და იქმნა ბრძოლა ძლიერი. გაემარჯუა მეფესა სვმონს, ქრისტეს აქათ ჩ'ფუბ, და გაიქცა ლევან, მპყრობელი იმერეთისა, და ივლტოდა ხოლო სვმონ მეფემან დაიპყრა იმერეთი, რომელთამე. მძევალი გამოართუა. რომელიმე ვერა ჩაიგდო ჯელში. და ქართლისაც ფიქრი ჰქონდა, გორის ციხეში რომ ურუმნი იდგნენ მისგან, და წარმოვიდა მეფე სვმონ ქართლსავე. გარდმოვლო მთა ლიხისა და ჯარიც შემოეცალა, დასტური მისცა.

და რა გარდმოვიდა მეფე სვმონ ქართლად, კუალად ჩამოვიდა პატრონი იმერეთისა ლევან და დაიპყრა იმერეთი მაშინ ლევან და დადიანი მდურობდენ ამისთვს, რომე. მეფე სვმონ რომ შეეზა ლევანს, დადიანი არ მოჰჰმარებოდა, და უწინდელი სამდურავიც იყო. დაუნყო სამდურავი და მტერობა ჩამოვარდა ორთავეს შინა ესრეთ ვითარი, რომე აქეთ ეს შეიყარა და იქით ისი, და შეიბნენ. და გაემარჯუა დადიანსა, და ბატონი ლევან ჯელთ დარჩა, წარიყვანა და პატიმრობაში მოკუდა ამავე ქრონიკონსა ჩ'ფუბ.

რა სცნა მეფემან სვმონ, კუალად შეიყარა სპა თვსი და გარდავლო იმერეთი, ქრისტეს აქათ ჩ'ფუგ, ჩავიდა ქუთაისს, და ძმისწულსა იმერლის ბატონისასა, ბაგრატს, გაემაგრებინა ციხე. და მიადგა ციხესა და წაართუა ციხე და გამოიყვანა თვთცა, დამძევლა იმერეთი და დაიპყრა თვთ და წარმოვიდა.

ხოლო ლევან, იმერელი ბატონი, უძეო დარჩა და ძმისა მისისა ძე, კოსტანტინესი, როსტომ დარჩომილიყო და სხუა აღარავინ იყ-

ვნენ. და დაუნყო როსტომ მანუჩარ, დადიანს ლაპარაკი შეწევნისა და შერიგებისა. და უსმინა დადიანმან და მოვიდა, დააპყრობინა იმერეთი. და მოადგენ ციხესა ქუთაისისასა იმერელნი. შემდგომად ამისა აღიღეს იგიცა.

და რა ესმა მეფესა სვმონს საქმე ესე, შეიყარა სპა, გარდავიდა და აიღო ციხე კუარისა, კაცხისა და სკანდა, და მოვიდა ქუთაისს და აღიღო ციხე. ხოლო როსტომ ვერა წინააღუდგა და ივლტოდა, და წარვიდა დადიან მანუჩართანა. და წარვიდა მეფე სვმონ ოდიშზედა, ჩავიდა და დადგა ოფიშკვტს დიდებითა დიდითა და ძალითა მრავლითა.

ხოლო მანუჩარ დადიანმან მოუგზავნა კაცი და შემოუთვალა „შეარიგე როსტომ და და მეც შენ ყმად ვიქმნები, ამას იმერეთი დაანება და დაგვმონე და დაგრჩება ქუეყანა“. რა მოუსმინა მოციქულობა მეფემან სვმონ, გაჯავრდა და ასე შემოუთვალა: „მოვალ და დამხუდიო“. და რა ესმა დარდიანს მანუჩარს საქმე ესე, შემოიყარა მანცა ჯარი თჳსი და, რომელნიმე იმერელნი გარდაჰყოლოდნენ როსტომს თანა, იგინიცა თანა წარმოიყვანა, მოვიდა, დაესხა თავსა გარიჟრაჟზედ მეფეს სვმონსა. შეჯდა მეფე სვმონ და სპა თჳსი.

ხოლო მეფესა სვმონს ჰყვა ორი რჩული ცხენი: ერთსა ერქუა ფალავანი და მეორესა შურდანი. უკეთუ შეჯდის ფალავანსა, გაემარჯუებოდა: იცოდა და იყო ომში გამოცდილი, და მრავალი ომი ენახა და გარდახდოდა, და შეატყობდა და, თუ გაემარჯუებოდა, ფალავანზედ შეჯდებოდა. და, უკეთუ შეატყვს ომსა და გამარჯუება მისკენ არ იყვის, მაშინ შეჯდებოდა შურდანსა და წამოვიდოდა.

ხოლო ესე ყოველივე ზნე და საქციელი. ძისი უწყოდა ერთმან ვინმე თურქისტანისშვილმან, რომელი იყო შეზრდილი მეფისა სვმონისი, და ესე მან უწყოდა. და რაჟამს გაჭირდა ომი და შეატყო მეფემან, რომე გამარჯუება დადიანს დარჩებოდა, მაშინ მოითხოვა მარქაფა შურდანი მომგუარეთო.

მას ჟამსა მოაწესნა თურქისტანიშვილმან: „მეფევ, წასვლის დრო

თუ არ არისო, რასთვის მოითხოვე შურდანიო“. წარდგა თურქისტანისშვილი და თქუა: „აქედამ შუბმოუქნეველი არ წავალო. შეუტივა და ჩამოაგდო კაცი და იყო გულსრულად დამარცხებულს ომში თურქისტანისშვილი.

ხოლო მეფე სვმონ წარმოვიდა მარტო. მაშინ მეფემან სვმონ რომ გარდმოვლო კოლბეურის მთა, მივიდა ერთი დედაკაცი კოლბეურელი და მოაწესენა მეფესა სვმონს და შეეხუენა, რომე ჩემი შვილი იახელითო. ხოლო მეფემან ასე უბრძანა: „დედაკაცო, მე კაცითა მთვრალი ვარო. კაცი არ მეჭირებაო“. და ოდეს დაუმარცხდა მეფესა სვმონს და წარმოვიდა მარტო, რომ ერთი კაცი აღარ ახლდა, მაშინ დედაკაცი იგი სთოწნიდა ახოსა. და განგებით მოჰწდა, რომე მეფე სვმონ იმავ დედაკაცსა შეეყარა. და იცნა დედაკაცმან და სცნა, რომ დამარცხებიაო. მაშინ მოაწესენა: „მეფეო, ვეჭობ, მაშინ რომ კაცით მთვრალი იყავ, გამოგნელებიაო“ და რა ესმა ესე მეფესა, მისცა მადლობა ღმერთსა და წარმოვიდა მსწრაფლ და გარდმოვლო. მთა და მიიწია ქართლად.

ხოლო შეიბა თურქისტანისშვილი და წარმოვიდა იგიცა. და მეფე მოვიდა კავთისწევს და მიადგა ერთისა კაცისა სახლსა, რომელი იყო მდაბალი გლეხი, რამეთუ მეფე დამაშურალ იყო და ითხოვა მისგან განსუენება. და გამოვიდა ქალი ერთი და ვერა იცნა, შეუძღლუა და დააყენა კარგად, რამეთუ ქმარი მის ქალისა ლაშქარში იყო. და რაჟამს მოუმზადა სერი და მოართუა და იწმია მეფემან, შეატყო არლარა ნდომა საჭმლისა. მაშინ ჰკითხა ამბავი მეფისა და სპისა მისისა, თუ მეფე რა იქმნაო. ხოლო სვმონ მეფემან ესრეთ თქუა: „არა უწყი მეფისა, თუ რა იქმნა“. და რაჟამს ესმა დედაკაცსა მას სიტყუა ესე, დიდად იწყინა და იმწუხარა და იტირა. და შემდგომად ამისა ჰკითხა ქმრისა მისისა, ნიშნეულად ანიშნა, რომე ამგუარი და ამისთანა კაცი იყო, და ის რა იქმნაო. მეფემან მისიცა უთხრა, არა უწყიო. მაშინ დედაკაცმან უთხრა, რომე, თუ ღმერთმან იპრიანა და მეფე მორჩაო და ის მშვდობით არისო, ჩემი ქმარიც იმისი ჭირის სანაცვ-

ლო იყოსო, და სხუანი, რომელნიცა მყვანანო, იგინიცაო. მაშინ დი-
დად იამა მეფესა სვმონს სიტყუა ესე ერთგულობისა დედაკაცისა
მისგან, და შემდგომად ხანსა რაოდენსამე დაუწყო წყალობა მეფე-
მან სვმონ დედაკაცსა მას და ქმარიცა მოუვიდა და განააზნაურიშ-
ვილა. და არიან ახლაც გაკეთებულნი კაცნი იგი, რომელნი არიან
ქულივიძენი.

და რაჟამს სმენოდა ლორეს მყოფთა ურუმთა დამარცხება მე-
ფისა, მას ჟამსა გამოსულიყვნენ ურუმნი ციხიდამე და მოერბიათ
კერძონი რამე ქართლისანი და დამდგარიყვნენ ტაშირზედა და იხ-
არებდენ. მაშინ მეფემან სვმონ შემოიყარა ჯარი მცირე, სპა თვსი,
რომელიცა დარჩომილიყვნენ ქართლსა შიგან. წარვიდა მეფე და
მიუჴდა ლორეს ურუმთა და გაემართა, და ამოსწყვტა. და აღიღო
ციხე იგი და გამარჯუებული წარმოვიდა. კუალად დაიპყრა ციხე
ლორისა, შემოიქცა და მოვიდა თვსად სახლად.

ხანსა რაოდენსამე უკანა წარვიდა ზემო ქართლად და რა მიიწია
გორისჯუარს,

-- და მას ჟამსა ეჭირა გორის ციხე ურუმთა, -- მაშინ დაჯდა სვ-
მონ მეფე გორიჯუარსა და დაუწყო ღვინოს სმა, რამეთუ, რაჟამს და-
ეტყუევიდნა ყაენსა სვმონ მეფე ციხესა ალამუტისასა, მაშინ გას-
წყობოდა თრიაქის ჭამასა და ღვინოს სმასა და მიერიდგან ენეობოდა
თრიაქსა. და მაშინცა, გორისჯუარს რომ მივიდა, ჭამა თრიაქი და
გამხიარულდა. გახედა გორისაკენ და ნახა, რომე ახალი მწუანილი
ამოსულიყო და გაზაფხულის პირიც იყო. ოდეს გამხიარულდა,
მოუნდა აფიონი, ვითარცა წესია აფიონისმჭამელთაგან მონთომე-
ბა საჭმლისა რისამე.

მაში ქართველნიცა თანა ახლდენ და თქუა მეფემან: „ესე როგორ
გეკადრებათ ქართველთა, რომე მე მწვანილი მიწდა და თქუენ გორი-
დამ მწუანილს არ მომიტანთ“. მაშინ გავიდნენ ქართველნი და
ჩავიდნენ გორის ბოსტნებში და დაგლიჯეს მწუანილი. და დაუშინეს
ციხიდამ ურუმთა და ისროლეს მრავალი და ამოსწყვტეს ქართველ-

ნი მრავალნი, დიდნი და მცირენი, და მაშინ მოკლეს ბატონიშვილი გოჩა, რომელი იყო პაპის ძმისწულის შვილი მეფისა სვეონისა, და სხუანიცა მრავალნი თავადნი ამოსწყტეს. და მაშინ დაგმეს მეფე სვმონ უჭკუობაზედ, რომ მწუანილისათჳს ამდენი კარგი კაცი ამოსწყტეს, და ამას ურუმნიცა და ყიზილბაშნიცა დელუ-სვმონს ეძახდენ, რომელი ითარგმანების ხელი სვმონ ჯელმნიფე.

ხოლო რა ნახა სვმონ მეფემან საქმე ესე ურუმთაგან, ეწყინა და შეიყარა სპა და მცირეცა ხანსა შემოადგა გორსა და აიღო ციხე და მოსრა ყოველი ოსმალთა, რომელი იყო ციხესა გორისასა.

და ესმა რა საქმე ესე ხვანთქარს, იწყინა და წარმოავლინა სარდალი ჯაფარ ფაშა და სხუა სპა მრავალი. და მოვიდნენ და დადგნენ ნაჭიდურის მიწდორშია და დაიბანაკეს. მუნ შეიყარა მეფემან სვმონ-ცა სპა თჳსი და მივიდა, დადგა თავსა საღირაშნისასა. და მცირეთა ხანთა შინა წარვიდა თჳთ მარტო დასახედავად ჯარისა ათი-ოცენის ცხენოსნითა და წარიყვანა თანა ერთი მექანარე. და მივიდა და გარდადგა თავსა ნაჭიდურისასა; რომელ არს მცირე ეკლესია, მუნით-გამო უჭურეტდა და სჩხრეტდა ჯარსა ოსმალთასა, რომელსა იდგა ურუმნი, რათა დასხმოდა თავსა. და, რა დახედა, რქუა მექანარესა დაძახება ქანარისა, რათა შეეტყო მეფესა, თუ ვითარ, უშიშრად არიან. და რა ესმა ჴმა ქანარისა ურუმთა, უთუოდ მეფე სვმონ მოვიდაო, დაიწყეს კაზმა და შესხდენ ცხენებსა.

ხოლო რაჟამს იხილა მეფემან სვმონ, წარმოვიდა თჳსისა ჯარი-საკენ. ოსმალნიცა მის ქანარის ჴმისაკენ გამოუდგნენ უკანა. და მოვიდა ფარცხისსა, და მომავალსა დახუდა ღია და დაეფლა ცხენი ღიაშიგან. და ვირემ ცხენსა შეჯდებიდა და ანუ გაარჩევა საქმესა მისსა, ამაზედან ოსმალნიცა მიესწრნენ. და გაიცნეს რა მეფედ, შემოესვივნეს გარე. და მეფე, ვითა სიკეთესა მისსა ჴვერობდა, ეგრე იყო, მაგრამ მარტოობით ველარა გაანყო რა და შეიპყრეს მეფე, ქრისტეს აქათ ჩქ. ხოლო ძე მეფისა სვმონისა, გიორგი ლაშქარ-თა შინა იყო და მიერითგან აღიყარნეს და წარვიდენ, და მეფ-

ეცა თანა წარიყვანეს და წარვიდეს მსწრაფლ, რამეთუ ეშინოდათ ქართველთაგან და ძისა მისისა გიორგისგან, რომე ამას არ გაგუა-ტანებენო უსიკუდილოდო.

ხოლო სცნეს რა ესე ქართველთა და გიორგი, გამოუდგნენ უკან-ით და სდიეს მოჭირვებით და ვერლარა მიენივნენ. ხოლო ურუმნი მივიდეს ლორეს და აღილეს ციხე ლორისა და შეაყენეს შიგან ჯარი თუსი, და წარვიდეს და წარიყვანეს მეფე სვმონ და მიიყვანეს სტამ-ბოლს.

მეფე გიორგი

ხოლო ძე მისი გიორგი პატრონობდა ქართლსა ზედან და წარგ-ზავნა კაცი სტამბოლს და შეუკუეთა საჯსარი მამისა თუსისა. და ეს-ეცა თქმულ არს, რომე ხონთქარმან მრავალი წყალობა და დიდება აძლია მეფესა სვმონს რომე ქართლს ბეგარა დასდევ და მეყმეო, მაგრამ არა ქმნა მეფემან. ქართლს ყაენის ბეგარა სვმონ მეფემ დასდვა კუამლის თავს მარჩილი გლეხსა, და იმ თეთრითა იყიდდა შვდს ტყუესა და გაუგზავნიდა ყაენსა, – მიერიტგან დადებულ არს ტყუე ქართველთა ზედა, – და არა დასდვა ხვანთქრისა. და საჯ-სარი შეუკუეთა და გამოგზავნა ძესა თუსსა თანა გიორგისსა კაცი და რაოდენი მათთვის საჯსარი ეთქუა, იგი თეთრი სთხოვა. და მაშინ გაუგზავნა გიორგი საქონელი, რაოდენიცა ან მამისა დარჩომოდა, და ან თუსი ჰქონდა გიორგის, და ან რაოდენიცა ქართველთა დარ-ბაისელთა ჰქონდათ. ანუ საყდრისა და მონასტრისა იყო საქონელი, ყოველივე გაუგზავნეს. და სანამდის საქონელი ესე მივიდოდა, მან-ამდი მეფე სვმონ მომკუდარიყო პატიმრობაში და საქონელიც იქ დარჩა.

ხოლო მეფე გიორგი მოადგა ციხესა ლორისასა და აღიღო ციხე და დაიპყრა ლორე.

შემდგომად ამისა მოკუდა მპყრობელი იმერეთისა როსტომ, ქრისტეს აქათ ჩქიდ, და არა დარჩა ძე. ხოლო მწევლისა ნაშობი ჰყვა ძე ერთი გიორგი და დასუეს მის წილად პატრონად იმერეთისა.

ხოლო მოკუდა დადიანიცა მანუჩარ და ჰყვა მას ძე ერთი სახელად ლევან, ნაშობი კახის ბატონის ქალის ნესტან-დარეჯანისაგან. და ესე ლევან წარმოეყვანა კახეთს კახს ბატონს ალექსანდრეს, პაპასა მისსა, და გაეზარდა. და რაჟამს მოკუდა მანუჩარ დადიანი, გამოგზავნეს ოდიშართა კაცი და სთხოვეს იგი და წარიყვანეს, მიიყვანეს და მუნ დადიანად დასუეს და გაძალიანდა.

ხოლო კახეთს იჯდა ალექსანდრე. მაშინ მოვიდა ყაენი შააბაზ ალუბად ერევნისა და იწმო მან მეფე გიორგი და პატრონი კახეთისა ალექსანდრე შუელად და ალუბად ერევნისა. და წარვიდენ ორნივე ესენი სპითა თჳსითა. და სამს კუთხეს თჳთან თავისის ჯარით ადგა და ერთს კუთხეს ესენი დააყენა. და, რაჟამს ბრძანა ყაენმან იერიში, მაშინ უმეტესად ყოველთა ქართველთა მოიჭირვეს და გარდავიდენ გალავნებში და იომეს დიდად და, სანამდი ყიზილბაშნი შევიდოდეს, ქართველთა აიღეს სიმაგრენი, უჩუენეს ძალი და მოჭირვება ყაენსა და აღიღეს ციხე.

მაშინ დაიპყრა ერევანი, და მერმე დაუნყო ყაენმან მეფეს გიორგის ლაპარაკი: „რადგან ხვანთქარი ჩემი მტერიც იყო და შენიცაო და ახლა რადგან მე გავრჯილვარ და აქ მოველო, ლორე ჩემი იყოსო“. მაშინ მეფემან გიორგი ჯერეთ შორს დაიჭირა და, რადგან მოჭირვებით სთხოვა, სხუა ღონე აღარა ჰქონდა და დაანება. მაშინ დაიპყრა ციხე ლორისა შააბაზ და შეაყენა ჯარი თჳსი ციხესა მას შინა. შეიქცა და წარვიდა თჳსსა სამეფოსა. და ესე უყო შააბაზ მეფესა გიორგის მამისა მისისა სამსახურისა და თჳსისა სამსახურისა მაგიერად, რამეთუ ესე შააბაზ [იყო] კაცი მცბიერი და მოყუარე მზაკუარებისა, მცთუნებელი კაცთა და მატყუარი.

და ვითარცა მოვიდენ მეფე გიორგი და კახი ბატონი ალექსანდრე სამყოფსა თჳსსა, მაშინ ინებეს ხილვა და სტუმრობა მეფის

გიორგისა ბატონის ალექსანდრეს ძეთა, დავით და გიორგი, რამეთუ მეფის გიორგის ბიძაშვილნი იყვნენ დედით. და, რა მიიწივნენ, მიეგება მეფე ავლაბარში და შემოუძლუა და დააყენნა. დიდად იამათ შეყრა ერთმანერთისა და ილხინეს დღესა როდენსამე. და მერმე კუალად უვმო შიგან თვსსა სერსა ზედა და წარვიდა დავით. ხოლო გიორგი მიზეზ ყო ღვნის უსმელობა და წყენა ღვნისაგან და არა წარვიდა, და წარვიდენ იგინი. მაშინ გიორგი მოუწოდა მის თანა მყოფთა კაცთა იდუმალ, რამეთუ წინათვე განეგულვა აღრჩევით საქმე ბოროტი, შურიტა ბელზებულთათა სიკუდილი ძმისა თვსისა უხუცესისა დავითისი. რამეთუ ესე დავით იყო კაცი მრისხანე და ამაყი, ხოლო გიორგი იყო კაცი შუენიერი ხილვითა და კეკლუცი, და ყმათათვს კეთილი და უხვ. და ამისთვს უმეტეს მისდა მიივლტოდენ, ვიდრე დავითისა.

და ჰგონებდა გიორგი, ვითარმედ მთვრალ იქმნების ღვნიტა იგიცა და მისთანანი კახნიცა და მაშინ აღასრულებს ხენეშთა გულისნებასა თვსსა. და აუწყა ყოველივე მუნ მყოფთა და შემოიფიცნა კახნი და იმარჯუებდა ჟამსა მარჯუესა და უთხრობდა ყმათა: „მოწყევით და მოვკლავ ძმასა ჩემსა და დავიპყრობ კახეთსა“.

და რა შეფიცნა ყმანი თვსნი, მაშინ იყო ვინმე ჩოლაყაშვილი, კაცი ღმრთის მოშიში, სახელით ბარამ. ესე წარვიდა მსწრაფლ და აუწყა ყოველივე დავითს და მოაწენა საიდუმლოდ, რაცა განეგო მისთვს გიორგის ძმასა მისსა. და, რა ესმა საქმე ესე დავითს, მყის წარმოდგა სერისაგან და წარმოვიდა და გამოჰყვნენ ყოველივე კახნი; და ვითარცა მოიწია ძმისა კარავსა შინა, მაშინ იხილა გიორგი, რამეთუ იჭურვოდა საჭურველით მაშინ რქუა: „ძმაო, რას საქმეზედ იჭურვებო“ და ვერარა სიტყუა უგო. მაშინ შეიპყრა ძმა თვსი გიორგი და რაოდენიცა იყვნენ კახნი შეფიცულნი მის თანა. და ველარც მეფემან გიორგი უსაყუედურა საქმე ესე დავითს ამისთვს, რომ უმართლე იყო. და წარმოიყვანა ძმა თვსი და თორღას ციხეში პატიმარ ყო, და თორმეტნი ყმანი, მისნი შეფიცულნი, ჭოეთის ციხიდამე

გარდმოყარნა და დაჯოცნა, სხუანი შეფიცულნი მისნი პატიმარ ყვნა. და თვთ ბატონობა მისი მიუღო მამასა თვსსა და თვთ გაბატონდა. და თუესა ექუსსა იბატონა და მოევლინა რისხვა ღმრთისა მამისა უსამართლობითა და მოკუდა.

და კულად დაიპყრა მეფობა მამამან მისმან ალექსანდრე და გამოიყვანა ძე მისი გიორგი ციხიდამე, რამეთუ არლარა ჰყვანდა ძე მის მეტი, და ამყოფა თვსთა თანა.

ხოლო ამა დავითს ჰყვანდა ცოლად ასული აშოთან მუხრანის ბატონისა ქეთევან, და დედისიმედისა, რომელი შემდგომად მოწამე იქმნა, და. ესე ქეთევან იყო გონიერი; და მაშინ სცნა, ოდეს მოკუდა ქმარი მისი დავით, დარჩა კახეთი გიორგის. და ამას ქეთევანს ჰყვანდა ძე ერთი დავითთან, თეიმურაზ, და შეეშინა ქეთევანს ახსოვდა, ოდეს დაიჭირა დავით ძმა მისი გიორგი და დაატყუევა ციხესა შიგან, ეშინოდა ქეთევანს ძმისა მისა მისთვის, და წარგზავნა ყრმა თვსი ყაენთან შიშისათვის გიორგისა. რამეთუ ეშინოდა გიორგისგან, მაზლისა თვსისა, და მისთვის გამოგზავნა ყაენთანა და თანაგამოატანა შერმაზან ჩოლაყაშვილი. და მივიდნენ შააბაზთან, და შააბაზ ვითარცა ძე ეგრეთ შეიტკბო.

ხოლო ამას შააბას სწადოდა დაპყრობა საქართველოსა, და მრავალი ღონე და ჯერჯი იჴმარა და ცდილობდა, რათამცა დაეპყრა საქართველო, და ვერ შეუძლო. მოიპოვა ღონე ესევეითარი: რომელი მიეცა კახ-ბატონს ალექსანდრეს ძე თვსი კოსტანტინე ესე გაეზარდა შააბაზს და გაენუართა სჯულსა ზედა მაჰმადისასა. და ამა კოსტანტინეს ჴელით გაუგზავნა ხალათი მამასა მისსა ალექსანდრეს, და გაატანა თანა ჯარი და შირვანელი, და ესრეთ დააბარა კოსტანტინეს: დავით“ ხომ მომკუდარა და სხუა აღარავინ დარჩომილა მამის შენის მეტი, ნადი და მოკალ მამა-შენი და ძმა-შენი, და კახეთიც შენ დაიჭირე“.

და წარვიდა და წარიტანა ჯარიცა თანა და რა მიახლოვდა გაუგზავნა კაცი მამასა თვსსა და ესრე შეუთულა, ვითარმედ: „ყაენ-

მან ხალათი გამოგზავნა და მეც დასტური მომცა და გამოგზავნა შენად სანახავად“ და რა მოუვიდა მახარობელი, ესრეთ განიხარა დიდად, რამეთუ მაშინ იდგა გრემს, წარმოვიდა და მოეგება ბაზარს ძესა თვსსა და შეიყარნენ მუნა. და მუნ ჩააცვა ალექსანდრე ხალათი და დიდად განიხარა შეყრა და ნახვა ძისა თვსისთ. და დღესა რაოდენსამე იყვნენ ღვინითა და მოსუენებითა.

დღესა ერთსა აწვა თვსსა კარავსა მამაცა და ძმაცა თვსი და უთხრა ესრეთ, ვითარმედ: „ყაენის საქმე მაქუს“, და დაითხოვნა კაცნი და წარვიდენ კარვად თვსად, და დარჩა მას თანა რუსთველი და ძმა მისი. და რაჟამს ესრეთ დააჯელა, მაშინ დაპირებული ჰყვანდა ყიზილბაშის ჯარი და შემოცვივდენ კარავშია და უღალატა და დაჯოცეს. მაშინ მოკლა მამა და ძმაცა თვსი და რუსთველი, ყორჩი-ბასიცა ძმა მისი, ქრისტეს აქათ ჩქიე.

ხოლო რაჟამს აღასრულა ესევეთარი უკეთურება და კულად შესძინა უკეთურება უკეთურებასა ზედა: და მაშინ მიუგზავნა რძალსა თვსსა ქეთევანს კაცი, რომელი იყო ცოლი დავითისა და დედა თეიმურაზისა, და შეუთულა, ვითარმედ: „შეგირთავ ცოლად და შენცა მორჩილ მექმენ, რამეთუ ესრეთ არს ნესი და ჩუეულება სჯულად მაჰმადისა“.

და რა ესმა საქმე ესე ქეთევანს, და შეწუხნა დიდად და მოუწოდა რაოდენთამე კახთა და უთხრა საქმე და შეეხუენა მოდგომასა საქმესა ამას ზედა. მაშინ მისცეს კახთაცა პირობა და შეჰფიცეს, რომე შენს მეტი ბატონი ჩუენ არ გვინდაო. და შეიყარნენ და წარვიდენ და შეეხნენ. და მისცა ღმერთმან ძლევა ქეთევანს და განემარჯუა კოსტანტინესა ზედა: და მოკლეს კოსტანტინე კახთა და გამოაქცივეს ჯარი ყიზილბაშთა.

და რა გამოაქცივეს ჯარი ყიზილბაშისა, მოართუეს ამბავი ესე შააბაზს. და რა ესმა საქმე ესე, მაშინ მოიწმო შააბაზ თეიმურაზ, ძე კახის ბატონისა, რომელი წარეგზავნა დედასა მისსა ქეთევანს ყრმა მცირე, და აგინა დიდად კოსტანტინეს, დაგმო და უთხრა თე-

იმურაზს: კოსტანტინეს“ დაუწოცია მამა და ძმა თვსი და ან იგიცა მოუკლავთ, ახლა შენთვის მომიცემია კახეთი და ნადი ჩაფრად და დაიჭირე კახეთი“. რამეთუ ამისთვის ქმნა საქმე ესე შააბაზ, რომე დიდად ეშინოდა ქართველის მეფისაგან, ნუუკუე კახეთი მან დაიპყრასო, და ამისთვის გამოგზავნა თეიმურაზ ჩაფრად.

მაშინ წარმოვიდა თეიმურაზ ჩაფრად და მოვიდა კახეთსა. და მივიდა დედისა თვსისა თანა. და იქმნა სიხარული დიდი და მხიარულ იქმნენ კახნი ფრიად. და გაბატონდა თეიმურაზ, და მაშინ იყო წლისა ცამეტისა.

მეფე ლუარსაბ

და მას ჟამსა მოკუდა მეფე გიორგი და დაჯდა მის წილად ძე მისი ლუარსაბ პატარა. და ამას ჟამსა შინა იყო ქართლი ფრიად გლახაკი და საჭმართაგან უღონო: ლაშქრობისა და ოწრებისაგან პირველად იავარ ქმნილიყო ურუმთაგან, და უფროსად, სკმონ მეფე რომ ურუმთ ტყუედ ჰყვეს, მაშინ გამოიღეს საჯსარი მრავალი და არღარა დაზოგეს რა ქართველთა თავისის ბატონის გამოწსნისათვს. და ამამი მეტად გლახაკ და უპოვარ იყო ქართლი, ხოლო კახეთი იყო ფრიად მორჭმული და მდიდარი.

ოდეს მოკუდა გიორგი მეფე, დარჩა ორი ასული შუენიერი და სატრფიალო: სახელი ერთსა ხორაშან და მეორესა თინათინ. და რაჟამს გამეფდა პატარა ლუარსაბ, მაშინ სთხოვა ყაენმან შააბაზ დაე თვსი ცოლად. და მისცა დაე თვსი თინათინ და ესუა ცოლად შააბაზს.

და მაშინ კეთილად პატრონობდა ბატონი თეიმურაზ კახეთსა. და რა იქმა წლისა ათხუთმეტისა, მაშინ ითხოვა ქალი გურიელი-სა და ქმნა ქორწილი პატიოსანი დიდად გამოჩუენებით. და ხანსა რაოდენსამე უკანა მიეცა ძე ორი: სახელი ერთისა მის ალექსანდრე,

მეორისა ლევან. და ამისა შემდგომად მიიცვალა ცოლი ბატონის თეიმურაზისა, ასული გურიელისა. და ყო მწუხარება და გლოვა დიდი ბატონმან თეიმურაზ და სრულიად კახთა, და იყვნენ დიდსა ურვასა შინა.

მაშინ მიესმა საქმე ესე შააბაზს, გლოვა და მწუხარება კახის ბატონისა, წარმოგზავნა კაცი და შემოუთულა, ვითარმედ: „მესმა შენი მაგ[გ]უარი მწუხარება და შეჭირვება, და წარმოვედ ჩემდა, და მნახე და განიხარე, და მოგცემ წყალობასა და საბოძვარსა მრავალსა“

წარვიდა თეიმურაზ და მივიდა ყაენთანა და დახუდა ყაენი დიდად კარგად და მისცა მრავალი და გამოიყვანა გლოვისაგან. დიდად ლხინობდენ და შეექცეოდენ. და შემდგომად ხანსა რაოდენსამე მიიწმო ბატონი თეიმურაზ საიდუმლოდ და უთხრა ყაენმან ესრეთ, ვითარმედ: „მეფესა ლუარსაბს სთხოვე დაჲ მისი ხორაშან და შეირთე ცოლად, რამეთუ იქმნები ქუისლი ჩემი და მოყუარე ლუარსაბისა და არლარა იქმნება თქუენსა და იმას შუა მტერობა და შური“. ხოლო მეფემან თეიმურაზ უთხრა უარი, რამეთუ ეყოდენ და ნათესავნი იყვნენ, პაპიდაშვილი იყო, და ამისთვის უთხრა დიდი უარი. მაშინ არა უსმინა შააბაზ და უწყინა და, რადგან დაუჟინა, ნება დართო თეიმურაზ და მორჩილ ექმნა და ჩამოჰყვა შერთვასა ხორაშანისასა. და წარმოგზავნა თვს[ს]ა ადგილსა და მოვიდა თეიმურაზ კახეთსა. ხოლო ყაენმანც მოსწერა ლუარსაბს მოყურობა თეიმურაზისა. და სთხოვა ქალი თეიმურაზ, და ყაენის სიტყუას ვერცა ლუარსაბ გარდავიდა და მისცა დაჲ თვსი ხორაშან. და წარიყვანა ქალი და ქმნა ქორწილი პატიოსანი თეიმურაზ.

ხოლო ამა ჟამსა შინა ხონთქარი სულთან მურად ბაღდადს მიწევნულიყო და ყირიმის ჯარი თან ახლდენ. და რაჟამს ხვანთქარს სულთან მურადს ბაღდადის საქმე გაერიგებინათ, მაშინ ყირიმის ჯარისათვს დასტური მიეცა. მაშინ ერთსა ვისმე თათარხანათავს ერჩია, რომე, რადგან ნავალთ, ქართლის გზა დიალ კარგი არის და ჩუენზედაც მარჯუე არის, და იმაზედ გავიაროთ და საშოვარიც

მრავალი ვიშოვნოთ და წარვიდეთ უზიანოთ. და წარმოემართნენ ქართლზედ ვითარ სამოცი ათასი კაცი. და მას ჟამსა მეფე ლუარსაბ იდგა ქრცხინვალს. და ამ ჟამში გამდიდრებულ იყო ქართლს მოურავი სააკაძე გიორგი, რომელი იყო მოურავი ტფილისისა, და ესრეთ გამდიდრებულყო, რომე შემდგომად მეფისა იგი იყო. და ამას უთხრეს ქუეყნის არევის მოყუარეთა და მენხუბართა კაცთა, ვითარმედ: „მეფე სიკუდილს გიპირებს, რამეთუ სძაგს სიმდიდრე და მორჩბა შენი“. ხოლო მოურავს რა ესმა საქმე ესე, დაიწყო რჩევა და ლაპარაკი. მაშინ მიუგზავნა მეფემან კაცი და შეუთულა, ვითარმედ: „რა გნებავს. ყოფად, რომე დღითი-დღე არა დასცხრები ლაპარაკისაგან და ჩურჩულისაგან“. ხოლო მოურავმან მიუგზავნა მროველი ავალიშვილი დომეტი და შეუთულა ესრეთ, ვითარმედ: „სიკუდილსა და ლალატს მიპირებო და რას მემართლები, დანაშაული რა მაქუსო, რომ მიწყრებო და გნებავს სიკუდილი ჩემიო“. ხოლო მეფემან უარყო და ფიცით შეიჯერა, ვითარმედ: „არა მნადს სიკუდილი შენიო“.

და ამა ჟამსა შინა მოუვიდათ ამბავი, რომე თათარხანი თრი-ალეთზედ მოვიდაო. მაშინ გუნება ვერ დაასერეს მართლა და გაგზავნეს იარალი, რომე წადი და მართალი შეიტყევო, და გზები შეკარო, და ადრე გვაცნობეო ამბავი, თუ მოსულანო. რამეთუ მაშინ მეფე იყო სუბათ და არავინ ახლდენ დარბაისელნი ქართველნი, რამეთუ იყვნენ თავისა, და წარმოვიდა და დადგა მეფე ცხირეთს.

მაშინ წარვიდა იარალი და დახერგა გზები და ერთსა მოსავალსა ალაგსა დადგნენ თვთან. და თვთ უგრძნობლად თავს წამოადგენ თათარნი და მძინარენი ამოსწყვტეს და დაწოცეს, და ერთიცა მათ-განი არავინ განერა.

და წარმოვიდნენ თათარნი და მოვიდეს და დაწვეს მანგლისი და კუელთა. და მუნ კუელთას შეიპყრეს მღდელი ერთი, სახელით თევდორე, პატიოსანი და მოშიში ღმრთისა და ერთგული მეფისა თჳსისა. და რა მოვიდენ გოსტიბის თავსა, დაუწყეს მღდელს თევდორეს

ლახტითა ცემა და ეტყოდენ, ვითარმედ: „მიგვიძელ მეფეზედა“, და სწადდათ სიკუდილი მეფისა. და მღდელმან გულში ასე თქუა: „ჩემის ორის დღის სიცოცხლისათჳს ამას რატომ ვიქ, ან მიუძღუე და მეფე მოვაკულებინო და ქართლიც გააოჯრონ, მე რაღა მეშუელეზაო და ან ჩემს სულსაო“. მაშინ მღდელი წამოუძღუა და ქუენადრისის გზაზედ ჩამოუძღუა, ერთანმიდასა და ცხირეთზედ დიალ შორს დარჩნენ; და მაშინ სცნეს ყირიმთა, რომ მეფეზედ შორს იყვნენ, და გააგდებინეს თავი მღდელს თევდორეს. და შეირაცხა წმიდათა მონამეთა თანა.

და რა მოიცვეს ერთანმიდა, ახალქალაქი, მაშინ წამოხედეს ცხირეთიდან მეფემან და სპათა მისთა, რამეთუ ქრცხინვალიდამ წამოსულიყო მეფე და ცხირეთს მოსულიყო, და ნახეს ჯარისა სიმრავლე. მაშინ თანა-ახლდა მოურავი გიორგი და ციციშვილი ზაზა. მაშინ მოაჴსენა მოურავმან მეფესა ვითარმედ: „ნუ ასჩქარდებითო და ვნახოთ ღმერთმან რა მოახდინოსო“. რამეთუ იყო ესე მოურავი კაცი გულსრული და კარგი სარდალი, ჭკუიანი და გონიერი. და წარვიდა მოურავი, და რომელიმე იყვნენ გარემონი ჯარნი, მოვიდა და შემოეყარა მეფესა, და სხუანიცა ბარათიანნი და რომელნიცა იყვენ მის-კერძონი ქართველნი; შეიყარა ჯარი თჳსი, რაოდენიცა ჰყვანდა, და ზაზაცა თანა-ახლდა. და წარვიდა მოურავი ყირიმის ჯარზედ და ჩავიდა ნიაბთ ბოლოსა სხერტის ჭალაზედა და მუნ დახუდენ ყირიმნი. მაშინ შეუტივეს მოურავმან და დაჴოცა ჯარი მრავალი და ყვეს მრავალი მარცხი და ზიანი. ხოლო ზაზა ციციშვილმან მოკლა ერთი დიდი ფაშა და ჩამოჭდა, თავსა სჭრიდა. ამაზედან წამოადგნენ მრავალნი ყირიმნი და, რა სცნა, ზაზამან მოჭრილი თავი წუერით კბილში დაიჭირა და მოახტა ცხენსა და წარმოვიდა. და სხუანიცა მრავალნი სახელნი ქმნეს იმ დღესა. მოვიდენ და მოართუეს მეფესა მრავალნი თავნი და ნატყუენავი.

შემდგომად ამისა აიყარნენ თათარხანნი და წავიდენ საციციანოსაკენ. ხოლო მისწერეს მეფემან წიგნი ერისთავებსა და მუხრანის

ბატონსა და შიდა ქართულელთა ყოველთავე, რათა შეიყარონ ჯარი თვისი და სურამის ბოლოს დახუდენ. ხოლო ყირიმნი წარვიდენ, მივიდენ დოეს[ს]. და, რა მივიდოდენ, მაშინ ერთი ტერტერა გორელი გორიდამ მოვიდოდა თავლსთეს უგრძნობელად. და მიმოიხედვიდა იმიერ და ამიერ ტერტერა იგი და იხილა დოესი და ველნი იგი დოესისანი აღვსებულნი ჯარითა. და მაშინ სცნა ტერტერამან, რომე არა იყვნენ ქართველთაგან[ნი], და სცნა, რომე უსჯულოთაგანნი არიან ვინმე და მარბევლნი ქუეყნისანი. და მსწრაფლ უკუნიქცა ტერტერა იგი, და მიივლტოდა გორის-კერძო; განვლო ჳიდი მტკურისა, და გარდაყარა ფიცრები ჳიდისა სრულიად, და ჩაყარა წყალსა შიგან, და აშალა ჳიდი; და მივიდენ ყირიმნიცა ზედა-მინევნით, და დახუდა ჳიდი აყრილი და შეუძნდათ ფრიად და ველარა გაიარეს ჳიდზედა.

მაშინ დაჭმუნებულნი მიიქცენ და წავიდენ გზასა საციციანოსასა და შევლეს საციციანოსა ზედა, დაწვეს და დადაგეს საციციანო. და წარვიდეს და მივიდეს ბრბონას და დაიბანაკეს მუნ. მაშინ დააქციეს სახლები, გადვეს ჳიდი და გავიდენ მტკუარსა, მივიდენ და დადგნენ ტაშისკარის ბოლოს ნახევტაში.

ხოლო მეფე ლუარსაბ და მოურავი წარმოვიდენ და მოვიდენ ახალდაბას. მაშინ იყო მტკუარი დიდი, რამეთუ თუე იყო ივნისი, და არა იყო ფონი. მას ღამესა ათივეს ღამე ვედრებითა და ლოცვითა მწურვალითა, და მიანდვეს საქმე ღმერთსა და დაასკვნეს. შესვლა მტკუარშია ფონად, და ეგრეთ განვლად მიერ წიალად. და ვითარცა გათენდა, შევიდეს წყალსა მას შინა. და იყო მაშინ მტკუარი საესე და არა ეტეოდა კალაპოტში. და იყო ღმრთისა საფარველი მათ ზედა და განვიდეს უვნებელად ესრეთ, რომე არაფერისთანა არა წამწდარა რა, არცა კაცი და არც ბარგი, და ეგრეთ განვიდეს, ვითარცა ძენი ისრაელისანი ზღუასა მას მენამულსა, და ჩამოვლეს იდუმალ მათ, და უგრძნობელად მტკუარის პირ-პირ ასე ჩამოვლეს, რომე მათ ყირიმთა ვერა უგრძნეს რა, გამოიარეს და მოვიდენ და შემოიყარეს ქართველნი, რომელნი იდგეს სურამის ბოლოს.

მაშინ არჩივა მოურავმან: „თხრილის პირს გარეშემო მეთოფე[ე] ბი შემოვახვიოთო და ცხენოსანი მინდვრად მივიდეთო“. და დაუჯერეს მოურავსა და მივიდენ ეგრეთ, როგორადაც არჩივა. მაშინ იქმნა ომი დიდი იქით და აქეთ, და დიდად მოჭირვებით და გულსრულად შეიბნენ, ძუელთა გმირთაგა ცა ძნელად შესაძლებელად საგონებელ იყო, რომე მაშინ მეფე და მოურავი და სრულად ქართველნი იბრძოდენ. და მისცა ღმერთმან ძლევა მეფესა ლუარსაბს, ვითარცა პირველ აბრაჰამს და გედეონს. და აღსრულდა წინასწარმეტყუელისა მოსეს მიერ თქმული ლევიტელთათჳს ბრძანება უფლისა, ვითარმედ: „ხუთმან თქუენგანმანო წარიქციოს ასი და ასმან თქუენგანმან ბევრეულ“, და მოციქულისა პავლეს მიერ თქმული: „ძმანო, ღმრთის-მოყარეთა ზოველივე განუმარჯვოს კეთილად“. ეგრეთვე ამათ სასოებითა ღმრთისათა მიეცა ძლევა დიდი და ესრეთ განემარჯუა ურჯულოთა ზედა და მოსრეს სრულიად, ბანაკი მათი იავარ ყვეს: „რაცა ოდენ ქართლიდამ ეშოვნათ, ტყუე თუ საქონელი იგიცა ყოველივე წამოიღეს და მათიცა მრავალი წართუეს. და რაც ოდენ შეიპყრეს ყირიმნი მოსრნეს პირითა მახვლისათა.

კნინლა მცირედი რამე ნეშტი განერნენ. ივმიეს სივლტოლა და წარვიდნენ მოსაკიდელზედა შეშინებულნი და დანქრეულნი. შევიდენ ტყესა და სიმაგრესა მოსაკიდლისასა, არა აქუნდათ ღონე გზის განგებისა. და მაშინ ჰპოვებდენ დედანი მოსაკიდლის სოფლისანი ტყეთა შინა დამალულთა ყირიმთა კაცთა, შეიპყრობდენ, მოჰჴიდნენ დოლბანდსა და, თუ რამე ჰქონდათ, წაართმევდენ და კაცთა შეინყალებდენ და განუტევებდნენ. ესეთი გამარჯუება მოსცა ღმერთმან ქართველთა. და შემოიქცენ გამარჯუებულნი და აღსავსენი საქონლითა და ჰქონდათ ღზინება და სიხარული.

მაშინ არჩივს, რაოდენცა კაცნი დაეწოცათ ყირიმთაგანი, დასჭრეს თავები და წარმოუგზავნეს ყაენსა და მიულოცეს გამარჯუება. და გაუძლუნეს წინა გარასპი ფავლენისშვილი და, რა მივიდა

და მართუეს ყაენსა თავები, იამა დიდად და დაუმაღლა მეფესა. გამოუგზავნა მრავალი წყალობა და მოულოცა მანცა გამარჯუება.

და ამას შინა უფროსად გამდიდრდა მოურავი: მოიპოვა ღონე ესე, რამეთუ ცოლი არა ესუა მეფესა ლუარსაბს, ყმანვილიცა იყო, არჩივა მოურავმან, დაჰპატიჟა მეფესა და დახუდა კეთილად. და გამოჩუენებით. და სმაშიგან გამხიარულდა დიდად მეფე ლუარსაბ. მაშინ ჰყვანდა მოურავსა დაჲ ერთი მეტად შუენიერი და კეკლუცი და დააყენა მელჯნედ თავს მეფესა. და მოეწონა მეტად დიდად და ეტრფიალა.

მაშინ მოურავს წინათვე განეგულა გულსა შინა, რამეთუ წინათ რომ მოურავმან ღალატი დასწამა მეფეს, ჰგონებდა არ დამინდობსო, ესრეთ განიზრახა, ვითარმედ მოეწონება დაჲ ჩემი მეფესა და ეტრფი-ალეზა და მაშინ მოინდომებს დასა ჩემსა და მივცემ ცოლად, და, უკეთუ არა ინდომებს ცოლად, მაშინ ვინცა-ვინ ჩემნი მოკიდებულნი კაცი არიან, უფროსად ყოველნივე მე მომიდგებიან, და მეფეს შეუორგულ-დებიან და ამით ნავაჴდენო, და თუ ცოლად შეირთავს, მტერნი ჩემნი გაუორგულდებიან და მეფეს ჩემის მეტი ღონე არ ექნება, და რა ჴელთ ჩამივარდება, რასაც მინდა ვიქო. დაასკუნა რჩევა ესე.

და იყვნენ ღბინზედა დიდად მხიარულნი და მოეწონა მეფესა ქალი იგი. დღესა მეორესა მიუგზავნა კაცი მეფემან. და სთხოვა ცოლად დაჲ თვისი მოურავსა.

მაშინ მოურავმან მოაჴსენა ჴერჴით: „მეფეო, მე ვარ ერთი მდაბა-ლი ყმა შენი, დაღაცათუ ჟამსა ამის წყალობითა და თქუენის მრავ-ლი კეთილის ბოძებითა განმდიდრებულ ვარ და დიდად არს სახელი ჩემი, არამედ მტერნი ჩემნი დასა ჩემსა დედოფლად არავინ მიიჩ-ნევს და არცავინ განდომებს თავსა ჩემსა, დაგინყებენ ბეზლობასა და გამინყრომობენ თქუენს თავსა“.

და ამისი რა მოციქული გაუგზავნა, მაშინლა კუალად აცნობა მოურავმან დედასაცა მეფისასა, კუალად ჴერჴით, და შეეხუენა, რომე თქუენი შვილი, მეფე ლუარსაბ, ჩემს დას მთხოვსო ცოლად,

და მე ჩემის ნებით არ ვაძლეო და მაზედ მომეჭმარენით, რომე კაის საქმით მომარჩინოთ“.

მაშინ სცნა რე ეს საქმე მეფემან, არა უსმინა და შეირთო დაჲ მოურავისა.

ვ ხოლო დედა მეფისა იყო ქალი ლიპარტიანისა, სახელითა მარ-იამ. მაშინ, რა სცნა ქორწილი, დაუძიმდა დიდად, მაგრამ ვეღარა გააწყო რა. და მოიყვანა ქალი ტურფად შუენიერი და ჰყვანდა თუესა როდენსამე.

მაშინ თავადთა და დიდებულთა ქართლისათა და რომელიცა არა იყო მოურავის მოყუარე იწყინეს და დაუწყეს ბეზლობა მოურავსა. და ეტყოდეს მეფესა მტერნი მოურავისანი, ვითარმედ: „მოურავი კაცი დიდად კარგი არისო, მაგრამ ჩუენზედ დიდადუმცირესი არისო და [უ]მრნმესი გუარითაო. ჩუენ იმათ ცოლნი და შვილნი და თავნი ყმად რად მივსცეთო, და უმეტესად სუფრაჯმან შადიმან ბარათაშვილმან დაუცადებლად დაუწყო ბეზლობა მოურავსა.

დალაცათუ არა ენება მეფესა მოურავის გამომეტება, არამედ დიდად იიძულებს სიტყვთა და ჟამ ყოველ განზრახებდეს მეფესა განტევებასა ს[ჯ]ულიერისა მის წმიდასა ქორწინებისაგან, და დიდად უარის ყოფასა და არა რწმუნებასა წმიდისა სახარებისასა, ვითარმედ: „რომელნი ღმერთმან შეაუღლნა, კაცნი ნუ განაშორებენ“, და ამისთვის დიდად უბრალო იყო მეფე და სწადოდა განტევება ღმრთისაგან მოცემულისა მეულისა დიდად მიაჭირვეს სიტყვთა, და დაჰყვა მეფე რჩევასა მათსა და ებრძანა განტევება.

და რა ამაზედ დაიყოლიეს მეფე, კუალად იკადრეს სრულიად ამონყუეცა და გათავება მოურავისა. და შეატყუეს მეფესა, რომ ყრმა არისო, და რასაც მოვაჟსენბთ, ვერ ურჩ გუექმნებაო. კუალად შესძინეს ბოროტი ბოროტსა ზედა და მოაჟსენეს: „ვინათგან დაუტეობ და დაუგდებ მოურავსა დასა, ესე უწყით, რომე ამას მოურავი არ დასთმობს, დიდად სახელოვანი კაცი არის, გაგიორგულდება და ბევრი ავი მოჰჴდებაო“. მაშინ ურჩიეს ლალატი და სიკუდილი მოურავისა.

და იდგა მეფე ლუარსაბ მას ჟამსა წავეკისის თავსა. და მაშინ იმეს მოურავი და ანკეს, ვითარმედ ყარაიას ვინადირებთო, მოდით და შევექცეთო. მაშინლა მსწრაფლ მოვიდა მოურავი უზაროდ და არა უწყოდა საქმე გაგებული მას ზედა. და სწადდა მეფესა ხვალისა დღე სიკუდილი მოურავისა ღალატითა.

დაასკუნეს რა საქმე ესე. არა დაფარა ღმერთმან საქმე ესე, არამედ იწსნა მეფე ლუარსაბ უბრალოს კაცის სიკუდილისაგან და სისხლისაგან; და მოვიდა მოურავთანა ფარეშთუხუცესი, ხერხეულიძე ბააკა და გაამჟღავნა მეფე.

ხოლო სცნა რა ესე მეფემან ფარეშთუხუცესისაგან რომელ არაოდეს უყოფიეს კაცსა გონიერსა განთქმა საიდუმლო მეფისა თვისისა, შეიპყრა ფარეშთუხუცესი და დააჭრეს ცხვირ-პირი. და, რაცოდენ ამას ქუემოთ წერილ არს, მოთხარა სახლისა მეფისა და აოჭრება საქართველოსი, ყოველივე სიტყვთა ბააკასითა იქმნა.

ხოლო სცნა რა მოურავმან საქმე ესე, გარდხიუნა შიშუელა სახურავიანის ცხენითა და განვლო გზა გელიყარისა და მივიდა ნოსტევს, აჰყარა ცოლშვილი თვსი და მივიდა დიდგორის მთასა. გაჰყვნენ ყმანი თვსნი.

ხოლო გამოუსია მეფემან სპა და მოვიდნენ ნოსტევს და მოიცვეს ნოსტევი და შეკრეს გზები ყოველგნით. მაშინ მოურავი შეჯდა და წარმოვიდა ცოლშვილიანად მთა-მთა, ჩამოვლო უგზოდ მთები, უგრძნობელად ყოველთა მდევართაგან, და ჩამოვიდა მცხეთას. და დახუდა საბაჟოს გზა შეკრული და ჯიდიცა. და მაშინლა განვლო უგრძნობელად მცველთა, და განვიდა არაგუს ზეით ღამით ადიდებულსა მტკუარსა ცხენის ცურვითა ცოლშვილიანად უზიანოდ, რომე არარა წაჲდენია წყლითა.

მაშინ განსრულმან თაყუანის-ცა მჟურვალად სუეტსა ცხოველსა ღ(ვ)თივ-აღმართებულსა და წარვიდა არაგვს ერისთვის ნუგზარისასა.

ხოლო ესე ნუგზარ არაგვს ერისთვის მამა-პაპათა ამოსწყვტეს

პატრონი ჯევისა თექთურმანისძე და დაიჭირეს ჯევი, და მიერთ-
გან მისცა მეფემან რომელთამე ჯადა, რომელთამე მთიულეთი და
რომელთამე დუშეთი და ანანური. და იქმნეს ჯევისა მის ერისთავად.

და ამა ნუგზარ ერისთვისა ქალი ედგა მოურავსა. და რა სცნა ნუ-
ზარ საქმე მოურავისა და მოსლვა მისი სახლად მისა, მიეგება წინა
მისაქციელსა, სოფელსა მუხრანისასა, და წარუძღლა წინა და წარი-
ყვანა სახლსა თვსსა დუშეთს.

და ესე მოურავი იყო კაცი მცდელი და ილათიანი, და ურჩია ნუგ-
ზარს გაყოლა თვსთა თანა მრავლითა რჩევეითა, საქმისა ჩუენებითა.
და დაუჯერა ნუგზარ ერისთავმანცა და დაასკუნეს წარსვლა ყაენ-
თანა, და მუნ მეფისა გამაგრება არა შეეძლოთ, და გაჰყვა ნუგ-
ზარცა. და წარვიდენ მუნით და განვიდენ ლილოსა, და მუნით
გაჰჰდეს ყურყუთას მტკუარს ფონად, და განვიდენ და მივიდენ აღ-
ჯაყალასა.

და რა ნახეს მისვლა მათი აღჯაყალას მყოფთა თათართა, განიხ-
არეს და მიაპყრეს. პატივი დიდი. ხანსა რაოდენსამე მუნ იყვნენ და
მოურავმან ცოლშვილი იქ დააგდო, და თვთ წარვიდა შააბაზ ყაენ-
თანა. და რა ნახა შააბაზ, განიხარა დიდად, მრავალი ნიჭი და საბ-
ოძვარი უბოძა.

მას ჟამსა წარვიდა შააბაზ აღებად ყანდაარისა. მუნ იახლენ,
ბრძოლასა და ციხის აღებაში დიდად კარგად და სახელოვნად იყ-
ვნენ. და მუნით დაბრუნდა შააბაზ და წარვიდა ბაღდადს, მუნცა
თანა ახლდენ, კარგად, მწნედ და მამაცად იყვნენ და გულოვნად.
და რა გაარიგა შააბაზ მუნებური საქმე, წარმოვიდა და მოვიდა ის-
პაანს.

მაშინ მოურავი დაჰპირდა ქართლის დაჭერასა და კახეთისასა,
და თვთანც უნდოდა შააბაზს, და დართო ნება შააბაზ წამოსვლისა.

და ხანსა რაოდენსამე უკან მოვიდა განჯას, უგრძნობლად და
უცნაურად მეფისა და კახის ბატონისა. და, რა მოვიდა განჯას,
მოუგზავნა კაცი კას-ბატონს თეიმურაზს და შემოუთუალა, ვი-

თარმედ: „შენი შვილი მომეცო“. და რა სცნა საქმე ესე თეიმურაზ, იცოდა, რომ შააბაზ კაცი ხვანჯიანი და დაუნდობარი და ილათიანი იყო. და ესეცა უწყოდა, რომ არც მე დამინდობსო, იმასთან გაზრდილი კაცი ვარო, და არა უნდოდა გაგზავნა შვილისა, რამეთუ უწყოდა, რომ არც შვილს დაინდობდა, არცა მას. მაგრამ დაუჟინეს კახთა და არა დაეცსნენ, რომ მეტად ძალა უყვეს, მაშინ გაუგზავნა ძე თვისი ალექსანდრე, ნაშობი გურიელის ქალისაგან, და დედაცა თვისი ქეთევან თან გაატანა ამისთვის, რომე უფრო პატივს დამდებს და არას აწყენს შვილსა ჩემსაო, და შეეხუენა გაუწყრომლობასა.

და რა მივიდა დედოფალი ქეთევან, სცნა პატივი დიდი. და რა ნახა შვილიშვილი მისი ალექსანდრე, უთხრა „ძიძა ხომ არა ვარო – ყაენმან – რომ ასეთი პატარა ყმანვილი გამოუგზავნიაო, რასთვის უფროსი შვილი არ გამომიგზავნაო. თუ ჩემი შერიგება უნდო, უფროსი შვილი გამომიგზავნოსო“. და გამოუგზავნა კაცი და სთხოვა უფროსი შვილი.

არ უნდოდა კახ-ბატონს თეიმურაზს გაგზავნა უფროსისა შვილისა, და დედოფალსაც ქეთევანს შემოეთუალა, ნუ გამოუგზავნიო. და არა სწადდა გაგზავნა თეიმურაზს, მაგრამ არა დაეცსნენ კახნი და ეტყოდეს: „არც შენც იქ იყაო, რა დაგიმარცხდაო, ქუეყანასა რასთვის წაახდენინებო?“ რადგან არ დაეცსნენ კახნი, მასინ გაუგზავნა უფროსიცა შვილი ლევან. და რა მიუვიდა ესეცა, მასინლა გაუგზავნა კიდევ კაცი შააბაზ თეიმურაზს: „რადგან ამისთანა ერთგული კაცი ხარო, შენცა მოდი და მნახეო და მრავალს წყალობას გიზამო“. და რა მოუვიდა ამბავი ესე, მაშინ ბატონმან თეიმურაზცა დააჯერა გული და კახთაც შეიტყუეს, რომ უნდოდა ამოსავარდნელად.

მაშინ ეზრახნენ მეფესა ქართლისასა ლუარსაბს, რომე „რადგან მოყუარენიცა ვართ და სჯობს ქუეყანისათვის, ამ საქმეზედ გავერთდეთ, რამეთუ შენცა უწყი შააბაზ ყაენი საქართველოსათვის ავი არის, და მოურავიც ხომ მტერი არს შენი, და იმას მოჰყავს ყაენი და უნდათ ქუეყანის წაჲდენა, გავერთდეთ“. და მასინ გაერთდენ

და მისცეს ფიცი მტკიცე ერთმანერთსა. და შემოიყარა თეიმურაზ კახნი და დადგა მაგრა.

და რა სცნა საქმე ესე შააბაზ, წარმოვიდა თვთ და მოვიდა კახეთს. და შეიყარა თეიმურაზცა ჯარი და შააბაზ ყაენმანც წარგზავნა სპა თვსი წინა და გარდაუყენა ჟალეთს, და თვთ შააბაზ მივიდა ბატონს თეიმურაზზედა. და ვერლარა დაუდგა თეიმურაზ და წარმოვიდა. და მოუჭდა წინა გარდაყენებულთა ჟალეთს მდგომთა ყიზილბაშთა შემოება მწნედ. მისცა ღმერთმან ძლევა, გაემარჯუა ბატონს თეიმურაზს: ამოსწყვტა და მოსრა პირითა მახვლისათა ყოველნივე. წარმოვიდა და მოვიდა მუხრანს და შემოეყარა მეფესა ლუარსაბს.

პირველ თურმე ერჩივა მოურავს შააბაზ ყაენისათვს ესრეთ, ვითარმედ: ქართლში "ზამთარ მიდიო, ხიზანი მთაში ვერ შევაო და, რასც გინდა იქო, და თუმცა მთაში შევიდენო თოვლი და სიცივე ამოსწყუეტსო. და ესმინა შააბაზს სიტყუა მოურავისა და მოვიდა თუესა იანვარსა ხუთსა, ქრისტეს აქათ ჩქედ, და აღიღო ციხე თორღისა შააბაზ და გამოიღო ყოველივე საგანძური კახეთისა. და შემუსრა ჯელითა თვსითა წმიდა გიორგი ალავერდისა, და შემუსრნა პატიოსანნი ხატნი და ჯუარნი, და შემოსძარცუნა პატიოსანნი თუალნი და მარგალიტი, მისცა მეძავთა, ცოლსა და ხარჭათა მისთა, და ყო სამკაულად მათდა. და შეაგინნა წმიდანი ეკლესიანი კახეთისანი, და წარმოემართა ქართლსა ზედა.

მაშინ ინებს ქართველთა ომი, მაგრამ ველარა გაანწყუეს რა და ვერცა დაუდგენ სიმრავლისაგან ჯართასა.

მაშინ წარვიდა მეფე ლუარსაბ და კახ-ბატონი თეიმურაზს იმერეთს. და მოეგება მპყრობელი იმერეთისა გიორგი, ითვსა კეთილად და მიუჩინა ალაგები და დააყენა.

ხოლო შააბაზ მოვიდა გორსა და დადგა მუნ. და წარუგზავნა მპყრობელსა იმერეთისასა კაცი შააბაზ და შეუთულა ესრეთ, ვითარმედ: „მომეც ეგევე ორნივე მეფენიდა აღგავსებ მრავლითა ნიჭითა და საბოძვრითა“. ხოლო მპყრობელსა იმერეთისასა რა ესმა

საქმე ესე, გაუგზავნა კათალიკოზი აფხაზეთისა მალაქია და აბა-
შიძე ლევან მოციქულად და გამოუგზავნა ფეშქაშიცა მრავალი და
შემოუთულა ესრეთ, ვითარმედ: „ამათი მოცემა ჩემგან არ იქნებ-
ისო და ჴელმწიფემან ამდენი წყალობა გვყოს და დაგვდვას პატივი,
რომე ესენი ისევ შეირიგოს და თვთონ წაბ[რ]ძანდეს და დაანებოს
ამათ ამათი მამული და საბატონო“.

და რა მოვიდა კათალიკოზი მალაქია და აბაშიძე ლევან, – და
თანა ახლდათ ყაენის გაგზავნილი კაცი, – და რა მივიდა, დიდად
პატივ-სცა ყაენმან და დახუდა კარგად.

და რა სცნა მოუცემლობა მეფისა და თეიმურაზისა იმერეთის
ბატონის გიორგისაგან, ველარა გაანყო რა შააბაზ, და მაშინლა
მოიპოვა ჴელოვნება და ღონე ილათისა, რათამცა ჴერწით მოაგ-
უაროს. და მოიწმო კათალიკოზი მალაქია და აბაშიძე ლევან და
შეუთულა ესრეთ მპყრობელსა იმერეთისასა გიორგის: „რადგან
შუა ჩამოსულხარო, მე მეფე ლუარსაბთანა არცა რა საქმე მაქუსო
და არცა რას ვემდურვიო და არცა მაგის ნასაჴდენდ მოვსულვარო
ბატონი თეიმურაზ ჩემი მტერი არისო მაგას არც შევირიგებ და არც
მინდა. მეფეს ლუარსაბს კიდევ შევირიგებ და, თუ მოვა და შემომ-
რიგდება, წყალობასაც უზამ“.

და, რა მათ ესე სიტყუა დააბარა და გაისტუმრა, მოიწმო შადი-
მან სუფრაჯი რომელი იყო გამზრდელი ლუარსაბისა, და დაინყო
ტირილი შააბაზ ყაენმან და თქუა: „მე მეფეს ლუარსაბს როგორ ნა-
ვაჴდენო, მეფის სიმონის შვილისშვილსა და მეფის გიორგის შვილსა
მე ავსა და ურიგოს როდის ვკადრებო, მაგრამ ეს თეიმურაზ მიცდი-
ნაო და მომიტყუაო. ესე იცოდე, თუ მეფე ლუარსაბ მოვა და შემომ-
რიგდებაო, დიდს წყალობას უზამო და გავამდიდრებო. და მისცა
ფიცი საშინელი და საფიცარი და იტირა ბევრი,

და რა ნახა შადიმან ესევეთარი ტირილი. და საფიცარი შააბასისა,
მაშინ დააჯერა გული, რომ მეფეს ლუარსაბს ყაენი დიდს წყალობას
უზამსო და კიდევ შეირიგებსო, ამაზედ დიდად დააჯერა გული.

ხოლო ამას ყოველსავე ჳერჯითა და ილათითა იქმოდა შააბაზ. მაშინ გაუგზავნა შადიმან სუფრაჯი და გაატანა ერთი გულის სანდო ერთგული ხოჯა ყაენმან და მისწერა ნიგნი და საფიცარი და გაუგზავნა მურასა ჳრმალი.

მაშინლა ჰყვანდა შააბაზს ცოლად დაჲ მეფისა ლუარსაბისა და მასცა მიაწერინა ნიგნი და იჴმო მეფე ლუარსაბ, რამეთუ დაატყუა დაცა მეფისა. და მისცა მრავალი საბოძვარი და საჩუქარი კათალიკოზს მალაქიას და აბაშიძეს ლევანს და ალავსო პირთამდი.

რა მივიდნენ ესენი მეფესა ლუარსაბსა თანა და გიორგის იმერეთის მჰყრობელი თანა, მოაჴსენეს ამბავი ესე, ყაენისაგან დანაბარები, და აუწყეს ყოველივე. და შადიმანც საფიცარი აჩუენა, და ხოჯამან ჳრმალი მიართუა, და მიართუეს. დისა მისისაგან მიწერილი ნიგნი. მაშინლა დააჯერა გული მეფემან ლუარსაბ და აემზადა წამოსასვლელად.

და პატრონმან იმერეთისამან გიორგი შეატყობინა დადიანს ლევანს და გურიელს მამიას, რომელი იყო ესე გურიელი მამია ძე ვახტანგ გურიელისა. მაშინ მოვიდენ ისინიცა და შეიყარნენ ერთად. ურჩდეს ბატონმან თეიმურაზცა და სრულიად იმერელთა, რომე ყიზილბაშთ მრავალი ტყუილი იციანო და დაუნდობარნი კაცნიც არიანო, არც შენ დაგინდობენო, ნუ წახვალო. ხოლო მან არა უსმინა და წარმოვიდა. გამოყვენენ გზასა რაოდენსამე თანა და გამოესალმნენ და დაბრუნდენ, ისინი იქით წავიდენ და მეფე ლუარსაბ წარმოვიდა და მოვიდა შააბაზ ყაენთანა გორს.

და ყაენმან არც იჩემა წინამიგებება, არამედ სანადიროდ ცხენს შეჴდა და წინ შემოეყარა პატივი-სცა ლუარსაბს და მოიყვანა თჳსთა თანა და დიდად განიხარა ყაენმან შააბაზ და სცა დიდი პატივი. ხოლო ხანსა რაოდენსამე იყვენენ შექცევაშიგან. ხოლო შემდგომად ამისა თქუა გულსა შინა ყაენმან შააბაზ და ეშინოდა, ნუ უკუე ქართველთა არავინ გამოუცვალოს გულიო და არა აღადგინოს შფოთიო. ხანსა რაოდენსამე უკანა შააბაზ ინება წარსვლად ტფილისად, და უთხრა

მეფესა ლუარსაბს: „წარვიდეთ ტფილის[ს]აო და ვილხინოთ მუნცაო და შევექცეთო, შენ მუნ დაგაგდებ და მე წავალო“.

და რა ჩავიდენ ივლისს, მუნ რქუა: „წარვიდეთ ყარაიაზედ და ვინადიროთ შევიქცეთ ნადირობითა და ლხინითა, შენ დაგაბრუნებ და მე წავალო“. რა მივიდენ ყარაიაში, შემოავლეს ჯელგა დიდი და არამიცა თანა ახლდენ. მაშინ არმისათჳს კარავი და შუაში შემოავლეს თეთრი, და თვთ შააბაზ და ლუარსაბ დაკარდენ და მოემზადნენ სასროლად.

რამეთუ ესე მეფე ლუარსაბ იყო კაცი შუენიერი და კეკლუცი და სანახავად სატრფიალო, და არსად გამოსულა ამისთანა შუენიერი და შემკობილი კაცი, ყოვლისა სამღთო-საკაცობოთ ზნეობით გათავებული და უკლები.

მაშინ მოინადირეს ყარაია. და მოკლა მეფემან ლუარსაბ კარზედა ცხრამეტი. და რა ნახა ესე შააბაზ, უფროსად აღეგზნა გულსა მისსა შური მისი და გაუმტერდა, დაღაცათუ პირისპირ დიდს ქებას ეუბნებოდა და ეფერებოდა არამედ გულში დიდად ემტერებოდა და არჩევდა ამისთჳს ბოროტსა.

მაშინ დამან მეფისამანცა გაუგზავნა საიდუმლოდ წიგნი და ასწავა: „ამას ასე გამოჩუენებით, სიკეთით და შუენიერებით ნუ ერუენებით, მე ვიცი ამისი ამბავი, რომ შურიანი და ზვანჯიანი კაცი არისო, და ეწყინებაო შენი სიკეთე გულშიაო. პირად კი ვერას გეტყვსო, მაგრამ ერიდე და ფრთხილად იყაო“. მაშინ მეფემან ლუარსაბ უთხრა: „აჲ რა ვქნა, რაგინდ რომ ავად ვაჩუენო და ჴელი შეუწყო, ეს ხომ ვიცი, აღარგამიშუებსო და, რადგან კი აღარ გამიშუებსო, ისევე ისევ კარგად ვეჩუენებო, ისი სჯობსო“.

და ჰქონდა შური დიდი მისთჳს იდუმალ. მაშინ უთხრა შააბაზ: „რადგან ამისთანა მონადირე კაცი ხარო და უებრო მშჳლდოსანიო, ყარაბალი დიად კარგი სანადირო და შესაქცეველი ადგილი არისო და წარვიდეთ იქაცაო და შევიქცეთო, მოვინადიროთ და ვილხინოთო. და წარიყვანა მუნცა“.

და ხანსა რაოდენსამე უკანა კულად უთხრა: გილან-მაზანდარა“

და მისი გარემონი ქუეყნებიცა კარგი სანადირო არისო, წარვიდეთ მუნცაო და შევექცეთო.

და რა მიიყვანა აშრაფს, მაშინ დაჰპატიჟა სჯული. ხოლო მან არა უსმინა და არცა უარ-ყო სჯული თესი. მაშინ განრისხნა შააბაზ და იგონებდა ბოროტსა მეფის ლუარსაბისათჳს: და აღუთქმიდა მრავალსა ნიჭსა და სიტყვთა ლიქნისათა ზაკუთ ჰგონებდა ცთუნებად და მიქცევად სჯულსა მისსა ზედა, რეცათუ დაარწმუნოს ვერაგობითა თჳსითა, და ვერ მძლე ექმნა, არამედ ამაო იქმნა სიცბილი მისი, და ვერ ენიფა ნებასა გულისა თჳსისასა. უმეტესად აღივსო შურიტა, ვითარცა იტყვს დავით: „უმზირინ ცოდვილი მართალსა და იღრჭინის მის ზედა კბილნი მისნი, ხოლო უფალი ეცინინ მას, რამეთუ წინასწარ ხედავს მას“, და შემდგომნი ამისნი.

მაშინ ესმნეს სიტყუანი ესე მძლავრსა მიერ მეფესა ლუარსაბს, არად შერაცხა რისხვა მძლავრისა, არამედ ეგო ვითარცა ანდამატი, და შეუძგრელ ვითარცა კლდე, და უშიში იყო ვითარცა ლომი საყოფელსა თჳსსა. და არა იგონებდა წარმავალსა ქუეყნიერსა ზრუნვასა, არამედ ზეცად მიმართ ალაფრენდა გულსა და გონებასა თჳსსა. ვითარცა ორბი ზეალმფრინვალე ეთერისა მიმართ, ეგრეთ განახლებად ისწრაფდა და შემოსად სულიერისა სამოსლისასა და განგდებად. თმისა ამის მოკუდავისა და შემოსად უკუდავისა მის, რომელი მოსიეს წმიდასა მწნეთა მონამეთა, და წარმომთქმელი სიტყვსა მოციქულისა, ვითარმედ: გული მითქუამსო განსვლად და ყოფად ქრისტეს თანა“. განიცდიდა სიმწნესა და ღუანლსა წმიდათა მონამეთასა გვრგვნსა და მოსაგებელსა მათსა, და უფროსად მობაძავ და საღვთოდ მოშურნე ქმნილიყო მეფეთა შორის წარჩინებულისა და მონამისა მეფისა არჩილისა და ვახტანგისა და იტყოდა მიციქულისა მიერ თქმულსა მას: „უკეთუ მოვკუდე ქრისტესთჳს, მრწამს, რამეთუ რამეთუ მის თანაცა ვსცხონდეთ და, უკეთუ მან სახიერმან სიკუდილითა თჳსითა გვჳსნა ჯოჯოხეთისაგან ქუესკნელისა, ჩუენცა თანა-გუაც; რათამცა დავსთხივნეთ სისხლი

მისთვის და არა ვრიდოთ თავთა ჩუენთა მისთვის. ნეტარ თუმცა ღირს მყოს სახიერმან მან, რათამცა არა ერთგზის და ორგზის მივსცე თავი ჩემი სიკუდილსა, არამედ მრავალგზის, რომელმან მიბრძანა ჴმითა მით საუფლოთა: „ნუ გეშინინ, რომელთა მოგწყვდნენ ჴორცნი, ხოლო სულისა ვერ ჴელ-ენიფების მოწყუედად“, და კუალად, „რომელმან აღმთაროს მე წინაშე კაცთა, მეცა აღვთარო იგი წინაშე მამისა ჩემისა ჴეცათასა“. ვინათგან იგი ესრეთ აღმითქუამს გვრგვნსა მას დაუჭნობელსა და მოსაგებელსა, რომელი თუალმან არა იხილა და ყურსა არა ესმა, ხოლო გულსა კაცისასა არა მოუჴდა; და ესეცა უწყი, ვითარმედ სიკუდილისა თანამდებ ვარო და უვნებელად თანა-მაც განსვლა სულისა და განშორება ჴორცთაგან, მეგულეების გარდაცვალება თიჴოანთა ამათ თბეთა და დაჴსნად ნახხამთა ამათ და ანაქუსთა ჩემთა; ნამდვილ კეთილ არს ჩემდა, რათა მოსწრაფედ ვრბოდე ასპარეზსა მას ჴედა ძლევისასა და მოვაკუდინო ასონი ქუეყანისანი და შეიმოსო უკუდავი, ვინათგან უჭუელად ესე ყოფად არს. რალა ყენება არს ჩემდა და არა ვისწრაფი შესვლად ქორწილსა სიძისა მის შუენიერისასა და უკუდავისსა? და მზა არს. ჩემდა მოცემად ჴმლითა თვსითა გვრგვნსა მას უხრწნელებისასა. აჰა ჟამი შეწყნარებული და დღე სათნო უფლისა“.

და უწყოდა წინასწარვე არა შეწყალება და უღმობელობა მძლავრისა მის შააბაზისა, მაშინ ევედრებოდა გულითა მჴურვალითა და ცრემლითა ნაკადულითა და ჴედასა ჴედა მიწეწვნითა გარდაიხდიდა დღეთა მარხვითა.

კუალად აიძულა შააბაზ დატევება სჯულისა და არა ისმინა. მაშინლა განაჩინა ტყუეობა ციხესა მას, რომელსა ჰქჴან გულაბყალა. და მუნ განეგულა აღსასრული ძისი.

მაშინ აუწყა მეფემან ლუარსაბ ქართველთა, რომელნიცა ჰყვეს თანა, და წარმოუხრა ყოველივე ანდერძი თვსი და უბრძანა ესრეთ: „ესერა დაუტეობ საწუთოსა ამას სოფელსა და განგეშორები თქუენგან და წარვალ მეუფესა ჩემისა ღ(ვ)თისა წინაშე, რომლი-

სათვსცა მსუროდა, გარნა ნუ დამივინყებთ და ესე-მებრ სიტყუა გეჴსენედ და აღზრდილნი და რომელნიმე ხართ გამზრდელნი ჩემნი, და ნუ უგულბებელს ჰყოფთ ტკბილად პატრონს ყმურებრ მეგობრობასა და სიყუარულსა. ჩემსა, რამეთუ მნებავს თქუენ მიერ, რათა წესისაებრ საქართველოსა აღუტეოთ ზარი და ჴმა დაფლვისა ჩემისა და ეგრეთ სტიროდეთ ჩემ ზედა, რამეთუ ამირითგან არღარა მეგულვების სმენა ჴმისა თქუენისა არამედ მეგულვების სმენა ჴმისა მის ანგელოზებრივისა სიხარულისა და ზატიკობისა“.

მაშინ აღუტევეს ქართველთა ჴმა რა მათ გოდებისა და ტირილისა, ვითარცა რაქაელ სტიროდა შვილთა თვსთა და არა ნუგეშინისცემის, და ტიროდენ ზარითა წესსა ზედა საქართველოსასა. და თვთ მწოლარე იყო მეფე ლუარსაბ და მიუტირებდენ ქართველნი ჴმითა საზარელითა. და ტირილითა უნუგეშისცემოთა, და ეგრეთვე მეფე ლუარსაბ მიუგებდა და მეტყუელება სიტყუასა მწარესა განშორებისა მათისათვს. და ესრეთ აღასრულეს წესი ცხედრისა, და იყო ჴმა ტირილისა და გლოვისა.

მაშინ მოუწოდა ეპისკოპოზსა, რომელი ჰყვეს თანა, მღდლითა და დიაკუნთა და უბრძანა მოღება წმიდათა ქრისტეს საიდუმლოთა ჴორცსა და სისხლსა ცხოველს-მყოფელსა. მაშინ აღიპყრნა ჴელნი თვსნი ზეცად მიმართ და შემეჴვალნა თუალნი გონებისა მისისანი მსგავსად მწყურნებითა ნეკტარობდა და მცნებლობდა თუალთაგან ნაკადულსა ცრემლთასა, და ნილოსისაებრ რწყვდა ორნატთა ჯეჯილთა სულისა თვსისათა და მეტყუელბდა ფსალმუნსა ამას: „შენთვს მოვწყდები ქრისტე ღმერთო ჩემო, ვითარცა ცხოვარი კლვადი, და ან ღირს მყავ ზიარებად წმიდათა შენთა საიდუმლოთა“, და მაშინლა ეზიარა შიშითა და კრძალულებითა.

და ოდეს ეზიარა, მაშინ მადლობდა ღმერთსა და იტყოდა: „შენ უწყი, უფალო ჩემო იესო ქრისტე, ვითარ არცა ანგარებითა, არცა სიმდიდრის მოყუარებითა დაუტევე მაშული და საყოფელი ჩემი და ვერცავინ შემძლებელ იყო შეპყრობად ჩემდა. და ვერცა გამოყ-

ვანებად სიმაგრეთა მათგან, რომელსა მე ვიყოფოდი, არამედ მან-
ქანებითა და წელოვნებითა მძლავრისა ამის ბოროტისათა და ზაკ-
თა ეშმაკისა, მოყუარეთა და მსახურთა მისთა, ბოროტთა კაცთათა,
წარმოვედ და მოვედ მძლავრისა ამის. და უფროსად მწუხარე ვიყავ
და მელმოდა გულსა იავარ-ყოფა საქართველოსი, შერევა წმიდათა
ხატთა და ჯუართა და დარღუევა წმიდათა ეკლესიათა. და უკეთუმ-
ცა ხოლო მე განვერე წელთაგან მათთა, მაშინლა განრყუნელ იყო
წელთაგან მათთა და მოოწრებული, ვითარცა იერუსალიმი ნაბუქო-
დონოსორის მიერ, ეგრეთვე სუროდა საქართველოსათვსცა მძლა-
ვრსა მას და სწადოდა სრულიად იავარ-ყოფა, არამედ აღძრულმან
და ბრძანებისა შენისა მსმენელმან ყვავ წინააღრჩევით საქმე ესე,
რომელმან ბრძანე წმიდასა შინა სახარებასა, ვითარმედ: „მწყემს-
მან კეთილმან დადვის სული თვისი ცხოვართა თვსთათვსო“. და არა
ვიქმენ სასყიდლით დადგინებულ, რათამცა დაუტევე ცხოვარი ჩემი
და ვივლტოდი, და მწეცთა განსარყუნელად და შესაჭმელ იყო სინ-
მიდენი და ალაგნი ქართლისანი, არამედ მინდობილმან ბრძანებისა
შენისამან დავსდევ თავი ჩემი ქუეყანისათვს და განერა თემი ჩემი
მოოწრებისაგან. ესე ყოველივე შენ უწყი, რამეთუ მეცნიერ ხარ
გულის-სიტყუასა და გონებათა. არა მეწყალვის მეფობა და შარა-
ვანდედობა ჩემი, არცა შუენიერობა, ჰაეროვნება და ახოვნება
სიჭაბუკისა ჩემისა, არცა უებრობა და ყუავილი სიორძილისა ჩემი-
სა, არცა კისკასად მორბედობა ასპარეზობისა და ქუელ-ყოფილობა
ჰასაკობისა ჩემისა, არცა ბრძოლასა შინა მწნეობა და სიმაგრე მკ-
ლავისა, და არცა თეატრონსა შინა მორბენადობა ცხენითა და
მსწრაფლმალვობა და მარჯვედ სრვა მწეცთა, დაუშრომლობა მკ-
ლავთა და ყოველთა მოსავთა ჩემთა უზეშთაეს ყოფა, არცა დიდება,
პატივი და სანოვაგენი მრავალფერი ტაბლანი და გამოჩენებითი
ლხინნი და მხიარულითა პირითა მეტყუელებანი, ზმანი და მღე-
რანი და მეფობრივი ცხედარი და ტახტ-გვრგვონსენბანი. ესე ყო-
ველივე დამიტევებიან სიყუარულისა შენისათვს, და აწ გევედრები

მეუფეო, სული, გული და გონება ჩემი შენდა მომართ აღამაღლო, რამეთუ საშუებელნი და გემონი სოფლისანი არარად შემირაცხიეს, ქუესკნელად შტამქდელნი და ამაონი, რამეთუ შენდა შუენის დიდება, პატივი და თაყუანისცემა მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, ან და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ“.

და ვითარცა დაასრულნა სიტყვანი ესე, მაშინ მიავლინა მტარვალნი თვსნი მძლავრმან შაჰაბაზ და ნარგზავნეს იგი ტყუედ ციხესა მას გულაბყალისასა და მუნ ტყუედ ყვეს. და შემდგომად მცირედისა ჟამისა კუალად წარავლინა კაცი და მიუმცნო ხანსა მუნ მყოფსა, რომელსაცა ჰყვა პყრობილად მეფე ლუარსაბ, რათამცა მოაშთოს.

და ვითარცა ესმა ხანსა მას სიკუდილი მეფისა ლუარსაბისა, დიდად მწუხარე იქმნა, რამეთუ ეწყალოდა სიჭაბუკე და ახოვანება მისი. და მაშინლა შევიდეს მტარვალნი და აუწყეს სიტყუანი მძლავრისა შააბაზიანისანი მეფესა ლუარსაბს. და რა ესმა, იტყოდა ფსალმუნსა ამას: „იყავნ სახელი უფლისა კურთხეულ ამიერიტგან და უკუნისამდე“, და ევედრებოდა მრავალ-მონყალესა ღმერთსა. შემდგომად ამისა რქუა წმიდამან ლუარსაბ მტარვალთა მათ: „აღასრულეთ ბრძანებული თქუენი“. და მოიღეს საბელი მშკლდისა, მოაბეს ყელსა და მით მოაშთუეს. და ესრეთ სრულ ყო წამება თვსი და შეირაცხა წმიდათა მონამეთა კრებულთა თანა, და ან იხარებს სიხარულსა მას მოუკლებელსა და გამოუთქმელსა. და ან სხენან წმიდანი ნაწილნი მის მეფისა და მონამის ლუარსაბისანი მუნ ციხესა გულაბყალისასა.

ხოლო დედა ბატონის თეიმურაზისა, ქეთევან, და ორნი ძენი თეიმურაზისანი ალექსანდრე და ლევან, გაგზავნა შირაზს და მუნ ტყუედ ყვეს.

ხოლო რაჟამს მოიქცა შააბაზ, ვერცავინ დასუა ქართლსა ბატონი და ვერცა კახეთსა, რამეთუ ამას ლუარსაბს არცა ჰყვანდა შვილი და არცა ძმა. და მიაბარა შააბაზ კახეთი ნოდარ ჯორჯაძესა და დავით ასლანის-შვილსა, და ქართლი იყო უბატონოდ, რამეთუ

ბეზი ეგნატაშვილი

თავადნი თვს-თვსად მწარესა მთავრობდენ და ბატონობდენ ურთიერთას იგინი.

ხოლო ნოდარ და დავით ქნეს ერთგულობა და ჩამოიყვანეს ბატონი თეიმურაზ იმერეთიდან და გააბატონეს კახეთშია. და თანა მოჰყვნენ ბატონს თეიმურაზს არაგვს პირამდი გიორგი, იმერეთის მპყრობელი, დადიანი და გურიელი. და რა ჩავიდა ბატონი თეიმურაზ კახეთშია, ესენი გამობრუნდენ და წარვიდენ იმერეთს, თვსსა სამყოფსა შინა. და დაჯდა ბატონი თეიმურაზ კახეთს და ბატონობდა.

და, რა ესმა შააბაზს მოსვლა თეიმურაზისა, განრისხდა, ვითარცა ვეშაპი განძნებული, და ალიყულისხან წარმოგზავნა მრავლითა ჯარითა და ესე დავედრა, რათა შეუკრას გზები ყოველგნით და არა წარუვიდეს. და თვთცა წარმოემართა, რამეთუ სწადოდა თვთ მისვლა იმაზედა. და წარვიდა ალიყულისხან და გაჰკრა არაგუზედა გზები.

და რა ესმა ბატონს თეიმურაზს საქმე ესე, შეიყარა სპა, მივიდა და დაესხა თავსა წინამურს ზეით, დაესხა ჟამსა შუადღისასა. და იქმნა ბრძოლა ძლიერი და გაემარჯუა ბატონს თეიმურაზს დიდად. და მისცა ღმერთმან ძლევა და შუადღითგან მოკიდებული ჯოცეს თათარნი ვიდრე ბინდამდე, გაემარჯუა ბატონს თეიმურაზს და კახთა და გააქცივეს.

და ესმა ამბავი ესე შააბაზსს და უმეტეს განძნდა და წარმოემართა თვთ. და მოვიდა შააბაზ, და ვერლარა დაუდგა თეიმურაზ და წარვიდა იმერეთს. და რომელნიმე კახნი აიყარნენ და გაჰყვნენ ცოლშვილიანად თეიმურაზს.

მეფე ბაგრატ

ხოლო შემოვლო კახეთი შააბაზ და მოვიდა ქართლად და დასუა მუნ ქართლში ბატონად ძმისწული მეფის სკმონისა ბაგრატ, მაშინ ქრისტეს აქათ ჩქით, ნაშობი კახის ბატონის გუარის ქალისაგან.

მაშინ ეზრახა შაბაზ ლეკთა და გაუგზავნა კაცი და შეუთულა ესრეთ, ვითარმედ: მნებაეს წარმოცყუნება და იავარ-ყოფა სრულიად სანახებისა ამის, კახეთს მე ავყრი და, რაც მანდ ხიზანი კაცი და ქალი შემოვიდეს, დაატყუე[ვე]თო. და წარვიდა და ჩავლო კახეთი და ამოსწყვტა. და წავიდა და მოაოჭრა, და სხუანი აპყარნა და თანა წაასხნა. და რომელნიმე ლეკთა ამოსწყვტეს და დაატყუევებს და რომელნიმე მორჩეს თუშეთს, ფშავს და ჯევესურეთს, და სხუანი ააოჭრეს და ამოსწყვტეს, და რაც-ოდენნი შეიპყრეს, ცოლშვილიანად აპყარეს და წაასხეს რომელიმე ფერიასა, რომელნიმე ახლანან თანა ანცა წინამძღოლ-მეთოფედ და არიან დღეინდელად დღემდე მეთოფედ, წინა უძღუებიან ყაენსა. მაშინ შემუსრა და დაამტვრია, რაოდენნი დაუშთა პირველ, ხატნი და ჯუარნი და წარმოიღო ნაცარცვი და ნატყუნავი მისი.

და დასუა მუნ პატრონად ფეიქარხან და მოუყენა რომელიმე ჯარი და ელი, და თვთ წარვიდა განრისხებული და მივიდა ისპაანს.

მაშინ გაუგზავნა კაცი შირაზის ხანსა და ივმო ბატონის თეიმურაზის შვილი ალექსანდრე და ლევან და, რა მოიყვანა, გამოასაჭურისნა ორნივე და ამყოფა თვსთა თანა. და ერთი ძმა შეიშალა, ლევან, და ისრე იარებოდა შეშლილი, და მეორე, ალექსანდრე, მოკუდა. ხოლო ქეთევანისთვის გაგზავნა კაცი და შეუთულა იმამყულიხანს, ვითარმედ: ქეთევან“ დედოფალი თუ გათათრდეს, ნურას აწყენო და, თუ არ გათათრდეს, აწამე და სასჯელით მოჰკალო“. ხოლო იმამყულიხანს რა ესმა ესე, გამოუბრუნა მოციქული და მოაწესნა ესრეთ, ვითარმედ: „ბერი დედაკაცი არისო და ახლა ეს არ გათათრდებისო, და რას აქნევთ ამის გათათრებასაო, დავესენითო, თქუენთვის სირცხვლი არისო ამისი სიკუდილი“. ხოლო შაბაზ იწყინა და გაუგზავნა კაცი, ვითარმედ არ იქნებისო.

მაშინ იმამყულიხან დაუწყო ლაპარაკი ქეთევანს და აუწყა ყაენს შემოთვლილი და უთხრა გათათრდიო. ხოლო ქეთევან არა უსმინა. მაშინ შეიპყრეს და დაუჭირეს მხლებლები და წინა გაუთათრეს. და

ახლდა თან მლდელი ვინმე იმერელი და იგიცა გაუთათრეს. ხოლო გაუბეს ჯელ-ფევი და გააშიშულეს წმიდა ქეთევან დედოფალი და გა განჯურვებულის გაზებით დაგლიჯეს ძუძუები და გაჯურვებული საჯები ნაგლეჯს ჯორცხედან შემოაწყუეს და დაგლიჯეს. გააჯურვეს ლურსმები და დაუყარეს ქუეშე და ზედ გაატარეს. დაანვინეს და შიშულაზედ ზედ შემოაყარეს ლურსმანი გაჯურვებული. კუალად განჯურვებული შამფურები გაავლეს მუცელსა და ძუძუ-მკერდშიგან, განჯურვებული ქუაბი დაარქუეს თავსა ზედან. კუალად განჯურვებულს ქუაბსა შიგან შიგ ჩასუეს და თავსაც დახურეს და შემოაწყუეს გაჯურვებული ბარები შუბლსა ზედა და ახეთქა თავის კეფა და ყვეს მრავალი სატანჯველი, და ესრეთ შევედრა წმიდა სული თვისი უფალსა და შეირაცხა წმიდათა ქალწულთა მონამეთა კრებულთა თანა. და მოვიდა სამხილებელად ყოველთა და დაადგა ნათელი ხოლო მუნ დაესწრნენ ფრანგნი და აღილეს წმიდანი ნაწილნი წმიდისა ქეთევანისნი ფრანგთა და წარილეს თვსთა თანა ნაწილად, ხოლო ჯელი და მკლავი ბატონს თეიმურაზს გამოუგზავნეს.

და ესრეთ სრულ-ყო ნამება მისი და ლუწლი წმიდამან ქეთევან, რომლისა ცხოვრება მისი არცელად წერილ არს მეტაფრასსა მისსა. და რომელსა მიწასა ზედან აწამეს, ადგილსა მას არლარა მოვა მწუანე და ჩანს ადგილი იგი ესრეთ, ვითარმედ უნახველნი სცნობენ აქა ქმნილა რამეო.

ხოლო დაჯდა ქართლსა ბაგრატ, რომელი გარდაქცეულიყო სჯულსა მაჰმადისასა, და არცა იყო ღირსი მეფობისა, და ზურგად განჯის ხანი და მისნი შემდგომნი ჰყვეს და მაშინ ამან ბაგრატ ვერ დაუჭირა თავი ქართველსა და ვერცა ეუფლა ქალაქს ზეით ზემო ქართლსა და არცა ჰყუარობდენ ქართველნი და არცარად აწსენებდენ თათრობისათჳს და ეძახდენ საბარათაშვილოს ბატონსა და იყოფებოდა ეგრეთ.

ხოლო რაჟამს იყო ბატონი თეიმურაზ იმერეთს მას ჟამსა შეიქმნა

სიყმილი დიდი იმერეთს. და მაშინ გაუგზავნა ბატონმან თეიმურაზ ხონთქარსა კაცი, შეეხუენა და სთხოვა სარჩო. ხოლო ხონთქარმან სხუა ველარა გააწყო რა და მისცა გონიასა და ახალციხესა და გარეშემო მისსა მამული სარჩოდ. და სანამდისინ ხვანთქრის კაცი მოუვიდოდა ბატონს თეიმურაზს, ველარ გასძლო იმერეთს, წარვიდა და მივიდა მამია გურიელთან. მაშინ მოვიდა ხონთქრიდამ კაცი და წარვიდა, მივიდა ხონთქრიდამ მოცემულს მამულში.

მაშინ იჯდა ათაბაგად ძე მანუჩარ ათაბაგისა, სახელით მანუჩარ, რომელი იყო დისწული სვმონ მეფისა. და დააყენა ოლთის[ს] ბატონმან თეიმურაზ ცოლშვილი მუნ და მოუყენა გუერდსა კახი სა[ხ]ლთუხცესი ნოდარ, და თვთ წარვიდა ხონთქართანა შუდასის კაცი. და რა ესენი წარვიდენ. მაშინ შეეტყო ყაენს ბატონის თეიმურაზისა ხვანთქართან წასვლა და მისის ცოლისა და შვილის საათაბაგოს დაგდება. მაშინ შემოუთულა ერევნის ხანს, ამირგუნა-ხანს, და მოსწერა წიგნი ესრეთ: „ბატონი თეიმურაზ ხონთქართან წასულა და მისი ცოლი და შვილი საათაბაგოში დაუგდია, შიყარე ჯარი, ნადი, დაესხი თავსა, აიფორაქე მისი ცოლშვილი და საქონელი, და ცოლშვილი აქ გამომიგზავნე“.

მაშინ წარვიდა ამირგუნა-ხან, – ზამთარი იყო და დიდი თოვლი მთაზედ, – გადასთხარა მთა და წარვიდა. ხოლო მას ღამესა სიზმარი ენახა ბატონის თეიმურაზის. ცოლს ხორაშანს, ვითამ სიზმარში ყიზილბაშნი თავს დასხმოდენ და აეფორაქათ მისი ხიზანი და საქონელი. და რა გამოღვიძებოდა ბატონს ხორაშანს, ღამესა მასვე აყრილიყო და შესულიყო ოლთისის ქალაქიდამ ციხეში, რაც რამ ჰყვანდა და ჰქონდა, იგიცა ყველა ციხეში შეხიზნა, რამეთუ უწინ ციხეს დაბლა იდგნენ. და წარვიდა ამირგუნა-ხან ღამესა მას, მივიდა, სადაც ბატონის თეიმურაზის ცოლი და შვილნი იდგნენ, იმ სოფელს თავს დაესხნენ. და მოარბია სოფელი იგი და იავარ-ყო და სხუა ვერა მოაწელა-რა, გაბრუნდა და წარვიდა. მაშინ სცნა ნოდარ სახლუხუცესმან, შემოიყარა ცოტა რამ საათაბაგოს კაცნი და, რაც

თვთან ჰყვანდა, იგიცა, და გამოუდგა უკანა, მიენია ამირგუნა-ხანს, მრავალი კაცი ამოუწყვტა, თვთ გამოაქცივა და იშოვნა მრავალი საშოვარი, გამობრუნდა და მოვიდა გამარჯუებულ ბატონის თეიმურაზის ცოლშვილთანა.

ხოლო რაჟამს მივიდა ბატონი თეიმურაზ სტამბოლს, მაშინ იჯდა ხონთქარი სულთან-იბრაჰიმ. და სცა დიდი პატივი ბატონს თეიმურაზს შეეხუენა ბატონი თეიმურაზ. სთხოვა ჯარი. ხოლო მაშინ ყიზილბაშთა და ურუმთა შუა საფიცარი იყო და შერიგებულყვენენ. როდეს გაეცოთ ქუეყნები, პირობა დაედვათ რომე არღარა იყოს ბრძოლა ერთმანერთშია, და ამისთვის არ აჰყვა ხონთქარი და მოსცა სარჩოდ სანჯახები, და მრავალი წყალობა უყო და გამოისტუმრა და წარმოვიდა ბატონი თეიმურაზ. მას ჟამსა იყვენენ ხონთქრის მამულში მრავალნი ჯალალნი. განდგომილნი ხონთქრისანი, დახუდენ ბატონს თეიმურაზს წინა. და ამას ახლდა შუდასი კაცი, და იგინი იყვენენ ურიცხუნი, და მრავალნი შემოებნენ ბატონს თეიმურაზს. მისცა ღმერთმან გამარჯუება და ბატონს თეიმურაზს გაემარჯუა. და ამოსწყვტა მრავალი ჯალალი.

ერთსა დღესა შუდჯერ შეებნენ და შუდჯერვე ამას გაემარჯუა: ასე მოუმართა ღმერთმან ჯელი, რომე შუდასი კაცი ახლდა, არც ერთი არ დაჰკლებია, და მათი მრავალი ამოსწყვტა. და მოვიდა გამარჯუებული ცოლსა და შვილშია. და მცირესა ხანსა უკანა წარვიდა გონიას და მუნ იყოფებოდა.

და ამა ჟამსა შინა მოკუდა ბატონი საბარათიანოსი ბაგრატ, ძე დავითისი, ქრისტეს აქეთ [...] და მიესმა შააბაზს სიკუდილი მისი, რამეთუ არა ჰქონდა იმედი ფეიქარხან, რომელი იჯდა კახეთს, რათამცა მას კეთილად გაერიგებინა საქმე კახეთისა და საქართველოსი.

მაშინ მოურავი დიდს ხანს ახლდა შააბაზს გუერდსა და მრავალი ემსახურებინა მოურავსა. და დაანდო გული და წყალობაც მრავალი ექნა, იცოდა, რომ მოურავმან ჩემს იქით არა იცის რაო. და უბრძანა მოურავს: „მნებავეს წარსვლა შენი საქართველოში და თანა წარგა-

ტან ყარჩიხა-ხანს სპითა მრავლითა და ძესა ბაგრატიასა, პატარა სკმონ-ხანს, წარვედ და მივედ პირველად და მოაოჭრე სრულიად კახეთი და იავარ-ყავთ და მოსარ პირითა მახვლისათა ქართლი, აჰყარე და ჩამომისხი აქა“. აღუთქუა ნიჭი დიდი და საბოძვარი მრავალი.

ამას შინა გამოვდა ხანი მრავალი და იყო მოურავი მუნვე. მას ჟამსა იყო ვინმე ისპანს, ხოსრო-მირზა სახელით, და ესე ხოსრო-მირზა იყო ხარჭისაგან ნაშობი დავით მეფისა, ძმისა დიდის სკმონ მეფისა.

ოდეს წარსულ იყო ესე დავით შააბაზ ყაენთანა, მაშინ წარიყვანა წავკისიდამე ქალი ერთი და ეპყრა ხარჭად. და ვითარცა მიდგომილ იქმნა დედაკაცი იგი დავითის მიერ, შვა ძე და უწოდა სახელად ხოსრო-მირზა. ხოლო ოდეს წარმოგზავნა ყაენმან დაუთხან საქართველოში, მუნ დაშთა ყრმა იგი მცირე ხოსრო-მირზა და დედა მისი. და იყო ობლად ესე ხოსრო-მირზა და არავინ იყო მწედ მისა, თვნიერ დედისა მისისა. და შექმნილიყვნენ ორნივე დედა-შვილნი სჯულითა მაჰმადიანნი და იყოფებოდენ დიდად გლახაკად და უღონოდ ყოვლისავე საქმარისაგან.

მაშინ მოვიდა ესე ხოსრო-მირზა მოურავთანა და მცირედი რამე მოართუა მოურავსა. ხოლო მოურავმან რა იხილა ხოსრო-მირზა, წარმოუდგა ფერჯზედ, დაუცალა ადგილი თვსი, მიიყვანა და დასუა იგი და პატივ-სცა დიდად. ხოლო იყო მოურავი მაშინ ყაენისაგან დიდად პატივცემული და მორჩილებდენ სულად ყიზილბაშნი და გუერდს ახლდენ მრავალნი იხილეს რა ყიზილბაშთა ესევეთარი პატივისცემა ხოსრო-მირზასი, ჰკითხეს მოურავსა: „ვინ არს კაცი ესე, რომელსა ესრე დიდად პატივ-ეცო“. ხოლო მოურავმან აუწყა მათ, ვითარმედ: „ესე არსო ძე დაუთხანისა, პატრონისა ჩემისაო“. მაშინ სცნეს ყიზილბაშთა ესე და უპყრობდენ დიდსა პატივსა ხოსრო-მირზას. მაშინ დიდად კეთილსა უყოფდა ყაენი ხოსრო-მირზას და მისცა მოურაობა ისპანისა და ჰყვანდათ ესე მეტოქად ქართლის ბატონისა.

მეფე სვიმონ

და აემზადა მოურავი, წარმოვიდა და გამოატანეს მეფე სვიმონ პატარა თანა. და მოვიდენ ქართლსა ლაშქრითა მრავლითა და ილუნიდა მოურავი საქმესა მას რომელ ჰქონდა უწყებული ყაენისაგან. და ოდეს გამოგზავნა მეფე სვიმონ ყაენმან, მაშინ მისცა ყაენმან ასული ყორჩიბაშისა ცოლად და წარმოატანა თანა. და იყო ქალი ყორჩიბაშისა, შვილისშვილი ყაენისა, სახელით ჯანბანუმ. და ოდეს მოვიდეს საქართველოშია, და შემოეყარნენ ქართველნი, და რა ნახეს ქართველთა ჯარისა სიმრავლე, მაშინ იფიქრეს და თქუეს: „ესე საქმე მიზეზი რამე არის ამდენის ურიცხვს ჯარისა გამოგზავნა“. ხოლო მოურავმან დაუფარა და შეიჯერა ფიცითა დიდითა, ვითარმედ: „ამა ჯარისა სიმრავლე საქართველოსათვის არ არის საზიანო, ნურცარა ფიქრი გაქუსთ, თქუენი საქმე მე დამადევითო. მაშინ დააჯერეს გული ქართველთა, წარვიდენ და დადგნენ მუხრანს.

ხოლო გაგზავნეს კაცნი და იჴმნეს კახნი. და შემოეყარნენ კახნი ლართისკარზედა. ქმნა მოურავმან ბოროტი დიდი: გამოავლო ყარჩიხან თეჯირი კარავსა თვსსა და დაჰპატიჟა, ვითარმედ: „მოვიდენ კახნი და ხალათებს მივსცემო“ და მიადგნენ კარსა კახნი, შეიყვანდენ კახთა და მოსჭრიდენ თავსა, ხოლო გარეთ-მდგომთა კახთა ეგონათ ხალათის ძლევა და მუნ დასხდომა მათი. მრავალთა მოსრვისა შემდგომად სცნეს კახთა საქმე ესე და გაიკრეს ჳრმალს ჳელი, და თათარნი კი დაერიდნენ. და გამოიქცენ კახნი და კნინლა და მცირედნი განერნენ.

ხოლო შემდგომად ამისა იყვნენ ხანსა რასმე მუხრანსა და იყვნენ მზადებაშია, რამეთუ სწადდათ აყრა ქართლისა. ჰქონდა მოურავს ჩუეულება, წარვიდოდა და მოუტევდა ქორსა. დღესა ერთსა კუალად განვიდა ქორის მოსატევად ჳევსა ლოჭინისასა და ნახა, რომე ერთი შათირი მოვიდოდა, და იცნა ყაენის შათირობაზედ. უჴმო მოურავმან შათირსა მას მისვლად მის თანა, ხოლო შათირმან

არ უსმინა, და, ვინათგან არამორჩილ ექმნა შათირი იგი, მიენია ცხენითა და შეიპყრა იძულებით გაჩხრიკა და უნახა წიგნი. ნაიკითხა და ესრეთ ეწერა ყარჩიხახანთანა ყაენისაგან, ვითარმედ: „რაჟამს მოსრათ კახნი, აჰყარეთ ქართლი და ნამოასხით, ხოლო მოურავს უღალატე, მოსჭერ თავი და გამომიგზავნე“. და რა წარიკითხა მურავმან ესე, მაშინ შათირი იგი მოკლა. აღუჭდა სიცრუე მისი თხემსა მისსა ზედა. შეწუხდა დიდად და ეძიებდა ღონესა რასმე. მას ჟამსა იყო ნუგზარ ერისთავი მოყუარე და მოყუასი მოურავისა. და ეპყრა ძესა მისსა ზურაბს ერისთობა, და ცოლი ზურაბ ერისთავსა ისპაანს დარჩომოდა და შვილი პაატა მოურავსა მუნ ისპაანს დარჩომოდა. მაშინ მოურავმან უთხრა რჩევით ზურაბს, რომე „მოდო ქართლს ნუ ამოვსწყუეტო, თორემ სულიც დაგუეკარგვისო და არც ჩუენ დაგვნდობენო; მრავლის ლიქნითა და სიტყვს რჩევითა და მრავლის ცდილობით დასთმო ზურაბ ცოლი თჳსი და მოურავმან შვილი თჳსი პაატა დასთმო.

მაშინ, ოდეს შეიჯერა ზურაბ მოურავმან, ურჩია მოურავმან ყარჩიხა-ხანს, ვითარმედ: „გაგზავნოთ ანდუყაფარ ამილახორი და ზურაბ ერისთავი და დავიბაროთ სრულიად ქართველნი, დავიპყროთ და გაუგზავნოთ ყაენსა“. მაშინ დაჰყვა ყარჩიხა-ხან და გაგზავნეს ანდუყაფარ ამილახორი და ზურაბ ერისთავი და სხუანი ქართველნი და დაიბარეს ქართველნი და იქმნეს მუნ. ხოლო არავინ უწყოდა, თვნიერ მოურავისა და ზურაბ ერისთავის მეტმან. და წარმოვიდა ზურაბ ერისთავი და ამილახორი ანდუყაფარ, დააყენა თჳსთა თანა მოურავმან პაატა ხერხეულის-ძე და ძე მისი ავთანდილ, ელია დიასამიძე და პაპუნა ვაშაყის შვილი, ხოლო ზურაბ და ანდუყაფარ მოვიდნენ და დადგნენ პირსა არაგვსასა. მაშინ გაგზავნეს კაცნი და იქმნეს სრულიად ქართველნი მუნ, და ვითარცა მოვიდნენ ქართველნი, მაშინ ზურაბ ერისთავმან იდუმალ მოიწმო ქართველნი და უთხრა რა ესრეთ, ვითარმედ: „ჩუენ შააბაზ ყაენისაგან ასრე გუაქუს დაბარებულობა, რომე კახნი ხომ დავჯოცეთ

და ქართველნი ვინცავინ ხართ, აგყაროთ და ყაენს გაუგზავნოთ. და ან ჩუენ ამას ვარჩევთ, რომ ქუეყნის გაოჯრება სნადიანთ ყიზილბაშთა და მოდი შეევიფიცნეთ, მივიდეთ და ამოვსნუკტოთ ყიზილბაშნი და ნუ ნავაჯდენთ საქართველოსა“. ხოლო ანდუყაფარს არ ენდობოდნენ, რამეთუ ცოლად ჰყვანდა დაჲ სკმონ მეფის ცოლისა და ნათესავი ყაენისა, და თვტცა მაჰმადიანის სჯულზედ მისულიყო და დიდად იჭირვოდა ყიზილბაშთათჳს და დიდად ერთგული იყო. და რა ესმა ქართველთა, განცჳფრდენ დიდად და შენუხდენ და მისცეს ზურაბ ერისთავსა პირობა და შეჰფიცეს საშინელად, რომ „რასაც თქუენ გჳბრძანებთ, იმას ვიქთო“. და რა შეიფიცნენ, რადგან არ ენდობოდნენ ამილახორს დაიჭირეს და ცოლშვილით არშის ციხეში გაგზავნეს და მუნ დაატყუევეს.

და მაშინ შეიყარნენ ქრთველნი და ზურაბ ერისთავი, აცნობეს დიდს მოურავსა და მივიდნენ გათენების ხანსა. დაესხნენ ყიზილბაშთა. ხოლო მოურავი დიდად სახელოვნად იყო მას ღამესა: მივიდა მოურავი და მოკლა თვტ შუბითა ყორჩიხა-ხან, და შვილმან მისმან ავთანდილ მოკლა ყორჩიბაშის შვილი. და დაუშინეს, ამოსწყტეს ქართველთა სრულიად ყიზილბაშნი. ესრეთ მისცა ძლევა ღმერთმან ქართველთა და გაემარჯუათ: ამოსწყტეს, გააქცივეს და იქმნა გამარჯუება დიდი. და რა გაიქცნენ ისინი, მაშინ გამარჯუებულნი ქართველნი წარვიდენ ფეიქარხანზედ, რომელი იჯდა კახეთს, რამეთუ ამას ფეიქარ-ხანს ჰყვანდა ცოლად ბატონიშვილი ლელა. და უნდოდათ დასხმოდენ თავსა ფეიქარ-ხანს და ის მოეკლათ, და ბატონიშვილი ლელა გამოერთმიათ და ზურაბ ერისთავისათჳს მიეცათ. და რა წარვიდენ, მაშინ იგრძნა ფეიქარ-ხან და წარვიდა გაქცეული გამოუდგნენ და სდივეს ბარდამდი და ვერლარა მოენივნენ. მაშინ მოარბივეს ქართველთა ბარდა და განძა, და იავარ-ყვეს და იშოვეს მრავალი, და წარმოვიდნენ და წარმოილეს. და გაუგზავნეს ბატონს თეიმურაზს კაცი გონიას და იჴმეს თეიმურაზ. მოიყვანეს და კახეთს გააბატონეს.

ხოლო მაშინ განმგედ ქართლისა დაადგინეს დავით მეფის ძის შვილისშვილი ქაიხოსრო, მუხრანის ბატონი, და არც განმგეობითა ემორჩილებოდენ მათ, არამედ თვს-თვსად უფლობდენ ქართლის თავადნი.

და იყო მაშინ თავი და უფროსი კაცი მოურავი და ყოველნივე ქართველნი მას მორჩილობდენ, რამეთუ თვთ ზურაბ ერისთავი და ვინცავინ დიდი კაცი იყვნენ ქართლისანი, დიდს მოურავს ქეშიკში უწევდოდნენ და ყმურად მონებდენ მას.

და ამის ჟამსა შინა დაემძახა ზურაბ ერისთავი ბატონს თეიმურაზს. და მისცა ასული თვისი დარეჯან ზურაბ ერისთავსა ცოლად. რამეთუ ესე ზურაბ ერისთავი გაეზარდა მოურავსა პატარა ყმანვილი და იყვნენ ერთმანერთისათვის დიდად ერთგულნი და უწყოდენ, უკეთუ ესენი ერთმანეთს გაეყრებოდენ, მაშინ ნაჭდებოდა საქმე ამათი და ამისთვის მორჩილობდენ ერთმანერთსა.

და რა მიესმა საქმე ესე შააბაზს, დაჭერა ამილახორისა ანდუყაფარისა და ცოლისა მისისა და ციხეში შეგზავნა, განრისხდა ფრიად და წარმოავლინა ისახან ყორჩიბაში დიდითა მძლავრობითა წარმოვიდენ, მოვიდენ და დაიბანაკეს ალგეთზედა. მასინ შეიყარნენ ქართველნიცა და კახი ბატონი თეიმურაზ შეყრილი კახითა და მოვიდნენ და დადგენ კოჟორზედა და წარვიდენ ქართველნი.

და მას ჟამსა შინა ხვანთქარი გასწყრომოდა მანუჩარ ათაბაგსა და ველარ დაუდგა ურუმსა. მაშინ წარდმოვიდა ახალდაბას სამასის კაცითა. და რა სცნა საქმე ესე მანუჩარ ათაბაგმან, მაშინ წარმოვიდა სამასისა რჩეულისა კაცითა და შემოყარა. და განიხარეს ქართველთა და კახთა სიხარულითა დიდითა, წარვიდნენ და მივიდნენ, განთიადს დაესხნენ ყორჩიბაშსა. და შეეცყო მათცა და წინათ თოფხანა გამოეყენებინა და, რა მივიდნენ ქართველნი, დაუშინეს თოფი და ასეთი კუამლი დადგა, რომ იმათი ჯარი ველარ დაინახეს. რა გარდიყარა კუამლი, შეუტივეს ქართველთა და იქმნა ბრძოლა ძლიერი. და მოისრა ყიზილბაშნი თოთხმეტი ათასი, ქართველნი და

კახნი ცხრა ათასი და მოუკუდა ზურაბ ერისთავს ცხრაასი. თავთა-
გან მოკუდა მაშინ ალათანგი ხერხეულიძე და მისი სახლისკაცნი
შვდნი და ბაადურ ციციშვილი, და კახი დავით ჩოლაყაშვილი შვდი
მოკუდა და ცხრა მაჩაბელი და სხუა აზნაურშვილი და მსახური და
გლეხი მრავალი ამოსწყდა. და გაემარჯუა ქართველთა და გაიქც-
ნენ ყიზილბაშნი, და სდიეს ვიდრე გატეხილ-წიღამდე, დაწოცეს
ურიცხვ. ხოლო მაშინ ზურაბ ერისთავი შუბლზედ დაკოდილი იყო,
თოფსა გარდაეკრა, და უსუსტდებოდა გული მეფემან და მოურავ-
მან და სხუათა თავადთა ნახეს იგი და მოუცადეს.

მაშინ შაბადა-ხან თავისის ჯარითა წინწყაროს მდგარიყო და წარ-
მოსრულიყო და მოვიდა ნაომარზედა, დახედა და ნახა, რომე ესე
მცირედი კაცი ერთს ადგილს. შეყრილიყვნენ და იდგნენ ქართველთ-
აგანი, და იცნა შაბადა-ხან. მაშინ შემოუტია და შეექნათ ბრძოლა
ძლიერი, უმეტესი პირველისა, და ბრძოდენ ქართველნი ფიცხად.
და მას დღესა ბატონმან თეიმურაზ დაამტურია ყოველი საბრძოლო
იარაღი და აღარა შერჩომოდა რა და ბექდებიცა დაემტურია კაცზე-
და, და იმდღინდელი მოურავის ნაქმარი ომი და საქმეები პირველთა
გმირთაგანცა არა თქმულ არს, რაც იმ დღეს მოურავმან სახელი და
ომი ქმნა. და ძლიერად შეიბნენ მან ალათანგი ხერხეულიძე და კახი
ასლანისშვილი დავით და ორნივე დაიწოცნენ მუნ. და შემდგომად
ამისა ძლიერად შეიბა მუხრანის ბატონი თეიმურაზ, ძმა ქაიხოსროსი,
და მოკლეს იგიცა მუნ და რა მოკლეს თეიმურაზ მუხრანის ბატონი,
დაიძახეს თეიმურაზ მოკლესო. და მაშინ რა ესმა ესე ქართველთა,
ეგონათ თუ ბატონი თეიმურაზო მოკლესო, და მაშინლა დამაშვრალ-
ნი ქართველნი ივლტოდენ და გაიქცენ.

ხოლო ათაბაგი და ყმანი მისნი დიდად მწენდ და ძლიერად ომობ-
დენ. და ნახა ათაბაგმან ამირგუნა-ხან ერევნის ხანი, გამზრდელი
თვსი, შეუტია და დაჰკრა თავსა თავჯიანსა წრმალი, თავჯი გაუპო.
თავსა დიდი შეჰკუთეთა და ჩამოაგდო. შემოსძახა ამირგუნ[ა]-ხან:
„ნამაქაფარმო, რასთვს მომკლაო, ხომ მე გამიზრდიხარო“. მაშინ,

რა ესმა ათაბაგსა, გაუშვა, წარვიდა და ივლტოდა. და რა ეს ნახეს ყიზილბაშთა, მაშინლა გამობრუნდენ და თვთ ყორჩიბაშიცა გამობრუნდა და მოვიდა პირველსავე მას ნაომარსა.

ხოლო ბატონი თეიმურაზ და ქართველნი შეიქცეს თვს-თვსად, და რა მივიდა მოურავი ნოსტევს. მაშინ შემოიყარა, რაღაც გარდ-არჩომოდა, ჯარი თვსი. და მას ჟამსა გამოსულიყვნენ ქალაქის ციხიდამე მარბეველნი თარეშნი თათარნი და ლისი მოერბიათ. მაშინ წარვიდა მოურავი, რამეთუ ლისი იმისი იყო, ბატონის წყალობა, მივიდა მოურავიცა სამოცის კაცითა და შეება გულ-მე-სისხლედ, და ამოსწყვტა. ღმერთმან გამარჯუება მისცა და მოსრა კაცი შვდასი, გააქცია და ამოსწყვტა და ცოლშვილს კაცი უჩინა და სამცხეს გაგზავნა. თვთ განვიდა, წინამურის გზები ჩახერგა და ღართის კარიცა შეუკრა თვთ და მუნ მომავალნი ყიზილბაშნი დაჯოცა და ამოსწყვტნა და ამის ცდაში იყვნენ ყიზილბაშნი, რათა, ანდუყაფარ ამილახორის ცოლი რომ არშას ციხეში იყო, ის ქალი ყაენის შვილისშვილი იყო, სკმონ მეფის ცოლის დაჲ იყო, და იმისი გამოყვანა უნდოდათ და დაუნყეს ზურაბს ლაპარაკი, რომ ის ქალი მოგუეცო; რამეთუ მაშინ ის ქალი არშას ციხეში ჰყვანდათ, რომელ არს ციხე ჳევისა, და დაუნყო ყორჩიბაშმან ზურაბ ერისთავს ლა-პარაკი: „გზა მომეცო, ჯარს გავგზავნი და იმ ქალს გამოვიყვან და ნავალ ჩემთვნაო“. მაშინ საფიცარი მისცა ზურაბ ერისთავმან, რომ გზას დაგანებებ და არას დაგიმარცხებო, შევლით ჩემს მამ-ულზედ შეიარეთო და ჩამოვლით ქსანზედ წამოდითო, რომ ჩემს მამულს დიად ძალი დაემართებო.

მაშინ ყორჩიბაშმან უთავა ჯარს ხოსრო-მირზა, რომელი პირ-ველ ვაჟსენეთ წარვიდენ, შევლეს. და გამოიყვანეს და გარდმოვლეს ლომისა და ენება ქსანზედ ჩამოვლა.

მაშინ პირობა მისცეს ზურაბ ერისთავმან, იესე ერისთავმან და მოურავმან გიორგ და ერისთავის ძმამან, და შეკრეს ქსანზე გზე-ბი, დაუხუდენ და მოსწყვტეს ასე, რომე იმისთანა გამარჯუება

არა თქმულ არს. მოსრეს ესრეთ, რომე ქსანი შეიღება სისხლითა და სისხლის ფერად დიოდა. და მაშინ კარგად იყო ხოსრო-მირზა: ხოლო ქალი ვერ წაართუეს, სხუანი ჯარნი და სპანი ამოსწყვტენეს და სძლად წაართუეს სალარო და ბარგი. მოვიდა ხოსრო-მირზა და მოიყვანა ქალი ყორჩიბაშთანა.

მაშინ მოურავი წავიდა სამცხეს, ცოლსა და შვილს მიეპატრონა.

წარმოვიდა ყიზილბაშის ჯარი და მოიცვეს საბარათაშვილო და სომხითი, მოითარეშეს და იყვნენ.

ხანსა რაოდენსაე უკანა გაგზავნა ყორჩიბაშმან ჯარი მოურავის თავს დასასხმელად. მაშინ მოურავი მთაზედ იყო სანადიროდ და გარდმოხედა და ნახა ყიზილბაშის ჯარი, რამეთუ ასპინძა ავსილიყო ჯარითა. მაშინ შემოუტივა მოურავმან და მისცა ძლევა ღმერთმან და ამოსწყვტა თათრის ჯარი, მრავალი იმათიც დააყრევინა, თვარემ ამათი ვერა წაიღეს რა და წავიდნენ გაქცეულნი.

მაშინ ხერთვისის ციხე და სხუანი რაოდენნიმე სამცხის ციხენი ყიზილბაშთა ეჭირა, მივიდა მოურავი და აღიღო ციხე ხერთვისისა და სხუანი ციხეები და შინამყოფნი ყოველნივე ამოსწყვტა, და მაშინ გაგზავნა ქავთარის შვილი გიორგი ხვანთქართანა და შეუთულა, ვითარმედ: ესე ციხეები ყიზილბაშს ეჭირაო და ან მე წამირთმევიო, გამოგზავნეთ ჯარი თქვენი და დააყენეთ ციხეებსა ამას შინაო. ხოლო ხონთქარმან დიდად დაუმაძლა და მრავალი წყალობა გამოუგზავნა და გამოგზავნა ენგიჩრები და დააყენა ციხეებსა მას შინა.

ხოლო ყორჩიბაშმან გაამაგრა ციხე ტფილისისა და და[ა]გდო მენ სკმონ მეფე, ქრისტეს აქათ ჩქკჳ, და თვთ ყორჩიბაში გაბრუნდა, წარვიდა და წარიყვანა ქალი თანა. და ვითარცა წარვიდა ყორჩიბაში, სკმონ მეფე ვერ გამოვიდოდა ციხიდანე და ვერცა პატრონობდა ქართლსა.

მაშინ კუალად მოვიდა მოურავი და ზურაბ ერისთავმან კუალად დაიპყრეს ქართლი და დასუეს კუალად მუხრანის ბატონი ქაიხ-

ოსრო უფროსად, და იგინივე პატრონობდენ და და უფროსობდენ ქართლსა.

და ამა ჟამში მოკუდა შააბაზ. მაშინ ხოსრო-მირზა, ქართლში რომ კარგად ყოფილიყო და ბევრს გარჯილიყო, მისად მაგიერად მიეცათ ყულარაღასობა და იყო ყულარაღასი, ხოლო, და შააბაზ მოკუდა მაშინ აირივნენ ყიზილბაშნი და კარის ბეგლარებს სწადოდათ ერანის აშლა. ხოლო ამა ხოსრო ყულარაღასმან გაამაგრა კარი და გამოიყვანა შვილი შააბაზისა შაჰ-სეფი დადასუა ყაენად, და მოუდგა თვთ და გაუმაგრა კარი და დარჩა დიდად ერთგულად ყაენზედა. და იყო ყაენი მწყალობელი მისი.

ხოლო განდიდნა ზურაბ ერისთავი და არლარა უდებდა მოურავსა თავსა და სიძეცა იყო ბატონის თეიმურაზისა, ამისთვნცა დიდობდა. ინყინა მოურავმანმისი თავს-დაუდებლობა და ამანაც აღარა აჴსენა. და ამაში შეექნათ შური დიდი და მტერობა: ზურაბ ბატონს თეიმურაზს მიუდგა, და მოურავი ქაიხოსროს, გამგებელსა ქართლისასა, და ქართლი სულად შემოუყარა ქაიხოსროს მოურავმან. და არა მორჩილ ექმნეს ესე ორნი ერისთავნი ზურაბ და ამილახორი იოთამ, და იყო განდგომილება ურთიერთას შორის. ხოლო წარგზავნა მოურავმან კაცი და ითხოვა შეწევნა იმერეთის მპყრობელის გიორგისაგან. შემწე ექმნა და წარმოსცა გიორგი სპანი თჳსნი.

მაშინ საათაბაგოს საფარ-ფაშა იჯდა, რამეთუ მანუჩარ ათაბაგი ოდეს ქართლად იყო, მაშინ წარვიდა ხონოქართანა. და შეწყალებინა ხონთქარსა და მიეცა საათაბაგო თავისის სულითა, და ოდეს გაბრუნებულიყო, მაშინ წინ დახდომოდა საფარ-ფაშა მანუჩარ ათაბაგსა, და იყო ნათესავიცა მანუჩარისა. ხოლო მალვით მოეწამლა და მოეკლა ათაბაგი და თვთ წარსულიყო საფარ-ფაშა და გაათათრებულიყო. და მოეცა საათაბაგო საფარ-ფაშისათჳს. წარმოვიდა და მოვიდა საათაბაგოში. რომელნიმე მაშინ თავადნი გაათათრებულიყვნენ ათაბაგისანი, და, რა ესე საფარ-ფაშა მოვი-

და, სრულიად გაათათრა, რანიცა თავადნი იყვნენ ქრისტიანენი. მიერთგან იყვეს თათრობა და ამას. საფარ-ფაშას სთხოვა მოურ-ავმან ჯარი და ათხოვა.

მაშინ ბატონი თეიმურაზ და ზურაბ ერისთავი ერთად იყვნენ დუშეთს სახლსა ზურაბ ერისთავისასა. და შემოიყარა მოურავმან ჯარი, მივიდა დუშეთს ბატონს თეიმურაზზედ, რამეთუ იყვნენ კახ-ნი სრულიად მუნ და ზურაბ ერისთავის ლაშქარი და საამილახორო. და შეიბნენ ბაზალეთს ფიცხელად ასრე, რომე არა დარჩა კაცი, რომ არ დაიჭრა, და მრავალნი თავადნი დაიწოცნენ და თვთ ბატონი თე-იმურაზიცა დაიჭრა მას დღესა. და დაუმარცხდა მას დღესა მოურ-ავსა და თვთ მოურავიც დაიჭრა, წარმოვიდა ცოლი ქაიხოსროს გამგებელისა, ძმისა მისისა თეიმურაზისა, და ძე მათნი იმერეთს გავიდენ. ცოლი მოურავისა და ძენი მისნი სამცხეს გარდავიდნენ და თვთ მოურავი და ქაიხოსრი, გამგებელი ხონთქართან წარვიდენ.

და უყო მოურავს ხონთქარმან წყალობა და მისცა სანჯახები. და დააყენა მოურავმან ცოლი და შვილი მისი იორამ მუნ სანჯახშია. ხოლო მოურავმან გმო სჯული თვსი და იქმნა მაჰმადიან და სთხოვა ჯარი ხონთქარსა და დააპირა, რომ წავალ და დავიჭერ ქართლსაო და სულ გავათათრებო და დაგამონებ ყმათაო, ხონთქარი მაშინ ყაენის გარიგებული იყო და უთხრა ხონთქარმან: „ერთი ქუეყანა მაქუსო დამდგარიო და იმაზედ გაგაყენებო და, თუ იმაზედ გაგე-მარჯუება და დაიჭერო, მას უკან მაგასაც გაგირიგებო“. გაგზავნა და გაატანა აზამ ვეზირი თანა დიდის ჯარითა. რა მივიდნენ, მუნცა დიად კარგად იყო მოურავი: შეება და გაიმარჯუა.

აზამ ვეზირს ხონთქრის დაჲ ჰყვანდა ცოლად, და, რა ესე ამბავი მოუვიდა ხონთქარსა, იამა დიდად და დიდი სახელი და ჳმა დაუ-ვარდა მოურავს. მაშინ იწყინა ხონთქრის დამან, რომელი ედგა ვეზირსა, და მისწირა წიგნი: „როგორი საქმე არის და ან როგორ გეკადრებო, სულ მოურავის სახელი მოდის და შენი არაო“. მაშინ უღალატა ვეზირმან: დაჰპატიჟა და ლალატიტ მოკლა მოურავიცა

და შვილებიცა და გამგებელი ქაიხოსრო და, რაცა ჰყვანდა, ყოველივე ამოუწყვტა. ერთი შვილი ახლდა თანა ავთანდილ, მოუკლეს იგიცა მაშინ თან ახლდა გორგასალ და შვილი მისი ბეჟან, და წააყენეს ბეჟან სასიკუდილოდ. მაშინ შეეხუენა და ქრთამი მისცა იასაულს, რომ მაგ ჩემს შვილს კი ნუ მოკლავ და მე მომკალო, ჩემი თავი ანგარიშში გაგეთულებო და მაგას ნუ მომიკლავო. მაშინ ისმინა მტარვალმან და არღარა მოუკლა შვილი, თვთ გორგასალ მოკლა: თავი მოსჭრა, მიიტანა და ანგარიშში გააოოინა. ბეჟან მორჩა და წარმოვიდა.

ხოლო ცოლი მოურავისა და შვილი მისი იორამ დარჩა აზრუმს ქუეყანსა, ხოლო ძენი მუხრანის ბატონის თეიმურაზისანი და ქაიხოსროსანი წარმოვიდნენ იმერეთიდამე და მოვიდნენ. მუხრანს რა სცნა ბატონმან თეიმურაზ ამათი მოსვლა მუხრანს დაუწყო მტერობა და არა დაანებეს მშურანი, და იყვნენ ერთს გლახაკის კაცისა ღარიბად და გლახაკობითა. ამა ჟამსა შინა უფრო განდიდნა ზურაბ ერისთავი და არღარა დაუდვა ბატონს თეიმურაზს თავი და ამას შინა დაუწყო საქმობა სვმონ მეფეს პატარასა და იყო სვმონ მეფე ციხესა შინა ტფილისისასა. და მისცა ზურაბ ერისთავმან საფიცარი დიდი და გამოიყვანა ციხიდამე და მოუდგა ზურაბ ერისთავი და გააბატონა და მოუყენა ქართლი. და წამოიყვანა ზემო ქართლს და მუნ იყოფებოდა. მაშინ სვმონ მეფე მამასა ეძახდა ზურაბს და იყო მისი მორჩილი და არას იქმოდა მის გარდაუალსა.

და რა ნახა ბატონმან თეიმურაზ საქმე და განდგომილება ერისთავის ზურაბისა, მოკლებულ იქმნა ძალისაგან და არა სადა ჰქონდა მისალტოლველი. მაშინ წინა. აღრჩევით განიგულა წარსვლა ყაენთანა, განემზადა და წარვიდა, და შთავიდა უფადარს, მუნითგან აღწერა ქარტასა ზედა წარმომთქმელმან ესრეთ: „არა ჯერ არს განწირვა სიძისა მიერ სიმამრისა, ვინათგან შვილი ხართ და სიძე ჩემი. და ან მე წარგსრულვარ ყაენთან, ამიერითგან ვიხილო ერთობა თქუენი და მეფის სვმონისა“.

და ვითარცა ესმა ზურაბ ერისთავსა სიტყუა ესე და წარსვლა ბატონის თეიმურაზისა ყაენთანა, განიზრახა თვსაგან, რამეთუ ესრეთ იყო წადილი ზურაბ ერისთავისა, რათამცა ბატონი თეიმურაზ კახეთსა ზედან უფლებდეს, და სვმონ მეფე ქართლსა ზედა; და თვთონ ორთავე ზედა კადრებდეს და ვერარას მოქმედებდენ თვნიერ მისსა, და მოსწრაფე იყო წარმართებასა საქმისა თვსისასა, და, უკეთუ რომელიმე არა იყოს ნებისყოფელი მისდა, იგი მეორე მეტოქად ეპყრას, და, რომელიცა არს მორჩილ მისდა, იგიცა იყოს უფალ მისა და არს საქმე ესე წინააღმდეგომი ბრძანებისა ღმრთისა, ვითაცა იტყვს: „ვერ ჳელ ეწიფების ორთა უფალთა მონებად“.

და ვითარცა სარწმუნო იქმნა წარსვლასა ბატონის თეიმურაზისასა, მაშინ იზრახა ზრახვა ბოროტი, წარსაწყმედელი თავისა თვსისა, შურიტა ეშმაკისათა, და აღდგა მკვლელდ მეფისა სვმონისა: და მძინარე სარეცელსა ზედა ლალატად მოკლა იგი, წარკუეთა თავი და წარსცა ბატონს თეიმურაზს, და აქა დასრულდა თესლი დიდის მეფის ლუარსაბისა. ხოლო ზურაბ ერისთავმან, რა წარგზავნა თავი მისი, და მიიყვანა ბატონი თეიმურაზ და უფალ-ყო ქართლსა და კახეთსა ზედა.

და ვითარცა გამოჰჳდა, მცირედი ხანი რამე, მაშინ მოიჳსენა ძვრი იგი წახეთისა სულთნისა ბატონმან თეიმურაზ, რამეთუ მას ჟამსა ოდეს შააბაზ ყაენი მოინია იავარყოფად კახეთისა და მოაოჭრა სრულიად კახეთი, მაშინ თანა-მწე ეყო სულთანი იგი წახეთისა და ქმნა მრავალი ბოროტი მან კახეთსა ზედა. ამისთვს იდუმალ მოუწოდა სპათა ქართლისა და კახეთისათა ბატონმან თეიმურაზ, განილაშქრა და წარემართა წახეთსა ზედა, და, ვითარცა მიინია ალონსა შინა, უბრკმამჯდომარე იყო ბატონი თეიმურაზ, და იქმნა მომტეხელ ჳელისა და თვთ ვერღარა ეძლო და უთავა ზურაბ ერისთავი და გაატანნა სპანი თანა. და წარვიდეს და მიინივნეს უგრძნობელად და დაესხნეს თავსა სულთანსა წახეთისასა, და მოსრეს პირითა მახვლისათა ყოველნი მუნ მყოფნი, მოაოჭრეს და იავარ-ყვეს ყოველივე

სანახები და თემნი სულტანისანი და თვთ იგიცა სულტანი შეიპყრეს და მოკლეს და წარმოიღეს. მრავალი ნატყუენავი და იავარი მათი, შემოიქცეს გამარჯუებულნი და მოვიდეს ბატონს თეიმურაზსა თანა. და იამა ბატონს თეიმურაზს და დიდად მხიარულ იქმნა.

და ამას შინა გამოჰჴდა ჟამი რამე და მოიქცნა პირველი ძვრი ზურაბ ერისთვისა და ჰქონდა შურია მისთვის ფრიად და იმარჯუებია ჟამსა, რათამცა ბოროტი რამე შაჩუნენა და განიგულა სიკუდილი მისი, და არა რიდა სიყუარულსა სიძისასა და არც ქურიობასა ასულისა თვისისასა დარეჯანისსა. მაშინ ბატონი თეიმურაზ [იყო] მუხრანსა და მუნ ლამობდა ღალატსა ზურაბ ერისთვისასა; მაშინ მოუწოდა ბატონმან თეიმურაზ სარნმუნოთა მონათა თვსთა და განუცხადა საიდუმლო გულისა თვისისა, წარმომთქმელმან ესრეთ: „ვინათგან ესრეთ განდიდნა ერისთავი ზურაბ და არავისი ნებავეს უფლება ქართლსა და კახეთსა ზედა და, რომელი უნებს, დააყენებს და, რომლისაცა არა უნებს, რომელსამე მკვლელ ექმნების და რომელსამე განაძებს, და ან მნებავეს სიკუდილი მისი და თქუენ დაიდუმეთ საიდუმლო ესე და, რომელსა მე ჟამსა გამცნო სიკუდილი მისი თქუენ ნუ ურჩ მქმნებითო“.

და ესრეთ განამტკიცნა მონანი თვსნი და წარავლინა კაცი და უწმო ზურაბ ერისთავსა. და მოვიდა იგი, იშუებდენ და ლხინობდენ, და ვერა აგრძნა ერისთავმან. და დღესა ერთსა მსხდომარე იყვნენ მონანი მისნი, მაშინ წამ-უყვნა ბატონმან თეიმურაზ. ხოლო მათ აღიღეს მახვლები უგრძნობელად ერისთვისა და ინაწით მჯდომარესა უღალატეს და მოკლეს. და აღსრულდა ბრძანება უფლისა მის ზედა, ვითარმედ: „რომელმან აღიღოს მახვლი, მახვლითაცა წარწყმდეს“ და იძია შური ბატონმან თეიმურაზ, წარვიდა დუშეთს და წარმოიყვანა ასული თვისი დარეჯან, მოვიდა და დადგა მუხრანს.

მაშინ განიზრახა მზახობა იმერეთის მპყრობელსა გიორგის ძის ალექსანდრესათვს, რამეთუ გიორგის, იმერეთის მპყრობელს. ეს-სნეს სამნი ძენი: ალექსანდრე, მამუკა, და უმრწამესი იყო ბერი.

და მისცა ასული თვსი დარეჯან, ცოლყოფილი ზურაბ ერისთვისა, ალექსანდრეს, იმერეთის მპყრობელის ძესა. იწმო იმერეთიდან და მოიყვანა მუხრანს, სოფელსა ქინძარასა, და უკუთხა გვრგვნი მცირესა ეკლესიასა ქინძარისასა და გარდაიხადა ქორწილი. რამეთუ ამა ალექსანდრესა პირველად ედგა გურიელის ასული ცოლად, მაშინ დაენამა ცილი რამე ქალსა მას გურიელისა და მისთვის იგი განუტევა ალექსანდრე და ესე დარეჯან ისუა ცოლად მისცა და წარიყვანა იმერეთს.

ხოლო ჟამსა ამას მპყრობელი იმერეთისა გიორგი და დადიანი შურად ედგნენ ერთმანერთსა და იყო ჯდომა და შური ურთიერთას, აოჯრებდენ ქუეყანასა ურთიერთას.

მაშინ ბატონმან თეიმურაზსა შემოიყარნა სპანი თვსნი, წარვიდა და მიუჭდა ულიკოსორს ლეკსა, რამეთუ იგინი უჭდებოდენ კახეთს ავაზაკობდენ და სრვიდენ კაცთა და ტყუე-ჰყოფდენ და ჰყიდდენ, და ამისთვის შური იძია ბატონმან თეიმურაზ, მიუჭდა და გაემარჯუა და მოსრა პირითა მახვლისათა ყოველივე მუნ მკვდრნი. და წარმოვიდნენ მუნითგან ეძლეველნი მტერთანი, შემოიქცეს კახეთს:

და ვინათგან არღარავინ ჰყვათ ქართველთა მკვდრი არცა მეფე არცა ძენი მეფისანი, მცირედ ოდენ მორჩილ იყვნენ კახის ბატონის თეიმურაზისა და ჭმუნვიდენ უმკვდროებისათვს მეფისა საქართველოსათა. ამისთვის არა მსასოებელნი მკვდრობისა, არამედ ჟამადმდე მეგებელნი საქმისა, ერჩდეს ლაშქარ-ნადირობასა შინა და არარას მზრუნველნი მკვდრობისა მისისათვს, თვნიერ მისა მეტყუელნი: „დღეს არს და ხვალე არაო“. და მას ჟამად დაეპყრა ქართლიცა კახს ბატონს თეიმურაზს და ამისთვის ლაშქრობდა, ვინათგან ჰყვა სპათა სიმრავლე მით მძლავრობდა ყოველთა წინააღმდეგომთა ოვსთა და იძია შური პირველი მტერთაგან მისთა.

მაშინ კუალად მრუნოდა ქართველთა და კახთა, შემოეყარნეს ყოველნივე და წარვიდა წარტყუენვად და მოოჯრებად ყარაბაღისა და, უგრძნობელად თავსა დამსხმელთა, იავარ-ყვეს და მოაოჯრეს

სრულიად ყარაბაღი, წარმოსტყუენვეს და წარმოიღეს მრავალი ნატყუენავი და შემოიქცეს ძლევა-მემოსილნი, მოვიდეს კახეთს.

ხოლო ჟამსა ამას იყო გუარეულად უნდილნძე სახელი[თ] დაუ-
თხან, და ესე უფლებდა განჯას, თვთ აღზრდილი ყიზილბაშსა შინა.
და იყვნენ ძმანი და სახლეულნი მისნი მრავალგუარად ნამსახურ-
ნი და ცნობილნი შააბაზ ყაენისა მიერ და იყვნენ თანამდგომნი და
ერთგულნი ყაენისა. და უყოფდა მრავალსა კეთილსა შააბაზ ყაენი
მათ, არამედ კუალად სძლია ჩუეულებამან მიუნდობელობისა მა-
თისამან და სიბოროტისამან, ვითარცა თქმულ არს: „ჩუეულება
სჯულსა უმტკიცე არსო“, და არ[ს]ცა ჭეშმარიტად ჩუეულება მათი
სჯულსა მათსა უმტკიცე. ამან შა-სეფიმ შეიპყრა ძმა დაუთხანისა
და წარკუეთა თავი და შვილსა მისსა დასთხარა თუალები და ექუსი
ძმისწული მოუკლა.

და რა ესმა დაუთხანს საქმე, წარმოვიდა განჯიდამე და მოვიდა
ბატონს თეიმურაზთანა კახეთს და თან ჰყვა ჯარი ყაჯრისა ცო-
ლიან-შვილიანად და დაასახლა იორზედა. და რა ესმა ესე შა-სეფი
ყაენსა, ძესა შააბაზისასა, საქმე ესე, ეწყინა დიდად.

როსტომ მეფე

მაშინ იყო ვინმე სააკაძე როსტომ, რომელი აღზრდილიყო
ყაენის კარზედა. და იყო ესე სააკაძე როსტომ კაცი გამოჩენილი და
დიდად პატივცემული ყიზილბაშთაგან. და მისცა მას სპასალარ-
ობა და გამოაყენა ქართლსა ზედა და წარმოატანა თანა ბატონად
ქართლისა ხოსრო-მირზა, ძე დაუთხანისა, რომელი პირველ ვაჟ-
სენეთ, რამეთუ ამა ხოსრო-მირზას მისცა ყაენმან ქართლი და უნო-
და როსტომ-ხან და წარმოგზავნეს ორნივე ზოგად როსტომ-სან და
როსტომ სპასალარი სააკაძე.

ხოლო კახეთი მისცა სალიმ-ხანს და იგიცა თანა წარმოატანა.

წარმოემართნეს და მოვიდეს ხუნანს და დაიბანაკეს მუნ ხუნანს, რომელ არს გატეხილი-ჭიდი. მაშინ ბატონმან თეიმურაზ, სცნა რა საქმე ესე, შემოიყარა სპანი თვსნი, მოვიდა და დადგა საფურცლეს და მოუწოდა ბარათიანთა ცოლშვილიანად და მოასხა მუხრანს და იყვნენ მუნ. და რა სცნეს ბარათიანთა მოსვლა როსტომ მეფისა ხუნანს, დაუტევეს ცოლშვილი და წარვიდენ როსტომ მეფეს თანა. და რა სცნა ბატონმან თეიმურაზ წასვლა ბარათიანთი, განრისხნა ფრიად და ინება ცხვირ-პირის დაჭრა ბარათიანთ ცოლშვილისა, ხოლო ხორეშან დედოფალმან აღარ დაანება. და ველარა დადგა ბატონი თეიმურაზ მუხრანსა და არცალა ძალ-ედვა წინააღდგომა როსტომ მეფისა. მაშინ წარვიდა ცოლშვილით იმერეთს და თან წარყვნენ რომელნიმე კახნი.

და, რა ესენი წარვიდენ, მაშინ ეპყრა მუხრანი ვახტანგს, ძესა თეიმურაზისასა, წარვიდა ესე ვახტანგ და მივიდა როსტომ მეფეს თანა. და რა სცნეს ყიზილბაშთა წასვლა ბატონის თეიმურაზისა, გამოუყენეს უკანა თარეში. ბატონმან თეიმურაზ და რომელთამე კახთა გარდაასწრეს იმერეთს, ხოლო რომელთამე მოეწივნეს პერანგაზედა, რომელიმე მოსრეზ, რომელიმე შეიპყრეს და ტყუე-ყვეს ხიზანი, წარმოვიდნენ და მოვიდნენ როსტომ სპასალართანა.

ხოლო იყვნენ მრავალნი და ურიცხვნი ყიზილბაშნი, როსტომ მეფე ქართლში და შემოეხვივნენ ქართველნი, ხოლო სალიმ-ხან ჩაიყვანეს. და დასუეს კახეთშია. მაშინ აღაშენეს ციხე გორისა და შეაყენნეს მცველნი, და კუალად შეაყენნეს მცველნი სურამის ციხეშიაცა.

მაშინ როსტომ მეფეს მოსცეს მაშუელეבלად ლორის ხანი, ყაზახის ხანი და შამშადილოს ხანი, ხოლო სალიმ-ხანს უჩინნეს მაშუელეבלად განჯის ჯარი და ყაჯარისა.

და იყო მეფე როსტომ დიდად მორჩმული და საქონლით საცეს ამისთვის, რომ ყაენი აძლევდა მრავალსა და. იყო ყულარაღასი და ტარულა ისპანისა. და იყო დიდად მწყალობელი ყაენი როსტომ მეფისა და უგზავნიდა მრავალსა.

ხოლო როსტომ მეფე აძლევდა ქართველთა ლეინის ხალათებსა და მცირესა მისაცემსა, რამეთუ მაშინ ქართველთა არ იცოდნენ კაბა და არცა ჰყუარობდნენ მორთუასა. და ამა მცირედითა მისაცემითა დაიერთგულნა და შემოიყარნა ქართველნი, რამეთუ მაშინ იყვნენ ქართველნი გულწრფელნი და გამოუცდელნი ყიზილბაშის ჯერჯისა და ტყუილისაგან, და ესე როსტომ მეფე იყო კაცი ჯერჯიანი და ილა-თიანი და მცდელი საქმისა. და მას ჟამსა ვინცა ვინ ქართველნი იყ-ვნენ ყიზილბაშში დატყუებულნი და გათათრებულნი, ყოველნივე წარმოიყვანა ქართლში და სწადოდათ გათათრება ქართლისა. და იყო წესსა ზედა ყიზილბაშისასა და გაარიგა რიგი სახლისა თჳსისა ყიზილბაშურად და განანესა მოჴელენი და გამრიგენი თათარნი, და არცა მოშალა ქართველი მოჴელე, და იქცეოდა დიდებულად.

და მაშინ მეფეთა ქართლისათა სასახლე იყო ციხესა შიგან, ნმიდისა ნიკოლოზისა, და ამან როსტომ დაუტევა და მუნ დას-უა მიმბაში ყიზილბაშისა, თვთ გამოვიდა და დასახლდა პირსა მტკურისასა ანჩის საყდარსა და სიონსჴა. მუნ ციხეშიაც აღაშენა მეჩიტი აბანოს პირდაპირ და ჴევს გამოლმა და თჳსსა სასახლეშიაც აღაშენა მეჩიტი, და კუალად აღაშენა ბალი სიშიტურტუქს ქუემორე და მუნცა აღაშენა მეჩიტი.

და ამა ჟამსა შინა იჯდა ერისთავად დათუნა ერისთავი არაგვსა და არა უდებდა თავსა როსტომ მეფესა, და ესაქმებოდა ბატონს თეიმურაზს და როსტომ მეფესაც ემსახურებოდა. შეუტყო ჴერჯი ესე როსტომ მეფემან, შემოიყარა ჯარი და მივიდა მუხრანს, შეუ-თულა დათუნა ერისთავსა: „პირობა მომეც, რომ ყაენთან ნახ-ვიდე, მოგიმართავ ჴელსა და გაგგზავნი, თუ არა და, შემოგიღებდი და შენს ქუეყანას ავაოჯრებო“. და არა ძალ-ედვა წინააღდგომა მე-ფის როსტომისა და წარმოვიდა მეფეს თანა და მოვიდა. უღალატა მეფემან როსტომ და მოსჭრა თავი და გაუგზავნა ყაენსა, შეუთუ-ალა, რომ ეს მჩხუბევდა ბატონს თეიმურაზთანა, და თვთ საერის-თოს შეუჴდა.

მაშინ იყო ძმა დათუნა ერისთვისა ზაალ შემოიყარა ამან ზაალ ჯარი თვსიდა დაუხუდა წინა, გაემარჯუა და გამოაბრუნა, მაშინ გაუგზავნა ზაალ კაცი ბატონს თეიმურაზს და შეუთულა ფიცი საშინელი და გაუგზავნა მძევალი და საფიცარი: „მოდით და გაგაბატონებო“. რა მიუვიდა ბატონს თეიმურაზს კაცი, მაშინ ვერ ძალედვა ქართლზედ მოსვლ და წარვიდა იმერეთიდან დვალეთზედ, გარდმოიარა და მოვიდა ანანურს და მუნ დადგა.

მაშინ შემოუჩინეს კაცები და ემტერებოდენ როსტომს მეფესა, მაგრამე ვერსად მოაქვლეს: ფრთხილობდა და იყო ქალაქის ციხეშია. მაშინლა ერთგულად მოუდგნენ რომელნიმე წვრილნი კაცნი ქართველნი, ციხეში იჯდა და ვერას უმტერებდენ.

სალიმ-ხან, რომელი იჯდა ქუეყანასა კახეთისასა, მოსაბრუნს, და მუნ აშენებდა სახლსა, და რა ნახეს ესე რომე როსტომ მეფეს ველარა უმტერეს, მაშინ მიუჯდენ სალიმ-ხანს, დაესხნეს თავსა. და თვთ სალიმ-ხან გარდაუსწრა, ვერ დაიჭირეს და სხუანი, რომელნიც ყმანი მისნი თათარნი მოაქვლენს, დაჯოცეს და ზოგი დაიჭირეს.

და წარმოვიდა ბატონი თეიმურაზ და დაიჭირა კახეთი. მაშინ კახეთი დამცრობილი იყო და ვერ დადგა როსტომ მეფის შიშით, მივიდა და დადგა ანანურთან და მუნითგან ქართლსაცა ცდილობდა, ამა ჟამსა შინა ინება როსტომ მეფემან და დადიანმან ერთმანერთის მოყურობა. მაშინ დადიანი ლევან და იმერეთის მპყრობელი ერთმანერთს უჭდებოდენ და იყო შური დიდი ერთმანერთშია. და ამისთვის მოინდომა დადიანმან როსტომ მეფის მოყურობა და როსტომ მეფემანც ამისთვის მოინდომა დადიანის მოყურობა, რომე ბატონი, თეიმურაზ ამისი მტერი იყო და იმერეთში მაგრობდა და დადიანს იმისთვის ემტერებინა.

მაშინ არა ჰყვანდათ რა, რომ ერთმანერთისათვის მიეცათ. დადიანს ჰყვანდა დაჲ, სახელით მარიამ, ესე ესუა ცოლად სვმონს გურიელს. ესე მარიამ იყო ნაშობი ათაბაგის ქალისა. მაშინ სვმონ გურიელმან გმო ღმერთი, შურითა ეშმაკისათა აღბორგებულმან, მოკლა

მამა თქსი მამია გურიელი: სარეცელსა ზედა მწოლარეს უღალატა. და ვითარცა სცნა ლევან დადიანმან, მიზეზ-ყო საქმე ესე, შეუთუ-ალა სვმონ გურიელსა: „ვინათგან ჰყავ საქმე ეგე ბოროტი, მე ჩემს დას შენ აღარ მოგცემო“. შეიყარა დადიანმან ლევან ჯარი და მიუჭ-და ლანჩხუტს. შეიყარა იქიდა მსმონ გურიელმან ჯარი. ესე სვმონ გურიელი იყო კაცი მწნე და გულოვანი და მივიდა ესეც ლანჩხუტს, შეიბნენ, და გაემარჯუა ლევან დადიანსა, შეიპყრა სვმონ გურიელი და დასწვა თუალები და გამოართუა დაჲ თქსი მარიამ. და დასუა გურიელად ქაიხოსრო, გურიელის სახლისკაცი. და ესე ქაიხოსრო გურიელი იყო მარიამ დედოფლის დედით ძმა.

და წარმოუგზავნა როსტომ მეფეს კაცი და აღუთქუეს ქალის მიცემა. იამა როსტომ მეფესა და აემზადა წარმოსაყვანელად ქალი-სა. შემოიყარნა ქართველნი და წარმოემართა.

მაშინ იყო დადიანი ლევან დიდად მდიდარი საქონლითა და სპი-თა. აქედამ როსტომ მეფე წარვიდა სპითა მრავლითა და იქიდა მ-დიანი წარმოვიდა შეყრილი და თანა წარმოიყვანა დაჲ თქსი მარიამ, რამეთუ მაშინ ეშინოდათ იმერეთის მპყრობელისა გიორგისაგან და წარმოვიდა სამიქელაძეოზედა, გამოიარა ფოკე, გამოჭდა რიონს და ამოვლო საჩხეიძო და მოვიდა კაკას-წიდსა დადიანი. და წარმოვიდა როსტომ მეფეც სამცხეზედ და შეიყარნენ როსტომ მეფე და და-დიანი კაკას-წიდსა დადადგნენ პირდაპირ სიახლოესა. მაშინ იმ-ერეთის მპყრობელი გიორგი შეიყარა სპითა მისითა და წარვიდა იგ-იცა მათ ზედა, რამეთუ გაუბედა წრმალი და არა უტყევებდა, მივიდა იგიცა სიახლოვესა მათსა და დადგა. არჩია გიორგიმ და განიზრახა თვსგან, წარვალ სუბად და დავხედავ ჯარსა მათსა, და წარვიდა. ურჩიეს იმერელთ, მართო ნუ ნახვალო, და არა დაიშალა, და წარვი-და ათის კაციტა და დახედა მაღლიდამე ჯარსა მათსა. და შეუტყო საქმე ესე დადიანმან ლევან, წარმოგზავნა სპანი თვსნი. და ნახეს გიორგი რომ სუბად იყო, შეუტივეს და შეიპყრეს და მი[ი]ყვანეს და-დიანთანა. ამა ჟამს იყო ქრისტეს აქათ ჩ-ქლბ. ხოლო დადიანს იამა

და გამხიარულდა დიდად და ტყუე-ყო, ხოლო მოსცა ქალი როსტომ მეფესა და წარმოვიდა როსტომ მეფე და წარმოიყვანა.

მაშინ გაბრუნდა დადიანი და წარიყვანა გიორგი თანა და დაატყუევა ციხეშია და ჰყვანდა ტყუეთა. ხოლო ძემან გიორგისმან ალექსანდრე დაიპყრა მამისა ნილ თვსისა.

და წარმოვიდა როსტომ მეფე მასვე გზაზე, რომელსაცა მისულიყო. მას ჟამსა თათრად იყო ათაბაგი და არღარა სახელსდებდენ ათაბაგად, არამედ ოსმალის ენითა ფაშად სახელსდებდენ. და მაშინ იჯდა ფაშად საფარ-ფაშის ძე უსუფ-ფაშა. ამან დაანება გზა როსტომ მეფესა, გარდმოვლო ოცზე და ჩამოვიდა ქართლსა და ქნა ქორნილი ჯელმნიფური და სახელოვანი. მაშინ სთხოვა ალექსანდრე, ძემან გიორგისამან, დადიანს მამათვსი და შეუკუეთა საჯსარი. ხოლო დადიანმან სთხოვა ჩიხორსა და ჩხარს სომხები საჯსრად. აჰყარა და მისცა, რაც შემოუკუეთა, და გამოიქსნა მამა თვსი და მოიყვანა იმერეთს. და იცოცხლა გიორგი ხანსა რაოდენსამე შინა და მოკუდა. და დაჯდა მის ნილად ძე მისი ალექსანდრე.

ამიერითგან მძლავრობდა დიდად დადიანი იმერეთზედა: ესრეთ გაუჭირა საქმე ალექსანდრეს, რომე ქუთაისს გალავანი შემოივლო და იჯდა მას შინა და ვერა წინააღუდგებოდა დადიანს. ხოლო დადიანი მოუჭდებოდა ყოველს საუფლოს დღეს, შობასა, ახალწელიწადსა, ნათლისღებასა და აღდგომასა და აოჯრება ქუეყანასა იმერეთისასა: რომელსამე ჯოცდა და რომელსამე ტყუე-ჰყოფდა და ჰყიდდა და დაირჩენდა და თავს დააჰსწევინებდა. და ამას ჟამსა შემოიღო ლევან დადიანმან ტყვს სყიდვა და თავის დაჰსწა, რამეთუ არა იყო მანამდი სყიდვა ტყვსა. და იყო დადიანი მდიდარ ფრიად და ემორჩილებოდენ სრულად აფხაზნი და შარვაშიძენი ყმობდენ და ულაშქრებდენ დადიანსა.

ხოლო როსტომ მეფე განდიდნა ფრიად და ვერღარა დააკლეს რა მტრებმან.

ამას შინა გარდაჲდა წელიწადნი სამნი. მაშინ უკუდგნენ არაგვს

ერისთავი ზაალ და ქსნის ერისთავი ბატონს თეიმურაზს. და აბატონებდენ კახეთსა შინა და ესენი ეკერძებოდენ მას. და იყო მას ჟამსა კახეთი გაოჯრებული, და ჩავიდნენ ლტოლვილნი კაცნიცა და რაც მუნ იყვნენ, მცირედ ოდენ იწყო შენობად და მოსახლეობად. მაშინ ზოგჯერ გაუგზავნის ყაენს ფეშქაში და შეურეგდებოდის ბატონი თეიმურაზ და ხან აეშლებოდა, იყო კახეთშია და ესრეთ ბატონობდა.

მაშინ ბატონმა თეიმურაზ იზრახა და განიგულა დაპყრობა დიდოეთისა და სწადდა იქიდანე რუსეთის გზის შოვნა და ზურგის მობმა რუსეთის ჯელმნიფისაგან და მუნიტგან რუსის ჯარის მოსვლა, რამეთუ ესე იყო წადილი მისი. შეიყარა ჯარი და წარვიდა დიდოეთზედა, ენება მოქცევა დიდოეთისა და მიუჯდა დიდოეთსა და აღიღო რომელიმე კოშკები და ალაგები.

ხოლო დიდოთა ითხოვეს შეწევნა ლეკთაგან, რამეთუ მაშინ დიდად ემტერებოდენ ლეკნი კახთა, რამეთუ ბატონი თეიმურაზ მიჯდომოდა და მრავალი ბოროტი შეემთხვია ლეკთათჳს, და პირველითანაც მტერ იყვნენ, ამისთჳს მტერობდენ ლეკნი კახთა. მოეშუელნენ ლეკნი დიდოთა და შემწე ეყვნენ. და დახუდენ სიმაგრეშია ბატონს თეიმურაზს, დაუშინეს საგორავები, ქვა და ისარი, და ამოსწყეტეს მრავალი. და გამოაქცივეს ბატონი თეიმურაზ, და, რომელნიცა ჰყვანდა გამოჩენილი ეპისკოპოზნი, დარბაისელნი, ყოველივე მუნ ამოსწყეტეს. და ჩამოვიდა კახეთს და იტირა: „ვაი ეპისკოპოზ – დარბაისელ – ამონწყუტილს“.

ამაში გამოქდა ხანი რამე, შეკრეს პირობა [ზაალ] ერისთავმან, იოთამ ამილახორმან, ნოდარ ციციშვილმან, კათალიკოზმან დიასამიძემან ევდემოზ, გოჩაშვილმანგიორგი და ზოგმან რომელმანმე ქართველმანცა, ამათ ინებეს განდგომა როსტომ მეფისა. და უფროსლა ცდილობდა კათალიკოზი ევდემოზ ამისთჳს, რომე ამისი ძმის ასული დათუნა[ს], ბატონი თეიმურაზის შვილს, ცოლად ესუა. ამათ გაუგზავნეს ბატონს თეიმურაზს კაცი და მისცეს საფიცრები

და პირობა დიდი და იშვიათი: „კუალად მოდი ქართლში და გაგაბათონებთ“. ამაში ნოდარ შემოიყარა ჯარი და წარვიდა.

რა სცნა საქმე ესე როსტომ მეფემან, შემოიყარა ჯარი და წარმოემართა იგიცა ნოდარზედა, მოვიდა და დადგა საჯავახიანოს. ვითარცა ესმა ნოდარსა წარმოსვლა როსტომ მეფისა, გაიქცა და წავიდა, დევნა უყო როსტომ მეფემან უკანა. მაშინ ახლდნოდარს ორნი ძმანი ჩხიძენი გარდმოვარდნილნი და იყვნენ ნოდართანა. რა მიენივა როსტომ მეფე ნოდარს, გამოუბრუნდენ ორნივე ძმანი ჩხიძენი, შემოეხვედნენ, იომეს და დაჯოცნეს იგინიცა. ხოლო ნოდარ ივლტოდა და შევიდა ციხესა ატენისასა. მივიდა როსტომ მეფე და შემოადგა გარს და ვერცალა მუნ გამაგრდა ნოდარ და წარვიდა ზემო ქართლად, რომელ არს საათაბაგო.

ხოლო როსტომ მეფემან აღიღო ციხე, დაამტვრია და წარმოვიდა მუნიტგან, და დადგა ცხირეთს, და მუნ იწმო დედოფალი მარიამ და იყოფოდენ მუნ. ხოლო კათალიკოზი ევდემოზ იყო მუნვე როსტომ მეფეს თანა. კუალად შეუთვალა ბატონს თეიმურაზს კათალიკოზმან, ვითარმედ: ნოდარ“ რომ წასულიყოს, მაგისტვს საქმეს რატომ წააქდენ და ან რატომ გაბრუნდი?“ მაშინ ბატონს თეიმურაზს შეეყარა ზაალ ერისთავი, მოვიდენ და დადგნენ მუხრანს. კუალად გაუგზავნა კათალიკოზმან კაცი ნულარ ჰყოვნითო, მოდითო, და რაც გინდა გაქნევიდნებო“.

მაშინ, სცნა რა საქმე ესე მუხრანის ბატონმან ვახტანგ, წარმოავლინა კაცი მსწრაფლ და ამცნო საქმე ესე როსტომ მეფესა. მაშინ დედოფალი წარავლინა გორის ციხეშია და თვთცა უკან ჩამოუდგა და მივიდნენ გორის ციხეშია და მუნ გამაგრდენ.

ხოლო ბატონი თეიმურაზ მივიდა უფლისციხესა და ვერლარა გაანყო რა, გამობრუნდა და წარმოვიდა. და დახუდა წინა ვახტანგ მუხრანის ბატონი და უყო მრავალი ზიანი. და წარვიდა კახეთს.

ხოლო შეიპყრა კათალიკოზი ევდემოზ როსტომ მეფემან და წარავლინა ქალაქის ციხეშია და ტყუე-ყო და, ხანსა რაოდენსამე უკანა,

მუნვე ციხეში მოაშთობინა. ხოლო გოჩაშვილი გიორგი შეიპყრა და დასთხარა თუალები, და სხუანი, რომელნიცა იყვნენ როსტომ მეფის ორგულნი, რომელნიმე გაახეიბრა და რომელიმე მამულით გაალარიბა და განაძო თვსისა ქუეყნიდამე, თვნიერ ზაალ ერისთვისა და იოთამ ამილახორისა. ხოლო იოთამ ამილახორი ხან მოუდგებოდა როსტომ მეფესა და ხან ბატონ თეიმურაზს და, სიტკენაც დრო დააწელის, იქითკენ იყვის.

და ამისგან რა მოიცალა როსტომ მეფემან, შემოიყარა ჯარი ქართველთა და, რომელნიცა ყიზილბაშნი იყვნენ მიჩენილნი ყაენისაგან, იგინიცა შემოიყარა, და წარვიდა კახეთს ბატონს თეიმურაზზედა, რამეთუ მაშინ ბატონი თეიმურაზ მალაროს იდგა სუბათა და კახნი თავ-თავისთვის იყვნენ. მიუწდა როსტომ მეფე, და დაუნყო სროლა ვიწროებში ბატონმან თეიმურაზ და, რაც ოდენ შეეძლო, იომა ბატონმან თეიმურაზ. და ვერღარა დაუდგა როსტომ მეფე, გაიქცა და წარვიდა ტფილისს. და აღარა დევნა უყო ბატონმან თეიმურაზ, იშოვა მრავალი ბარგი მისი, აიკლო და წამოიღო და წამოვიდა და მოვიდა თვსსა სახლსა.

და რა ნახა ესე ზაალ ერისთავმან და იოთამ ამილახორმან, რომ ველარცა რა ამ დამარცხებით დააკლეს რა, დაუნყეს როსტომ მეფეს ლაპარაკი და ხუენნა: „შეგვრიგე და გვმსახურეო“. ხოლო როსტომ მეფემან ესე უპასუხა ზაალ ერისთავსა: „უკეთუ წარხვალ ყაენთან, შეგირიგებ და, უკეთუ არა წახვალ, ჩემთან ჯელი არა გაქუს“. მაშინ დაჰყვა ზაალ ერისთავი: მოიყვანა და შეირიგა. და გაგზავნა ყაენთანა და მისწერა ყაენთანა კაი წიგნები.

და რა მივიდა ზაალ ერისთავი ყაენთანა, სცა პატივი დიდი და კეთილად მიიჩნია სიტყვთა როსტომ მეფისათა და უყო წყალობა მრავალი: გაუჩინა წელიწადში სამასი თუმანი ჯამაგირი, გაათათრა და გამოისტუმრა ქართლი. და მოვიდა როსტომ მეფესთანა და მიერიტვან იყო ერთგული როსტომ მეფისა.

და მას ჟამსა იწყო ქართლის წესმან და რიგმან გარდაცვალება,

და ყოველთავე შეიყუარეს ანგარება და სიმდიდრის-მოყუარება, ჯამაგირი და სოფლის მიცემა ყაენისაგან, და განმრავლდა ტანთ-ცმა ყიზილბაშურად, და საქართველოს დიდებულნი და თავადნი ყაენისაგან განმდიდრდებოდენ და რაყმით იშოვნიდენ მამულებსა.

და თვთ როსტომ მეფის ნადილი და ნება ესე იყო, რომ უყაენოდ არავის რამისცემოდა, და, თუ ვინმე გასაკეთებლად უნდოდა, ყაენს შეეკითხვოდა. და იყო მეფე როსტომ მორჩილი ყაენისა და მოყუარე სჯულისა მაჰმადისასა.

ამან აღაშენა სახლი ყიზილბაშური, კეკლუცად და ტურფად ნაგები [შემოიღო] მოფენილობა, სმა-ჭამა, გამოჩუენება და კეკელაობა. და მიიქცნენ სრულიად წესსა ზედა ყიზილბაშისასა, და განმრავლდა სახლსა შინა მისსა სიძვა და არა-წყინდება, ცოდვა იგი სოდომ-გომორული და მეძაობა და დედათა თანა აღრევა.

კულად ინება სიმაგრე ციხისა და თავისუფლობა ციხესა შინა მყოფთა თათართა: განძლიერდენ თათარნი და კადნიერებდენ ქართველთა ზედა. და რომელნიცა იყვნენ ქართველნი, მოყუარენი წესისა მათისა, მეძავნი და ბილწების მოქმედნი, დიდად პატივსცემდა მეფე როსტომ და ჰკითხევდა და უსმენდა მათსა, და, რომელნიცა იყვნენ სიმართლის-მოქმედნი და წრფელნი გულითა და ცოდვის მორიდალნი, მათ არას პატივსცემდა და ცუდს კაცს ეძახდენ და შეუძლებელსა.

და იყვნენ დღითი-დღე სმასა და განცხრომასა შინა, ხოლო სულისათვის არარას ზრუნვიდენ: მოიყვანა მეჩანგენი და მუტრიბნი, და აქებდენ ქართველნი დარბაისელნი, და მათცა ეგრეთვე იყოლიეს მუტრიბნი და მრავალნი მწევალნი და არღარა იყო სირცხვილი სიძვისა და მეძაობისა. და ქართველთაცა ისწავეს სმა და ჭამა ყიზილბაშური და დიდად სირცხვილ უჩნდათ სერსა ზედა უფლაობა და არა-კეკელაობა. და, რომელსაცა არა შეეძლო ამ წესისა ქმნა და ულონო იყვნენ მონაგებთაგან, განყიდეს მამაპაპათაგან დაგდებუ-

ლი მამული და აგარაკები და იცვემდენ ტანთა და სჭამდენ და სმი-
დენ და არარას ზრუნვიდენ შვილისათჳს.

და ამიერიტგან შემოვიდა ზოგ-ზოგან ტყჳს სყიდვა თავადებისა-
გან და, რომელნიცა იყვნენ ობოლნი და ქურივნი, გამოიყვანებდენ
და გაჰყიდდენ, და განმრავლდა ცოდვა.

ხოლო სამღდელონი ეპისკოპოზნი ამითი დაიერთგულნა, რომე
ყოველთავე ჯამაგირი განუნესა, თავდაბლად და ტკბილად ექცეო-
და. ამისთჳს არღარას ზრუნვიდენ სამღდელონი კრებულნი. ხოლო
ალაშენა წმიდა კათოლიკე ეკლესია, მცხეთის გუმბათი და სხუანიცა
რომელნიმე მოოწრებულნი ეკლსიანი ალაშენნა.

და კუალად ალაშენა გატეხილი-წიდი.

და იყო სმისა და ჭამისა მოყუარე და გასცემდა [არა-]მცირედსა
საბოძვარსა სმასა ზედა. და ამისა ჟამსა შინა არა იყო ზრუნვა სულ-
იერი ერისკაცთა შორის, არამედ, იყვნეს ფუფუნეულ და ჯორცთ-
მოყუარე, რამეთუ თვთ სამღდელონიცა და მღდელთმთავარნიცა
მიდრკეს კეთილისაგან და აღერივნეს ერთა თანა, გოდებისაებრ
იერემიასა, რამეთუ იყვნეს მოყუარე ღვინისა და სმისა და შუებისა
და განცხრომისა, უმღერდენ ურთიერთას სიძვა-მრუშობასა და
მეძაობასა. ამას შინა მოუძღურდა სჯული და განირყუნა წესი ეკ-
ლესიისა, რამეთუ არღარა ეძიებდენ სულიერსა საქმესა, არამედ
ჯორცთათვის ზრუნვიდენ ყოველნივე.

ხოლო რაჟამს მოკლა კათალიკოზი დიასამიძე ევდემოზ, მაშინ
მისცა როსტომ მეფემან წინასწარ აღრჩევითა თჳსითა და მონ-
ამებითა ყოველთავე საქართველოსა მღდელთ-მთავართა და სამ-
ღდელოთა დასთა მიერ გამორჩევითა მისცეს კათალიკოზობა ურ-
დუბეგაშვილს ქრისტეფორეს.

ესე ქრისტეფორე კათალიკოზი იყო კაცი მოყუარე სიმართლისა,
მშჳდი, მდაბალი, გულ-ტკბილი, ყოველთათჳს მონყალე, სინმიდის
მოყუარე, სახითა შუენიერ და ღირს ხარისხ-მპყრობელობისა თჳ-
სისა, კუალად აღზრდილი და გამოცდილი საეროსა სამამაცოსა

ლაშქარ-ნადირობასა შინა. და არა ჰქონდა გამოცდილობა წერილთა, მცირედ ოდენ წურთილ იყო. ხოლო განაგებდა კეთილად წმიდასა კათოლიკე ეკლესიასა.

და ამან როსტომ მატა ყოველსა ფეშქაშსა და მეტადრე სიტყვასა. რაჟამს დაიდვა სკმონ მეფემან, ამ წესით იქმოდა: ანუ ძესა ურიისასა, ანუ ნასყიდსა და ანუ ოსთასა გაგზავნიდა, ხოლო ამან გამოიყვანა ქართველთა გლეხთა, აზნაურთა, დიდებულთა ასულნი და ძენი და მას გაუგზავნიდა, ამიერითგან დაიდვა ესე და ყოველნი მეფენი საქართველოსანი ესრეთ ჰყოფდენ, ვიდრე მოდღეინდელად დღემდე.

მაშინ დაიმორჩილა როსტომ მეფემან სრულიად ქართველნი და იყვნენ დიდად ერთგულნი, შემოიყარნა სპანი თვსნი, მივიდა და დადგა აფურცლეს და მუნიტგან მოუწოდა ყიზილბაშის ხანებსა, რომელი იყო ყაენისაგან მი[ს] ზედა ჩენილი. მოვიდეს და შემოეყარნეს იგინიცა და წარვიდა ბატონს თეიმურაზზედა-რამეთუ მაშინ ბატონი თეიმურაზ იდგა თიანეთს.

და ურჩია ბიძინა სუფრაჯმან ბატონს თეიმურაზს, ვითარმედ: „წარგზავნე ძე შენი დავით და მე თანა ვიახლები და რომელნიმე კახნიცა გამოგუატანე, წარვალთ ქისიყსა და ვემტერებით როსტომ მეფეს იქიდამე და უსმინა ბატონმან თეიმურაზ და წარგზავნა ძე თვსი დავით. ხოლო რა ესმა როსტომ მეფესა, მანცა წარგზავნა ყიზილბაშის ჯარი იმათზედა, და თვთ წარვიდა ბატონს თეიმურაზზედა. და უთავა სარდლად ვახტანგ მუხრანის ბატონი და ზაალ ერისთავი და გაატანა სპანი ქართველთანი. მივიდნენ ესენი უღლისს, იქიდამ ბატონი თეიმურაზ მოვიდა და შეიქმნა ომი და თოფის სროლა ძლიერი.

მაშინ ჰკრეს თოფი რევაზ სახლთუხუცესსა ჩოლაყაშვილსა, რომელი იყო კაცი კეთილი და რჩეული სარდალი. ესე იყო ბატონის თეიმურაზის მოწინავე ამას ჰკრეს თოფი და დაკოდეს სასიკუდინედ. და რა სცნა სიკუდილი თვსი, არა აშალა ჯარი და მუნცა დაუტევა ძენი

თვსნი, და თვთ გაბრუნდა სახლთუხუცესი და მივიდა ბატონს თეიმურაზთანა. მაშინ დალოცა ბატონი თეიმურაზ ესრეთ, ვითარმედ: „მე მომკუდარვარ შენის სამსახურისა და ერთგულობისათჳს, ჩემი თავი თქუენის ჭირის სანაცვლო იყოს“. გამოესალმა და აკოცა ლელსა და იტირეს ორთავე მრავალი. წარვიდა და მივიდა სახლთუხუცესი მუნვე ადგილს, სადაც დავიდოდა, და მუნ მოკუდა.

და რა ნახეს სიკუდილი მისი კახთა მოეშალა თავი, შეშინდენ და უკუნ იქცენ და წარვიდნენ, უკუნ იქცა ბატონი თეიმურაზცა და წარვიდა.

ხოლო მუნცა შებმულ იყვნენ ყიზილბაშნი და დავით, ძე ბატონის თეიმურაზისა, გამარჯუებოდა ყიზილბაშთა და მოეკლათ დავით და ჯარიცა მისი ამოენწყტათ. მაშინ ბატონი თეიმურაზ შეწუხდა დიდად: არას გზით ღონე აღარა ჰქონდა დადგომისა და შემაგრებისა. წარმოგზავნა ხორაშან დედოფალი, რომელი იყო მამის ძმის შვილისძევილი როსტომ მეფისა. ესე მოვიდა როსტომ მეფესთანა და შემოეხუენა. ხოლო როსტომ მეფემანი რა სცნა მოსვლა მისი, სცა პატივი დიდი და აღუსრულა სათხოვარი: დაანება გზა, გაუძღუნა კათალიკოზი ქრისტეფორე წინა და ბარგიცა ამან გარდაუტანა იმერეთსა. ბატონმან თეიმურაზ გაუშუა კახეთი და ჩავიდა იმერეთს. მოეგება სიძე მისი ალექსანდრე, მპყრობელი იმერეთისა, ჩაუძღუა და დააყენა და ისტუმრა კეთილად. მაშინ განუმჟღავნეს ბატონს თეიმურაზს ძე მისი დავით და იქმნა მათ შორის ტირილი და გლოვა დიდი.

ხოლო როსტომ მეფემან დაიპყრა სრულიად კახეთი და პატრონობდა ქართლსა და კახეთსა, გაურზავნა თავი დათუნასი ყაენსა და მიულოცა გამარჯუება და არღარა ჰქონდა ფიქრი როსტომ მეფესა, იშუებდა, ლხინობდა.

ხოლო ამა ჟამსა შინა მომკუდარიყო სამცხეს უსუფ-ფაშა და იჯდა მის წილად ძე მისი როსტომ-ფაშა, ნაშობი მჭევლისა, მაშინ იქმნა რისხვა ღმრთისა საათაბაგოსა ზედა, სიმრავლისათჳს ცოდვათა მათთა: გამოგზავნა კაცი ხონთქარმან და დაპატიჟეს სჯული

მაჰმადისა ცოლსა როსტომ ფაშისასა. ხოლო ქალსა მას რა ესმა, შეძრწუნდა ფრიად და ზარი დაეცა და განიგულა სიკუდილი თავისა თვისისა და არა დატევება სჯულისა, და ენება გარდავარდნა თავისა თვისისა კლდესა შინა, და არავინ უტევა. კუალად განიზრახა მოშობა თავსა, და ვერცა იგი აღასრულა, რამეთუ ჰყვანდათ შეპყრობილი და სულს იქით ღონე აღარა ჰქონდა. და რა მისჭირდა ქალსა მას, მაშინ უთხრა: „უკეთუ ყოველსავე საათაბაგოში შინა-მყოფსა ქალსა და კაცსა, ყულაქას გაათათრებ, მეცა გავთათრდებო, და უკეთუ არა, თავს მოვიკლავო და არა ვიქო. მაშინ დაათათრეს ყოველივე და იგიცა გაათათრდა: და ყოველთავე მუნ მყოფთა დაუტევეს სჯული ქრისტიანობისა და იქმნეს მაჰმადიან.

მიერთგან იქმნა რისხვა ღმრთისა საათაბაგოსა ზედა: განირყუნა წმიდანი ეკლესიანი, შეირია და იავარ-ყვეს ყოველივე უსჯულოთა თათართა, დაიპყრეს და ყვესწმინდანი მონასტერნი სამრონლედ და ცხოვართა სადგურად და დაუტევეს მნეთა ეკლესიისათა და სამღვდლოთა კრებულთა, ეპისკოპოზთა და მონესეთა კაცთა, საყოფელი თვისი, წარიღეს თანა წმიდანი ხატნი და ჯუარნი და ნაწილნი, და წარმოვიდეს რომელნიმე საქართველოსა შინა და რომელიმე გურიას და იმერეთს, და დაემკვდრნენ იგინი სანახებთა ქართლისათა და იმერეთისათა. და რომელნიცა დაშთეს მუნ ნეშტნი ქრისტიანენი, იგინიცა მძლავრებით და იძულებით მიიზიდნეს თვსათ და მცირედ-მცირედ ვიდრე აქამომდე მიდრკეს ქრისტიანობისაგან, და აწ სრულიად არღარა იპოებიან მუნ მორწმუნეთაგანი, თვნიერ კლარჯეთისა მსხემთა, რომელ არს ჯავახეთი.

ხოლო როსტომ მეფესა არა ესუა ძე. ფრიად მზრუნველმან უძეობისამან, წინააღრჩევითა რომელთამე განმზრახთა თვსათა, წარავლინეს კაცი ისპაანს და მოიყვანეს სპარსეთით ძისა ვახტანგისა თეიმურაზის ლუარსაბ, რომელი დაშთა სპარსთა შინა. ესე იყო სჯულითა მაჰმადიანი და ესე ისუა ძედ თვსად მეფემან როსტომ. ხოლო იყო სულელ და ხელ და აღტაცებულ გონებითა, რომელი არა

შუენის ძეთა მეფისა საქართველოსათა, და ზრდიდენ და სწურთნი-
დენ კეთილად, და საყუარელ იყო მეფისა მიერ.

ხოლო ბატონი თეიმურაზ იყოფოდა სანახებსა იმერეთისასა. მას
ჟამსა იყო დადიანი ლევან მდიდარი საუნჯითა აურაცხითა და სპითა
მრავლითა დიდად მძლავრობდა მპყრობელსა იმერეთისასა ალექსან-
დრე: ესრეთ იყოფებოდა ქუთათის[ს] აღმშენებელი ზღუდისა, და მჯ-
დომარე იყო მას შინა თვთ და ძმანი მისნი და თავადნი ჩინებულნი
იმერთანი დედანულითურთ, ყოველნივე თანა ჰყვეს გარე-შეზღუდ-
ვილსა მას შინა შიშისათვს დადიანისა, რამეთუ ფრიად მძლავრობდა
შურით მჯდომი და იაყარ-მყოფელი სანახებსა იმერთასა ზემოთა და
ქუემოთა; არასადა დაშთა დაბასი და შენობანი და სიმაგრენი. რომელ
არა მიემძლავრა. და არარას ჟამსა მოქმედებდა, თვნიერ დღესას-
ნაულსა მას საუფლოსა შო[ბა]-ნათლისღებასა, ახალწელიწადსა.

ამათ შინა არა დასცხრებოდა მოოჭრებად ქუეყანისა, სრვიდა და
ტყუე-ჰყოფდა მრავალთა და ჰყიდდენ ნაშოვართა ტყუეთა და დარ-
ჩენილთა კაცთა.

ეჰა, რისხვა ღმრთისა ულხინებელი მოქმედთა ამის ბოროტი-
სათა, რამეთუ მან განანესა ბოროტისა მის მტერისა მიერ წარ-
მოთხეული გესლი იგი იუდაებრივი, რომელმან განყიდა ვეცხლად
შემოქმედი და მოძღუარი თვსი. მიერითგან განეთესა განსყიდვა უს-
ჯულოთა-ზედა ტყუეთა ქრისტეს-ნათლისღებისათა და წინააღმ-
დგომთა ღმრთისათა კაცთა მყოფთა სანახებთა იმერთა, ოდიშ-
ართა და გურიელთასა, რომელი ნუ ყოს ღმერთმან საქმე ქართლსა
ზედა ბოროტი იგი. ხოლო მან უფროსად და უმეტესად განმრავლდა
და გარდაემატა ცოდვა იგი ვიდრე დღეისამდე. ჰი ჩემდა, რამეთუ
თვთ მუნ-მყოფნი მღდელთ-მთავარნიცა და სამღდელთაგანნი
შეირინნეს ბოროტითა მით სენითა, რამეთუ არა იყო პირველ ლე-
ვან დადიანისა და ალექსანდრესა, ამათთა ჟამთა შინა შემოვიდა
წარსაწყმედელად სულთა მათთა, რამეთუ ესე ესრეთ იქმნა და აწ
მივიღტოდეთ პირველსავე სიტყუასა ზედა.

ხოლო მიიმძლავრა დადიანმან ლევან სრულიად იმერეთი და ვერ ეძლო წინააღდგომა და შემთხუევა ალექსანდრეს, მპყრობელსა იმერეთისასა, და ვერცა გამოვიდოდა ზღუდისა მისგან.

ხოლო მამუკა, უმრწამესი ძმა მისი, იყო ყრმა ჰასაკად მიწვეწული, შუენიერი და ახოვანი, მსგავსი მამისა თვისისა, განთქმული რაინდობასა შინა, კისკასად და უებროდ მორბედი, რამეთუ კნინლა და ჟამსა მას არასადა აღზრდილ არს ესევეითარი მოასაკეთაგანი ზნე-სრული და გულოვანი გოლიათებრივი. ესე მამუკა მცირედიტა სპითა თვსითა გამოვიდოდა ზღუდისა მისგან, განმსტრობელმან თარეშთამან სპათა მათ დადიანისათა შეემთხვევის მზირად მცირედიტა სპითა და მრავალი მოსრის და მრავალი დარჩენით შეიპყრის და ტყუეყვის და შემოიქცის გამარჯუებული, და მსგავსად მათსა ჰყიდდენ დარჩენილთა კაცთა თათართა ზედა. და ვითარცა კუალად მოუჭდა დადიანი და მოაოჭრა ქუეყანა, დღესა ერთსა ჩუეულებრივ გაუჭდა მცირითა სპითა თარეშსა დადიანისასა, მიეტევა მწნედ, და მაშინ წარმოექცა ცხენი სისწრაფისაგან და დაეცა ქუე. მაშინ შეუტივეს ოდიშართა და შეიპყრეს და წარიყვანეს და მიჰგუარეს დადიანს, და დადიანი მსიარულ იქმნა შეპყრობისა მისისათვს, წარიყვანეს და ტყუეყვეს ოდიშს ციხესა შინა.

ხოლო რა ესმა ესე ალექსანდრეს, მპყრობელსა იმერეთისასა, დაუმიძიდა ფრიად, მოიპოვა ღონე ესევეითარი და აწვა ბატონი თეიმურაზ წარსვლად ოდიშად დადიანსა თანა. ხოლო მორჩილ ექმნა ბატონი თეიმურაზ სიძესა თვსსა ალექსანდრეს და წარვიდა. და, ვითარცა მივიდა, მიეგება დადიანი ლევან წინა, ისტუმრა კეთილად, დაუმზადა სერი დიდი და ჯელმნიფური და მხიარულ იქმნეს ურთიერთას ხილვითა, რამეთუ მეყვსნიცა იყვნეს ესრეთ: ძე იყო ლევან თეიმურაზის მამის დისა. დღეცა რაოდენსამე უკანა წარმოუთხრა მიზეზნი მისვლისა მისისა და მოქენე იყო გამოწნისათვის. მამუკასა და განტეგებად მისა, და არლარა შურობდა და ჯდომად ურთიერთას.

ხოლო იყო მუნ წულუკიძე პაატა წუნკი, მკელობელი, მეყვსი და

თანა-განმზრახი დადიანის ლევანისა. და ესე, პირველვე განძე-
ბული მეფის ალექსანდრესაგან სამყოფთაგან თვსთა, ლტოლვილი
ნარვიდა ოდიშსა და მიერთ დადიანსა ლევანსა და დიდად მტერ იყო
იმერეთის მპყრობელისა ალექსანდრესი: რამეთუ ენება დადიანს პა-
ტივის დადება ბატონის თეიმურაზისა და განტევება მამუკასი, ხოლო
იგი სავსე შურიტა არა უტევებდა, რამეთუ ესრეთ იყო დამორჩილე-
ბულ დადიანი, რამეთუ არარას მოქმედებდა, თვნიერ მისსა. მაშინ
მოიმტკიცა დადიანი პაატა წუნკმან ენითა მზაკუარითა და უარყო
დადიანმანცა არა განტევება მამუკასი აუნყეს ბატონს თეიმურაზსა
მეტყუელთა ესრეთ: „ვერ ეგების ჩუენგან განტევება მისი“. და იყო
ხანსა რაოდენსამე მუნ ბატონი თეიმურაზ და არც ბატონმან თეიმუ-
რაზ დაუჟინა და წარმოვიდა, მოვიდა იმერეთს სიძესა თვსსა თანა.

მაშინ არავე დასხრა ბოროტისაგან საქმისა და არცა შეიშინა
რისხვისაგან ღმრთისა კულად შესძინა შურსა თანა სიკუდილი
მართლისა მის, წარავლინა კაცი და დასწვა თუალები მამუკას ციხ-
ესა შინა და მოკუდა. ხოლო ჟამსა მას მოკუდა და იქმნა დიდად სალ-
მობიერ სენითა სასიკუდინეთა გიორგი შვილისშვილი თეიმურაზი-
სა, რომელსა ზრდიდა ალექსანდრე, მოკუდა და მიიცვალა იგიცა და
ყვეს გლოვა დიდი და მწუხარება და აღასრულეს წესი გლოვისა. და
იყო მუნ ბატონი თეიმურაზ, ვიდრე შვდ წლამდე.

ხოლო როსტომ მეფე მეფობდა მშვედობით, არარას მზრუნველი,
თვნიერ ლხინისა და შუეებისა და მოსუენებისა, და გარდაიწდიდა
დღეთა თვსთა სიხარულით, ნადირობდა და შეეცქეოდა. და მას ჟამ-
სა მოვლო რომელნიმე სანადირონი და იყვნენ ხუნანს, რომელ არს
გატეხილი-ჭიდი, და თანა ჰყვა ძედ მისა წოდებული ლუარსაბ. მაშინ
დაეთხოვა როსტომ მეფესა ყარაიის სანადიროდ ხოლო მეფემან
დართო ნება და წარვიდა. და გაჰყვნენ თანა ყრმანი, მსგავნი მისნი,
ახლ-მოასაკენივითარცა მიიწივნეს მუნ, მოირკეს ტყე და მოვიდა
ჯოგი ირემთა და შეექნათ სროლა ძლიერი. და აღირივნეს ურთი-
ერთას და ისროდენ ურთიერთას ყოველნივე დიდნი და მცირენი,

განიწყუნეს სანადირონიცა. და სროლასა მას შინა მოხუდა თოფი ლუარსაბს. და მოკუდა მუნ. ვითარცა ესმა როსტომ მეფესა, მწუპარე იქმნა და იყო გლოვა და ტირილი წესისებრ.

მაშინ ბატონი თეიმურაზ იყო მუნვე იმერეთს დიდად გლაზაკად, უღონოდ საჭურჭლითა და საზრდელითა, მოუძღურებული წლისა სამოცდაათისა და ვერღარა ძაღედვა წინააღმდეგოდ როსტომ მეფისა ფრიადისა უძღურებისაგან. და დიდად მოკლებულ იქმნა საზრდელთა და საჭიროთა საჭმართაგან.

მაშინ წარგზავნა შვილისშვილი თვსი ერეკლე რუსეთის ჯელწიფესთანა და შეემთხვივნეს წინა ავაზაკნი და მათ მოსრეს პირითა მახვლისათა ყმანი ერეკლესნი და კინილა თვთ განერა, რამეთუ ერეკლე ყრმა იყო, მათგან მოუწყულელად, და დასტაცეს მწვეალნი და ბარგნი. და წარიყვანეს თვთ რუსეთს, და მივიდა ჯელმწიფეს თანა. ამაში გამოჰჴდა ხანი რამე და თვთ ბატონი თეიმურაზცა წარვიდა რუსეთს რამეთუ წლისა იყო სამოცდათორმეტისა, მივიდა და დიდად პატივ-სცა რუსეთის ჯელმწიფემან. სთხოვა შეწევნა და ჯარი ქართლზედა, და უთხრა ჯელმწიფემან მიზეზი: „ჯერეთ მოცლა არა გუაქუსო“. და რა სცნა ბატონმან თეიმურაზ, რომ შემწე არა ეყო, ხანსა რაოდენსამე უკანა დაეთხოვა და წარმოვიდა. და აჩუქა მრავალი ჯელმწიფემან. ამა ჟამსა შინა დიდად მოუძღურებულიყო ბატონი თეიმურაზ, წარმოემართა და მოვიდა ასტარხანს.

ხოლო ამა ჟამსა მომკუდარიყო იმერეთს შვილისშვილი მისი ლუარსაბ, ყრმა კეთილ-მოასაკე, შუენიერი და მჭურტელთათვის სატრფიალო. მოვიდა კაცი ასტარხანს, და გაუმძღავნეს მუნ, და ყო გლოვა მუნ დიდი და მწუხარება. ხოლო ერეკლე დაუტევა რუსეთის ჯელმწიფესთანა.

და ამა ჟამსა შინა მომკუდარიყო დადიანი ლევან ხოლო შემოიყარა ალექსანდრე, მკერობელმან იმერეთისამან, ჯარი, ჩავიდა ოდიშსა. და ვერა წინააღმდეგენ, და დაიპყრა ოდიში და მრავალი ბოროტი მოაწივა ოდიშსა და იძია შური პირველი, რომელი ყო დადიანმან

მათ ზედა, ვითარცა ბრძანებს წმიდა სახარება: „რომლითა სანყაუ-
ლითა მიუწყოთ, მოგეწყოსო თქუენ“, და ზედა დაგერთოსო. აიკლო
საქონელი დადიანისა და საუნჯენი მისნი ყოველნი მისნი ყოველ-
ნივე თვთ დაიპყრა და ტყუედ ყო მრავალნი ოდიშარნი. მრავალნი
იყვნეს სრულიად ოდიშიდამ იმერელთა. და გამოართვა დიდებულ-
თა ოდიშართა შვილები მძევლად და თვთ დიდებულნიცა შეიპყრნა,
დააჴსნევირა თავი, ხოლო ძენი მათნი მძევლად წამოასხა და დასუა
მუნ დადიანად ვამიყ, ძმისწული ლევან დადიანისა და წარმოვიდა
ალექსანდრე ნაშოვნითა მრავლითა და მოვიდა იმერეთს.

ხოლო განუყო ქუეყანა დადიანს: დაიპყრა უნაგირას აქეთი
ალექსანდრე და უნაგირას ჩალმართი დადიანს მისცა.

ხოლო ესე ვამიყ დადიანი იყო კაცი შეუფერებელი სიდიდისა და
შეუგვანი. კუალად იყვნენ დადიანის ძმისწულები მამუკა და ლიპარ-
იტ, ესენი არა უდებდენ თავსა დადიანსა და არცა მორჩილებდენ.
რამეთუ არა თავს იდევს დადიანობა მისი, წარვიდენ და შეეხუენენ
ათაბაგს როსტომს ფაშასა და კუალად როსტომ მეფესაცა დაუწყეს
ლაპარაკი და შემნედ იჴმიეს, რამეთუ მარიამ დედოფალი ახლოს
ნათესავი იყო ამათი, და სთხოვეს ჯარი.

ხოლო როსტომ მეფემან გაატანა ავალიშვილი და ციციშვილები
და სხუანი ჯარნი მრავალნი და როსტომ ფაშამანც გაატანა საათა-
ბაგოს ჯარი. წარმოვიდნენ და ჩავიდნენ გურიას, და ნაჴყვა გური-
ელი ქაიხოსრო თანა ჯართა და მივიდნენ ოდიშსა და შემოყარნეს
ოდიშარნიცა.

და ვითარცა სცნა საქმე ესე იმერეთის მჰყრობელმან ალექსან-
დრე, შემოიყარა სპანი თჳსნი, წარვიდა და განვიდა ცხენისწყალსა.
ხოლო მიქელაძე და ჭილაძე უწინაც ლევანს დადიანს ახლდენ და
წარვიდნენ და მივიდნენ მამუკასა და ლიპარიტ[ი]სა თანა, და მოვ-
იდნენ იგინიცა. და შეიყარნენ ბანძას და შეიბნენ მენ და იქმნა ომი
ძლიერი. და გაემარჯუა მჰყრობელსა იმერეთისასა. ალექსანდრეს
და დაჴოცნა მრავალნი ოდიშარნი თავადნი. და მაშინ დანირჩინეს

ქართლის თავადები და აზნაურ[ებ]ი და მესხნი და ყოველთავე და[ა] წსნევიან თავები, და, რომელნიც იყვნენ ოდიშარნი განდგომილნი, ყოველივე დაიმორჩილა და შემოირიგა. და კუალად მტკიცედ დაიპყრა ოდიში და დასუა მუნვე ვამიყ დადიანად. და მიადგა ქაიხოსრო გურიელსა და ველარ დაუდგა ქაიხოსრო გურიელი, მოვიდა და შემოეხუენა იგიცა ალექსანდრეს. და შეირიგა გურიელიცა და მისცა შვილისშვილი ბატონის თეიმურაზის, ქეთევან, ცოლად გურიელს ქაიხოსროს და მოიმოყურა.

ესე ქაიხოსრო გურიელი იყო კაცი მწნე და ახოვანი და ბრძოლასა შინა გამოცდილი.

ამას შიგან მოვიდა ბატონი თეიმურაზსა, და მას ჟამსა მიცვლილიყო ბატონი დედოფალი ხორაშან და არღარა ჰყვანდა რა, რამეთუ ერეკლე რუსეთს გაეშუა.

და ამა ჟამსა მოკუდა მეფე როსტომცა.

და ამა როსტომ მეფესა, ლუარსაბის შვილი რომ მოუკუდა, მას უკან მუხრანის ბატონის ვახტანგისათჳს მოეკიდნა ჯელი და ეშვილებინა, და უყუარდა როსტომ მეფეს დიდად. და იყო საქმის ჯელგამომავალი, მწნე და ახოვანი და გამარჯუებული. მას. ჟამსა მოუძღურდა როსტომ მეფეცა და არღარა ეძლო შემოვლა ქართლისა და მაშინ გაგზავნა ვახტანგ მუხრანის ბატონი ყაენთანა და მისწერა წიგნი ყაენს. და უჯერებდა ყაენი დიდად როსტომ მეფესა და უშოვნა ჯანიშინობა ქართლისა.

და რა ჩავიდა ყაენთანა ვახტანგ, სცა დიდი პატივი და დიდად მიიჩნივეს. და შეუკუეთეს სჯული მაჰმადისა. და უთხრა პირველად ბევრი უარი, და არღარა ღონე ჰქონდა, მაშინ მორჩილ ექმნა. გაათათრეს და წარმოგზავნეს ჯანიშინად ქართლისა და მოვიდა ქართლსა.

მაშინ მოუძღურებულ იყო როსტომ მეფე და არღარა ეძლო და სრულიად სარეცელზედ მწოლარე იყო, ლხინობდა და განისუენებდა, ქართლს ესე არიგებდა.

ესე ვახტანგ იყო თესლი კოსტანტინე მეფისა: თვთ კოსტანტინე-

დამ თავიმეოთხე, რამეთუ კოსტანტინემ შვა დავით მეფე, გიორგი, მეფე ალექსანდრე, ბაგრატ და მელქისედეკ კათალიკოზი. ამან მეფემან დავით მისცა მუხრანი ძმასა თჳსსა ბაგრატს. და ამან ბაგრატ შეიპყრა ავ-გიორგი, და ამან ბაგრატ შვა ვახტანგ, აშოთან, მამა მონამის ქეთევან დედოფლის და დედისიმედისა, რომელი იყო ცოლი ათაბაგისა, არჩილ და ერეკლე. ხოლო სამნი ესე ძმანი უძეო ესნენ, და ვახტანგ შვა თეიმურაზ და ქაიხოსრო, გამგებელი ქართლისა, ხოლო თეიმურაზ შვა ვახტანგ, რომელსა სპარსთა უწოდეს შანავაზ, და კოსტანტინე.

ხოლო როსტომ მეფემან განვლო სოფელი ესე დიდითა შუებითა და განცხრომითა, და მაშინ მოუძღურდა სიბერიითა და სალმობიერ იქმნა. ხოლო ვახტანგ ჯანიშინმან წარავლინა კაცი და ამცნო ყაენსა სალმობიერება და მოუძღურება მეფისა როსტომისა.

ხოლო მას ჟამსა მომკუდარიყო შა-სეფი ყაენი და დაჯდა მის წილად ძე მისი შააბაზ. ამან შააბაზ წარმოავლინა კაცი და მოვიდა ტფილისს[ს] და ნახა როსტომ მეფე მოუძღურებული და სალმობიერი.

და ამა ჟამსა შინა მოკუდა როსტომ მეფე, ნაიღეს და დამარხეს ყუმსა.

ხოლო დედოფალი მარიამ შეიყვანეს ტფილისის ციხეში ქრისტეს აქათ[...] ყაენის ბრძანებითა.

მაშინ მოვიდა ზაალ ერისთავი შეყრილი და დადგა ავლაბარში.

მას ჟამსა ეპყრა კახეთი მურთუზალ ყულიხანს და ზაალ ერისთავსა. და მურთუზალ ყულიხან იმისის ზურგით იდგა: ზაალ ერისთავის შეუკითხავი არა იქნებოდა რა კახეთში, რამეთუ როსტომ მეფეს დაედგინა იგი კახეთის გამგებელად და ეპყრა ზაალ ერისთავსა ერწო-თიანეთი.

ხოლო ქართლსა განაგებდა ვახტანგ, შანავაზ წოდებული, და ესე არიგებდა საქართველოსა.

ხოლო თათართა ეპყრა მონასტერი ალავერდი ციხედ და იყვნენ შიგა და სხუაცა მრავალი ადგილი კახეთისა დაეპყრათ, ბახტრი-

ანი ციხედ ჰქონდათ. და მრავალი ელი ცოლშვილით ჩამოსახლდენ კახეთშია და მრავალსა ბოროტსა უყოფდენ მკვდრთა კახეთისათა, რამეთუ ენებათ სრულიად კახეთი გასათათრებლად და ელის დასახლება. და ყარაღაჯში მურთუზული-ხან იჯდა.

და მას ჟამსა იდგა ზაალ ერისთავი შეყრილი ავლაბარში, რამეთუ ესე ვახტანგ მოყუარე იყო ზაალ ერისთავისა. ამა ვახტანგის ასული ზაალ ერისთავის ძის ზურაბისათვის თხოვილი იყო, არამედ ვერცა მოყურობით მოიყენა და დიდად შურობდა და მტერ იყო საქართველოს გამგებლისა ვახტანგისა ზაალ ერისთავი.

ხოლო რაჟამს მიიცვალა როსტომ მეფე, გაგზავნა კაცი ვახტანგ, განმგებელმან საქართველოსმან, ყაენთანა და სთხოვა საქართველოს ბატონობა, მაშინ ზაალ ერისთავმანცა – ძუნად შურობდა მისა, – წარგზავნა მანცა კაცი და ითხოვა თავისუფალ-ყოფა თვსი ყაენისაგან, რამეთუ ჟამსა მას ფრიად მიემძლავრა საქართველო ყაენსა და ვერვის ძალ-ედება თვთფლობით პყრობა საქართველოსი, თვნიერ ყაენისა.

ხოლო მოსცა ყაენმან ვახტანგს მეფობა საქართველოსი. ამას ჟამსა იყო ზაალ ერისთავი ფრიად განმდიდრებული და მორჩეული საუნჯითა. ამას შინა მოუვიდა ყაენისაგან რაყამი და ბატონობა ქართლისა შანავაზს. ხოლო რა ესმა საქმე ესე, წარვიდაჴევსა არაგვსასა, განუდგა და არა მორჩილ ექმნა მეფესა შანავაზს.

შანაოზ მეფე

ხოლო ამა შანავაზ მეფესა ესუა ცოლად ასული ყაფლანისა, სახელით როდამ, ქალი ფრიად პატიოსანი და შემკული ყოვლითავე საქმითა კეთილითა, სრული სწავლითა სამღთოთა და საეროთა, შუენიერი და პირის-წყალი დედათა. ხოლო ოდეს უბოძა ყაენმან ქართლი მეფეს შანავაზს, მაშინ მოსწერა შერთვა მარიამ დედოფ-

ლისა და ვერლარა ურჩ ექმნა ყაენსა და არლარა ღონე ჰქონდა: შეირთო მარიამ დედოფალი. და ქმნეს ქორწილი სახელოვანი და ესუა ორივე ცოლად. რამეთუ ესხნეს როდამთანა ძენი და ასულნი.

და გაბატონდა შანავაზ. თვთ ესე შანავაზ მეფე იყო კაცი საკვრველი, ძლიერი საქმითა და გამარჯუებული. და ამას სჭირდა ოთხნი ესე საქმენი: ბრძენ იყო უპოველი, ბედნიერ იყო საკვრველი, სარდალი და მამაცი უამხანაგო, პირად შეუბედავი და გულით მონყალე უცხოდ.

და მისცნა ღმერთმან ძენი და ასულნი მსგავსნი მისნი: არჩილ იყო უზუცესი. ესე იყო კისკას, შუენიერ, მობურთალი, მოისარი. ყოველის კაცის ისარზედ ერთი ჯელის დადება ისარი უგრძე ჰქონდა. და არა იყო მსგავსი მისი. მეორე შვილი გიორგი ძლიერი გოლიათებრ, სამჯედროთა საქმეთა სრული და ჯელგამომავალი. და ასეთი სიტყუა ჰქონდა, მტერნი მოყურად შეცვალის.

და აღექსანდრე გაეზარდა ყაენსა. ესეთი იყო, რომ ყოველნი ყმანი ყაენისანი. ვითარცა ყაენსა, ეგრეთ პატივს სცემდენ.

ლევან იყო ბრძენი და მეცნიერი, შორდამნახავი საქმისა და განსწავლული სამეცნიეროთა წიგნითა. ლუარსაბ იყო მჯედრობის რიგის მცოდნე და სულეიმან კაცი პატიოსანი. მაგრამ ძმათა სიკეთე ჰფარევდა ასულთაგან: ანუკა ყაენმან ცოლად წაიყვანა და სულ ერანში მისი სიკეთე ასე განფენილიყო, რაც ქალი კარგს იქმნოდა რასმე, იტყოდენ, ანუკა ბატონისშვილისაგან უსწავლიაო. და შუენიერი დიდად თამარი იყო მსგავსი დედისა, მოლუანე, მართალი, ღმრთისა და კაცთა მოსაწონი, მაკეთებელი სამღთოსა და ეკლესიათა.

მაშინ, ვითარცა ესმა შანავაზ მეფის განძლიერება და წყალობა ყაენისაგან ზაალ ერისთავსა ეწყინა ფრიად და ყაენისაგანაც გულკლებულ იქმნა და შანაოზ მეფესაც შეუორგულდა, უკუდუდგა. და იყოფებოდა დუშეთსა, ეპყრა მტკიცედ საერისთო და განაგებდა კახეთსასა. და გული უთქმიდა მხოლოდ თვთპყრობად კახეთისა,

არა მრწმუნებელი მეფობასა შანავაზისასა. ხოლო ჟამსა ამას შინა მიიცვალა მპყრობელი ალექსანდრე და მოიყვანეს ძე მისი ბაგრატ, ნაშობი გურიელის ასულისა მიერ, რომელი ცილ-წამებულნიქმნა მემრუშედ. ესე ბაგრატ იყო ოდიშს, მოიყვანეს იმერელთა და გააბატონეს.

ხოლო ბატონი თეიმურაზ დაშთა სკანდას ციხეში [...] ალექსანდრესი და დედის ნაცვალი ბაგრატიისა. ამან დარეჯან მოიყვანა ძმინული მისი ქეთევან, მამიდამან მისმან, და მისცა ბაგრატს, გერსა თვსსა, და ისიძა. ამას ჟამსა შინა ქაიხოსრო გურიელი მოეკლა ყმასა მისსა მაჭუტაძესა, და გააბატონა განაყოფი მისი დიმიტრი გურიელი. და ძე ქაიხოსრო გურიელისა გიორგი ლტოლვილი წარვიდა ახალციხის ფაშას თანა და მუნ შეინახა ფაშამან და მისცა ბაგრატსა გერსა თვსსა და იყვნენ მშვიდობით.

ხანსა რაოდენსამე უკანა მაშინ იმერლებმა დასჩხუბეს დარეჯან და გერი თვსი ბაგრატ, და ჩამოუგდეს შური დიდი ურთიერთას. და რომელ[ნი]იმე იმერელნი მიერჩდეს დარეჯანს და რომელნიმე ბაგრატს, რამეთუ პირველად იმერელნი იყვნენ გულწრფელნი და ბატონისა თვსისა ერთგული. და რაჟამს ჩავიდნენ კახნი იმერეთს, და იყოფოდეს მრავალჟამ მუნ. ხოლო კახნი ჩუეულეებისაებრ იყვნენ ერთმანერთისა მეშურნენი და მტერნი და მრავლის ზაკვსა და ჩხუბის მოქმედნი, ლალნი და ამპარტავანნი, ტანთ-ჩაცმისა და სილამაზის გამომკიდენი და მოყუარენი, რამეთუ ესრეთცა იყო პირველითგან ჩუეულეება მათი. და ნაბაძეს მათ იმერელთაცა, ისწავეს კახთა წესი და კადეც გარდაამატეს. მიერითგან დამკვდრდა იმერეთს ჩხუბი და დაუნდობრობა.

და ესრეთ დასჩხუბეს დარეჯან და გერი მისი ბაგრატ იმერელებმა, გმო ღმერთი დარეჯან. მოიპოვა ჟამი რამე, უღალატა გერსა და სიძესა თვსა ბაგრატს: შეიპყრა და დასწვა თუალები. მოიყვანა შორეული ტომი ბატონის ალექსანდრესი ვახტანგ, რომელსა უწოდდენ ჭუჭუნასშვილად, და იგი შეირთო ქმრად.

ხოლო მას ჟამსა მოკუდა როსტომ ფაშა და დაჯდა ძე მისი ას-
ლან ფაშა, რამეთუ ხონთქარი მით ჰკითხევდა და მათის შეკითხუ-
ლობით იპყრობდა იმერეთს. და იგინი განაგებდენ და არიგებდენ.
მაშინ წარმოემართა ასლან ფაშა ლაშქრითა და ჩამოვიდა იმერეთს.
ვერვინ წინააღუდგა, წარმოიყვანა თანა ჭუჭუნაშვილი, ქეთევან და
დარეჯან, მამიდა და ძმისწული. ესენი წარიყვანა ასლან ფაშამან და
დააყენა ოლთის[ს] პატივითა დიდითა. ხოლო ბაგრატ თუალდამწ-
ვარი გააბატონა მუნვე იმერეთს.

და გამოჰჰდა ხანი რამე, მაშინ იმერლებმა დაუწყეს მეფეს
შანავაზს ლაპარაკი და დადიანმანც, რამეთუ არა მორჩილ ექმნეს
ბაგრატს, იქიდან დადიანი მოუჰდა და დაიპყრა იმერეთი. ხოლო
მეფე შანავაზ წარვიდა და მივიდა ფცისწყალზედა.

და მას ჟამსა ზაალ ერისთავი არა მორჩილებდა მეფესა შანა-
ვასს და იყო განდგომილ, ამისთვის ვერლარა წარვიდა იმერეთს.
ხოლო ძენი არაგვს ერისთვის გიორგისა ოთარი ედიშერ და იასონ
ახლდენ მეფეს შანავაზს თანა. ხოლო გიორგი, მამა ამ ოთარისა, ძმა
იყო ზურაბ ერისთვისა. ესე გიორგი იყო კაცი ამაყი და უარშოი და
არა მორჩილებდა ძმასა თვსსა ხოლო შეიპყრა ზურაბ ერისთავმან
და ბატონმან თეიმურაზ და დაკლებულ-ყო ორთავე თუალთაგან.
ხოლო ამა გიორგის ესუა ცოლად და შანავაზ მეფის და ამა ქალისა-
გან ჰყვანდა გიორგის ძენი: ოთარი, ედიშერ, იასონ, პაპუა და და-
თუნა. ამათ მოაწესენეს მეფეს შანავაზს: „ვინათგან ბიძა ჩუენი ეს-
რეთ თქუენი ორგული დაურჩი არის და ჩუენთვისაც მრავლის ავის
მქნელი არის, დაგუჩაგრა და ჩუენის სამკვდროს მამულის პური არ
გუაჭამო, გვბოძე დასტური, ნავალთ და მოვკლავთო. ხოლო მეფე-
მან შანავაზ მისცა დასტური და მივიდნენ დუშეთს.

მაშინ უსჯულოთა აგარიანთა მიიმძლავრეს სრულიად კახეთი
და მრავალსა ბოროტსა უყოფდენ მკვდრთა კახეთისათა, მოაოჯრეს
და განრყუნეს წმიდანი ეკლესიანი. მაშინ მგ ზავრი ვინმე ერთი კახი
ხუცესი მარტო მივიდოდა გზასა თვსსა კახეთში, ხოლო დამთხ-

უევიტ შეემთხვვა გზაზედა მღდელსა მას თათარნი რაოდენნიმე. და შეიპყრეს უსჯულოთა მათ ხუცესი იგი მტერთა მათ და მოშურნეთა ქრისტეს სჯულისათა. შეკრეს ხუცესი იგი მძლავრებითა და შეამთხვეს საქმე სიბილნისა, რომელ არს ცოდვა სოდომურ და განუტევეს. ხოლო წარვიდა ხუცესი იგი და მივიდა დუშეთს. ზოგად ისხდენ ზაალ ერისთავი და ცოლი მისი, დაუწოქა ხუცესმან და შესჩივლა:

„შენ ზაალ ერისთავი ხარო და კახეთის გამგებელიო, გააოწრეს სრულიად კახეთი უსჯულოთა აგარიანთა და მე გზაზედ შემეპყრეს და შემამთხვეს საქმე უშუერი და ჯელშეკრულ განმხრწნეს და ყვეს ჩემ ზედა საქმე სათქმელადაც უშუერი. და ან ამისი მაგიერი პასუხი ღმერთს შენ მიეც და შენ უნდა გასციე, ვინათგან უძნდა რწმუნებულ არს კახეთი“.

ხოლო, რა ესმა საქმე ესე ზაალ ერისთავსა, დიდად მწუხარე იქმნა, და იყომას ჟამად ზაალ ერისთავი ყაენის მომდურავი. მაშინ შემოიფიცა ქსნის ერისთავი შალვა და ელიზბარ და კახი სუფრაჯი ბიძინა ჩოლაყაშვილი. და შემოიფიცეს მთის კაცნი თუშნი, რამეთუ შალვა ქსნის ერისთავი სიძე იყო მისი. ამათ გაატანა თანა ზურაბ, ძე თვსი, და წარვიდენ ღამესა ერთსა. დაესსნენ თავსა სულტანსა ბახტრიანს და ამოსწყვტეს, და მოსრნეს ბახტრიანის ციხეში მდგომნი ელნი, და რაც იყვნენ, მიჰყვნენ იქიდამე ჯოცითა, ჩავიდნენ ალავერდს და, რომელნიცა მუნ იყვნენ, თათარნი და ელი, რაც ესახლა, ყოველი მოსრეს პირითა მახვლისათა. და ამოსწყვტეს დედანულითურთ და, აკუანში რომელნიც ყრმანი იწვნენ, იგინიცა დაწოცნეს. სადაც კახეთს თათარი და ელი ესახლა, ყოველივე ამოსწყვტეს და არა სადა დაშთა, რომ ყოველივე არ მოკლეს. და რომელნიმე ივლტოდეს. წარვიდეს და განაძეს. კახეთში თათარნი აღარსად იპოებოდენ, თვნიერ ყარაღაჯისა. მაშინ ყარაღაჯს იჯდა მურთუხალი-ხან, და გაემარჯუათ და იშოვეს მრავალი საშოვარი. და განათავისუფლეს კახეთი თათართაგან და არა სარა იპოვებოდა

თათარი. წარმოვიდნენ და მოვიდნენ გამარჯუებულნი ზაალ ერის-
თავთანა.

ხოლო ესმა რა ესე ამბავი შააბაზს ყაენსა, იწყინა დიდად. მაშინ
ყაენმანცა მოსწერა ნაჭდენა და სიკუდილი ერისთვისა ზაალისა და,
რომელნიცა ერივნეს თათართა სისხლსა შინა, იგინიცა დაჴოცეთო.

მაშინ ოთარი და მისი ძმები იმარჯუებდენ საქმესა და ცდილობ-
დენ ლალატსა ზაალ ერისთვისასა. დღესა ერთსა იყო ზაალ
ერისთავი დუშეთს, სუბად ფანჩატურში იჯდა, არავინ ახლდა.
მოიპოვეს დრო და მივიდნენ. ერისთავი წარდს შეექცეოდა. მაშინ
ულალატეს ოთარმან და ძმებმან მისმან და მოკლეს ზაალ ერი-
სთავი, ხოლო ძენი მისნი ივლტოდეს და წარვიდენ სამცხეს. ხოლო
მეფემან შანავაზ გაუყენა უკანა კაცები. მოენივნეს ტბისყურზედა,
კაცები დაუჴოცეს და ორნი ძმანი, ზურაბ და ნაბერალი, შეიპყრეს
და მოჴგვარეს მეფესა, და მან გაუგზავნა ყაენსა.

ხოლო შალვა ერისთავი და ელისბარ, ძე მისი, და სუფრაჯი
ბიძინა ჩოლაყაშვილი არა მივიდეს მეფესა შანავაზთანა, არამედ
წარვიდეს ყარაღაჯში მურთუზალყულიხანთანა. მან შეიპყრა და
ყაენს გაუგზავნა.

ხოლო ზურაბ ძემან ზაალ ერისთავისამან დაჴყო რამე მცირედი
ხანი ისპაანს და მოკუდა. უმცროსი ძმა მისი გაათათრა ყაენმან და
ამყოფა თვსთა თანა.

მაშინ ჩოლაყაშვილი ბიძინა, სუფრაჯი შალვა და ელისბარ ეს-
ენი მისცეს მკუდრის პატრონთა, ვითარცა წესი და ჩუეულება
არს თათართა, რამეთუ მკულელს ჴელში მისცემენ მოსისხარსა,
და ყვეს სამართალი ჩუეულებისაებრ მათისა. ხოლო დაჴპატიჴეს
სჯული მაჴმადისა ბიძინა სუფრაჯს ჩოლაყაშვილსა და შალვასა და
ელისბარს. მაშინ დიდად მჴნედ გამოჩნდეს სამნივე ესე მონამენი
და უმეტესად ბიძინა ჩოლაყაშვილი სუფრაჯი წადიერად ილუწიდა
წამებისათვის: განბასრეს მათ და გინებულ ჰყვეს სჯული მაჴმადისა.
მაშინ ბიძინა ჩოლაყაშვილი განამჴნობდა შალვასა და ელისბარს,

და ეტყოდა: „ნუ მოვმედგრდებით და ნუ შეუშინდებით, არამედ მივსცეთ თავი ჩუენი ქრისტესთვის სიკუდილსა, რამეთუ სიკუდილი უნებელად თანაგუაჲ და ვერვინ წინააღუდგების სიკუდილსა. აჰა, ჟამი ესე არს შესვლად სასუფეველსა შინა“ ერთჴმობით სამთავე აღიარეს ქრისტეს სარწმუნოება და უარჴყვეს სჯული მაჴმადისა, ხოლო მათ მახვლებითა დაჭრეს იგინი ასოეულად და დაჴურიტეს რომელიმე თოფითა და რომელიმე მახვლებითა დაჭრნეს. და აღსასრული სარბიელი წამებისა მიიღეს და იქმნეს, ვითარცა სხუანი პირველნი მოწამენი, გვრგვინოსან და აწ იხარებენ ზეცისა სასურველსა შინა.

ხოლო რაჟამს მოკლეს ზაალ ერისთავი, მაშინ მისცა ერისთობა ოთარსა მეფემან შანავაზ და მსაჯულობა საქართველოსი მისცა ედიშერს, ხოლო ქსნის ერისთობა მისცეს იესეს. და დაიპყრა მეფემან შანავაზ მტკიცედ საქართველო და იყვნენ დიდად ერთგულნი ოთარ ერისთავი, ედიშერ ქართლის მსაჯული, ქსნის ერისთავი იესე და სრულიად ქართლის დიდებულნი, და დაიერთგულნა სრულიად ქართველნი და მრავალსა კეთილსა უყოფდა მათ.

და ამათ ჟამთა შინა შერიგდენ მეფე შანავაზ და ვამიყ დადიანი: ამათ განიყვეს იმერეთი და დაანება ბუჯას გაღმართი დადიანს ვამიყს, და ბუჯას გამოღმართი თვთ მეფემან დაიპყრა. და მეფობდა მეფე შანავაზ სამთავე სამეფოთა: ქართლსა, კახეთსა და იმერეთსა ზედა, ესრეთ განდიდნა და აღემატა მეფობა და სიმდიდრე მისი საქართველოსა შინა.

და განამდიდრნა ყოველნივე მკჳდრნი სამეფოთა თჳსთანი: უკეთუ ვინმე იყო გლაზაკი და უპოვარი მონაგებთაგან, აღივსნეს უხუად წყალობითა და საჴმართა ბოძებითა მისითა, და უკეთუ იყო ვინმე ნაკლულოვან აგარაკთაგან, ანუ მონათაგან, ანუ საჭურჭლეთაგან, ყოველნივე განმდიდრდეს, და გარდაემატათ სიმდიდრე და მორჩმულობა მკჳდრთა საქართველოსათა.

და სადაცა იყო იატაკი მთათა შინა, ანუ ბართა უჴმად მყოფი, ყოვე-

ლივე საჭმარად კაცთა შერაცხილ იქმნა: უშენნი აღშენდეს და მრავალ-
ნი დაბანი და დიდ-დიდნი თემნი შესძინა სამეფოსა საქართველოსა-
სა. და სადაცა იყვნენ თანამედებნი, მევახშეთაგან განათავისუფლნა.

და წმიდანი ეკლესიანი ზეშთა აღმატებულ-ყო შესანიარავითა
აგარაკთა და ყოველთასამკაულთა მიერ განაშშენა, გლახაკთა და
ულონოთათჳს ფრიად მონყალე და ქველის-მოქმედი იყო: ტყუენი
გამოჴსნილ იქმნეს.

ქურიცთა და ობოლთა მონყალე, მართლ-მსაჯულ და ძელის-
ამჰყრობელ, და იყო ყოველთათჳს მოსამართლე და მონყალე, მსჯა-
ვრსა შინა პირ-უთნებელ, უქრთამო და სწორის სამართლის მოქმედ,
უხვ, უშურველ-უტყუარ, ერთგულთათჳს უხუად ნყალობის მიმნი-
ჭებელ, ურჩთა და ორგულთა ძლიერად შემრისხველ, დიდებისა და
სახელის მეძიებელ, მტერთა მიმართ უძლეველ და ახოვნად წინა-
განმწყობ, წინააღმდეგომთა თჳთა უშიშრად შემმართველ, რაზმთა
და ნყობათა შინა კეთილად განმზრახი სარდალი, რაინდობათა შინა
უებროდ მორბედი და ყოველსავე სამამაცოსა ზნეობასა შინა უს-
წორო. და ესრეთ კეთილად მართებდა სამთავე სამკჳდროთა სამე-
ფოთა თჳსთა და თჳთ სუე-სრულობით მეფობდა და განაგებდა გან-
საგებელთა თჳსთა.

ვ და ამა ჟამსა შინა მიიცვალა კათალიკოზი ქრისტეფორე და
დასუა მის წილად ბიძაშვილი თჳსი დომენ[ი]ტი, კაცი სრული საქმი-
თა, რამეთუ ამან მატა სჯულსა და წესსა ეკლესი[ი]ასასა.

ხოლო ეხსნეს ფრიად პატიოსნისა სჯულიერის მეუღლისა თჳსი-
სა როდამისაგან ძენი ექუსნი და ასულნი ორნი. სახლი ასულთა მათ:
ანუკა და თამარი, ხოლო ძეთა მათ სახელები: პირმშო და საყუარე-
ლი არჩილ, გიორგი, ლუარსაბ, ალექსანდრე, ლევან და სულემიან.

აღზარდნა მეფემან ესენი დიდად სახელოვანნი და პატიოსანნი
ძენი და ასულნი თჳსნი მრავლითა ფუფუნებითა და საწელმნიფო-
სა სწავლითა და სიბრძნე-მეცნიერებითა. პირველად განსწავლნა
სამღთოთა წერილთა სწავლა-თარგმანებათა და განმარტებათა

მიერ, ხოლო უმეტესად საეროთა და სავაჟაკოთა მკედრობითა გამოცდილობითა ყოვლითურთ, სამამაკაცო ზნეობითა ესრედ სახედ, რომე არაოდეს არა აღზრდილ არს საქართველოსა შინა მათებრივ არცა ძენი მეფეთანი და არცა დიდებულთანი.

რამეთუ ჟამთა შინა მეფისა როსტომისათა ფრიად მიდრკა ქუეყანა ქართლისა სწავლისაგან სამღთოთა წერილთასა, რამეთუ კინლა და თვთ სამღდელონიცა კრებულნი და დასნი არლარა მზრუნველ და მეძიებელ იქმნეს სამღთოთა სწავლათათჳს, არამედ უფროსდა და უმეტეს აღმრჩეველთა საქმეთა მსოფლიოთა და ჴორციელებრთა მიერ უჴმარ და უდებ ყვეს სრულიად ღ(ვ)თივ-სულიერნი და სამღთონი სწავლანი, რომელ ესე ფრიად უმეტეს ჯერ-იყო შეწყნარებად და აჴა დატევებად, რამეთუ ამათ ჟამთა შინა კუალად იწყეს მოქცევად ბოროტისაგან და ქუეყნად კეთილისა: სწავლად და გულს-მოდგინედ წურთად ღ(ვ)თივ-სულიერთა საქმეთა მოქმედებად. და განშუენდეს წმიდანი ეკლესიანი და მონასტერნი და ყოველნივე წესნი ეკლესიათანი განმრავლდეს საქართველოსა შინა მიზეზითა ძეთა მეფისათა შანავასისათა ვითარმედ ესე სიტყუანი ძუელითგან თქმულ არს: „ჟამნი მეფენი არიანო“. და დედოფალმან მარიამ შეამკო ეკლესიანი შესამოსლითა ხატითა, ჯუართა და წირვის იარალითა, ნაკერითა მარგალიტითა და თუალითა. და ედვა ამა დედოფალსა პატივი დიდი ყაენისაგან და ყოველთა საქართველოსა კაცთაგან და ქალთაგან, მთავართა და დიდებულთაგან, იყო ყოვლითურთ შემკული კეთილითა, რომლისა მსგავსი თამარ მეფისა შემდგომად არლარავინ [...]

[თა]მაზ სარდალი და სხუანიცა მივიდეს და დაეგნეს ნაზარალიხანს. ხოლო ჟამსა ამას დიდად მძლავრობდეს ლეკნი კახეთს და მტერობდეს ური[ცხვთა] ავაზაკობითა და პარვითა, ამისთჳსცა განილშქრეს მათ ზედა კახთა. და მისცა ქალბალიხანცა ნება და შეკრა სრულიად მკვდრნი კახეთისანი და შეუჭდეს ჭარსა, ხოლო ლეკნიცა განენყუნეს სიმაგრეთა შინა და დიდად იზღვივნეს კაცნი ლეკთა მიერ: მოისრნეს მრავალნი თავადნი, აზნაურნი და უფროსად გლეხნი,

მოსწყდნეს[ს] პირითა მახვლისათა და იოტნეს იგინი და იავარ-ყვეს ხვასტაგინი და ქონებანი მათნი, და ესრეთ ოტებულნი წარმოვიდეს.

მაშინ ნაზარალიხან განაზრახა ქალბაღიხანს და წარგზავნეს წინაშე ყაენისა მუხრანის ბატონი პაპუა, ქსნის ერისთავი დავით და სარდალი თამაზ ძისა თჳსისა მამუკათურთ. ხოლო ოდეს შთავიდეხს ისპაანს პაპუა მუხრანის ბატონი და თამაზ სარდალი დაჴსნის ერისთავი, პყრობილნი წარგზავნეს ქირმანს, ხოლო ქაიხოსროს, ძმისწულსა მეფისასა, არა კეთილად შემწყნარებელმან ნაზარალიხან მიუღო დაბანი და მამულნი, რომელნიც ეპყრა მას, და ამისთჳს აღარ დაიმდაბლა თავი და წარვიდა წინაშე ყაენისა, რამეთუ თანაშემწედ აქუნდა ქალბაღიხან, და მემანდრითა და პატივითა წარგზავნა იგი. და ვითარცა შთავიდა ისპაანს ქაიხოსრო, განიხარა ყაენმან და პატივ-სცა მამასაცა მისსა და თჳთ მასცა, ხოლო ერევნის ხანი და ქალბაღიხან მოშურნე იყვნეს ურთიერთას და ამისთჳს განიზრახა ერევნის ხანმან და მოსწერა წიგნი მეფესა გიორგის, რათა პირობითა და თავდებობითა მისითა დაეგოს იგი ყაენსა, რამეთუ ეტეოდა, ვითარმედ: „არარა ბოროტი გიქმნიესო სპათა მისთა ყიზილბაშთა ზედა, ამისთჳსცა მე ვიყო თავსმდები შენი, რათა არა გეყოს შენა ზღუევა, არამედ უფროსად სარგებელი და წყალობა და მრავალწილად კეთილის ყოფა ყაენის მიერ“. კუალად ამასვე პირობასა აღუთქმიდა და დიდად წადიერებით ეზრახებოდა მეფესა ქალბაღიხან და ილუწიდა პირითა მისითა დაგებასა ყაენისასა, არამედ არა იწება მეფემან მის მიერ, არამედ მიერჴდა ერევნის ხანსა და იქმნა მეგობარ მისსა. ხოლო ერევნის ხანმან აუწყა ესე ყაენსა და განიხარა სიხარულითა დიდითა შაჰსულთან უსეინ ყაენმან დაგებად მეფისა გიორგისა და მისცა ერევნის ხანსა წყალობად თოფანგჩილასობა, რომელ არს ყოვლის მეთოფის ბატონობა და უფროსობა, და წაიყვანეს კარსა ზედა ყაენისასა მაშინ მეფემან გიორგი წარავლინა ზურაბ ზურაბიშვილი ყაენთანა და მივიდა თოფანგჩილასთანა. და ვითარცა შთავიდა ისპაანს,

განიხარეს თვით მან ყაენმან და ყოველთავე დიდებულთა მისთა შთასლვა მეფის გიორგისა და მსწრაფლ აღუსრულეს ყოველივე სათხოველი მეფესა: და მოსწერეს რაყმები და წყალობა და წარმოგზავნეს მალემსრობლი. და მოვიდა იმერეთს სახლსა შინა წერეთლისასა საჩხერეს და ერევნის ნაიბი და სხუანიცა დიდებულნი ყაენის ბრძანებითა წარმოგზავნეს, რათა მრავლითა დიდებითა და პატივითა ჯელმწიფურად ჯელისა წარმართებითა მსახურ ექმნენ მეფესა და მიართვიდნენ შემსგავსებულსა ულუფთა და სანოვაგეთა განწესებითა. და განემზადა წარსლვად.

მაშინ იყო ვინმე იმერელ ბატონის ბაგრატის ნაბიჭვარი და მას მიერთნეს რომელნიმე თავადნი იმერელთანი და აუწყეს ხვანთქრის ვეზირ-აზამსა და ქრთამითა მოიმაძღვს იგი. და მისცეს ბატონობა და შეამოიყვანეს იგი და გააბატონეს, რამეთუ იყო ესე კაცი შეუგვარი და უღირსი ბატონობისა, ხოლო არჩილ მეფე გარდაადგეს. და მისცა აბაშიძემან გიორგი ცოლად ასული თვსი, ცოლყოფილი ალექსანდრესი. და წარვიდა არჩილ მეფე ზრამა[გ]ას. ამას ზედა მოუვიდა მეფესა გიორგის მემანდარი ყაენისა და გარდავლო მთა და მივიდა აღს. მაშინ დაუტევა ქართლს სულაიმიან ძმა თვსი ცოლშვილითა და კათალიკოზი ნიკოლოზ, რამეთუ ჟამსა ამას შინა გარდაცვალებულიყო ამილახორი გივი, კაცი პატიოსანი ყოვლითურთ, იმერეთს, და ძე მისი ანდუყაფარ და ესენი ყაენის ბრძანებითა დააყენეს ქართლს, და წარიყვანა თანა ისპაანს არაგვს ერისთავი გიორგი და წარვიდა მეფე და მოართუეს ყიზილბაშთა არმაღანი მრავალი და დიდისა დიდებითა შთავიდა ისპაანს.

პეონი ტექსტი

დაჯდა მეფე ადარნასე, და განაგებდა სამეფოსა ქართლისასა მას ჟამსა უკუე მოკუდა ქსანთა ერისთავი ვირშელი, და დაშთა ძე მისი შალვა სამისა წლისა, და აღზარდა იგი მეფემან პატივითა მამათათა.

და ამისა შემდგომად მოკუდა მეფე ადარნასე, დაშთა ძე მისი ვახტანგ ექუსისა წლისა, და დაჯდა მეფედ დავით ძმა ადარნასესი, და განაგებდა სამეფოსა ქართლისასა. მაშინ მამის ძმამან მისმან დავით მეფემან არა რაჲ მისცა ძმისწულსა თვსსა ვახტანგს. მაშინ შალვა, გაზრდილი მამისა მისის, არა განეშორა, არამედ ზრდიდა ყრმასა მას. მაშინ დავით მრავლითა სიტყბოებითა და მრავლისა დიდებისა მინიჭებითა ევედრებოდა შალვას. ხოლო მან არა ისმინა, არამედ განამაგრნა ციხენი, და შევედრნა ერთგულთა მონათა. და თვთ წარყვა ძესა მეფისასა ურდოს.

მაშინ მეფემან დავით შეკრიბა ყოველი ლაშქარი თვსი, და თათარნი შირვანელნი, და ყოველნი მყოფნი კახეთს და მუხრანს, და მოადგა ცხრასავე ჯევსა შალვას საერისთვოსა, და ჩამოასხნა დვალანი და ჯადელ-ცხვატელნი, და ყოველნი მთიულნი ქუემონი. და დაწვეს და მოაოჭრეს ყოველი ცხრამდის ჯევი, გარეშე ციხეთა, და ციხეთა ჰბრძოდეს ქუენიფნევს, ქარჩოხს, ქოლოთს და ისროლის. არამედ ასე ვერ აიხუნეს, და შვიდ წელ გაგრძელდა ომი მათი. ხოლო ციხანთა ესოდენ შესჭირდა და იწყეს ჭამა ლუედისა. და ეს-

ეკითართა ზედა მოვიდა ვახტანგ და შალვა სპარსთა ლაშქართა ურიცხვთა სპითა.

მაშინ დავით დგა ბაზალეთს და, ვითარცა სცნა მოსვლა მათი, მიმართა ციხესა დარიელისასა. და მიუდგა უკანა სპა ყოველი და შეიარეს არაგვ, და გარდავლეს ჯუართა ყელი, და ჩავიდეს დარიელს, და მოადგეს დავითს ციხესა გუელეთისასა.

ხოლო შალვა დადგა ჯადას, და ესოდენ ძლიერად ჰბრძოდა, რომელ ერთსა დღესა აიღო ცხრა ციხე, და დაარღვივა. და მას ერთსა კარასა დაარღვივა ციხე ოცდახუთი, თხუთმეტი იქით არაგვსა. მაშინ მისცა ვახტანგ დავითს ჯავახეთი და ალასტანი, და გამოიყვანა გუელეთით. ხოლო შალვა მიმართა ჴევთა დვალეთისათა, და მოაოჴრნა ყუელანი. და მოუჴდეს ბოვდაელნი ღამესა ბნელსა, დაუხუდეს მომლოდენი, რამეთუ ესმა შალვას მოსვლა მათი.

მაშინ მიაწყდევინეს იგინი მთხრებლსა კლდისასა და ერთიცა მათგანი ვერლარა წარვიდა და მოსრეს სიმრავლე არა მცირედი დვალთა. მაშინ მონენეს და მოაოჴრნეს ყოველნი ჴევნი დვალეთისანი და შემუსრნეს და დაარღვივნეს ყოველნი ციხენი, თრუსოით აჩაბეთამდის. მაშინ წარვიდა ყოველი სპა სპარსთა და მეფემან მიუბოძა შალვას თრუსოი, ღუდა, გაგასძენი, მღეთე, არაჴუეთი, ქანდო, ყანჩაეთი, აბაზას ძეთა მამული, ძაგნაკორანი, დილუამი, გავაზი, ანერის ჴევი, ბექუშე, და ყოველთა დიდებულთა მისთა უმჯობეს ხედვიდა. მაშინ მოკუდა დავით მეფე, და მასვე წელსა მოკუდა ვახტანგ მეფე.

დაჴდა მეფედ ძე დავითისი გიორგი და განაგებდა სამეფოსა ქართლისასა. ხოლო აბაზას ძე ნაეროზ წარვიდა სპარსეთად. მაშინ მეფემან უბრძანა შალვას მოდგომად ციხესა ლონობნისასა. მაშინ შალვა მოადგა ლონობანს და ჰბრძოდა სასტიკად ოთხ დღე. და მეხუთესა დღესა აღიღო იგი. მაშინ მოიყვანნა ორნი იგი ხატნი ფრიად შუენიერნი.

მაშინ მეფემან გიორგი განილაშქრა მალაროს და დიდად ევნო მათგან ვიწროთა მათ ჴევთა სიმრავლითა საგორავისათა და დიდად

მნუხარე მოვიდა. და კულად მეორედ წარვიდა დღეთა ყუელიერი-სათა და იყო სიცივე დიდი. და შიშისაგან საგორავისა წარმოვიდეს გზასა მთისასა, რომელი იყო განყინეულ. მაშინ უმეტეს ევნო, რამეთუ ინქრეოდა ცხენები, და კაცი იგი მსგავსად მწეცთა შესვარულნი სისხლისა მოსდევდეს. ხოლო შალვა მისა ამას ლაშქრობასა არა იყო მუნ, არამედ ძენი ხოლო მისნი იყვნეს. რამეთუ ესხნეს ძენი ცამეტნი, ქველნი და გონიერნი.

მაშინ შალვა წარვიდა ლაშქრითა თვსითა, მივიდა და დასხა უმჯობესი ლაშქარი მზირად ღამე, და განთიად მივიდა მცირედითა ლაშქრითა. და მოწვა და მოაოჭრა ქუეყანა მათი, და არა-რა აიღო ლაშქარმან ალაფი თვნიერ აბაჯრისა და წარმოვიდეს. მაშინ მოუდგეს უკანა ლაშქარნი იგი მის ქუეყანისა და წარწდეს მზირთა. და აღდგა ყოველი ლაშქარი დამალული, და მოუბრუნდა შალვა და შეინყუდინეს ადგილსა იწროსა. და მოკლეს ორმეოცდათხუთმეტი კაცი და მრავალი შეიპყრეს. მაშინ კულად შთავიდეხს და დადგეს, და მოაოჭრეს და დაწყეს ყოველი ქვეყანა მათი, და წარმოვიდეს გამარჯუებულნი ალაფითა დიდითა, ქორონიკონსა ი"ზ, ქრისტეს აქეთ ჩ'სჰდ. ამას ჟამსა მოვიდა ამბავი: კლიტენი იერუსალიმისანი სპარსთა დაიპყრესო და დიდად შეწუხნა მეფე გიორგი. მაშინ წარგზავნა ძე შალვა ერისთავისა, რომელსა ერქუა პიპა, გზასა წმელთასა მრავლითა ძლუნითა წინაშე წისრელისა. და მივიდა პიპა წინაშე წისრელისა. ხოლო მან სიხარულით შეიწყნარა ძლუნნი იგი და მისცნა კლიტენი იერუსალიმისანი. მივიდა პიპა ზედა საფლავსა ქრისტესსა და შეემთხვივა, ჟამი აწირვინა და ეზიარა, და მოილოცნა წმიდანი ადგილნი, და შეკრიბნა ნაწილნი წმიდათანი და ხატნი შუენიერნი, და წარმოვიდა მასვე გზასა წმელით და მოვიდა წინაშე მეფისა, და მოილო იერლაცი შეწყალებისა და აღსრულება ყოვლისა სათხოველისა მისისა. ფრიად განიხარა მეფემან გიორგი, რამეთუ მოეცნეს კლიტენი ქართველთა.

მაშინ მოადგა ოვსთა გორს მყოფთა და ბრძოდა სამ წელ. ხოლო

ვირშელი და ლაშქარი მისი უმჯობეს ბრძოდა სპისა ყოვლისაგან, და აქებდეს ქებითა დიდითა, რომელი ესე შეიშურეს მთიულთა არაგვსათა და თქუეს: „უკეთუ ომსა გარეგანსა უმჯობეს არიან, არამედ მივიდეთ მთასა ლომისისასა და მუნ შემებნენ ჩუენ, და იხილოთ რომელნი უმჯობეს ვართ“. მაშინ შექმნეს პაემანი და დაიმუქარნეს. და შემდგომად გორისა აღებისა აუწყეს ერთი-ერთსა, და შევიდეს ვირშელი და ყოველი ლაშქარი მისი მთასა ლომისისასა, ხოლო არაგვსა მთისნი დადგეს ღოჯის-თავს, და ანუეცდეს ლომისასა, ხოლო იგინი ტყესა ციხესა ღოჯის-თავისასა და ქარაფსა კლდეათსა არა განემორნეს.

მაშინ მივიდა დავით ძე გიორგისი და არა. ჩაუშვნა ომად, არამედ განყარნა ყოველნი თავის-თავ, და წარვიდეს ყოველნი აზნაურნი ქართველნი თვნიერ სამთა მათ ჴევთა. მაშინ წარმოვიდა ვირშელი და შთამოვიდა ვაჩედ. ხოლო ლაშქარი წყაროთა, მუხათა და წისქვილთა თანა გუერდსა მას შთამოვიდოდა. და ვითარცა ესმა ესე მთიულთა არაგვსათა, წარმოუდგეს უკანა მათსა და გამოვიდეს ლომისას. ხოლო დავით ძე მეფისა მუჴლთა დაუყრიდა, და ლომისას მყოფნი ხატთა დაუსუენებდეს და ევედრებოდეს, რათა არა სდევედნ. ხოლო მათ არა ისმინეს, არამედ მრავლითა გინებითა მოსძახდეს და საგორავისა სიმრავლესა ჩამოჴყრიდეს. მაშინ ვირშელმან შეკრიბნა მცირედნი იგი ლაშქარნი სამისა ამის ქვეყნისანი და რქუა: „მათ ან არლარა იქმნების ომი, რამეთუ გაიყარა ლაშქარი ჩუენი, არამედ კულა შეცყაროთ ლაშქარი ჩუენი და მაშინ ვებრძოლნეთ მათ“. ხოლო არა ინებეს ესე მცირეთა მათ ლაშქართა, არამედ თქუეს: „მამანი ჩუენნი მცირედნი მძლავრობდიან მამათა მათთა დიდთა და მრავალთა, და უკეთუ არა ვართ შვილნი მამათა ჩუენთანი, რასათჳს გუაქუს მამული მათი?“

მაშინ განიშიშულეს ფერჴები მათი და წარიძლუანეს დროშა და აღმართეს ორსა მას ქედსა მთასა ლომისისასა. და ჩამოეგებნეს ერთსა მას ქედსა ცხავატელ-გარეთნი და ყოველნი მიმდგომნი მათ-

ნი. მაშინ ჩამოყარეს ეს საგორავი ურიცხვ, და აღვიდეს კუალადცა, რამეთუ დაბურვილ იყვნეს ფარითა, ვითარცა სიპითა, და დაასხეს ქვა და შუბი მსგავსი წვმისა. მაშინ შეიქმნა სიმრავლე ისრისა, ვითარცა სეტყუა წვირი. და ფუცვიდეს ღმერთსა, რომელ ქუემოთ ნასროლმან ისარმან ფარი და ჯაჭვიანი კაცი გაიარის და მინასა ნახევრად დაესვის. აღმოიწუადეს წრმლები, და შეუწდე, და აიხუნეს, და აემართნეს აღმა მთასა, და გორვიდეს ჩამოღმა. და იგი იყო უმჯობესი მათ შორის, რომელმან დაყარის აბჯარი და ტანისამოსი და შიშუელი მირბოდის.

მაშინ ვირშელმან ერისთავმან, იხილნა რა ესრეთ უღონო ქმნილნი მებრძოლნი მისნი, უბრძანა არა წოცად მათდა, არამედ პყრობად და დევნად. და მიუდგეს უკანა, და გაჰყვეს იქით არაგვსა. და მოვიდა ერისთავი ლომისას და გაუშვნა ყოველნი, რომელნი ჯლთა დარჩომოდეს, და შეწირა ლომისას არა მცირედი. და ისტუმრა შინა დავით ძე მეფისა.

ამისა შემდგომად გარდაჴდა წელნი რაოდენნიმე. ვითარცა წესი არს ჩუეულება ეშმაკისა, აღძრა ეშმაკმან, მოძულემან კეთილისამან, თურქნი ქრისტიანეთა ზედა. შეკრბა ერი ურიცხვ და მოვიდა ქართლს წინაძლომითა ბაედარის მის ხოსიასითა. ეწყუნენ ქართველნი და თურქნი, მოკლეს მეფე გიორგი და მის თანა ქუენიფნეველი იოანე და ყოველნი მთავარნი დიდებულნი ქართლისანი, და ლაშქარნი სრულიად დაჴოცნეს, საქართველო მოარბიეს და წარტყუნეს თთუესა. აგვისტოსა რვასა, ქკსა ძა.

და დაჯდა მის წილ ძე მისი დავით და განაგებდა ყოველსა სამეფოსა ქართლისასა.

აღესრულა დავით და დაჯდა მის წილ ძე მისი გიორგი.

დაჯდა მეფედ ბაგრატ, და განაგებდა სამეფოსა ქართლისასა. ხოლო მჯდომარე იყო წმიდასა კათოლიკე ეკლესიისა ხარისხსა ზედა ჟამსა მას და მწყსიდა კეთილად მწყემსი იგი კეთილი სანატრელი და ყოვლად წმიდა კათალიკოზ-პატრიარქი ელიოზ.

და ამას ჟამსა შინა გამოჩნდა მძლავრი ლანგ-თემურ, პირველად ქუეყანასა თურქეთისასა. რამეთუ ეწოდა სახელად თემური და მკელობელ იყო, და სპარსთა ენათა მიერ მკელობელსა ლანგ ეწოდების. ხოლო ესე ლანგ-თემურ გუარტომობით იყო ჩინეის სამარყანელი. ამისთჳს უწოდდენ ჩინეიზად.

რამეთუ პირველთა ჟამთა შინა იყო ვინმე ქუეყანასა თურქეთასა ასული ერთი მდიდრისა რომლისამე, მუნ მკვდრთაგანისა კაცისა. და იყო ქალი ესე მდიდარ ფრიად. საჭურჭლეთა და მონათა სიმრავლითა გარდარეულ. და უფლებდა რომელსამე ელსა და სპათა ზედა. ესრეთ განაგებდა ელსა და სპათა თჳსთა ქალი ესე, და არა ესუა ქმარი.

ხოლო იქმნა მის ზედა ჯელოვნება რამე ბელიარისა, და მიდგომილება ანტესებრივი, და ეგრეთვე ქალი იგი მიდგომილ იქმნა თჳნიერ ქმრისადა დაწინდებისა. ხოლო საცნაურ იქმნა მიდგომილება იგი მისი ყოველთა მიერ. და მცნობელთა საქმისა ამის სპათა მისთა მიერ, ფრიად შემძნობელ. განსაქიქებელ და საკიცხელ უჩნდათ რამეთუ დიდად წარჩინებულ იყო მკვდრთა მის ადგილისათა. ხოლო ვერღარა თავს იდევს სირცხვილი იგი მისი სპათა და მონათა მისთა. დღესა ერთსა შეკრბეს ვანად მისსა, მიუვლინეს და ეტყოდეს: „ვინათგან მთავარ და უფალ ქმნილ ხარ ჩუენ ზედა, რასათჳს ჰყავ საქმე ესე, და შეამთხვიე თავსა შენსა ესევეთარი სირცხვილი“. ხოლო მან უარ-ყო ფრიად და ეტყოდა მათ: „უკეთუ სარწმუნო ხარო სიტყუათა ჩემთა, ესე უნყოდეთ, რამეთუ მე კაცთაგან არა მიდგომილ ვარ. და უკეთუ არა სარწმუნო გიჩნსთ, დაადგინეთ სრასა ამას ჩემსა მსტოვარნი, და მათ ცნან, თუ ვინა მოვალს ჩემდა, და მით გულ-სავსე იქმნეთ“. და მათ ჰყვეს ეგრეთ, განანესნეს მცველნი და განმსტრობელთა საქმისა მის იხილეს მსგავსი ნათლისა მზაკუარება მთავრისა მის ბნელისა, რომელი ჯელოვნებათა თჳსთა მიერ რეცა ნათლად შეიცვალეების, და უფროსლა ნებისყოფელთა თჳსთა ზედა ესრეთ მოქმედებს. ხოლო მცველთა მათ იხილეს ნათლისა სახე იგი, რომელი მივიდა ქალისა მის თანა, და მსგავსმან

განისუენა მსგავსისა თანა. და ეგრეთვე ღამე ყოველ მოქმედებდა. და აუწყეს მცველთა ცხადად ხილული იგი მათ მიერ. მაშინლა სარწმუნო იქმნეს საქმესა მას.

ხოლო მიუდგა ქალი იგი და შვა ყრმა-წული, და აღიზარდა იგი, და უწოდეს მას ძედ ნათლისად, და მიერიოთაჲს უწოდეს ჩინყიზი. და ვითარცა აღიზარდა იგი, იქმნა მეფედ თურქთა ზედა, და მიერიოთაჲს მეფობდენ მუნ ტომნი მისნი.

და ესეცა ლანგ-თემურ იყო ტომობით თესლი ჩინყიზისა მის, და იყო თურქთა მეფისა ყმა საყუარელი და მწედართ-მთავარი, და მიანიჭა ქალიცა თვსი. ამისთვსცა განძლიერდა ფრიად, და უძლებდა სპათა თვსთა ზედა, და სხუანიცა მრავალნი მიიმძლავრნა, და დიდად სახელოვან და განთქმულ იქმნა მკდროანთა მის ადგილისათა. ხოლო ჯელოვნებითა თვსითა მოიპოვა ჟამი რამე ნებისა თვსისა, და მოკლა მეფე თურქთა, და ძენიცა მისნი ყოველნივე მოსრნა პირითა მახვლისათა, და თვთ და. იპყრა სრულიად ქუეყანა თურქეთისა, და მერმე ინდოეთი და ერანი. და კუალად უმეტესად განძლიერდა, და ვერლარა-ვინ აღუწნდეს წინააღმდეგომად მისსა, რამეთუ ვრცელად ცხოვრება მისი წიგნთა შინა სპარსთასა განმარტებით წერილ არს, და სომეხთაცა სხუებრ რადმე აღუწერიათ.

ხოლო ამიერიოთაჲს უფროსად განძლიერდა ლანგ-თემურ, რამეთუ კნინლა სრულიად დაიპყრა პირი ყოვლისა ქუეყანისა, და ესრეთ წარემართებოდა საქმე მისი, ვითარცა აღექსანდრე მაკედონელისა. და ესე არა თუ კეთილ-მოქმედებისა მისისათვს, არამედ ესრეთ არს სოფლისა მის ჩუეულება. და იგი მპყრობელი ყოვლისა ქუეყანისა აწ ესე-რა იგიცა ნაცარ და მტუერ ქმნილ არს, და სულითა ქუესკნელად შთასრულ არს.

ხოლო აწ პირველსავე სიტყუასა მოვიდეთ.

მაშინ დაიპყრა ლანგ-თემურ ყოველნივე ქუეყანა აღმოსავლეთისა, და წარმოვიდა ძლიერებითა მრავლითა და სპითა ურიცხვთა, რომელი ჰფარვიდა ყოველთა ველთა ქუეყანისათა, და ესრეთ მოი-

ნია სომხითად, და მოიცვა სრულიად სომხითი. რამეთუ მოანია მათ ზედა ჭირი, სრვა, ტყუენვა და სრულიად იავარ ჰყო სომხითი, ესრეთ ვითა ცხოვრებასა სომეხთასა განმარტებით წერილ არს.

ხოლო დაიპყრა სრულიად სომხითი და მრავალი ტყუე ჰყო, და უმრავლესნი მათნი მოსრნა პირითა მახვლისათა, და სხუანი ყოველნივე თვსად მიიმძღავნა, და ჰყო საბრძანებელსა ქუეშე თვსსა. და წარვიდა მუნიტგან, და დაიპყრა კარი, და ალილო ყოველნივე ციხენი და სიმაგრენი მათნი, ხოლო წინააღმდგომნი და ურჩნი ყოველნივე მოსრნა პირითა მახვლისათა. და დაიბანაკა მუნ ზამთარსა ერთსა. რამეთუ იყო ზამთარი ძლიერი და ფიცხელი.

ხოლო წარვიდა ათაბაგიცა და მორჩილ ექმნა მას, რამეთუ ვერ ძალ-ედვა წინააღდგომა მისი, და დიდად პატივ-სცა ათაბაგსა.

მამინ წარვიდა შერდიას-შვილი ვირშელი, და წარმოუძღუა წინა ყოვლითა სპითა ჩაღნელ – ქვეშნელ – სიყალშელ – ნაღროელ – ინდუსტანელითა, და ყოვლისა სპარსეთისა და აღმოსავალისა ლაშქრითა, დიდითა რისხვითა და გულისწყრომითა.

ხოლო შემდგომად ზამთრისა წარმოემართა ქართლსაცა ზდია. ვითარცა ლელვანი ზღვსანი. განძნებულნი, რამეთუ წადიერ იყო დაპყრობა საქართველოსა, და ესრეთ იყო ნება სვინიდისისა მისისა. გარდამოვლო აბოცი, წარმომტყუენველმან და სრულიად იავარ-მყოფელმან ყოვლისა სანახებისამან. არა ჰყოვნა მუნ, არამედ წარმოვიდა, გარდმოვლო თრიალეთი და საბარათიანო, საშინელებითა და ზარითა დიდითა, ქრონიკონსკ ქრისტეს აქეთ ჩ'ტუგ.

რამეთუ ვის ძალ-ედვა წინააღდგომად მისა? რამეთუ ჰყვა ბანაკი და სიმრავლე სპათა ურიცხვ, რომელსა ვერ იტევდენ მათნი და ველნი და ყოველნივე არენი და სანახებ[ნი] საქართველოსანი, და მოსრნა ყოველნივე თრიალეთი, საბარათიანო, და გარემონი, მკვდრნი მათ ადგილთანი წარმოსტყუენნა, და შემუსრნა ყოველნივე სიმაგრენი, ციხენი და გოდოლნი. და არა დაშთა დაბანი, რომელნი სრულიად არა ალაოვნა.

რამეთუ არაოდეს მოწვევულ არს ჭირი ესევეთარი საქართველო-სა ზედა, რომელი მან მოაწია.

მაშინ სცნა რა საქმე ესე მეფემან ბაგრატ, მწუხარე იქმნა ფრი-ად, და ეძიებდა ღონესა რასამე საქმისასა, რამეთუ ვერ ძალ-ედვა წინააღდგომა მისი. ხოლო შევიდა ციხესა ტფილისისასა.

მაშინ გიორგი მეფე წარვიდა და მივიდა სამწევრის და ოდეს ესმა მოსლვა ტფილისს თემურისა, მაშინ აღიყარა მეფე გიორგი ლიხთიმერეთით.

მაშინ ერისთავი ვირშელი უკუდგა ციხესა ბეხუშისასა დედანუ-ლითა და ჯოგითა, და თანა ჰყვა კათალიკოზი ელიოზ ყოვლითა საყდრის შვილითურთ, და ხიზნითა და ჯოგითა და ცხვრითა, და გამაგრდა მას შინა.

და ვითარცა ესმა საქმე ესე ლანგ-თემურს, წინააღდგომა და სიმაგრე, ეგრეთ ჰმონებდა თვთ მისლვასა და მორჩილებასა მე-ფისა ბაგრატიისასა, ვითარცა მორჩილ ექმნა ათაბაგი და სხუანიცა მრავალნი. მაშინ ფრიად განრისხნა მძლავრი იგი ზუავი და ამპარ-ტავანი. მივიდა და გარე მოადგა ციხესა ტფილისისასა, და უბრძანა სპასპეტთა და სპასალართა თვსთა ყოველთავე ბრძოლა ძლიერი, და განწირვა თავთა მათთა.

ხოლო რომელნიმე დიდებულნი თავადნი ქართლისანი არა იყ-ვნენ ციხესა მას. შინა მეფისა ბაგრატიის თანა, არამედ წარსულ იყ-ვნეს თვს-თვად სახიზარსა და სიმაგრესა შინა, და რომელნიმე თანა ჰყვეს რჩეულნი ჭაბუკნი, რომელნი სამარადისოდ თანა ჰყვებოდეს მეფესა.

ხოლო მოისვა მძლავრმან ლანგ-თემურ სრულიად გარემონი ტფილისისანი, და უბრძანა სიმრავლესა ბანაკთა თვსთასა აღება ციხისა და შემუსრვა ზღუდეთა ციხისათა.

მაშინ მეფემან ბაგრატ, დიდად მინ[დო]ბილმან და მსასოებელ-მან მოწყალებათა ღმრთისათამან, განიგულა წინაგანწყობა მათი, მეტყველმან ესრეთ: „ფრიად უმჯობეს არს და სანატრელ სიკუდ-

ილი სარწმუნოებასა ზედა ქრისტესსა, ვიდრელა-რა მორჩილებასა და იძულებით შეპყრობასა მძლავრისა მის მიერ“ და ესრეთ შეიჭურა ჯაჭუ-ჭური ქრისტეს სარწმუნოებისა, და გამოვიდა შემთხუევად და ბრძოლად ლანგ-თემურისა. და მიმტევნეს ბანაკსა მათსა მეფე ბაგრატ და სპანი ქართველთანი ესრეთ ვითარცა გავაზი გუნდსა წეროთასა და ვითარცა ლომი მრონეულსა ზროხათასა. და იქმნა ბრძოლა ძლიერი იმიერ და ამიერ, და მოისრა ორ-კერძოვე სიმრავლენი სპათანი, და უფროსლა უმრავლესნი მოსწყდეს სპანი ლანგ-თემურისანი. და ვერა უძლეს ოტებად მათდა სიმრავლისაგან ბანაკათასა; და დაშურეს ფრიად ქართველნი ფიცხელთა ბრძოლათა მიერ და სრვათა, და მოისრნეს ქართველნიცა მრავალნი. და ესრეთ უკუნ იქცეს. მუნვე ციხესა ტფილისისასა.

ამისა შემდგომად ფრიად განძნებულმან ლანგ-თემურ და ვერ მიმთხუელმან ნებასა გულისთქმისასა მოიპოვა ღონე ესევეთარი, და ქმნეს ჩელტები რკინითა შემზადებული. ესე აღიფარეს და მიეტევნეს ციხესა მას ტფილისისასა. და ესრეთ მძლავრობით შემუსრეს და აღილეს ციხე იგი, და იავარ ჰყვეს სრულიად შინაგან მყოფნი ციხესა მას შინა: და რომელნიმე მოსრნეს, და რომელნიმე ტყუე ყვეს.

მაშინ შეიპყრეს თვთ მეფე ბაგრატ და დედოფალი ანნა, და მის თანა მყოფნი ქართველნი ყოველნივე. და განიხარა ლანგ-თემურ შეპყრობისა მისისათეს, და პყრობილ ჰყო მეფე ბაგრატ, და სრულიად მის თანა მყოფნი ქართველნიცა. და თვთ დაიპყრა ციხე, და შეაყენნა მას შინა სპანი თესნი. ხოლო აიძულა მეფესა ბაგრატს სჯული მაჰმადისა ლანგ-თემურ, და აღუთქმიდა ნიჭთა დიდთა, და პატივისა ძმებრივსა, და კულადვე მინიჭებასა სამეფოსა თესისასა. ლიქნითა სიტყუათათა მოქენე იყო პყრობა სჯულისა მისისა, და არა მორჩილ ექმნა ყოვლადვე, რამეთუ მტკიცედ ეგო სარწმუნოებასა თესსა ზედა მეფე ბაგრატ.

და დაყო მცირედ-რამე მუნ ლანგ-თემურ. და მერმე აუნყეს ნადირთა სიმრავლე და შექცევა ყარაიასა, და წარვიდა ყარაიასა

შინა. მოინადირეს და შემოსეს კეთილად, მოსრეს სიმრავლე ნადირთა, და იშუებდეს უზრუნველად და განსცხრებოდეს. მაშინ განიზრახა წარსლვად ყარაბაღს, და ალიყარა და წარვიდა, და თანა წარიყვანა მეფე ბაგრატ პყრობილი. და შთასრულმან ყარაბაღს დაიბანაკა მუნ რაოდენთამე ჟამთა, და იგონებდა ბოროტსა, რამეთუ სავსე იყო შორითა და ჯდომითა, რომლისა თხლე არა წარმოიცალიერა, და გარდამოეცემოდა გესლი ასპიტისა ბაგეთაგან მისთა, რამეთუ სრულიად ეგულვა და მოქენე იყო იავარ-ყოფისათეს საქართველოსა, ვინათგან მეფე ბაგრატ პატიმრად ჰყვა, და სხუა არავინ საეჭულ უჩნდა წინააღმდეგომი მისი. ხოლო განანესა სპასალარი ერთი ვინმე წარჩინებულთა თვსთაგანი და მისცნა სიმრავლენი სპათანი ურიცხუ[ნი], წარმოგზავნა საქართველოსა ზედა, და ამცნო სრულიად მოოჭრება და დასრულება ქართლისა; და უმეტესად წმიდათა ეკლესიათათეს, ციხეთა და შენობათათეს ეტყოდა: „დაარღვიეთ, დაარღვიეთ მისაფუძვლადმდე მისა. ხოლო მჯცოვანთა მამათა და დედათა, და უფროსლა სამღვდელთაგან რომელნიცა შეიპყრან, მოსრან ყოველნივე პირითა მახვლისათა, და სხუანი წარტყუნონ და ტყუე ჰყონ, და მოწვან ცეცხლითა წმიდანი ეკლესიანი, და ყოველნივე დაბანი და შენობანი ქართლისანი“. და ესრეთ ამცნო და განამტკიცნა სარდალნი და ყოველნივე სპანი თვსნი მძლავრმან უწყალომან ლანგ-თემურ. მაშინ წარმოვიდენ და მოიწივნეს მსწრაფლ მყისსა შინა არეთა ქართლისათა, ქრონიკონს ქრისტეს აქეთ ჩ-ტფ.

და ვითარცა მოიწივნეს, მაშინ მოიცვეს ტფილისი და სრულიად ყოველნივე სანახებნი ქართლისანი, და სრვიდეს უწყალოდ, ვითარცა პირველ მეგვპტელთა ღმრთისა მიერ რისხვით მივლინებულ იგი მომსრველი სენი. რამეთუ ესრეთ თქმულ არს:

ორგზის ჟამიცალარ მოექცევისო. ნანდვილვე ფრიად უბოროტეს ჟამისა გამოჩნდეს. იგინი, რამეთუ მომსრველი იგი ჟამი ზეგარდამოითა ბრძანებითა ყოვლად მოწყალისა ღმრთისათა მიივლინების

კაცთა ზედა განმრავლებისათჳს ცოდვათა ჩუენთასა, და სწურ-
თნის ვითარცა საყუარელსა ძესა მამა იგი მოწყალე. რათა შეინა-
ნონ და მოიქცენ სინანულად, და განგებითა ღმრთისათა მის მიერ
აღსრულებელნი გუამნი მკუდართანი ყოველნივე მღდელთა მიერ
შეიმუსრვის და იმსახურების, და წმიდათა ეკლესიათა შინა გან-
წესებულ არს სამარხო მათი პატივად და ღვინებულად აღსრულე-
ბულთა სულთათჳს. და მომსრველი იგივენი ვერ მიეხების ღდელ-
თა რათურთით. და ესრეთ განთავისუფლებულ არიან მღდელნი
მომსრველთა სენთა მიერსა, და წმიდათა ეკლესიათა მიერ ფრიად
შიშნულ არს, და მძნოლარე ჭირი იგი მომსრველი, არამედ მაშინ
ფრიად უბოროტეს გამოჩნდეს მომსრველისა მისგან ჟამისა სპანი
იგი ღანგ-თემურისანი საქართველოსა შინა.

ხოლო არა თუ ყოველთა კაცთა სრვა კმა ვყოთ, არამედ წმიდანი
ეკლესიანიცა და მას შინა მყოფნი სამღდელონი კრებულნი ცეცხ-
ლითა დამწვარ იქმნეს მათ მიერ.

მაშინ დაუტყვეს ქუემო-კერძონი იგი სანახებნი ქართლისანი,
და წარვიდეს ზემოთ კერძო შიდა ქართლად, რომელსა აწ ზემო
ქართლად უწოდენ. რამეთუ პირველ მოსლვასა მათსა დაშთა შიდა
ქართლი წარუტყუენველად. მაშინ მივიდეს უსჯულონი იგი წმიდა-
სა კათოლიკე ეკლესიასა მცხეთას, უფროსლა და უმჯობეს სავესენი
შურიითა მისითა. ეჰა, ვაჟე დღისა მისთჳს და ჟამისა, რომელი მოი-
ნია ჩუენდა სიმრავლისათჳს ცოდვათა ჩუენთასა. აჰა წარმოდეგინ
ჩუენდა გოდებისა მთხველად ჳმა ჰრამათ მტირალი საღმრთო
იერემია, მეტყუელი ესრეთ: „განიშორა უფალმან საკურთხეველი
თჳსი, განაბნია სინმიდე თჳსი, შემუსრა წელითა მტერისათა ზღუდე
ტაძართა მისთა, ჳმა ბრძოლისა მოსცა სახლსა შინა უფლისასა,
ვითარცა დღესა შინა დღესასწაულისასა, და ეკუთენეს ქუეყანასა
ბჭენი მისნი, წარწყმიდნა და შემუსრნა მოქლონნი მისნი, მეფე მისი,
და მთავარნი მისნი წარმართთა შორის. და არა არს სჯული, და წი-
ნასწარმეტყუელთაცა მისთა არა ჰპოვეს ხილვა უფლისა მიერ“.

რამეთუ ესრედ სახედ ყოველივე ჰყო მძლავრმან უწყალო-
მან ლანგ-თემურ საქართველოსა შინა, ვითარცა მეფემან ბა-
ბილოვნისამან ნაბუქოდონოსორ მოანია იერუსალიმსა ზედა, ამან
უფროსლა გარდამატა მას, რამეთუ მან არა იკადრა დარღუევა
ტაძრისა მის სოლომონისა, თვნიერ ნარღებისა მრავალთასსა მას
პატიოსანთა ჭურჭელთა ტაძრისათა, არამედ ამან ლანგ-თემურ
ესეოდენი ბოროტი ქმნა რომელ წარიღო, სრულიად პატიოსანი
სამკაული და შემკობილნი რომელნი წმიდისა კათოლიკე ეკლესი-
ისანი, და იგი არა ჯერ უჩნდა. კმაყოფად, არამედ თვთცა შეჰკადრა
და ბილწითა ჯელითა წარმდებად ჯელ-ჰყო დარღუევად და მოოჭ-
რებად სუეტისა ცხოველისა შინაგან, და გარეთ ზღუდენი და პალ-
ატინი. და ყოველნივე შენობანი სრულიად იავარ ჰყვეს სპათა ლანგ-
თემურისთა.

ამისა შემდგომად აღიყარნეს და წარვიდეს და, სადაცა განვლეს,
დანვეს და მოაოწრეს დაბანი და შენობანი ზემო-კერძოთა სანახებ-
თანა. და ესევეითართა სიბოროტითა მიიწინენს ქუაბთა ჯევს, და
იგიცა მოიცვეს და წარმოსტყუენეს. და უყვეს მრავალი ბოროტი
გარეშე წმიდისა ეკლესიისა, და ინებეს წმიდისა მის ეკლესიისა
ცეცხლითა დანვა და დარღუევა, რამეთუ შინაგან ტაძრისა მის შევ-
ტოლვილ იყვნეს ყოველნივე მუნ მყოფნი, წმიდანი მღდელნი, დია-
კონნი და ფირჩოსანნი, მღდელ-მონაზონნი, გლახაკნი და უღთონი
დავრდომილნი, და დედანი მონაზონნი, რომელნი მდგომ იყვნეს.
აზნაურთა და თავადთა ასულნი და დედანი.

ხოლო ესე ყოველნივე მონაზონნი გამოიყვანნა და შეასხნა სამე-
ჩანგო შესასხმელნი, და დაჰკიდნა ეჟუანნი და ზარნი და ფერწისა
დააბმევინა, ათამაშა და ამღერა. და ერთმან ვინმე მონაზონმან აღ-
მოთქუა: „ვაჲ ჩუენს დედაბრობასა, ეს რა გუეძღარუნებიან“. ამისა
შემდგომად რომელნიცა ინებეს, წარიყვანეს, და რომელთა არა
დაუტევეს სჯული ქრისტესი და ურჩ ექმნენ მათ და გლახაკნი და
დავრდომილნი რომელნიცა იყვნეს, მათ ყოველთა შეუკრნეს ჯელნი

და ფერკი, და დააწყვეს საშუალ ეკლესიისა, რამეთუ იყო ჳმა მათი ვაებისა და ოწრებისა, ვითარცა ქუხილი ცისა. ხოლო მათ ყოველთა, უკეთურებითა აღსავსეთა, აღაგზნეს შიგან და გარეშე ტაძრისა მის აღატიყინეს ცეცხლი მძლავრი, და დაწვეს ტაძარი იგი ქუაბ-თაჴევისა ღმრთისმშობელისა, და მას შინა მყოფნიცა იგი წმიდანი და სამგზის სანატრელნი სამღდლოთა დასნი, რომელნი მას შინა ცეცხლითა აღესრულნეს და ნამებისა ღუაწლითა და გვრგვინითა შემეულნი ან იხარებენ ნანაშე ღმრთისა და ჩუენთჳს ჰყოფენ ვე-დრებასა. ხოლო დამწვარნი იგი წმიდათა გუამთა მათთა აჩრდილნი ვიდრე დღეინდელად დღედმდე მსგავსად კაცთა სახედ იხილვების იატაკსა მას შინაგან წმიდისა ტაძრისასა. და ესენი სურვილითა ნამებისათა და ტრფიალებითა ზესთა სასურველისათა შეთქმულ იქმნეს, რათა ღირს იქმნენ იგინი ქრისტესთჳს სიკუდილსა და ტან-ჯვასა, და აქა მცირედ მოითმინნეს და მუნ საუკუნოდ იშუებენ, და იმოთხვენ ზეცათა შინა ყუავილთა მათ დაუჭნობელთა.

ხოლო უსჯულოთა მათ მოვლეს გარემონი მათ ადგილთანი, და წარტყუნნს ყოველნივე. და ამისა შემდგომად წარვიდეს და მიი-წივნენ რუისს და დაიბანაკეს მუნ. მოიცვეს სრულიად შიდა ქართ-ლი, დაწვეს და აღაოწრეს, და მოვლნეს ყოველნი არენი და სანახებ-ნი შიდა ქართლისანი, და აღილეს ციხენი, გოდოლნი და სიმაგრენი ყოველნივე თვნიერ მთისა კავკასიისა. მაშინ ძირითურთ აღმოფხ-ურეს დიდი ეკლესია იგი რუისისა, რომელ არს საყდარი ღვთაებისა, ვიდრე საფუძველითურთ დაარღვივეს, და არა-სადა დაშთა დაბანი და შენობანი მათ მიერ წარუტყუენველად.

და ესრეთ სრულ ჰყვეს ბრძანებული იგი ლანგ-თემურისა სპა-თა მისთა, ვითარცა პირველ ნაბუზარდან მთავარ-ქონდაქარმან მეფესა ნაბუქოდონორისმან ჰყო იერუსალიმს შინა იუდიანთა ზედა, მოქმედმან ესევეთარისა უკეთურებისამან, რომელმან გა-ნასახლნა იერუსალიმით ბაბილოვნად იუდიანნი, ძენი სიონისანი, სიტყვსაებრ წინასწარმეტყუელისა იერემიასსა: „მოვიდაო ნაბუ-

ზარდან მთავარ-ქონდაქარი და წინაშემდგომი მეფისა ბაბილოვნი-სა იერუსალიმად, და დაწვა სახლი უფლისა, და სახლი მეფისა, და ყოველნი სახლნი ქალაქისანი, და ყოველი სახლი დიადი მოცეცხლა ცეცხლითა“. ესე ყოველივე ჩუენდა მომართ აღასრულა უწყალო-მან ლანგ-თემურ და სპათა მისთა, რამეთუ სრულ ჰყვეს ყოველივე ბრძანებული მისი.

ამისა შემდგომად აღიძრნეს და წარვიდეს მუნიტგან და ჩავლეს კახეთი. იგიცა წარმოსტყუენეს და იავარ ყვეს, და მრავალნი ტყუ ყვეს. და რომელნიმე მოსრნეს პირითა მახვლისათა, და შენობანი ყოველნივე მოცეცხლეს და წარვიდეს ლანგ-თემურისა თანა, მიუ-ლოცეს გამარჯუება.

ხოლო ჟამსა მას მივიდა ლანგ-თემურ შაქის, და მიერთნეს ყო-ველნივე მკვდრნი მის ადგილისანი, მიიმძლავრნა და ვერვის ძალ-ედვა. წინააღდგომად მისა, და ყვნა ყოველნივე საბრძანებელსა ქუეშე თვსსა. მაშინ შემოიკრიბა და მიერთნეს ყოველნივე კავკა-სიანნი და ლეკნი, შირვანელნი და გილან-მაზანდარელნი, და თანა ჰყვა პყრობილად მეფე ბაგრატ, და ყოველნივე მის თანა მყოფნი ქართველნი, რამეთუ დიდად მოქენე იყო და ღონე-ჰყოფდა ლანგ-თემურ მიქცევად სჯულსა მისსა ზედა მეფისა ბაგრატისსა, და აღუთქმიდა მრავალსა ნიჭსა და პატივისა დიდძალსა და კუალად მინიჭებასა საქართველოსასა, და უკეთუ არა სარწმუნო მექმნა და არა ისმინო ჩემი, ვბრძანო სიკუდილითა ბოროტითა სიკუდილი შენი და ყოველთავე ქართველთა, რომელნიცა პყრობილ არიან ჩემ მიერ“.

ხოლო მეფემან ბაგრატ, არარას მზრუნველმან თავისა თვსისამან და ვითარცა სურვიელმან მწარისა სატანჯველისა და სიკუდილისა-მან ქრისტეს სარწმუნოებისათვს, არა ინება და არცა სათნო უჩნდა მორჩილება მათი და დატევება სჯულისა თვსისა, არამედ გამოჴ-სნისათვს ქართველთასა, რათა არა მიზეზითა მისითა იქმნას აღ-სასრული მათი მის უწყალოსა მძლავრისა მიერ. ამისთვსცა მოიპოვა

ლონე რაჲმე ჳელოვნებით ძვნად მათდა აღმრჩეველმან, რეცა-თუ პირ-მორჩილ ქმნილმან ნებასა მათსამან, ხლო გულისთა შორად გან-შორებულმან მცირედსა ჟამსა შინა უმჯობესისა საქმისა ნარმართე-ბისათჳს, რათამცა ჳსნილ და განტევებულ იქმნენ მათ მიერ, და ამისთჳსცა მიჰყვა ნებასა. ლანგ-თემურისსა. ხოლო ლანგ-თემურს რა ესმა მორჩილება მეფისა ბაგრატისა, განიხარა სიხულითა დიდი-თა და მსწრაფლ წარავლინა კაცი, და თავისუფალ ჰყო პყრობილები-საგან, და მიიყვანა სახიდ თჳსად. და შეიტკბო და დიდად პატივ-სცა, და ეგრეთვე ქართველნიცა განათავისუფლნა კრულებათაგან. მაშინ მიანიჭა მეფესა ბაგრატს წყალობა, და უბოძა საბოძვარი მრავალი, და მოფენილობა სახლთა, და სარეცელნი და სხუანი მრავალნი საჲ-მარნი და სამკაულნი, ყოველივე შემსგავსებული სიმდიდრისებრ ჳელმწიფობისა მისისა, და მრავლითა ნიჭითა და საბოძვართა სიმ-რავლითა აღუსრულა გული, და უყოფდა ძმებრივსა პატივსა და სიყუარულსა ყზომოსა მიქცევისათჳს მისისა სჯულსა მაჰმადისსა. ხოლო მეფე ბაგრატ. დაღაცათუ პირითა აღიარებდა სჯულსა მათსა, არამედ მტკიცედ ეგო გულითა მჴურვალითა სარწმუნოებასა ზედა ქრისტესსა, და საიდუმლოდ თჳსგან ევედრებოდა ღმერთსა ცრემ-ლითა მდულარითა, რათა განტევებულ იქმნეს მათ მიერ.

მაშინ ქართველთა ყოველთავე დაატყვებინეს იძულებით სჯუ-ლი მათი და მიიქცეს სჯულსა მათსა, და უფროსლა მას ზედა მწუხ-არე იყო მეფე ბაგრატ მიდრეკისათჳს და დატევებისა ქართველთა სჯულსა ქრისტიანობისასა. და ჟამსა მას დიდად სათნო უჩნდა ლანგ-თემურს მეფე ბაგრატ, და უსმენდა და მორჩილებდა სიტყ-უასა მისსა, და არღარა უფარვიდა საიდუმლოსა სვინიდისისა თჳ-სისასა, და იყო თანა-განმზრახი ლანგ-თემურისა.

ხოლო ჟამსა მას დაეპყრა ყოველივე აღმოსავლეთი ლანგ-თემურს, და არღარავინ საეჭუელ უჩნდა წინააღმდეგომი, ვინათგან მეფე ბაგრატ თანა-ჰყვა და სრულიად საქართველო საბრძანებელ-სა მისსა ქუეშე იყვნეს, და ესრეთ მოქადულ იყო დაპყრობისათჳს

საქართველოსა და მეფისა ბაგრატისა, რათამცა ჯელენიფა პყრობად პირი ყოვლისა ქუეყანისა, და ამისთჳს დიდად პატივცემულ იყო მის მიერ.

ხოლო დღესა ერთსა, ოდეს იყვნეს მხოლოდ თჳსაგან თჳთმპყრობელი მძლავრი ლანგ-თემურ და მეფე ბაგრატ და ზრახვიდენ ურთიერთას, მაშინ რქუა მეფემან ბაგრატ ლანგ-თემურს სიტყვთა ლიქნითა: „ვინათგან ესრეთ ვსცან სიმტკიცე სჯულისა თქუენისა, და ან მეცა სარწმუნო მიჩნს და ესრეთ მნებავს, რათამცა სრულიად მორჩილ იყვნე სჯულისა თქუენ სამკჳდრნი საქართველოსანი. და უკეთუ გნებავს მოქცევა მათი სჯულსა თქუენსა ზედა, ან მომეც სიმრავლენი სპათა თქუენთანი და მე წარვალ სამეფოსა ჩემსა საქართველოსა, და მე მოვხადო ყოველთავე მკჳდრთა ქართლისათა: დიდებულთა და მცირეთა, მთიულთა, ოვსთა, დვალთა, სუანთა და აფხაზთა – ამათ ყოველთავე მე დავარწმუნო სჯული თქუენი, და იგინი ვყვნე მოხარკე და მორჩილ ბრძანებისა თქუენისა.

მაშინ ვითარცა ესმა საქმე ესე ლანგ-თემურს, დიდად მზიარულ იქმნა, და სარწმუნო იქმნა განზრახვასა მისსა ზედა კუალად უმეტესად პატივ-სცა და მიანიჭა საბოძვარი დიდძალი, განძი და საჯელმწიფო საჭურჭლე. და აღამზადა სპანი, რჩეული კაცი თორმეტი ათასი და უჩინა მათ სარდალი და ათასისთავნი. და ამცნო მათ ლანგ-თემურ, რათა მორჩილებდენ მეფესა ბაგრატსა და არა ურჩ ექმნენ სიტყუასა მისსა. ხოლო წარმოვიდა მეფე ბაგრატ, და მის თანა მყოფნი ქართველნიცა, და სპანი ლანგ-თემურისნი თორმეტი ათასი. და ესრეთ იქმნა წინაუკმო აღრჩევა ესე მეფისა ბაგრატის, ვითარცა. პირველ აქიტოფელი აბესლომისათჳს და ესე არათუ თანა-განმზრახ იქმნა საქმედ სიბილნისა, არამედ შურის ძიებისათჳს პირველთა მათ სიბოროტეთა და უკეთურებათა ლანგ-თემურისათა, რომელი ჰყო საქართველოსა შინა. მაშინ წარმოემართა და მიიწია არეთა და მზღვართა საქართველოსათა და იმარჯუებდა ჟამსა, თუ ვითარძი საბრჭე უდგას სპათა ლანგ-

თემურისთა. ხოლო ჟამსა მას დაეპყრა სრულიად საქართველო გიორგის, ძესა პირმშოსა ბაგრატისასა. მაშინ წინააღმდეგით იღუპა ნარავლინა მეფემან ბაგრატ კაცი ერთი მკედართაგანი, სარწუნო გულისა თვისისა, მალემსობოლად წინაშე ძისა თვისისა გიორგისა, და მიუწერა ესრეთ: „განვერი საბრძოლისა მისგან ლანგ-თემურისა ძალითა ყოვლად ძლიერისა ღმრთისათა; და ან მოვალ შურისგებად და ძიებად პირველთა სიბოროტეთა, რომელი ჰყო მან ჩუენ ზედა და საქართველოსა ზედა. ან ესერა მომყავს სპანი ლანგ-თემურისნი, კაცი ვითარ თორმეტი ათასი, დიდად რჩეულნი და წარჩინებულნი მისნი, სავსენი განძითა და საჭურჭლითა მრავლითა. და ესე იყო წადილი და სურვილი სვინიდისისა ჩემისა ესრეთ“.

და ვითარცა მიუმცნო ძესა თვსსა გიორგის, მაშინ მოვიდა მეფე გიორგი ლიხთიმერეთით, და ესმა დვალთაგან ლალატი ქსანთ ერისთვისა. განრისხნა და განილაშქრა მათ ზედა, და შემოვიდა გზასა აჩაბეთისასა, და იწყო ტყუენვა და აოჯრება მათი, და მოაოჯრა სრულიად დვალეთი.

მაშინ მოუწოდა სპათა საქართველოსათა და შემოკრიბნა ყოველნივე, და წარმოემართა და მოვიდა და დაიბნაკა ერთსა ვინროთაგანსა გზასა სიმაგრისასა, სადაცაწინასწარ ბირებულ იყო მეფისა ბაგრატის მიერ. ხოლო ოდეს მოიწია მეფე ბაგრატ ადგილსა მასა სადა-იგი მზირად განწყობილ იყვნენ უქმნეს წინაუკანა სპათა ლანგ-თემურისთა. მაშინ მიეტევვეს ქართველნი ვითარცა ხანძარი აღტყინებული ქართა მიერ განძნებული მდელითა ველისათა ანუ მალნართა შინა. და ვითარცა ხე ცულითა, დაკოდნეს ბეჭნი მათნი და პირითა მახვლისათა მოსრნეს იგინი.

და მოიწია მათ ზედა რისხვა ღმრთისა საშინელი, ვითარცა-იგი ილოცა ეზეკია მეფემან ღმრთისა მიმართ სენექერემისტვს, და გამოვიდა ანგელოზი უფლისა და მოსრა ბანაკისა მისგან ასურ-ასტანელთასა ასოთხმეოცდახუთი ათასი კაცთაგან მთავართა. ესევეითარი რისხვა ღმრთისა მოიწია სპათა ზედა ლანგ-თემურის-

თა, და მიუწყეეს მათცა საწყაული იგი, რომელიცა მოუწყეეს საქართველთსა, ვითარცა იტყვს დავით: „ასულო ბაბილოვნისაო უბადრუკო, ნეტარ არს, რომელმან მიგაგის შენ მისაგებელი იგი, რომელ შენ მომაგე ჩუენ“ და შემდგომი.

ხოლო მოსრეს ყოველნი სპანი ლან-თემურისნი ვითარ თორმეტი ათასი, და ერთიცა მათგანი არა განერა. და წარიღეს ქართველთა ნატყუენავი და იავარი მათი. და იყვნენ სიხარულით და შვებით განმარჯუებულნი და უფროსლა მოხარულ იყვნენ ხილვისათჳს მეფისა ბაგრატისა და მის თანა მყოფთა ქართველთასა, რამეთუ ესრეთ გამარჯუება მისცა ღმერთმან ქართველთა, რომელ თორმეტის ათასის რჩეულის ლანგ-თემურისა სპისა მომსრველთა თორმეტი კაცი არა დააკლდა მათ მიერ საქართველოსა ამა წყობათა შინა.

მაშინ ვითარცა მიესმა ლანგ-თემურს ამბავი ესრეთი, შეუძნდა ვითარმცა სრულიად მიღებულ ქმნილიყო მისთჳს ყოველივე სახელმწიფო და განსაგებელი თჳსი, იშთვებოდა სულითა და განიხერხებოდა შურითა, და იმძლავრებოდა ბოროტთა გულისსიტყუათაგან. მაშინ დაღაიდუმა საქმე იგი. და დაიზამთრა მუნვე შაქის ბანაკითურთ თჳსით, და იყო მუნ ჟამსა რაოდენსამე. და ვითარცა მოიწია თუე მარტისა, შემოკრიბნა სიმრავლენი სპათანი, უმრავლესნი ზღჳსა ქვიშისა და უმეტესნი პირველთასა.

მაშინ მოუწოდა შარვან-შაჰს ბანაკითურთ თჳსით, და მოვიდა იგიცა სპითა ურიცხვთა, და წარმოვიდა ლანგ-თემურ ძალითა მრავლითა და საშინელებითა ზარის-საწდელითა, საყვირითა და დაბდაბთა ცემითა და ბუკთა ტყრციალითა. და ესრეთ მოიწია ბარდავს, და მუნ დაუტევნა საჭურჭლენი და ბარგნი, სამძიმარი, რომელი არა ევმარებოდა, და დაარჩინნა სპანი მეომარნი. და ესრეთ წარმოემართა და მოიწია მდინარესა მას ზედა მტკუარსა, და გასდვა ჴიდი ნაგებითა, და განვლეს მას ზედა, რამეთუ მას ჟამსა იყო გაზაფხულის პირი, და წმდა, და მოსთოვდა მათათა ჰაეროვნებისაგან, და არლარა ჰყოვნეს მუნ, არამედ მოისწრაფეს შენობათა შინა.

ხოლო მეფემან ბაგრატ და ძემან მისმან გიორგი შემოიკრიბ[ნ]ა სპანი საქართველოსანი, რომელთა მინდობითა და სარწმუნოებისა ღმრთისათა არა ჰრიდეს სიკუდიდ განწირვად თავთა მათთა, და-
ლაცათუ უმრავლეს იყვნეს იგინი უმეტეს ასითა ათასითა ზომითა, არამედ არა შეშინდეს, არცა მომედგრდეს. ხოლო მეფემან ბაგრატ და ძემან მისმან გიორგი და ერთგულთა სპათა მისთა ქართველთა მყის მიისწრაფეს მათდა მიმართ.

ან მიხედეთ მაშინდელსა მას სიქველესა და მწეცქმნილობასა და სჯულისა სიმტკიცესა, მკვდრო საქართველისანო, ჩინებულნო და რჩეულნო, და თუ ვითარი ახოვნება და გულსმოდგინება აჩუენეს უსჯულოთა ზედა არა დაკნინებისათჳს საქართველოსა, რამეთუ ესრეთ ჯერ უჩნდათ მაშინ ბრძოლა მათი, ვითარმცა მწეცთა სრვა და შექცევა ჯარაიასა შინა.

მაშინ მივიდეს ქართველნი სადა-იგი დაბანაკებულ იყვნეს პირველ შემოსლვადმდე მათსა შენობათა შინა ქართლისათა. ესენი მიეგებნეს წინა, და მიეტევნეს სპანი ქართველთანი, ვითარცა ლომი ჯოგთა მი-
მართ კანჯართასა, და ვითარცა მგელი ჯარათა მიმართ თხათასა; და ეკვეთნეს ურთიერთას, და იქმნა ბრძოლა ძლიერი იმიერ და ამიერ.

აჲა, მიხედეს რჩეულებსა და ქებულსა ჭაბუკთა ქართველთა-
სა დღე და ღამე სიხარულისა და განცხრომისა, და პირველსავე კუეთებასა ზედა მიდრიკნეს იგინი და შეანარცხეს ურთიერთას, ვი-
თარცა შავარდენთა მიერ განქრეული გუნდი ჭილყუავთა, ეგრეთ საგონებელ იყვნეს ბანაკნი ლანგ-თემურისნი. არამედ სიმრავლის-
აგან მათისა ვერა აგრძნეს ბოლოდ კერძოთა მყოფთა ბანაკთა მის-
თა ესევითარი ძლიერი ბრძოლა თხემსა რაზმთა წყოებისა მათისასა. რამეთუ მაშინ ფრიად სანატრელ საგონებელ იყო შორით მჭურ-
ეტელთა. კაცთა მიერ ახალმოასაკეთა მათ მოყმეთა ქართველთა ჭაბუკთა სიქველე და მკვრცხლ-მორბედობა, რომელი კმა იყო ძუელთაგანცა გოლიათთა და ჭაბუკთა ომად, რომელთა ზედა მათ მიერ მივიდოდეს სიმწვავენი, და მკუეთებელნი ისართანი, მფეთე-

ბელნი ჳრმალთანი, და მხეთქებელნი ოროლთანი, და უშრომელობა-
ნი, და სიმაგრენი მკლავთანი. და ამას შინა განგრძელდა ომი.

ხოლო ლანგ-თემურისა მიერ პირველვე განწესებულ იყვნეს
მცველნი რათა არავის უტევებდენ მლტოლვარეთაგანსა. და მაშ-
ინლა შეკრბეს ზოგად ერთ გუნდად, რამეთუ სიფიცხისაგან ომი-
სა ფრიად შეძრწუნებულთა ეგულვებოდათ სივლტოლა და უკუნ
ქცევა. ხოლო ლანგ-თემურ აღირჩია განწირვა თავისა თვსისა და
სიკუდილი და არა უკუნ ქცევა.

მაშინ იქადა მახვლი და თვთ განვიდა წინაგანწყობად, აღი-
ზახა წმითა დიდითა სპათა მიმართ თვსთა. და განმწნდეს სპანიცა
მისნი, და მიეტევენეს მიმყოვრებასა თანა ომისასა. რამეთუ სპანი
ქართველთანი ფრიად დამაშურალ იყვნეს და დაელენეს აჯარნი
საომარენი, არამედ კუალადცა ფიცხლად იბრძოდეს და სრვიდეს
სიმრავლესა მათსა, და დასთხევდეს სისხლსა მათსა, რომელ ყო-
ველნივე მენამულად იხილვებოდეს სპანი ქართველთა, ცხენით
კაციტურთ. და მოისრა ორკერძოვე ბანაკი ურიცხვ, და უფროსლა
ხუთი ზომა სპანი ლანგ-თემურისნი მოისრნეს, რამეთუ განგრძო-
ბასა თანა ომისასა ვერღარა ძალ-ედვით ქართველთა წინაგანწყობა
მათი დიდსა სიმამურალისაგან, და არცალა იარალი შერჩომოდათ,
არცალა ცხენთა მათთა ძალედვა სრბა. რამეთუ მე ეგრეთ ვერ ძალ-
მიძს აღწერად, და შესხმა ქებისა სიმწნე-აწოვნებათა მათ ჭაბუკთა
ქართველთასა, ვითარ-იგი სპარსთა წიგნთა შინა წერილ არ; ქება
სპათა ქართველთასა. მაშინ უკუნ იქცა მეფე ბაგრატ და ქართველ-
ნი და მიჰმართეს სიმაგრესა მათათსა, და დევნა უყო უკანა მათსა
ლანგ-თემურ და სრულიად სპათა მისთა.

ხოლო წინათვე წარსულ იყვნეს ხიზანნი საქართველოსანი სი-
მაგრეთა შინა, რომელნიმე მათთა შინა კავკასიისათა, რომელნი-
მე სხუათა სიმაგრეთა მიმართ იმერთასა, და არღარავინ დაშთა
საქართველოსა, არცა იპოვებოდა ხიზანი შენობათა შინა, ყოველ-
ნივე შელტოლვილ იყვნეს მათთა მიმართ.

ხოლო მეფემან ბაგრატ და ძემან მისმან გიორგი მიისწრაფეს სიმაგრეთა შინა, და წარვიდეს ქართველნიცა თჳს-თჳსად. მაშინ შემოვიდა საქართველოსა შინა რისხვითა დაუპყრობელითა და, ვითარ იგი ჰგონებდა, ვერ მიემთხვივა ნებასა გულისთქმისა თჳსისასა, ვერ პოვნა ხიზანნი. და მოვლეს სრულიად ქართლი, მოაოჴრეს და დაწვეს. ყოველნივე შენობანი, და უფროსლა წმიდანი ეკლესიანი და მონასტერნი დააქცინნეს და დაწვეს ცეცხლითა. ესე მეორე ბოროტი მოანია წმიდათა ეკლესიათა ზედა, და შემდგომად მცირედისა ჟამისა წარვიდა ლანგ-თემურ და მიიქცა მუნვე ყარაბაღს, და დაჰყო მუნ ჟამ რაოდენმე.

ხოლო მეფემან ბაგრატ კუალად იპყრა სამეფო თჳსი და განაგებდა კეთილად. და მცირედსა ხანსა შინა მიიცვალა სარწმუნოებასა და სინანულსა შინა მეფე ბაგრატ, და დაჯდა მის წილად მეფედ გიორგი ძე მისი ქრისტეს აქეთ [...]

და ამასვე ჟამსა მიიცვალა ყოვლად სანატრელი კათალიკოზი ელიოზ და დაჯდა მის წილად კათალიკოზად გიორგი.

და ყო გლოვა დიდი მეფემან გიორგი, და აღასრულეს წესი დაფლვისა. და შემდგომად ამისა დაიპყრა მეფემან გიორგი ყოველივე საქართველოს იმერნი და ამერნი, და მეფობდა ერთობით სრულიად საქართველოსა ზედა. და ვითარცა ესეა საქმე ესე მძლავრსა მას ლანგ-თემურს სიკუდილი მეფისა ბაგრატისა და გამეფება ძისა მისისა გიორგისა, კუალად აღივსო შურიტა და რისხვითა დაუპყრობელითა, რამეთუ ესეოდენი ბოროტი და უკეთურება არა მოეწყინა, და არცა დააცხრო გულისწყრომა თჳსი; მაშინ გამოაყენა მენწინავეთ სარდალი თჳსი სახელით ყარალათი, და შემდგომად თვტცა წარმოვიდა სპითა ურიცხვთა.

ხოლო განსცა საბოძვარი მრავალი სპათა თჳსთა ზედა და დასცალნა სალარონი და საჭურჭლენი თჳსნი ყოველნივე, და ესრეთ დაიერთგულნა სპანი თჳსნი. და აღაზრზინნა იგინი, ვითარცა მჴეცნი, განრყუნად ქრისტეს სამწყოსთა, და იღრჭენდეს შეგინებ-

ულთა კბილთა მათთა ქრისტეს შემოსილსა მეფესა ზედა. მაშინლა წარმოემართა და მოიწია ყარაბაღს საშინელეებითა და დიდძალითა ბანაკთა სიმრავლითა, რამეთუ ვერ იტევდა ვერცა ქალაქნი და ვერცა დაბანი სპათა მისთა, არამედ სიმრავლისაგან სპათასა არა იყო რიცხვი. და ესრეთ წარმოვიდა გულისწყრომით აღძრული, და მოიწია მზღვართა საქართველოსათა, და დაიბანაკა მუნ. ხოლო წარავლინა კაცი ერთი და მიუწერა მეფესა გიორგის ესრეთ, ვითარმედ:

“მამამან ძენმან მეფემან ბაგრატ, არა სარწმუნო ქმნილმან მორჩილებისა ჩემისამან, ქმნა ბოროტი და ზაკტო განხეთქა ზოგი მეფობისა ჩემისა, და ვითარცა ქურციკი საბრჯით განერა მახეთაგან ჩემთა, და მოსრა პირითა მახვლისათა სპანი ჩემნი რჩეულნი, რიცხვით თორმეტი ათასი, რომელ არცალათუ ერთი განერა. და უკეთუ შემდგომად ამისა სარწმუნო თუმცა ქმნილიყო მორჩილებად ჩემდა, არამცა მეძიებელ ვიყავ შურისა მის პირველისა, არამედ, ვინათგან ან შენ დაგიპყრიან საქართველო თვნიერ ბრძანებისა ჩერსა, რამეთუ ქუეყანა ესე წრმლითა ჩემითა დამიპყრიეს და ბრძანებელსა ქუეშე ჩემსა არს, ანვე მოვედ ჩემდა და იყავ მორჩილ ბრძანებისა, ეგრეთ, ვითარცა არს წესი მონათა თვსთა უფალთა ზედა. და მეცა კეთილის-მოქმედ ვიყო შენდა მომართ, და იყოს მშვედობა ურთიერთას შორის ჩუენსა. ხოლო უკეთუ არა ინებო მორჩილება ჩემი ვყო მრავლი ბოროტი შენ ზედა და თემთა შენთა ზედა უძვრეს პირველისა, და ესრეთ სრულიად იავარ ვყო სამეფო შენი”.

მაშინ, ვითარცა ესმა ესე მეფესა გიორგის, განბასრა ამპარტავანება და ქედმაღლობა მისი, და შეითუალა მეტყუელმან ესრეთ: „დალაცათუ სარკინოზ ხარ და ბარბაროს სჯულითა, და არა უწყი წინასწარმეტყუელთა მიერ თქმული, თუ ვითარ იტყვს: უფალი ამპარტავანთა შემუსრავს, ხოლო მდაბალთა მოსცის მადლი ესე უწყოდე, რამეთუ მე მეფობისა შენისა არა უმცირეს ვარ, არცა უდარეს. არა უწყია, რამეთუ ძირთაგან დავით წინასწარმეტყუელისათა აღმოცენებულ ვართ, და მის გამო ღმრთისა მიერ ცხე-

ბით განმგებლის მეფობა ჩუენ ბაგრატონათა და ტომნი ვართ დავით მეფისა და წინასწარმეტყუელისა? რომლისათჳს ბრძანა ღმერთმან, ვითარმედ: „ერთგზის ვეფუცე წმიდასა ჩემსა დავითს, და მე არა ვეცრუო მას, ნაყოფისაგან მუცლისა შენისა დავსუა საყდართა შენთაო“. და ესე დავით იგი არს, რომელმან ერთითა შურდულითა მოკლა გოლიათი და შემუსრა ქედმაღლობა მისი. ამისთვისცა განგებითა მრავალმონყალისა ღმრთისათა მეფე დამკვდრებულ ვართ სრულიად საქართველოსა ზედა, და ესრეთ განთავისუფლებულ ვართ, და სხუა მეფე არა უფლებულ არს ჩუენ ზედა. გარნა მეუფე იგი ზეცათა უფალი ჩუენი იესო ქრისტე.

ხოლო მეფობა შენი აქაცა მწრაფლ წარმავალ არს და უმკვდრო, და მუნ საუკუნოდ გეგულებს ცეცხლი უშრეტი, რომელი განმზადებულ არს ეშმაკათჳს და შენებრ მსახურთა ყოველთათჳსვე. და მზაკუარებითა მაგით და ჯელოვნებითა ბელზებელთათა დაგიყრიეს სრულიად აღმოსავლეთი და გეყავს სიმრავლე ბანაკთა და სპანი ურიცხუნი. და ესე სამგზის მოსრულ ხარ და იავარ გიყოფიეს სამკვდრებელი ესე სამეფო ჩემი, და წილხდომილი ესე სამეყო წმიდასა დედოფლისა ჩუენისა ღმერთისმშობელისა, და ესე არათუ ძალისა შენისა მოქმედება არს, არამედ ცოდვათა ჩუენთა განმრავლებისათჳს სამართლად გუწუართნა ჩუენ ღმერთმან. რამეთუ ესეოდენი ბოროტი გიყოფიეს და არა განსძელ სისხლთა ჩუენთაგან, და კუალად გნებავს შეჭმად ჯორცთა ჩუენთა ძუალთა თანა, და აწ, ვინათგან ეგევითართა სილალთა მოქადულ ხარ ჩუენდა მომართ მომავალი. მოვედ, თუმცა არა ხარ სეფექალი და დიაც, და თუ შენ არა მოხვალ, მე მოვალ ძალითა ღმრთისათა რჩეულითა სპითა-ჩემითა.

რამეთუ სამგზის შენცა გიხილავს, და სიმრავლეთა სპათა შენთათა უწყიან მჴეცქმნილობა და გამოცდილება ომსა შინა ჭაბუკთა ქართველთასა. დაღაცათუ სიმრავლითა ძალისა შენისათა მრავალი ბოროტი გიყოფიეს ჩუენდა მომართ, არამედ უვნებელად არცა

ჩუენ მიერ წარსრულ ხარ. და ესრეთი წარგ ზავნა მოციქული ლანგ-თემურისა.

ხოლო მეფემან გიორგი მსწრაფლ შემოკრიბა სრულიად სამეფო თესი, სპანი რჩეულნი იმერნი და ამერნი, და მესხნი და კახნი, და ყოველივე საქართველო, და წარმოვიდა.

მაშინ მივიდა მოციქული იგი წინაშე ლანგ-თემურისა, და წარმოუთხრა ყოველივე თქმული მეფისა გიორგისა, და დიდად აქო სიმჴნე და სიქველე მეფისა გიორგისა და სპათა მისთა, და სიტყუათა მათ ზედა უფროსლა განძნდა, ვითარცა მჴეცი ბოროტი, და აღიყარა სიმრავლითა ძალისა თესისათა, და წარმოვიდა იგიცა.

და შეემთხვივნეს რა ურთიერთას, მაშინ ფიცხად მიეტევნეს ქართველნი, ვითარცა. ცეცხლი თივათა. და აჰა, შეიქმნა ომი ძლიერი იმიერ და ამიერ. და დიდად სახელოვნად გამოჩნდეს სპანი ქართველთანი, სრვიდეს და იპყრობდეს. და განგრძელდა ომი, და შეაძრწუნნეს სპანი ლანგ-თემურისნი, გარნა სიმრავლისაგან ბანაკთა მათთასა ძრვა ვერ ძალ-ედვათ. რამეთუ ესეოდენი სიმჴნე აჩუენეს სპათა საქართველოსათა, ვითარმედ, შეჰჴდიან კისკასად შუასა შინა რაზმთა მათთასა, და ეგრეთ მახულ-წვდილნი სრვიდეს, და განვიდიან თავითგან ვიდრე ბოლომდე, და კულად მათგან უვნებელად უკმოქცეოდიან შორის ბანაკისა მის ისმაიტელთასა. და ესრეთ სახელოვნად გამარჯუებულნი მოვიდიან ღვთივ-გვრგვნოსნისა მეფისა გიორგის წინაშე და მოულოცევიდიან განმარჯუებასა.

მაშინ ფრიად შეწუხნა მძლავრი ლანგ-თემურ, ესრეთ რომე ამისთანა მარცხი და ზიანი მას არაოდეს შემთხუევია. და ესევეითარითა სიმჴნითა ლომებრივითა გულითა შებმა უყვეს, და ურიცხუნი სპანი მოისრნეს პირითა მახვლისათა ქართველთა მიერ, არამედ სიმრავლისაგან მათისა არა აკლდებოდათ. ხოლო ლანგ-თემურ გამოცდილ იყო, და უწყოდა ქართველთა ომისა სიფიცხლე და ადრე სიმაჴურალე. ამისთესცა დაღაითმინა, ვიდრემდის დიდად დაშურეს ომისაგან ქართველნი.

ხოლო ოდეს მიმყოვრდა ომი და მზეცა მიდრკა შთასასვლე-
ლად, სცნა ლანგ-თემურ ფრიადი სიმაშურალე, და დალაღვა მკ-
ლავთა, და დალენა აბჯართა საომართა სპათა ქართველთასა. მაშ-
ინლა განიწირა თავი თესი მოსიკუდიდ და აღუზახა წმითა დიდითა
სპათა თესთა. და განმწნდა იგინიცა, და ესრეთ მიეცტევენეს სპათა
ქართველთასა და, რაც ოდენ ძალ-ედვაო, კუალად შებმა უყვეს, არ-
ამედ ვერლარა ძალ-ედვაო წინადადგრომად ფრიადისა სიმაშურ-
ალისა და მოჭირვებისაგან. და მაშინლა სძლეს ბანაკმან ისმაიტელ-
თამან, ლანგ-თემურ და აგარიანთა, და მიდრკეს ქართველნი, და
ივლტოდეს მთათა მიმართ და სიმაგრეთა.

მაშინ ლანგ-თემურ წარმოვიდა პირველად და მოადგა ციხესა
ტფილისისასა. მაშინ დიდად განმაგრებულ იყო ციხე იგი ტფილისი-
სა, რამეთუ მდგომარე იყვნეს შინაგან ციხისა სპანი ქართველთანი;
და ბრძოლა უყო ძლიერად, და აგრეთვე ძლიერად ებრძოდეს მეციხ-
ოვნენი. და მოიცვა ლანგ-თემურ სრულიად გარემონი ტფილისისა-
ნი, და მაშინლა მძლავრებით ინებეს შემუსრვა ციხისა. და ეგრეთცა
შემუსრნეს ზღუდენი, და ხანთა რაოდენთამე შინა აღიღეს ციხე იგი
ტფილისისა და ეგრეთვე ყოველნივე სიმაგრენი ქართლისანი აღ-
იღეს და დაიპყრა ქართლი, და შეაყენა ციხესა შინა ტფილისისანა
სპანი ხორასნელნი, და თვთ აღიყარა და წარმოვიდა და დადგა მუხ-
რანს. და შემუსრნეს კუალად წმიდანი ეკლესიანი და მონასტრები,
და შენობანი ყოველნი ალაოვრეს და დაწვეს ვეცხლითა. და მაშინ-
ლა მოუვიდეს ზოგი რომელიმე ქართველთაგანიცა, რომელთა არა
აქუნდათ ძალი სიმაგრესა.

ხოლო იყო ვინმე მთავარი და დიდად წარჩინებული ქართლსა
შინა სახელით ჯანიბეგ. ამა ჯანიბეგისა მამულსა ჩაუდგა ლანგ-
თემურ და ალაოვრა, დაწვა და დააქცია. მაშინ მოუვიდა იგიცა და
შეურიგდა, და იყო ხანსა რაოდენსამე შინა მუნ. და მოვლეს სრული-
ად ქართლი და მოაოვრეს და დაწუეს, და დიდად ღონე ჰყოფდა და
წადიერ იყო შეპყრობად მეფისა გიორგისა, და ვერ შეუძლო.

ხოლო რაჟამს მოუვიდა ჯანიბეგ, ალიყარა და წარვიდა, და მივი-
და სადაცა ჰქონდა ბარგი და სამძიმარი თესი. ხოლო არცალა მაშინ
დასცხრა ბოროტისა მისგან შურისა და გულისწყრომისაგან მეფისა
გიორგისთვის, რამეთუ ჰგონებდა კუალად შთამოსვასა ქართლად და
დაპყრობასა. ამისთვისცა გამოაყენა ამირსპასალარად ხოჯა შიხალი
და ამირჯანშა, ესენი წარმოავლინა საქართველოსა ზედა, და წარ-
მოატანნა თანა სპანი რიცხუნი, და უბრძანა თვთოეულსა თვთოსა
არესა მტკიცედ დგომა და სრულიად მოოჯრება, დანვა და დაქცევა
ყოველთავე, რათა არლარა დაემკვდრნენ მკვდრნი საქართველოსა-
ნი მუნ.

და წარმოვიდეს იგინი და მოვიდეს ქართლსა შინა, კუალად ინ-
ყეს უკეთურებად და ბოროტის-ყოფად, წვად და ქცევად ტყუენვად
და სრვად, და უფროსლა წმიდათა ეკლესიათა ზედა ყვეს მრავალი
ბოროტი. მაშინ დიდად წადიერ იყვნეს ჯელგებად და შეპყრობად
მეფისა გიორგისა, არამედ ვერ შეუძლს და ესრეთ ყოველს დიდითა
ოჯრებითა ქართლი. მაშინ შეიპყრეს რომელნიმე მეფისა გიორგისა-
ნი, და ეკითხვიდეს სადა ყოფასა მისსა, და მათ არა-რა, უწყოდეს,
და ვერცალა შემძლებელ იქმნეს მათგან ცნობისა საქმისა.

ხოლო მაშინლა წარმოვიდენ, და მოვიდენ წინაშე ლანგ-თემური-
სა, და აუწყეს ვერ-შეპყრობა მეფისა გიორგისა. და მაშინ დაჭმუნდა
და დიდად მწუხარე იქმნა. და შემდგომად მცირედისა ალიყარა და
მივიდა ყარაბაღს, და დაიბანაკა მუნ.

ხოლო იყო ვინმე მუნ კერძოთა არეთასა სახელით სახელით თირ-
სულთან, ქუეყანისა ჯალალისა, და ასე იყო სჯულითა მაჰმადიანი.
მაშინ ოდეს მოვიდა ლანგ-თემურ ყარაბაღს, ესე თირ-სულთან
ფრიად წინააღუდგა ლანგ-თემურს, და მრავალი ბოროტი შეამთხ-
ვივა თვთ ლანგ-თემურს და სპათა მისთა, და იყო განდგომილ მათ-
გან, და არა ჰმორჩილებდა ლანგ-თემურს და, რაოდენ ძალ-ედვა,
ჰბრძოდა მათ. ხოლო ვერლარა შეუძლო წინააღდგომად მისსა, და
ესრეთ ლტოლვილი წარმოვიდა და მოვიდა მეფისა გიორგისა თანა.

ხოლო მეფემან დიდად პატივ-სცა და კეთილად ისტუმრა იგი, და იყო თანაგანმზრახ მისსა, და ისმენდა მისსა. და იყო მის თანა ჟამ რაოდენმე. და ამას შინა კუალად უფროსად განმძლავრდა ლანგ-თემურ. სცნა ესე მეფემან გიორგი, და დიდად მოურნეობდა საქმის წარმართებასა საქართველოსასა, და მაშინლა უმჯობესისა წარმართებისათჳს ინება მორჩილებად ლანგ-თემურისა, და ჰკითხვიდა დიდებულთა თანაგანმზრახთა თჳსთა. და განიგულეს წარგზავნად კაცისა მშუდობის ყოფისათჳს. მაშინ სცანა რა ესე სულთან-თირ, რაც ოდენ ძალ-ედვა, დიდად წადიერ იყო არა ქმნად და დაშლად საქმისა მის, რამეთუ არა ენება მორჩილებად ლანგ-თემურისა, არამედ არა უსმინა მეფემან და წარავლინა კაცი, და იჴმო პირველ მოსრული იგი მოციქული, რომელი წარმოველინა ლანგ-თემურს მეფისა გიორგის თანა. ხოლო ესე იყო შემეცნებულ და ცნობილ მეფისა მიერ, ესე იყო სრულითა მაჰმადიანი, სახელით ისმაილ, და თანაგანმზრახი ლანგ-თემურისა; ამას მოუწიდა და წარავლინა პერიგებისათჳს და მშუდობის ყოფისა წინაშე ლანგ-თემურისა, და შეუთჳალნა სიტყუანი მორჩილებისანი.

ხოლო ვითარცა ესმა ლანგ-თემურს, განიხარა სიხარულითა დიდითა, და მართლ-უკუნ აქცია იგივე მოციქული, და ესრეთ მიუმცნო მეფესა გიორგის, ვითარმედ: „ფრიად კეთილი საქმე აღ-გირჩევიეს თავისა შენისათჳს და სამეფოსა შენთათჳსცა, და კმა არს დაცადება ესოდენისა სიბოროტისა. ამიერითგან ვყო მშუდობა და, უკეთუ მოხვალ ჩემდა, არცალა მე მოვიწსენებ გარდასრულთა მათ ჭირთა, რომელნი გიქმნიან ჩუენ ზედა, არამედ ნაცვლად სიმ-დაბლისა და მორჩილებისა შენისა მეცა მრავალი კეთილი ვყო შენ ზედა, და მიიღო ჩემ მიერ მრავალი საბოძვარი და ძმებრივი პატივი“.

და ვითარცა წარავლინა კაცი იგი. მაშინ განიზრახა თჳსაგან და თქუა, ვითარმედ: „ესე უწყი, რომელ საქმე ესე ჯელოვნებითრე განუზრახავს, და ჰნებავს ცნობა ჩემი, ვითარცა ჰყო პირველ მამა-მან მისმან მეფემან ბაგრატ, და მოსრნა პირითა მახვლისათა რჩეუ-

ლნი სპანი თორმეტი ათასი; ესე ვერ ეგების და არცა სარწმუნო მიჩნს საქმე ესე, არამედ ზაკვთ ჰნებაეს ცთუნება ჩემი“.

მაშინ აემზადა, და წარმოვიდა სპითა ურიცხვთა საათაბაგოსა ზედა, ამისთვის რომელ პირველსა ომსა შინა ახლდა სპითა რჩეულითა ათაბაგი ივანე მეფესა გიორგის და იყო მორჩილ მისა. ამა პირველსავე შურსა იგონებდა მძლავრი იგი, და წარმოემართა ძვრის-ყოფად ივანე ათაბაგსა ზედა, და მიიწია და ჩაუდგა შიგან ზემო ქართლსა, რომელ არს საათაბაგო, და ვერღარა წინააღუდგა ათაბაგი და ივლტოდა სიმაგრეთა შინა.

მაშინ მრავალი ბოროტი მოაწია, და მოსრა პირითა მახვლისათა სულნი მრავალნი, მრავალი ტყუე ჰყო, და დააქცინა წმიდანი ეკლესიანი, და დაწვნა ცეცხლითა ყოველნივე შენობანი, თემნი და დაბანი. და სრულიად იავარ ჰყვეს ზემო ქართლი. და წარმოტყუენა და წარიღო მრავალნი საჰმარნი წმიდათა ეკლესიათანი, ხატნი და ნაწილნი ყოველნივე შერიეს და უჰმარ ჰყვეს. და რაოდენნიცა შეიპყრნეს კაცნი ქრისტიანენი, რომელნიმე მოკლეს და, რომელთაცა დაუტყვეს სჯული თვსი, იგინი თანაწარმოიყვანეს.

მაშინ წარმოვიდა მუნითგან, გარდმოვლო მთა კლარჯეთისა და მოიწია მანგლისს. და დაიბანაკა მუნ თუესა ორსა, ხოლო მოვიდეს კაცნი, რომელნიცა მსხემ იყვნეს. საზღვართა საქართველოსათა იმამიტელნი, სჯულითა მაჰმადიანნი. ესენი მოვიდეს ლანგ-თემური-სა თანა ძვნად მეფისა გიორგისა და სპათა საქართველოსათა მეტყუელთა ესრეთ, ვითარმედ: „ამიერითგან ვერღარა ძალ-გვძს მკვდრ-ყოფად საზღვართა საქართველოსათა, არამედ განგუასახლეთ სხუათა ქუეყანისა კერძოთა და მუნითგან ვიქმნებით მოხარკე თქუენდა. რაოდენიცა ბოროტი თქუენ მიერ ქმნილ არს მათ ზედა, იგინი. უმრავლესისა ბოროტისა მყოფელ არიან ჩუენდა მომართ. და ანცა, რაჟამს წარხვალთ ამიერ, უეჭუელად იგინი ჩუენდა მომართ მჯდომ არიან და იღრჭენენ ჩუენ ზედა კბილთა თვსთა“.

ხოლო ვითარცა ესმა ესე, შეენყალნა იგინი ლანგ-თემურს დი-

დად. მაშინ უბრძანა ამირსპასალარსა თვსსა ამირშის ნურადინს და წარატანა თანა სპანი მრავალნი, და უბრძანა სრულიად მოოვრება კერძოთა მათ საქართველოსათა, რომელნიცა იყვნეს მოსაზღვრენი ისმაიტელთანი, და წარავლინა ესენი მათ ზედა ბოროტის ყოფა. და ვითარცა მივიდა მუნ, ბრძოლა უყვეს ურთიერთას, და დიდად კარგად შემოებნეს ქართველნი, და მრავალი მოკლეს და ამოსწყედეს. კუალად წარავლინა სხუა ამირსპასალარი თვსი ლანგ-თემურ, და გაატანა მრავალნი სპანი. და მივიდეს იგინიცა, და შეიბნეს და სძლეს სპათა ლანგ-თემურისთა სიმრავლითა, რამეთუ ძლიერად წინაგანწყუნეს ქართველნი, და იბრძოლეს დღესა ხუთსა, და ვერლარა დაუდგეს, და აართუეს სიმაგრენი და ციხენი, რამეთუ არა იყვნეს მუნ სხუანი ქართველნი, არცა მეფე გიორგი, არამედ იგინი ბრძოდეს, რომელნი იყვნეს მოსაზღვრენი თათართანი, და იგინი უვდებოდეს მათ. ხოლო რაჟამს წარვიდეს იგინი სიმაგრეთა შინა, ვერცალა ჰპოვეს ხიზანი, და დაწვეს შენობანი ყოველნივე და მოვიდეს წინაშე ლანგ-თემურისა. და ამას შინა მოვიდა ლანგ-თემურისათანა ელჩი ფრანგისა, და მოართუეს ძრუენი საწელმწიფო. და კუალად ამათვე ხანთა შინა სპათა მისთა ძლევა მოელო ბერძენთა ზედა. და მაშინ შეეპყრათ ძე პირმშო კეისრისა, და მოართუეს ძე იგი კეისრის ლანგ-თემურს, და განიხარა დიდად, და უბოძა საბოძვარი მრავალი სპათა მისთა. და რაჟამს იხილა ძე იგი კეისრისა, იგიცა დიდად შეიყუარა და ითვსა, და შეინყალა სიჭაბუკე და შუენიერება მისი, და მასცა მიანიჭა საბოძვარი მრავალი და სამოსელი საწელმწიფო. და ეგრეთვე წარგზავნა იგი სამყოფსა თვსსა და მშვდობით განუტევა.

ხოლო შემდგომად ორისა თვსა აღიყარა იგიცა მანგლისით, წარვიდა და მივიდა იგი ჴევსა არაგვსასა, და დაიპყრა იგი, და დაამტურია და აღიღო ციხენი და სიმაგრენი, და ყოველნივე ადგილნი იავარ-ჰყო, და მოაოვრა, და ხიზანი ვერა იპყრა, რამეთუ ყოველნივე შელტოლვილ იყვნეს სიმაგრეთა შინა მათათასა. და ამისა შემდგომად წარმოვიდა მუნიტგან. და ხანსა რაოდენსამე უკან განილაშ-

ქრა და დაიპყრა ქუეყანა სიასი, და სხუანიცა მრავალნი ქუეყანანი თვსად მიიმძღავრნა, და ყოველნივე მოხარკე ყვნა.

ამისა შემდგომად კუალად იპყრა მეფემან გიორგი საქართველო. და ვითარცა ესმა ლანგ-თემურს, არავე დასცხრა შურისა და ბოროტისა გულისწყრომისაგან. კუალად აღამზადა სპანი ურიცხუნი და წარმოგზავნნა ძენი თვსნი სულთან უსეინ, ფირ-მაჰმად ამირშის, აბუბექირ და სხუანი თავადთა მისთავანნი, ჯანშა და თემურ-ხოჯა, აღბულა, სეიდ-ხოჯა, შიხალის შვილი, და სხუანი მრავალნი თავადთავანნი, და სპანი ურიცხუნი. წარმოვიდენ და მოვიდენ ერინჯანგს, და შემოადგენ ციხესა მას ერინჯანგისასა, რამეთუ მას ჟამსა ეპყრა იგი მეფესა ქართლისასა, და ბრძოლა უყვეს ძლიერად მეციხოვნათა მათ და პირველად ვერა აართუეს ციხე, და იყვნენ მუნ ხანსა რაოდენსამე, და შემდგომად ხანსა რაოდენსამე აღილეს, ამით რომე არავინ ჰყვა თანამნე, და დიდად შეწუხდენ, და თვთვე დაანებეს, გამოვიდეს მეციხოვნანი და ციხისთავი, და მოაჯე ექმნეს. და მაშინ წარმოიყვანეს ციხისთავი და უფროსნი მეციხოვნანი და მიგუარეს. ლანგ-თემურს. ხოლო ძენი ლანგ-თემურისნი წარმომართნეს საქართველოსა ზედა, მივიდეს მანგლისს და დაიბანაკეს მუნ.

ხოლო სცნა საქმე ესე მეფემან გიორგი, წარგზავნა მოციქული და შეუთულა სიტყუა სააჯო სიმშვიდისა, ითხოვა მათგან მშვიდობა, და აღუთქუა მორჩილება და ურთიერთას დაგება. მაშინ უსმინეს ძეთა ლანგ-თემურისათა, და მათ მიუმცნეს და აღუწყეს ლანგ-თემურს.

ხოლო ვითარცა ესმა ლანგ-თემურს მორჩილება მეფისა. გიორგისა, მანცა ინება მშვიდობისა ყოფა ურთიერთას, და მიუმცნო ძეთა თვსთა და იჴმო იგინი თვს თანა, და წარვიდენ. მაშინ წარგზავნა ლანგ-თემურ ძენი თვსნი ძალითა მრავლითა. ბაღდადსა ზედა და მივიდეს და აღილეს ბაღდადი, და დაიპყრეს არაბისტანი, და მრავალნი თემნი ჰყვნა საბრძანებელსა ქუეშე თვსსა. და წარმოიღეს მრავალი ნატყუენავი.

მაშინ იდგა ლანგ-თემურ თავრიზს და წარმოვიდა, რათამცა

იხილოს ციხე იგი, რომელი პირველ აღიღეს ძეთა მისთა, ციხე იგი რომელსა ეწოდა ალინჯა. წარმოვიდა სპითა ურიცხვთა, და სიმრავლითა ბარგისათა, და კარგებითა მრავალფერითა. და მივიდა და ნახა ციხე იგი ალინჯა. და კუალად განამაგრა იგი, და წარვიდა და დადგა ტბასა მას გელაქუნსა.

სცნა რა ესე მეფემან გიორგი, მაშინ წარმოუგზავნა ძმა თვსი და ძლუენი მრავალი, და მიუმცნო ესრეთ, ვითარმედ: „პირველცა მოგვჯსენებია და ანცა მასვე პირობასა მოგაქსენებთ, ვითარცა გნებავსთ, ეგრეთვართ მორჩილნი ბრძანებისა თქუენისა, და სადაცა გნებავსთ, გილაშქრებთ, და ამიერითგან ვცოთ მშვდობა და ურთიერთას. ერთობა, და ამიერითგან კმა არს დაცხრომა გულისწყრომისა და არღარა მოქსენებად გარდასრულთა მათ საქმეთა“. ხოლო ლანგ-თემურცა მორჩილ ექმნა, უსმინა და ესრეთ მიუმცნო: „ვინათგან სარწმუნო ქმნილ ხარ მორჩილებასა ჩუენსა, არცალა მე მოვიქსენებ შურსა პირველისა მის საქმისასა. და ამიერითგან ნულარამცა კადრებულ არს. თქუენ მიერ, და სპათა შენთა წყინობად, და ჯდომად, და რბევად მათდა, რომელნიცა არიან საზღვართა საქართველოსათა სჯულითა მაჰმადიანნი, და ვიყვნეთ მშვდობისყოფელ ურთიერთას“.

მაშინ აღიყარა და წარვიდა ბარდავს და იყო მუნ წელიწადსა ერთსა მაშინ გაანაგო ყველივე საქმე თვსი ლანგ-თემურ. და კუალად ინება წარსლვა ქართლსა ზედა და წარმოვიდა და მოვიდა მუნვე მანგლისს.

მაშინ იყო ადგილსა მას კერძოთა სომხითისათა თავადი ერთი, რომელსა ეწოდა სახელად ადგილსა მას მარტინი, ხოლო თავადსა მას ესაია. ამას მიეცა პირობა ლანგ-თემურისთვის მისლვად მის თანა, და ვერღარა მისრულიყო, და იგონებდა ბოროტსა მისთვის. ხოლო ესმა რა თავადსა მას ესაიას, შეწუხდა ფრიად. მაშინ წარვიდა შიშითა შეპყრობილი, და მივიდა ძისა თანა ლანგ-თემურისსა, და ევედრებოდა. რათამცა თანაშემწე ექმნას მამისა მისისა თანა, და აღუთქუა ნიჭად ლარნი დიდფასისანი. მაშინ შეეწყალა ძესა

მას ლანგ-თემურისასა შარუხს, და მივიდა რა მამასა თვსსა თანა, დიდად შემწე ექმნა, და მიმადლა იგი მას. მაშინ უძღუნა შლეუნი მრავალი და ლარნი საჯელმწიფონი ლანგ-თემურს, და მიიყვანა იგი შარუხს, ძემან ლანგ-თემურისმან, დაგებად მამისა თვსისა.

იხილა რა იგი ლანგ-თემურ, მიუგო მრისხანებით: „ვითარ იკადრე წინააღდგომად და ურჩებად ჩემდა?“ მაშინ ფრიად მოაჯე იგი წარდგა წინაშე მისსა, და სათნოებისათჳს ძისა მისისა მიუტევა და შეიწყალა, და უბოძა ხალათი. ხოლო ჰყვა თავადსა მას ესაიას ასული შუენიერი, და რა სცნა ძემან ლანგ-თემურისმან აბუბექირ, ეტრფიალა იგი და სთხოვა ცოლად. და მისცა და იყვნენ მიერთგან წყალობის მიმნიჭებელ.

კუალად წარვიდა აღბულას ძე ათაბაგი ივანე, და მივიდა იგიცა ძლუნითა მრავლითა ლანგ-თემურისა თანა, და შეიწყალა იგიცა, და სცა პატივი, და უბოძა საბოძვარი მრავალი. და მიუვიდნენ ყოველნივე თავადნი სომხითისა, სამცხისა და კარისა.

მაშინ სცნა ესე მეფემან გიორგი, წარავლინა ძე თჳსი კოსტანტინე ძლუნითა მრავლითა. და იყო ფრიად მოაჯე მის წინაშე, და ისმინა მისი, შეიწყალა იგიცა. და აღიყარა მუნიტგან, და წარვიდა ქუეყანასა მას ქურთისტანისასა. და დაიპყრა ქურთისტანი. და კუალად აწსენებდა ძვრსა და ბოროტსა საქართველოსათჳს, და ნადიერ იყო გათათრებისათჳს მეფისა და სრულიად ქართლისა.

მაშინ წარმოგზავნა პატრონი შირვანისა, სახელით შიხ ბარაიმ საქართველოსა შინა, რათა მივიდეს და შეიტყოს ყოველივე ბეგარა და გამოსაღები ქართლისა. და შემდგომად მცირედისა თვტყა წარმოემართა და მოვიდა კარსა.

და ცნა რა ესე მეფემან გიორგი, წარმოავლინა ესაია, თავადი იგი სომხითისა. ესე წარავლინა წინაშე ლანგ-თემურისა, რათამცა არა შემოვიდეს იგი ქართლსა შინა; და რამეთუ იყო ჟამი მკისა და მოსავლის აღებისა, შეუთულნა სიტყუანი სააჯონი ესრეთ: „ვინათგან გვყოფიეს მშველობა და ერთობა, მიერთგან არა რად ურჩება გვქმ-

ნიან, და არცა ჯერ არს თვთმპყრობელთა შარავანდედთაგან განტეხა პირობისა. ან შეინყაღე ქუეყანა ესე, და ნულარა განრყუნი. რომელსაცა გვბრძანებთ, მზა ვართ აღსრულებად სამსახურისა და მორჩილებისა თქუენ[სა] წარავლინა და წარატანა თანა ძლუენი მრავალი და ფეშქაში საჯელმწიფო.

და რა მივიდა ესაია, თავადი იგი მეფისა გიორგისა, და მიართუა ძლუენი და ფეშქაში, მოაწსენნა სიტყუანი მდაბალნი და სააჯონი. ხოლო ლანგ-თემურ არა უსმინა და არცა მიირთუა ძლუენი და ფეშქაში, რამეთუ ფრიად განრისხებულ იყო და კულად სწყუროდა მოოწრება საქართველოსა. მაშინ შეუთულა მეფესა გიორგის: „უკეთუ გნებავს მშვდობის ყოფა და არა იავარ-ყოფა საქართველოსი და სიცოცხლე თავისა შენისა, ანვე მოვედ ჩუენდა და იპყარ სჯული ჩუენი, და იყო ჩუენ მიერ დიდად პატივცემულ და საყუარელ, და არცა ნავაჴდენ სამეფოსა შენსა, და არცალა აღვიღებ ხარკსა და მიიღო ჩემ მიერ სხუაცა მრავალი ნიჭი, და საბოძვარი, და იყოს უკუნისამდე მშვდობა შორის ჩემსა და შორის შენსა. და უკეთუ არა მორჩილ მექმნა, მოვაოწრო და ვყო სრულიად უმკვდრო ქუეყანა ეგე შენი.

“ხოლო უკეთუ რჯულისა ჩემისა რწმუნება არა გნებავს, მოვედ ჩემდა და დაიდევ ხარკი, რაც ოდენ ძალ-გედვას, და შემეცნებულ ვიქმნნეთ მშვდობით და კეთილად და, ვითარცა გნებავს, ეგრეთ წარვედ სამეფოდვე შენდა ჩუენ მიერ მინიჭებითა სიმრავლითა ნიჭთა საბოძვართათა, და ვითარცა განუტევე ძე იგი კეისრისა, ეგრეთვე შენ წარვედ მშვდობით“. და ესრეთ წარავლინა მოციქული.

და ვითარცა წარვიდა იგი, მაშინცა არავე დაცხრა ზაკკსა და შურისა მისგან ბოროტისა, არამედ იტყოდა: „უკეთუ აღიღონ და შეიკრიბონ მოსავალი და საზრდო თჳსი მკვდრთა საქართველოსათა. მიერიტგან ვერღარა შემძლებელ ვარ ვნებად მათდა, რამეთუ წარვლენ სიმაგრეთა შინა“ და აღიყარა და წარვიდა, და დადგა მახლობელად საზღვართა.

მაშინ ყოველთავე ისწრაფეს, და აღიღეს მოსავალი თჳსი, და ივ-

ლტოდეს სიმაგრეთა შინა მათათა მაგართა. და მივიდა. მძლავრიცა ლანგ-თემურ სპითა მრავლითა და ურიცხვთა, და შევლო ქუემოქართლი დიდითა ოვრებითა, წვითა და ქცევითა. და წარვიდა მეფე გიორგი სიმაგრეთა შინა; და მივიდა ლანგ-თემურ შიდა ქართლს, და ჩადგა და მოაოვრა ყოველნივე შენობანი, და შემუსრნეს წმიდანი ეკლესიანი. არამედ ვერ ეწიფა ბოროტსა მას გულისთქმასა თვსსა, რამეთუ ენება შეპყრობა მეფისა გიორგისა და დატყუევება ტყუეთა, და ვერცა ერთსა შემძლებელ იქმნა პოვნად.

და იყო ხანსა რაოდენსამე მუნ. და აღიყარნენ და წარვიდენ და მიადგნენ ციხესა ბირთვსისასა. და იყო იგი დიდად განმაგრებულ, და იყვნენ შიგან ციხესა მას შინა ბირთვსისასა თავადნი წარჩინებულნი. საქართველოსათა რიცხვით ოცდაათნი. და იყო ციხისთავად სახელით ნაზალ და სხუანი მრავალნი აზნაურნი და მსასურნი საქართ-ველოსანი.

ხოლო სპანი ლანგ-თემურისნი შიშით მძრწოლარენი ფრიად მჭმუნვარე იყვნეს და უარ-ჰყოფდეს ციხისა მის აღებასა, რამეთუ მრავალგზის ვნებულ იყვნეს მათ მიერ და უწყოდენ ციხისა მის სიმტკიცე, და საზრდელთა სიმრავლე, და უფროსლა ციხისათა მათ, მჯეცქმნილობა და ომსა შინა სიფიცხლე, რამეთუ მრავალნი სპანი მოესრათ და მათ მიერ მრავალნი ჭირნი შემთხუეოდათ ციხისა მისგან. ცნა რა ლანგ-თემურ ესევეითარი სიმტკიცე, შეძრწუნდა ფრიად და ჰკითხვიდა თანაგანმზრახთა თვსთა.

ხოლო დაასკუნეს მიდგომა მეტყუელთა ესრეთ: „არა სადა დაშთომილ არს სიმაგრენი და ციხენი, რომელი არა აგუელოს, და იგიცა ადვილ არს თქუენ მიერ. მაშინ მიადგეს ციხესა მას სიმრავლენი სპათანი, და გამოვიდეს ციხოსანნიცა იგი ჭაბუკნი რჩეულნი, მიეტევენეს და განეცვენეს შიგან, ვითარცა მახვლი ლესული, ორპირად მკუეთელი მძოვრისა რასამე, და მრავალნი სულნი მოსრნეს პირითა მახვლისათა, და დასჩქაფნეს ხარბად სისხლნი, ვითარცა ღუარნი პერად აღძრულნი ფიცხელთა წვმათა მიერ.

ცნეს რა ესევეთარი მვეცქმნილობა სპათა ლანგ-თემურისთა, და მყის იჴმეის. სივლტოლა, და უკუნ იქცეს მუნით. რამეთუ ჰყვა ერთკერძო ბანაკი ფარულად ადგილსა ერთსა, და დევნა უყვეს უკანა მათსა ქართველთა, და შთანარცხეს ივინიცა ურთიერთას, და ივლტოდეს ორკერძოვე განწყობილნი სპანი ისმაიტელთანი, და ამოსწყდეს და ყვეს მრავალი ზიანი, და ესრეთ შემოიქცეს გამარჯუებულნი, და აღვსილნი საშოვრითა მრავლითა შევიდეს ციხესა შინა.

ხოლო ცნა რა ესე ლანგ-თემურ, წარმოვიდა თვტცა ძალითა მრავლითა, განძნებული გულითა მრისხანითა, მივიდა და მოიცვა სრულიად გარემონი ციხისანი. და აღუშენა გარემოს ციხეები საფრად, და შეაყენნა სპანი მრავალნი. და თვტ მიადგა წინა-კერძო. ბჭესა მის ციხისასა. და მუნცა აღაშენა ციხე, და განავლინა ბრძანება, რათა მტკიცედ ბრძოლა უყონ. და მოიცვნეს კუთხნი ორკერძოვე ციხისანი, და მტკიცედ ეგნეს შიგან მეციხოანნი უზრუნველად, და იბრძოდეს მსგავსად შეძლებისა მათისა, და გამოჭდა მსგეფსი ერთი, და ვერ შეუძლეს აღებად.

ხოლო იყო კლდე ერთი, და მუნითგან ჰპოვეს მცირე რამე აღსავალი, და იყო ვინმე სპათა შორის ლანგ-თემურისთა კაცი, სახელით ბეგიჯანლ. ესე იყო მეგვპტელი. ამან მოიჭელოვნა და შეიპარა ღამე შიგან ციხისა მის, და აღიყვანა თანა თხა ერთი და დაკლა შინაგან ციხისა, და დაუტევა იგი და თვტ წარმოვიდა. ამისთჳს ჰყო საქმე იგი, რათა საცნაურ იქმნას ციხისა მყოფთა მიერ კადნიერება მათი. სცნეს რა ესე შინაგან მყოფთა ციხისათა, კუალად უფროსად გამტკიცდეს, და იყვნენ უშიშრად.

ხოლო აუწყეს ლანგ-თემურს აღსავალი იგი კლდისა მის. მაშინ განიხარა ფრიად და უბრძანა ყოველთავე შეწუნა კიბეთა ბანბისათა, და კუალად წარგზავნეს კაცი იგი მეგვპტელთა აღსაძრომელსა მას კლდისასა, და მოაბა წუერი იგი დაწნულისა კიბისა თავსა კლდისა მის მტკიცედ, და მასვე ღამესა შეუვიდეს თვთოეულად სპანი

ლაგნ-თემურისანი მრავალნი, რომელი ვერა აგრძნეს მეციხოვნე-თა. კუალად მიიწივნეს შინათგამო ციხისა კარსა და უგრძნობელად აღაბუნეს კარნი ციხისა მის, და ესრეთ მიეტევნეს შინაგანნიცა და გარე-მყოფნი თათარნი. და მაშინლა სცნეს ქართველთა და შეიბნეს ფიცხლად. და დაერივნეს ქართველნი გულითა სისხლთა მღურელითა, და განაპეს მრავალკეცი იგი რაზმი მათი. და მგავსად ქუხილ-თა იხილვებოდა მსმენელთაგან ცემანი და კუეთებანი აბჯართანი. და ძლიერად ბრძოლა უყვეს ქართველთა, და უმრავლესნი მოსრნეს და დააკუეთნეს. და ბოლოს ეგრეთვე დარჩა გამარჯუება და ძლევა ლაგნ-თემურს სიმრავლისაგან სპათასა.

მაშინ აღიღო ციხე იგი ბირთვსისა, და მოართუეს შეპყრობილ-ნი მრავალნი დიდებულნი და აზნაურნი ჯელპყრობილნი, და თვთ ციხისთავი იგი, სახელით ნაზალ, პყრობილად მიჰგუარეს, და ყოველთავე წარკუეთეს თავნი მათნი, და მისცა ცოლი ციხისთავისა ნაზალისა სულთანსა შარვანისასა. და სხუათაცა სხუა მიანიჭა წყალობა მრავალი სპათა მისთა, და უფროსლა მას, რომელმან იწელოვნა აღება ციხისა მის.

და რომელნიცა იყვნეს ციხესა მას შინა, მრავალნი ამოსწყდნა და უმრავლესნი ტყუედ წარიყვანნა. მაშინ განაწესა ციხისთავად ერთი წარჩინებულთა თვსთაგანი, რომელსა ეწოდა მაჰმად. და მისცა მას სპანი მრავალნი, და შეაყენნა იგინი ციხესა მას შინა ბირთვსისასა. და უბრძანა მათ დანვა და მოოწრება მუნ მკვდრთა, და უფროსლა წმიდათა ეკლესიათა დარღუევა, და თვთ წარვიდა შამს, ხოლო ტყუე და ალაფი ყოველი გაგზავნა სამარყანს, ქორონიკონსა უ“.

და მიერიტგან ვერლარა შემძლებელ იქმნა კუალად მოსლ-ვად საქართველოსა შინა, რომელი ნუმცალა ქმნილ არს მოქცევა მისი ძალითა ღმრთისათა, ვითარ კეთილის-მოქმედ და მონყალე და ჯელის-ამპყრობელ იყო წმიდათა ეკლესიათა და ქურივთა და ობოლთათვს მკვდრთა საქართველოსათა. რამეთუ შვდგზის იავარ

ჰყო საქართველო ბოროტმან და ღმრთისა მიერ რისხვეულმან, და ამიერიტგან დააცადა.

ხოლო წარვიდა რა ლანგ-თემურ, მაშინ მეფემან გიორგი კუალად იპყრა საქართველო მოოწრებული და ინყეს შენობად. და მას ჟამსა წარვიდა მძლავრი ლანგ-თემურ და დაიპყრა თურქისტანი, ინდოეთი, სპარსეთი, შირაზი, ადარბადაგანი, და შეიპყრა ბურსას მჯდომი ხვანთქარი, რომელსა სახელად ეწოდებოდა ბაიაზით. ესე იყო თესლი ოსმანისა. და შემდგომად ექუსასისა წლისა მაჰმადის გამოჩინებისა, ამას ჟამსა შინა გამოჩნდა კაცი ერთი სახელით ოსმალ და ესე იყო სჯულითა სუნი. ამან ინყო მეკობრობად, და შემოიკრიბნა მრავალნი სხუანი მეკობრენი და თანაშემწენი, და განმდიდრებულ იქმნა ფრიად სიმრათლით – ნატაცებთათა, და დაიპყრა სრულიად არაბისტანი და ანატოლი, და ტახტად ეპყრა ბურსა, და მის ზედა განილაშქრა ლანგ-თემურ.

რამეთუ ამა ოსმანის ძეთა ეპყრა ბურსა, და ესე ბაიაზითცა თესლი იყო ოსმანისა. ხოლო ლანგ-თემურ ბრძოლა უყო და სძლო: რამეთუ შეიპყრა ბაიაზით ხვანთქარი და ჩასუა რკინის ყაფაზაში, და ეგრეთვე პატიმრად თანა-ჰყვა, და დაიპყრა ბურსა და სანახები მისი. ხოლო კეისარმანცა ჰყო მორჩილება მისი, მიართო ძღუენი მრავალი და მისცა ხარაჯა ლანგ-თემურს.

კუალად რუსეთიცა დაიპყრა. და ამისა შემდგომად წარმოვიდა და მოვიდა თურქისტანს და მუნ სალმოზიერ იქმნა, და ბოროტი იგი ბოროტად წარწყმდა. რამეთუ მაშინ განუყო ძეთა თვსთა ქუეყანანი: რომელსამე მისცა ინდოეთი, რომელსამე ხვარასანი და რომელსამე ადარბადაგანი. და მიერიტგან ვერღარა შესმინეს ძეთა მისთა მისლვად საქართველოსა შინა, რამეთუ იქმნა მათ შორის შური და ჯდომა. და მას ჟამსა განისუენა საქართველომან, და ინყეს შენობად.

და მეფობდა მეფე გიორგი და მიიცვალა.

და მოკლეს მეგრელთა მეფე გიორგი იმერეთისა. ამასვე წელსა გარდაჰჰდა დიდი მეფე ბაგრატ იმერეთისა, და დაჯდა მეფედ ძე

ბეზი ეგნატაშვილი

ბაგრატიის კოსტანტინე, და იმეფა შუდ წელ, და მოკლეს ჩალაღ-
ას. ხოლო ოდეს ლანგ-თემურ მოვიდა, მაშინ შეინახეს დიდოეთს
ძე ბაგრატიისა და ძმა გიორგისა დავით და, ოდეს აღესრულა მეფე
გიორგი, მაშინ მოიყვანეს ქართველთა და კახთა დიდოეთიდან და
გააბატონეს ქართლსა და კახეთს.

და მას ჟამსა მწყსიდა კეთილად საქართველოს კათალიკოზი
ბასილი. და იმეფა დავით კეთილად და მშუდობით. და, შემდგომად,
ჟამსა რაოდენსამე შინა მიიცვალა და დაჯდა მის წილ მეფედ ძე
მისი გიორგი. და ესუა ცოლად ამირეჯიბის. ქუცნას ასული ნათია.
და შვა ძე სამი: ალექსანდრე, ბაგრატ და გიორგი.

და ამას ჟამსა შინა მჯდომარე იყო კათალიკოზი გიორგი. და
გარდაიცვალა კათალიკოზი გიორგი, და დაჯდა კათალიკოზად
ელიოზ.

და გარდაიცვალა კათალიკოზი ელიოზ, და დაჯდა მიქაელ.

და მოკუდა კათალიკოზი მიქაელ და დაჯდა დავით.

დიდი ალექსანდრე

ხოლო მეფობდა მეფე გიორგი კეთილად და მშუდობით. და ჟამსა
რაოდენსამე შინა მიიცვალა იგიცა, და დაჯდა მის წილად ძე მისი
ალექსანდრე² ქორონიკონსა რ-სა.

და იყო ჟამსა მას კათალიკოზი დავით და მიიცვალა იგი, და და-
ჯდა ელიოზ.

და მიიცვალა ელიოზ, და დაჯდა კათალიკოზი თეოდორე.

და მოკუდა კათალიკოზი თეოდორე, და დაჯდა კათალიკოზი შიო.

და ამან მეფემან გარდამატა სხუათა მეფეთა საქართველოსათა.
და იყო კაცი სახიერი და სწავლული ყოვლისავე საღმრთოსა და საე-
როსა ზნეობითა აღსავსე. და გული უთქმიდა კულად-გებად პირ-
ველსავე საზომსა ზედა მოყვანებად წმიდათა ეკლესიათათჳს. და

საქართველოსა. რამეთუ იყო მაშინ ყოველი ესე საქართველო უს-
ჯულოსა თემურისაგან უნუგეშინისცემოდ განსრული, და სრული-
ად აოჯრებული დედა-ქალაქი მცხეთა და დიდი წმიდა კათოლიკე
ეკლესია, და ეგრეთვე ყოველნივე ეკლესიანი, საყდარნი და ციხენი
ყოველნივე სრულიად საფუძველითურთ დაექცია და მოოჯრები-
ნა, და ყოველნი სულნი ქრისტიანენი დედანულითურთ ტყუე ექმნა.
ესე იავარ-ნაქმარ ქართლზე მეფე იქმნა.

ამის მეფობამდე მუდამი ტყუენვა, რბევა და მოოჯრება ჰქონდა
ქუეყანასა ჩუენსა, რომელ ქართლი დიდად შემცირებულ იყო მრავ-
ლის ტყუენვისა და რბევისაგან, და არა სადათ აღუწნდათ ნუგეშ-
ინისმცემელი, ვიდრემდის არა მეფე იქმნა დიდი ალექსანდრე. ამან
იწყო ბრძოლა უსჯულოთა მათ, და მრავლისა ბრძოლითა და ზე-
გარდამო შემწეობითა განასხნა ყოველნი უსჯულონი საზღვართა-
გან საქართველოსათა.

ქორონიკონსა რ-ბ: მეფე ალექსანდრე და ივანე ათაბაგი კოხტას
შეიბნეს. თურქთა ახალციხე ამოსწყდეს. ამა მეფის ალექსანდრეს
აღმზრდელმან მრავლის ჭირნახულობითა, ბებია მისმან ქუცნა
ამირეჯიბის მეუღლე-ყოფილმან რუსა, ამან იწყო მრავლის. ლუ-
ანლითა და გულსმოდგინებით, აღშენებად წმიდისა სუეტის-ცხოვ-
ელისა. პირველად გამოკაზმა და იწყო შენებად სუეტთა საყდრისა-
თა და ვერლარა სრულ ჰყო აღშენება მისი, ეგრეთ მიიცვალა ამიერ
სოფლით.

და ვითარ ეგულებოდა მეფესა ალექსანდრეს, ეგრეთვე იგუ-
ლა და იგულსმოდგინა: ოცდაოთხისა წლისამან იწყო აღშენებად
სუეტისა ცხოველისა, და ან ახლად აღაშენა და განავრცო და გა-
ნასრულა, და ყოვლითა მოკაზმულობითა შეამკო და განაშენა.
და დაადგინა პატრიაქად მიქაელ. და მრავალნი წმიდანი და პატი-
ოსანნი მონაზონნი, მღდელნი, მგალობელნი და მონესენი შეკრიბ-
ნა, და რომელიცა ძუელთაგან გარიგებული შესავალი ჰქონდა, გინა
გარიგებულნი ალაპნი და სხუანი საეკლესიო საწმარნი, ანუ ქუეყა-

ნანი ჰქონდეს, მას ზედა მრავალი შეუმატა და უფროსად განავრცეს. და კუალად ქართლსა და კახეთსა და სადაცა ყოფილიყო მკუდრი მისი მამულნი, რომელნიცა ძუელთა ჯელმნიფეთა, მამა-პაპათა და დედა-შვილთა გაერიგებინეს და გაესაზღვრეს და შეენირნეს, ეგრეთვე ამანცა ჯერ-იჩინა და ყოველნივე შესწირნა. და ეგრეთვე, სადაცა მოოწრებულნი აგარაკნი ჰქონდა, ყოველნივე აღუშენნა და ყოველნივე საქართველოს უდაბნონი, მონასტერნი და ეკლესიანი, სოფელნი, აგარაკნი, აზნაურნი და გლეხნი განუწესნა და შესწირნა. და კუალად აღაშენა მცირე ეგუტერი მთავარანგელოზისა მცხეთას სამარხოდ.

ქორონიკონსა რ-ით: მეფემან ალექსანდრე ლორე აიღო, და კუალად ინება აღშენება ყოველთა საქართველოს ციხეთა და საყდართა. აღაშენნა და განავრცნა. მას ჟამსა შემოსავალი არსაით იყო სახლისა მისისათჳს. და ამით საქართველოს კუამლსა ზედა ორმოცი თეთრი მაღად განაჩინა.

ასოცდარვა ქორონიკონზე საქართველოს ციხენი, საყდარნი და მონასტერნი ყოველნივე სრულიად ახლად აღაშენნა და შეამკუნა, და კუალად მისგან დადებული მალი მანვე ამოჰკუეთა, და ყოველნი ქრისტიანენი ფრიადსა მშჳდობასა და მყუდროებასა შინა ამყოფნა. თათართაგან კაცთა მოასხმიდა და დაასახლებდა, და ქუეყანა ესე საქართველო ესრეთ განაგო.

ქორონიკონსა რ-ლ: დასუა მეფე ქართლსა და იმერეთს პირველი შვილი ვახტანგ, და შერთო ფანასკერტლის ქალი და დაე თაყას ფანასკერტელისა, დედოფალი სითიხათუნ. ხოლო თვთ მეფემან ალექსანდრე სახე მიწაზონებისა შეიმოსა, და უწოდეს სახელად ათანაზე. და აღაშენნა მისთჳს სენაკნი და სახლნი დიდნი ქვითკირისანი მცხეთას მისგან აღშენებულს მთავარანგელოზის ეკუდერთანა, და მუნ დადგა, ვიდრემდის ცხოვრებდა, სასოებითა და მოღუანებითა.

ხოლო ოდეს დასუა პირველი შვილი ვახტანგ ქართლსა და იმ-

ერეთს, მასთან დააყენა უმრწემესი ძმა მისი დიმიტრი, და დასუა კახეთს, ქორონიკონსა რ`ლგ, მეფედ უმრწემესი ძმა დიმიტრისი გიორგი, და შერთეს ნესტან-დარეჯან, იმერელ მეფის ქალი. მაშინ ოდეს დაიპყრა ალექსანდრე იმერეთი, განაძეს ძე კოსტანტინესი, მეფე იმერეთისა ბაგრატ.

ხოლო შემდგომად სიკუდილისა მძლავრისა ლანგ-თემურისა კუალად იპყრეს არაბისტანი, ანატოლი ძეთა მათ ბაიზით ხვანთქრისათა. და კუალად იპყრეს ბურსა ტახტი და ყოველი სამკუდრო მამულნი მათნი, და უმეტეს გაძლიერდენ. და იწყეს ბრძოლა ქრისტიანეთა ზედა, და მცირედ-მცირედ კადნიერ-ქმნილთა მათ ზედა ძლევისმოქმედებდენ ყოველთავე საბერძნეთსა ზედა.

ამისა შემდგომად განიგულეს ბრძოლა დიდისა ტახტისა და სამეუფოსა დედაქალაქისა კოსტანტინეპოლისა. და იყო ურთიერთას შორის დაუცადებელი ბრძოლა ძლიერი. და სძლეს ოსმალთა და ხვანთქარმან სულთან მაჰმად. და მიდრკეს ბერძენნი. შეაიწრეს ფრიად კეისარი მძვინვარედ ზედა-დასხმითა, რომელნი გარე მოადგეს კოსტანტინეპოლის, ქალაქსა მას სამეუფოსა. სძლეს და აღილეს კოსტანტინეპოლი ოსმალთა, ქორონიკონსა რ`ლბ, ქრისტეს აქეთ ჩ`უმე.

ხოლო იყო ჟამსა მას კეისარი, სახელით კოსტანტინე პოლეოლოლოს. და იყო პატრიაქი აღსრულებულ. მაშინ აღიხუნეს და დაიპყრეს სრულიად საბერძნეთი ოსმალთა: და ოდეს აღილეს კოსტანტინეპოლი, მას ჟამსა დაბნელდა მზე, რომლისა ამბავნი ვრცელად წერილ არს ცხოვრებასა ბერძენთასა. და იყო სამარადისოდ ბრძოლა ძლიერი. და კუალად იყო შური და ჯდომა ძეთა შორის ლანგ-თემურისთა, რამეთუ ფრიად მოშურნე იყვნეს იგინი ურთიერთას შორის. და ჟამსა ამას განთავისუფლებულ იყვნეს მკვდრნი საქართველოსანი, და იყვნენ მშვიდობით განსუენებასა შინა.

ამასვე ქორონიკონსა ჯანშა ყაენი ახალციხეს მოუჭდა.

ამასვე ქორონიკონსა ივანე ათაბაგი მიიცვალა.

ქორონიკონსა რ`ლგ: მეფემან ალექსანდრე დასუა კახეთს უმ-

რწმემის ძმა დიმიტრისი, გიორგი, და მისცა ზემო-კერძონი მთის ალაგნი. მუნიტგან არაგუს გამოღმართ ჴევ-ძმარამდის, კუალად ჴევ-ძმარიდამ გაყოლილი ლილოს სერამდის, რაოდენი ლილოს სერსა წყალი გასდის და შეერთვის, მარტყოფის წყალსა გაყოლით ვიდრე ამართულამდე და ამართულას გაყოლით ვიდრე აჯიხუდმდე და აჯიხუს გაყოლით ვიდრე მტკურის შესართავამდე და მას ქუე-მით მტკუარს გაღმართი და შაქისი ვიდრე შირვანის. საზღვრამდე. დაჰყო მცირე რამე ხანი და აღესრულა საცხე დღითა.

მას ჟამსა იჯდა კათალიკოზი შიო.

ოდეს აღესრულა მეფე ალექსანდრე, მაშინ მოვიდა მეფე ბაგრატ იმერეთს, ძე იმერელ მეფისა კოსტანტინესი. გამოაძო ვახტანგ, ძე ალექსანდრე მეფისა, და დაიპყრა იმერეთი.

ქორონიკონსა რ^ელ: აღბულა და ყუარყუარე შეიბნეს. ამასვე ქორონიკონსა მეფე ვახტანგ მიიცვალა, და არა ესუა ძელ და და-ჯდა მის წილად უმრწემესი ძე, მისი დიმიტრი. და ჰყვა მეუღლედ დედოფალი გულანშარ. და მეფობდა კეთილითა და მშჳდობის-მე-ოფელობისა მეფობითა.

და მოკუდა კათალიკოზი შიო, და დაჯდა კათალიკოზად ძე მე-ფისა ალექსანდრესი დავით.

ქორონიკონსა რ^ემა: მიიცვალა მეფე დიმიტრი, და დარჩა ძე მისი კოსტანტინე. ამისა შემდგომად იქმნა ბრძოლა კახთა უფლისა გიორგისა და ბაგრატს შუა მეფობისათჳს ქართლისა, რამეთუ იყო მეფის ალექსანდრეს ძმა ბაგრატ და შვილი, რომელი ზემო ვაჰსენეთ გიორგი, კახთა უფალი. სძლო გიორგი ბაგრატს და დაჯდა ქართლს მეფედ. და იყო მცირე რამე ხანი და გააძეს გიორგი. და დასუეს ძმა ალექსანდრე მეფისა და მეფის გიორგისა ბაგრატ. ხოლო კახთა უწოდეს მეფედ. ამიერეთგან უწოდენ კახნი კახთა უფალსა მეფედ.

ხოლო რაჟამს იპყრა მეფობა ქართლისა მეფემან ბაგრატ, მოიმორ-ჩილნა ქართველნი და მესხნი შეიყარა ლაშქარი შთავიდა კახეთს დაიმორჩილნა კახნი განაძო ძმისწული თჳსი და დაიპყრა კახეთი.

მესამე ტექსტო

სახელითა ღ(ვ)თისათა აწ ვიწყოთ ცხოვრება ბაგრატთანთა მეფობისა

ქორონიკონსა რ-მბ: დაჯდა მეფედ ძე გიორგისა ბაგრატ და ძმა მეფისა ალექსანდრესი. და ჰყვანდა ცოლად დედოფალი ელენე, და ეხნეს ამათ ძენი ალექსანდრე და დავით. და იყო მეფობასა შინა მეფეთ-მეფისა ბაგრატისსა დიდი მოსუენება ქრისტიანეთა.

ამისა ჟამსა შინა იყო ყაენი ასან-ბეგ, მორჩმული და ორისავე საყაენოსა მპყრობელი. არაოდეს დარბეულ იყო ქართლი დიდისა თემურის უკანის, იყო შენება და განსუენება. ამას ჟამსა შინა არა იყო ხარაჯა და არცა მალი ქართლსა შინა, არამედ განთავისუფლდეს ყოველნი სამეფონი და არენი ქართლისანი მონებისაგან თურქთასა.

ესე მეფე ბაგრატ იყო მორჩმული, სახელოვანი. ამას ჰქონდა ქართლი, სომხითი, და მონებდეს ლორის პატიახმნი, კახეთისა, შარვანისა და სამცხისა. და ჰყვეს იმერელნი, ოდიშარნი, გურულნი, აფხაზნი, სუანნი, ჯიქნი და მთიულნი კავკასიანნი.

ამას შინა უკუდგა დადიანი და გურიელი. და უკუიტანნეს ოდიშარნი და აფხაზნი. შეჰყარნეს ერთად და არღარა მსახურეს ბაგრატ მეფესა. წყინა მეფემან და შეიყარა ლაშქარი, მივიდა და დადგა ცხენის-წყალსა ზედა; იქით ისინი მოადგეს. ქმნეს რაზმი და შეიბნეს.

იპრიანა ღმერთმან და გაიქცნეს დადიანი, ოდიშარნი. დაჯოცნეს და დაატყუევეს და მოსწყვტეს ქართველთა, მიჰყვეს თანა, ჩაუდგეს შინაგან, დაწვეს და დააქციეს ციხენი, სიმაგრენი. მობრუნდეს გამარჯუებულნი და წარმოიტანეს თანა ტყუე და მძევალი. ამას ზედა არლარა ჰქონდა თავი ჴელთა მეფესა, ლიხთ იქით იყო და ქართველნი თანა იახლნეს.

ქორონიკონსა რ`მდ: შეიყარა ყაენი უზუნ-ასანლ და მოვიდა სომხითს. მოადგეს ბარათიანთა, და ორბეთისა ძირსა დიდად კარგად დახუდეს ბარათიანნი, და გამაგრდეს, და ვერა უყვეს რა, მოვიდეს და ტფილისი აიღეს. თვთ ყაენი მუხრანს დადგა. აღივსო ქართლი ლაშქრითა, მოოჭრდა სრულ ქართლისა ადგილი. იჴმნა ყაენმან ბარათიანნი, მოინდუნა, ნახნა და შეინყალნა, მოსცნა მრავანი და აღავსნა პირთამდის. ამას ზედა აიყარა ყაენი და წარვიდა, და გამოუშუნა ბარათიანნი შეწყალებულნი, და უბოძა მრავალნი მისაცემელნი.

ამისა შემდგომად გარდაჴდეს წელნი.

ქორონიკონსა რ`ნ: კულად უზუნ-ასან ყაენი მოვიდა სამცხეს, ყუარყუარეს უშუელა. ჩიხორს შეიბნეს მეფე ბაგრატ იმერეთისა, და ათაბაგს ყუარყუარეს გაემარჯუა. ქორონიკონსა რ`ნა: ქართველთა მეფემან თავრებს გილაქმა და თემურა ააოჭრა. ქორონიკონსა რ`ნგ: მეფე ბაგრატ იმერეთისა დაიჭირა ყუარყუარემ ტყუედ, და დაატყუევა ციხესა შინა.

ქორონიკონსა რ`გ: ათაბაგი ბაადურ გარდაიცვალა წლისა კ`ა, ოკდომბერსა ი`, დასაბამითგან ქორონიკონსა ექუსიათას ცხრაას ოთხმოცდაორსა.

ქორონიკონსა რ`დდ კულად შეიკრიბა ერი ურიცხვ და წარმოემართა უზუნასან ძალითა დიდითა სამცხესა ზედა. ესმა ესე ყუარყუარეს და ორთა ძეთა მისთა, რამეთუ პირისპირ განწყობა ვერ ძალედვით სიმრავლისაგან ურიცხვობისა სპათა მათთასა, და ჰქმნეს განზრახვა, რათა სამთაგან ერთი წარსრულ იყო და დაეცხრო

გულისწყრომა მძლავრისა მის, რათა არღარა მოსრულ იყვნეს ქუეყანასა სამცხისასა. მოვიდა სამცხეს და მერმე მოინივნეს ანყუ-ერს და მოსრნეს მრავალნი ქრისტიანენი, მღვდელნი და მონაზონნი და ერისკაცნი, და წარტყუევნეს სრულიად სამცხე.

ალიყარა ყაენი და წარვიდა საყაენოსა თჳსსა და ტყუე ჰყვეს ხატი ანყუერისა ღმრთისმშობელი, და წარიყვანეს ქუეყანასა მათ-სა. და იქმნა დიდი გლოვა და მწუხარება მიუთხრობელი სრულიად მესხთა ზედა. აღდგეს ყოველნი და შთავიდეს ქართლს, ვიდრემდის მწირობდენ მუნ შჳდ წელ.

მიიცვალა ძე მეფისა ალექსანდრესი მეფე გიორგი კახთა და დაჯდა მის წილ ძე მისი ვახტანგ. და გარდაჴდეს მცირე რამე ხანი და წარვიდა კოსტანტინე თათარშიგან. და სხუამან ვერავინ ბედა ქართველმან დარბაისელმან წარსლვა თათარშიგან და ბატონის ხლება. დიდად ერთგულად და კარგად იყვნეს ბარათასშვილნი. და იგინივე წარყვეს თანა და მსახურეს. და წარყვა მზეჭაბუკსა, პირმ-შო შვილი ყუარყუარესი. იპრიანა ღმერთმან და იწყინა ამონყუეცა საქრისტიანოსა.

შეედვა ყაენსა სენი სასიკუდინე, ქმნა ღმერთმან და მოკუდა ყაე-ნი უზუნჴასან. და მიიღო პატრონობა ძემან მისმან სულთანმან, და ძმა მისი ალუბ ეშურებოდა მიღებად პატრონობასა.

დააგდეს თათართა ტფილისი და სომხითი, და დაიჭირა მეფემან ბაგრატი. ჩაუჴდეს ბარათიანნი, დაიფორაქეს ელი და დაჴოცეს მრავ-ალი თათარი. ხოლო სულთანი და მკითხველნი სჯულისა თათრისა-ნი უქადაგებდენ სჯულსა თჳსსა. ხოლო იცოდა მზეჭაბუკ არაბული და სპარსული და თათრულიცა. ესეოდენ სწავლულ იყო ენითა და წიგნითა მათითა, ვითარმედ ყოველსავე ღრმათა სცნობდა და მის-გან ესრეთ აღმოვიდოდეს საღმრთონი სიტყუანი პირით მისით; და სჯულისა მათისაგანცა ყოველივე ზედამინევნით უწყოდა და მათ-ისავე სჯულისა წიგნთაგან დაუყოფდა მედგარსა პირსა მათსა და მიერ დღითგან ვერღარა-ვინ იკადრა ამის პირისათჳს სიტყჴსა ყო-

ფად წინაშე მისსა. ხოლო მიეცა ძლევაცა ესევეითარი რამეთუ იყო უსჯულოსა მის მთავრისა კაცი ერთი, ფალავანთა თავი, დიდი და გოლიათი, რომელსა სახელად მალანი ეწოდებოდა, და ჰმატდა ყოველთა კაცთა სიდიდითა, ვითარ წყრთა ერთი ანუ უფროსცა, და არავინ გამოჩინებულ იყო სიმრავლესა მას შინა მრკინობელ მისსა. ამან ინება ოდესმე განმცდებლობა მზეჭაბუკისი და, ვითარცა ცნა ესე, არღარა ჰპოვნა. არამედ ვითარცა ლომმან მსწრაფლ შებმა უყო და მინდობილმან ღმრთისა და ყოვლად-წმიდისა ანყუერისა ღმრთისმშობელისამან აღიყვანა და უპატიოდ მიწასა ზედა დასცა.

ესე რა იხილეს ყოველთა მათ ლაშქართა, დიდებულთა ერთა, დიდად განკვრეველ იქმნეს და თქმად რასამე უღონო იყვნეს, ესენი და სხუანი უმრავლესნი მწნე ქველობანი მოენიჭნეს, ბრძანა ღმერთმან და წარმოავლინა დიდითა პატივითა სულტანმან კოსტანტინე და წარმოატანა თანა მზეჭაბუკცა; და მოვიდა კოსტანტინე თათართათ, ყაენისგან შეწყალებული. მას უკანის მძლე ექმნა სულტანსა იალუბს, დაიპყრა პატრონობა და დაჯდა ყაენად ასანბეგის შვილი იალუბ-ბეგ განზრახვითა ეშმაკისათა.

ამას შიგან გამოჴდა ხანი და სოფელმან მისი ბეგარა არ დაიკლო. მიიცვალამეფე ბაგრატ რაჭასა, და იყო დიდი გლოვა და მწუხარება სამეფოსა ზედა; აღიღეს და დამარხეს გელათს, მათსა სამარხოსა შიგან. ამასვე შიგან გამოჴდა ხანი.

ქორონიკონსა რ' ფვ: დაჯდა მეფედ ალექსანდრე მეფის ძის. დიმიტრის შვილი კოსტანტინე და მეფობდა კეთილითა მეფობითა: არღარა იყო წყენა თათართაგან; მოიმორჩილნა იმერელნი, ოდიშარნი და აფხაზნი; მსახურებდა ათაბაგი და მორჩილებდეს კახნიცა; არა სადათ იყო წყენა ქრისტიანეთა; იყო მოსუენება და დაწყნარება.

არამედ პირველსავე სიტყუასა მოვიდეთ.

მაშინ ოდეს მოვიდა უზუნ-ასან მძლავრითა ლაშქრითა და წარიყვანეს ხატი იგი ანყუერისა ღმრთისმშობელი ქუეყანასა მას უცხოთესლთასა, ესევეითარი რისხვა ღმრთისა მიაველინა: არცა შობა

დედაკაცმან, არცა პირუტყუმან, არცა ჰყო ხემან ნაყოფი, არცა მი-
ნამან აღმოაცენა.

და იქმნა დიდი გამოძიება მათ შორის უცხოთა ამისთვის საქმისა
და იტყოდეს: „რა-მე არს ესე?“ რომელნიმე იტყოდეს: „შენდომით
იქმნა“. ხოლო სხუანი სხუასაცა რასამე მიზეზსა მოიღებდეს. ხოლო
უბრძნესთა კაცთა მის ქუეყანისათა ესრეთ თქუეს: „ოდეს-იგი
საქართველოს ვილაშქრეთ, მაშინ ერთისა დიდისა საყდრიდალ-
მენ ფიცარი ერთი, შემკული მრავლითა პატივითა, ვიხილეთ და
წარმოვიღეთ; და მგზავრობასა მას. ჩუენსა უცხო სასნაული ვიხი-
ლეთ მისგან, რამეთუ მწუხრსა ჩავასუენით უღრმესსა ადგილსა
ბარგისასა და, ვითარცა განთენდის, აღმოვიდის სიღრმისაგან და
მალლად მჯდომარე იხილვებოდის და ვითარცა მზე ბრწყინევდის.
და საქმე ესე უეჭუელად მისგან იქმნა ქუეყანასა ჩუენსა და, თუ
გნებავს განრინება ჭირისა მისგან, იგი მოვიძიოთ და ქუეყანასა
მათსა განუტეოთ“.

მაშინ მოიძიეს წმიდა ესე ხატი და, ჰპოვეს რა, ესრეთ განიზრახ-
ეს: „მოვედით და დავაკრათ კიცუსა უჰედსა და, უკეთუ წარვიდეს
მართლიად გზასა თვსსა, უწყოდეთ, რამეთუ ამისგან არს ესე ყოვე-
ლი; და უკეთუ მიიქციოს სხვთ-კერძო, მაშინ შეხდომით რამე იქმნა
და არა ამისგან“.

და ვითარცა დააკრეს კიცუსა მას ზედა წმიდა ესე ხატი, ესრეთ
მართლიად წარმოემართა გზასა სამცხედ მომყვანებელსა, ვი-
თარმცა საჩინო მჴედარი და აღვრითა მპყრობელი და მმართველი.

და ვითარცა იხილეს უცხოთესლთა საკრველეება ესე, განიხ-
არეს სიხარულითა დიდითა ფრიად, და წარმოგზავნეს პატივითა.
და თანა-წარმოჰყვა სიმრავლე ცხენებისა ფრიადი, რომელთა
ზურგები ჩადრეკილები დლესცა ჰქადაგებს მაშინდელსა სას-
ნაულსა. ხოლო უცხოთესლთა მათ არა-რა იზრუნეს ცხენებისა მა-
თისათვს, ვინათგან უზომოსა მის ჭირისაგან ჴსნასა მოელოდეს. და
განგებითა საღმრთოთა მცირედთა ჟამთა სამცხეს მოიწია ადგილ-

სა, რომელსა ან ელავსი ეწოდების, და იქმნა დიდებული სასწაული. რამეთუ მყის განათლდა სრულიად სამცხე და განბრწყინდა წესი-საებრ პირველისა.

და ვითარცა იხილეს ყოველთა ანასდათი იგი შეცვალება ბნელი-სა ნათლად და მიხედეს ადგილსა მას და სახედ ელვისა ბრწყინვიდა ხატი ყოვლად-წმიდისა, განკრვებულთა თქუეს: „რამე არს ესე ელვის სახედ ბრწყინვალე?“ და მიერთგან ეწოდა ადგილსა მას ელავსი.

და შეკრბეს ყოველნი და მივიდეს და იხილეს ხატი ესე ყოვლად-წმიდისა ღმრთისმშობელისა ბრწყინვალეს მჯდომარე კიცუსა ზედა, და სიმრავლე ცხენებისა გარემოს. მისსა; განკრდეს უცხოთა მას ელედ საკრველსა და ადიდეს ღმერთი და ყოვლად-წმიდა ღმრთისმშობელი, და ცრემლითა მწურვალთა ღალად-ჰყვეს მისსა მიმართ: „კურთხეულ არს მოსლვა შენი, დედაო სახიერისა ღმრთისაო, რასათეს დაგვტევენ ესოდენთა ჟამთა ბნელსა შინა, რომელთა შენ მიერ ვიხილეთ საღმრთო ნათელი ძისა შენისა?“

და ვითარცა ესმა ხატისა სასწაულითა მოსლვა მესხთა ქართლს მყოფთა, ვითარმედ სამცხე განათლდა, განიხარეს სიხარულითა დიდითა ფრიად და თქუეს: „უეჭუელად ხატი ყოვლად-წმიდისა მოსუენდა. აღვდგეთ და წარვიდეთ ქუეყანასა ჩუენსა“. ხოლო მეფე კოსტანტინე აყენებდა და არა უტევებდა წარმოსლვად; და ვითარცა ჰპოვეს ჟამი მარჯუე, აღდგეს ღამესა ერთსა და წარმოე-მართნეს ყოვლით სახლეულით მათითურთ.

და ესმა მეფესა, ვითარმედ მესხნი წარვიდეს, აღიმჯდრა ლაშქრითა თვსითა და დევნა უყო, ვითარცა იგი ოდესმე ფარაო ისრაილთა, და მოეწინეს ადგილსა, რომელსა არადეთი ეწოდების. ხოლო მესხნი მოუბრუნდეს სახლსა ზედა ყოვლად-წმიდისა ანყუერისა ღვთისმშობელისასა, და განეწყვნეს ურთიერთას, და შეიბნეს კოსტანტინე მეფე და ყუარყუარე ათაბაგი და მესხნი.

ქორონიკონსა რაო, თუესა აგვისტოსა ივ, ათაბაგს და მესხთ

გაემარჯუა. და ესევეთარი ძლევა აღადგინეს მესხთა ქართველთა ზედა, რომლისა მსგავსი არა სადა სმენილ არს, და მოსრნეს მრავალნი წარჩინებულნი. მეფისანი. ხოლო მეფე ლტოლვილი მცირედითა მწედრითა განერა და უკუნ იქცა სახედ თვსად. ხოლო მესხნი უკმოიქცეს ძლევა-შემოსილნი მშკდობით და მადიდებელნი ყოვლად-წმიდისა ღმრთისმშობელისანი, და მოვიდეს სამცხეს.

ამისა შემდგომად გარდაჴდეს წელნი ორნი. მერმე, ვითარცა წესი არს და ჩუეულება ეშმაკისა, აღძრნა ეშმაკმან მოძულემან კეთილისამან თათარნი ქრისტიანეთა ზედა, შეკრბა სიმრავლე ურიცხვ თურქმანთა და მომართეს სამცხეს.

ქორონიკონსა რ^ოგ: მოვიდეს და მოადგეს ტაშირზედა, მოუმცნეს მეფესა ქართლისასა, რათა ქუემოთ ქართველნი შეუჴდენ სამცხეს. ვითარცა ესმა ესე ყუარყუარეს და ძეთა მისთა მზეჭაბუკს და ბაადურს, შემოკრიბნეს სპანი თვსნი და დაადგრეს სიმაგრესა ადგილსა ქეიანისა მთისასა, რათა უკუე მიიწივნეს რა მათა, მყის განენყვნენ და შებმა უყონ. და სხუათა ყოველთა თემთა და ქუეყანათა მათთა უბრძანეს ციხეთა და სიმაგრეთა შინა ყოფა და გამაგრება, ვითარცა-იგი ეპისკოპოზსაცა წმიდისა ამის დედაქალაქისასა უბრძანეს, რათა ხატი ყოვლად-წმიდისა ანყუერისა ღმრთისმშობელისა ციხესა საჭურჭლეს შინა დაასუენონ.

და ვითარცა ესრეთ იქმნა, ქორონიკონსა რ^ოდ მოვიდა ყაენი იალუბ ურიცხვთა ერითა და უბრძანა ერთსა თავადსა და ლაშქარსა მისსა, რათა ჩაუდგეს სამცხეს. ჩაუდგნენ და მოიცვეს სრულიად და იავარ-ჰყვეს ქუეყანა სამცხისა, და მერმე მოადგეს ციხესა და ქალაქსა ახალციხისასა. ჰბრძოდეს დიდხან და ვერღარა დაუდგნა სიმაგრემან, გატეხეს ციხე და დანვეს ქალაქი, და დაიპყრეს ჴელთა მესხნი დარბაისელნი ციხოვანნი. მერმე აიყარნეს და მოადგეს ციხესა და ქალაქსა ანყუერისასა, და მოწვეს ანყუერი და მოაოჴრეს ქალაქი, და ციხესა ვერ უძლეს ბრძოლითა აღებად და წარსლვა ინებეს.

მაშინ ეზრახნეს ციხოვანთა და უქადეს მშვდობა და არა დაქცევა საყდრისა და ციხისა. ამას ზედა გამოენდვნეს, შესცოთენ მცველნი იგი ციხისანი და მანყუერელი და მას თანა სხუანიცა ჩინებულნი განიზრახნეს, აღიხუნეს კლიტენი ციხისანი და თვნიერ თხოვისა და ბრძოლისა უღმრთოსა მას მთავარსა მიაართუეს და მან გაიხარა ფრიად და აღუთქუა, ვითარმედ არა-რა ავნოს მათ. და გამოენდვნეს და ვითარცა შევიდეს ციხესა მას შინა, მიეტევნეს ვითარცა მწეცნი და იავარ-ჰყვეს ყოველი საჭურჭლე საყდრისა, და ერი ურიცხვ დედებით და ყრმებითურთ რომელნიმე მოსრნეს მახვლითა, ხოლო სხუანი ტყუედ წარიყვანნეს.

ხოლო ხატი ყოვლად-წმიდისა სასოსა ჩუენისა, შემკობილი თუალთა მიერ პატიოსანთა, ცოდვათა ჩუენთაგან ტყუე-ჰყვეს და მიჰგუარეს უსჯულოსა მას მთავარსა. ხოლო მას ფრიად განუკრდა შემკობილება ხატისა მის და პატიოსნება თუალთა, და ბილწითა ჯელითა თვსითა განძარცუა შემკობილება ხატისა. და შემდგომად ამისსა აღაგზნეს ცეცხლი ფრიად დიდძალი და მას შინა შთაადეს. ხოლო ცეცხლი იგი დაშრტა და ხატსა ყოვლადვე არა შეეხო, არცათუ ნაბრძკლი აჩინა, რომელი-ესე მრავალთაგან და თვთ თუალითაცა ჩუენითა სახილველ იქმნა. ესე-რა სასწაული იხილა ერთმან ვინმე ლაშქართა მათ შინა მყოფთაგანმან ქრისტიანემან და სჯულითა არამართლმადიდებელმან, აღიჰყრა ხატი იგი ყოვლად-წმიდისა და წარახუა ფაკელსა წმიდასა ამას შინა.

მაშინ ბრძანა ყაენმან, რათა სომხითი მოარბიონ, ბარათაშვილი გაუზახა და მისი უკეთესი ლაშქარი, მალევით მივიდეს და დაესხნეს შუეგრძნად დმანისს და ქუეშისწევსა, წარმოიღეს ტყუე-ალაფი უამრავი დაუვარდა ჳმა ბარათიანთა, გარდაუდგეს წინა ცოტათა ლაშქრითა. იპრიანაღმერთმან, ესე გაემარჯუათ, რომე ერთისა ქართველისაგან ასი და ორასი მოიკლა. დაჯოცეს და ამოსწყვტეს, დაატყუევეს და ცოტა რამე გარდამოეხუენა ცხენ-კეთილი და თავად კარგი კარგად იყო სულხან ბარათაშვილი, ერთი ასეთი დარ-

ბაისელი მოკლა, ყაენის კარზედ მისთანა არ იყო, და სხვს ნაწოცისა ანგარიში არ იქმნებოდა.

რანილაც გარდაიხუენეს, მივიდეს ყაენსა თანა ერთობ. ეწყინა და დაუძიმდა ლაშქართა ამონყუება და ამას ზედა აიყარა ყაენი სამცხით და წარვიდა. და დატყუევდა ანყუერისა ღმრთისმშობელი თუესა სეკდემერსა კ, და მოქალაქენი, და რაცა ციხესა შიგან იყო, დიადი სული წაასხეს. და წარვიდა ყაენი მისსა საყაენოსა.

ხოლო რომელი ზემო ვაჟსენეთ, კაცმან ქრისტიანემან და სჯულთა არამრთლმადიდებელმან წარასუენა ქუეყანასა მათსა. ვითარცა ესმა ესე ყუარყუარეს და მეულლესა და ძეთა მისთა, განრისხნეს გამცემელთათჳს ციხისათა და სიკუდილად დასცა ბრძანეს მანყუერელისა და სხუათა ყოველთა, რომელნი შინა-გამცემელ იქმნეს. და იძლია ბუნებითისა მოწყალებისაგან, არღარა სიკუდიდ დასაჯნა, არამედ ექსორია ყვნა.

ამისა შემდგომად მოიძიეს სხუა ეპისკოპოზი და ჰპოვეს საზღვართაგან პონტოსათა, ქალაქით ტრაპიზონელი, სახელით სვიმეონ, რამეთუ მაშინ საჭეთ-მპყრობელობდა საყდარსა ტბეთისასა. ამას მიუბოძა უკანასკნელ მანყუერელობა. ხოლო ვითარცა ზემორე ვთქუ, ეპყრა კაცსა მას ხატი იგი ყოვლად-წმიდისა სასოსა ჩუენისა ანყუერისა ღმრთისმშობელისა დიდითა პატივითა; გამოეცხადა კაცსა მას და რქუა: „უკეთუ არა წარმიყვანო ქუეყანასა ჩემსა, დიდი ბოროტი მოვანიო შენ ზედა“ და წარმოვიდა მსწრაფლ კაცი იგი და აუწყა ყოველივე პატრონსა ყუარყუარეს და მანუჩარს. ხოლო მათ განიხარეს სიხარულითა დიდითა და მსწრაფლ წარგზავნეს კაცი სარწმუნონი, და დაიქსნა პატრონმან მანუჩარ, და ვითარცა მივიდეს, იცნეს იგი და დაცვივნეს პირსა ზედა თჳსსა და თაყუანისცეს, და აღიწუეს, და წარმოასუენეს წმიდა იგი ხატი, აღიყვანეს და დაასუენეს საყდარსა თჳსსა ანყუერისასა.

ამას შიგან გამოჴდა ცოტა ხანი და გამოგზავნა ყაენმან ხალიბეგ, და დაუწყო შენება ქაოზიანთა და არჯაყალისა ციხესა. იწყინეს

ბარათიანთა და არ დაანებეს, და აუწყეს მისარჩელი წყენა და მტერობა. გაგულისდა ყაენი და აშუელა ლაშქარი ხალიბეგს. შეიყარნეს და მოადგეს ტფილისსა, ებრძოლეს მრავალ-დღე და ვერა-რა აენეს, რამეთუ სიმტკიცესა ზედა ეგნეს; და იყვის ყოველთა დღეთა ომი, და არა იყო ღონე ციხის ნაღებისა.

მერმე შეიყარნეს ბარათიანნი და შემოუთუალეს მეფესა კოსტანტინეს და ითხოვეს მისგან შუელა. მეფემან გაგზავნა ციცის-შვილი ქაიხოსრო და ჯავახის-შვილი ჯავახი ცოტათა აზნაურისშვილითა და ლაშქრითა. წარუძღუეს წინა ბარათიანნი, მივიდეს და დაესხნეს ქანდართა მდგომთა მონაპირეთა თათართა, გააქცივნეს და დაჴოცეს, ასრე რომე თუ არა მაცნე წავიდა სადმე, ვერცა ერთი წაუვიდა, აივსნეს აბჯრითა, ალაფითა და ბარგითა პირთამდის.

ხოლო ვითარცა ესმა ესე ქალაქს მდგომთა თურქმანთა, უკუეყარნეს ციხესა ტფილისისასა და წარვიდეს ჩაღმა, გარდაუდგეს კუმისის ბოლოს, შეებნეს წინამავალსა ლაშქარსა, გაიქცივნეს და დაჴოცეს, ასრე რომე თათარსა თავსა სჭრიდეს და ვენაჴისა ღობესა და მარგილზედა აცუემდეს. მერმე განრისხდა ღმერთი და მოუჴდა ზემოთ ბუსუნი, შუა შეიყარნეს და რაცა ბარათიანთა ქაიხოსრო და ჯავახმან ქმნეს არცა წინა გმირთა უქმნია, ასრე რომე ულუსსა ლაშქარსა ომითა და ჴრმლითა წამოვიდეს, და ცოტა ლაშქარი დაზიანდა, და თვთ მორჩეს ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა.

ამას ზედა წარვიდა თურქმანი ლაშქარი შერცხუენილი და ორბეთისა ძირსა დადგნენ. ეცადნეს თათარნი და მუდამ ბარათიანთა და ორბეთის-ძირელთა გაემარჯვის.

ამას ზედა ადგა ხალიბეგ და სხუანი ყაენის თავადები, მივიდეს, შეეხუენნეს ყაენსა.

რა გამოჴდა წელიწადი ერთი, აშუელა ლაშქარი, მოირთო ძალი და წარმოემართა სომხითისა და ორბეთისა ძირზედა, მომართა ციხესა კოჴრისასა, მოადგა გარე და დაუწყეს ომი და თოფსა სროლა. აწყუდინეს შინაგან სოლაღას-შვილნი. იყო დიდხან ომი და შეანუხ-

ნა მეტმან თოფისა საქმემან და ცოტა ციხეცა დააქციეს. ვერლარა დაუდგ ეს, ამისთვის რამეთუ მეშუელი აღარა ჰყვათ, ერთსა ღამესა თოვლმან უკუყარნა და გამოვიდეს ციხით, და ციხე დაუგდეს ცარიელი, თვთ მიმართეს მათათა და სიმაგრეთა.

ხოლო ვითარცა განთენდა, ნახეს თათართა ციხე უკაცური, შევიდეს შიგან და კაცი არა პოვეს, მიჰყვეს ჴელი და დააქციეს.

ვითარცა ესმა მეფესა აღება ციხესა, დაუძძიმდა, რამეთუ მეფე შეყრილი ნიჩბის წყალზედა იდგეს, ამას ზედა ადგეს თათარნი და მოადგეს ტფილისისა ციხესა და იყო ყოველთა დღეთა ომი და ესროდეს თოფსა და არა იყო ღონე ციხისა წაღებისა. რამეთუ მჴარი ბარათიანთაგან ჰქონდა, ეუბნებოდა მეფეს კაცთა და არა უშუელეს. იმერელნი უკუდგომით იყვნეს, და არცარა მესხთ უშუელეს. ამისთვის ომი ვერ გაბედა მეფემან, ადგეს დიდსა ხანსა ქალაქსა. და შეეწყინა ომი თათართა, ციხეს ვერა უყვეს რა მერმე აკაზმეს ლაშქარნი და გამოარჩიეს დარბევა ორბეთისა ძირისა აარჩიეს ათას ხუთასი ისპაი კაცი და სხუა წვრილი კაცი ლაშქრისა მრავალი და ცისკრისა ჟამსა შეუდგეს ორბეთისა ძირსა. დაესხნეს და იფორაქეს და ამოსწყდეს მთისა სოფლები; იშოვეს განძი, ტყუე და ალაფი ურიცხვ. ამას ზედა ესმა ბარათიანთა და იგინი იყვნეს ენაგეთს და მათ თანა იყვნეს ქაიხოსრო თურმანის ძე და სხუა მეფისა ყმები ცოტაოდენი. დავარდა ჴმა და მოჰმართეს ასრე, ვითა ვეფხთა. წამოვიდა აქეთ სულხან ბარათას-შვილი და მისნი ძმანი; აქათ სხუანი ბარათიანნი მიენივნეს უკანა, შეიბნეს და გააქცივნეს, მისჯარნეს ჴევსა და ჴირჴალსა. ასრე ჴოცა დაუნყეს, ვითა ქათამთა მართუეთა.

ხოლო მოსცა ღმერთმან ძლევა ქრისტიანეთა და დაჴოცეს ურიცხვ, რამეთუ არა იყო განცდა მკუდრისა; სისხლისა რუ დიოდა; რაცა სიკუდილსა მორჩეს, ჴელთა დაიყრნეს; ერთი ასეთი თავადი დარჩა ბარათაშვილს მერაბს, რომე ყაენის კარზედა მას არავინ სჯობდა, და მეყვსიცა იყო ყაენისა. ასეთი ძლევა მოსცა ღმერთმან ბარათიანთა, რამეთუ ერთისა ტყვესა დედაკაცისაგან სამი და ოთხი

მუსულმანი მოიყვანებოდა ყელ-დოლბანდიანი, რამეთუ პირველ-სა ომსა ველარ მოესწრნეს ქაიხოსრო ჯავახი, ქავთარ სოლალას-შვილი და სხუანი დარბაისელნი. მოხუდეს უკანა მომდევარნი და რჩეულნი ჩაღდაულად დიდნი ლაშქარნი აქათ, არცა ამათ დაუგდეს გზა. შეიბნეს ოცი კაცი სამასამდის ისპასა თათარსა ჯრმლითა წინადაუდგა, იპრიანა ღმერთმან და მორჩეს მშკდობით. ორჯერ და სამჯერ ცხენები დაუჭრეს, ჩამოყრილნი ზედავე შესხდეს. ჩუენი ქართველთაგანი ერთის თურმანის-ძის. მეტი არა დაგუაკლდა, იგიცა ჯარმან გაიტანა დიდისა ულუსისა ლაშქრისაგან ცოტანი ჩაღ-თაულნი წავიდეს მაცნედ, სხუა ყველა დაიწოცა და ჯელთა დარჩა.

რა ესე ესეა ქალაქს მდგომთა თათართა, შეშინდეს, დააგდეს და უკუ-ეყარნეს ციხესა: თუმცა ბარათიანთა არა გამარჯუებოდა, ძა-ლად ქალაქსაც წაართმევდეს და ქართლსაცა შემოეჭიდებოდეს. ამას ზედა იპრიანა ღმერთმან. და წყალობით მოხედნა ბარათიანთა მოჭირვებასა და მას უკანის თათართა ძალი ვერლარა უკადრებია და არცალა რბევა, გატყდეს და შეშინდეს შეწვენითა ღმრთისათა.

და ვითარცა მცირედნი დღენი გარდაჴდეს, შემდგომად ტყუეო-ბით მოსლვისა წმიდისა მის ხატისა, რამეთუ არა დაუტევა უფალმან კუერთხი ცოდვილთა ნაწილსა ზედა მართალათასა. არამედ ვინმე იტყოდეს: „ძლიერებათა შენთა უფალო“, ანუ ვინმე სასმენელ ყვნეს „ქებულებანი შენნი“, რამეთუ მიაველინა ყოვლად-წმიდამან დედო-ფალმან რისხვა საშინელი სახლსა ზედა იაღუბისასა, და ნათესავსა მისსა, და ყოველსა გუარსა მისსა. და მცირესა ჟამსა სრულიად, დაემჯუნეს და მოისპნეს და ალოწრდეს. რამეთუ იაღუბს უღმრთოსა ესევეთარი სიკუდილი ეუფლა, რომლითა ლელითა იკადრა წმიდი-სა ამის ხატისა მახვლისა შეხება, მითვე ჯელითა განზავა სასმელი მაკუდინებელი, რეცა-თუ კეთილ. საგონებელ უჩნდა შეცთომილსა მსჯავრითა მით საღმრთოთა, და შესუა მან, და მიუძღუნა მისგან დედასა თვსსა და ძმასა. და მიიღეს მათცა. და შესუსეს, რამეთუ არა ეგებოდა ურჩება მათგან. და ვითარცა სუეს, ერთბამად მოსწყდეს

ერთსა შინა ჟამსა სიკუდილითა საღმრთიერითა. და მათ თანა სხ-
უანიცა მთავრნი და წარჩინებულნი სახლისა მათისანი მოისრნეს,
რომელნიმე მახვლითა და სხუანი სიკუდილითა უცნაურითა. და
მიერითგან სრულიად დაემჯუა მთავრთბა მათი, უკეთუ ცოდვათა
ჩუენთა სამხილებელად მიშუებითა ღმრთისათა მოივლინნეს და
სახლი ღმრთისა და წმიდანი სამსახურებელნი დათრგუნნეს. არ-
ამედ ყოვლად-წმიდამან ღვთისმშობელმან შეურაცხება ხატისა
თვსისა არა თავს-იდვა და ესევეთარი რისხვა მიუვლინა, ვითარემდ
ნათესავი მათი ვიდრე დღეს-აქამომდეცა არღარა სადა იპოვების.

ქორონიკონსა რ^ოზ: ახალციხეს თათარნი მოვიდეს. ამასვე
წელიწადსა აღექსანდრე ქუთაისი აიღო, ძემან ბაგრატისმან.

ქორონიკონსა რ^ოთ: მიიცვალა მეუღლე ყუარყუარე ათაბაგისა,
ბატონი დედისიმედი, წლისა ნ^დ, სექტემბერს ი^წ.

ქორონიკონსა რ^პგ: ბაგრატ დაიბადა, ძე აღექსანდრესი, თე-
ბერვალსა კ^გ. კახეთის მეფესა ვახტანგსა და ძმასა მისსა ბატონს
აღექსანდრეს ჩხუბი ჩამოუგდეს კახთა და შეამდურეს. და იყო
შფოთი მათ შუა, იყო დიდხან შური მათ შუა და ვერ შეინწყვნეს.

მერმე მეფე კოსტანტინე და კათალიკოზი დოროთეოს შუა
ჩამოუვიდნენ, და შეინწყვნეს მეფე კახეთისა ვახტანგ და ძმა მათი
ბატონი აღექსანდრე, ქორონიკონსა რ^პწ.

ამასვე ქორონიკონსა დიდი ბატონი ყუარყუარე მიიცვალა წლი-
სა პ^ბ, ივნისს ა^ნ.

ქორონიკონსა რ^ჟ: ათაბაგი ბატონი ქაიხოსრო მიიცვალა წლისა
ნ^გ, მაისსა ვ^ნ.

ქორონიკონსა რ^ჟა; მეფე კოსტანტინე მიიცვალა, და დაჯდა მის
წილ ძე მისი დავით და ბარათაშვილის დავითის ქალი დედოფალი
ნესტან-დარეჯანი.

ქორონიკონსა რ^ჟგ დიდისა მონასტრისა გენათისა წინამძღუ-
არი მანასე მიიცვალა.

ქორონიკონს რ^ჟზ: აიღო გორი აღექსანდრე, ძემან ბაგრატისმან

თუესა აგვისტოსა ვ. ამასვე წელსა ქუთათისს თათარნი მოვიდნენ და დაწვეს დიდი მონასტერი გენათისა შიგნით და გარეთ, და ქუთათისი და საყდარი, და სხუანი ეკლესიანი; და ციხე ვერა აიღეს, და აურაცხელნი ტყუენი წაასხეს ქრისტიანენი. თუე იყო ნოემბერი კ.გ.

ქორონიკონსა რ.ჟჳ: მარტსა ი.ბ, მიიცვალა დედოფალი თამარ. აპრილსა ა. ამასვე წელსა მეფეთ-მეფე ალექსანდრე მიიცვალა. ამასვე წელსა დაჯდა მეფედ იმერეთს ძე მისი ბაგრატ. ამასვე წელსა იქმნა ბრძოლა ძლიერი ქართლის მეფეს დავითსა და ბაგრატს შუა. ამისთჳს ბევრის ტყუენვისა და რბევისაგან ძალი ქართლისა შემცირებულ იყო; ალელო და დაეჭირა გორი ალექსანდრეს, მამასა ბაგრატისასა. ამას ზედა მოეწმარნენ ქართლის მეფეს დავითს კახეთის მეფე ვახტანგ და ათაბაგი მზეჭაბუკ. დავით მეფე ველარ მოესწრო, მოხისს შეება ბაგრატ ვახტანგსა და მზეჭაბუკს და გაემარჯუა თუესა ივნისსა გ.

ამასვე წელსა მიიცვალა ბატონი დედოფალი ელენე, დედა ალექსანდრესი, ნოემბერსა გ.

ამასვე წელიწადსა აღესრულა კახთა მეფე ვახტანგ და დაჯდა მის წილ კახეთს ძმა მისი ალექსანდრე. ესე ალექსანდრე იყო კაცი კეთილი და ღმრთისმოყუარე, დიდად შემწე წმიდათა ეკლესიათა, შემამკობელი ხატთა და ჯუართა. ამან ალექსანდრე და დედმან მათმან ბაგრატიონმან დედოფალმან ნესტან-დარეჯან დაქცეული და დაძველებული აღუშენა ალავერდსა სამჯრენი და გუმბათნი, და დაასატყინა და შეამკო ჯუართა და ხატითა. წიგნითა და ეკლესიის შესამკობელითა, და შემდგომად ამისა ყოველნივე საეპისკოპოზო ეკლესიანი კახეთისანი შეამკუნა და შესწირნა ყოველნივე საეკლესიო სამკაულნი.

და ესუა ძენი ორნი, უხუცესსა ენოდა გიორგი და უმრწემესსა ენადა დიმიტრი. ამან გიორგი დაიწყო ბრძოლა ქართლსა ზედა, რამეთუ დაპყრობა უნდოდა ქართლისა. ხოლო მამა მისი ალექსანდრე და ძმა მისი დიმიტრი ევედრებოდეს: „რამეთუ ძმანი არიან და არა

ჯერ არს შენგან ცილობა და დაპყრობა ქართლისა, კმა არს შენთვის კახეთიცა“. და არა მისცეს თავი ჴელთა და გარდაუდგნენ წინა საფურცლეს. ამას ზედა აღივსო შურიტა. გიორგი და ლალატი მოკლა მამა თვსი ალექსანდრე საფურცლეს ჩალასა შინა. აღიღეს და დამარხეს კახთა მეფეთა სასაფლაოსა ალავერდს შიგნით საყდარსა უკანა ეკუდერსა შინა. და მერმე შეიპყრა ძმა თვსი დიმიტრი და დასთხარა თუალები. მაშინ იყო ქორონიკონი რ-ჟთ. და მერმე ცოლითა და შვილითა გამოაგდო დიმიტრი და მოვიდა მცხეთას და სვეტს-ცხოველს შემოეხუენა. და იყო რაოდენიმე ხანი. ამის მოქმედებისათჳს ავ-გიორგი უწოდეს.

ხოლო რაჟამს მოკლა გიორგიმ მამა თვსი ალექსანდრე, მაშინ თვით დაიპყრა კახეთი. და მეფობდა ქართლსა ზედა მეფე დავით, კაცი მშვედობის-მყოფელი და სათნო ღმრთისა. ხოლო მეფესა დავითს ჰყვანდა ძმა გიორგი, ბაგრატი და ალექსანდრე და მელქისედეკ მონაზონი. და მას ჟამსა იჯდა კათალიკოზი დოროთეოს. ხოლო აღიღო შური მახვლითა ავ-გიორგი მეფესა დავითს ზედა და ქმნა მრავალი ბოროტი საქართველოსა ზედა. ხოლო ეკრძალებოდა სახლსა ავ-გიორგისასა მეფე დავით და სპანი მისნი ყოველნივე. და ამას ზედა უფროსლა განლალნა ავ-გიორგი და უჴდებოდა საქართველოსა, და მრავალგზის იავარ-ყო საქართველო, და უფროსლა ზემო ქართლი მრავალგზის წარმოსტყუენა, ვიდრე იმერეთის საზღვრამდე. და თვთ მეფე დავით შეწყუდეულ ყო ციხესა შინა ატენისასა და ბრძოდა მრავალ-დღე და ვერ წაუღო ციხე იგი ატენისა. და წარვიდა სახედ თჳსად, და წარიღო ნატყუენავი მრავალი.

მაშინ ეზრახნეს უმრწემესნი ძმანი მისნი მეფესა დავითს, ვითარმედ: „ამიერიტგან ვერლარა შემძლებელ ვართ დათმენად ბოროტისა მის კაცისა მიერ, რამეთუ კახეთიცა ვიდრე აქამომდე მამათა ჩუენთა ეპყრათ, და სრულიად კახეთი საბრძანებელთა სახლისა ჩუენისაო დამონებულ იყნეს. და ან ესრეთ აღზუავენს ჩუენ

ზედა ვიდრეღა საქართველოსაცა ზედა უფლებულ არს და ჰნებაეს სრულიად მიმძღავრებად თესად. და ან ჩუენცა აღესდგეთ მათ ზედა და ვბრძოდეთ მათ“. არამედ მეფემან დავით არა ინება, რამეთუ მსგავსად სეხნად სახელისა მისისა დავითისებრ მშვედ იყო და არა შურისმეძიებელ, ვითარ-იგი საულისთეს მშვედ იყო.

ხოლო ვინათგან არა უსმინა, მაშინ სთხოვა უმრწემესმან ძმამან მისმან ბაგრატ მეფესა დავითს მუხრანი საუფლისწულოდ და დროშა, და დარაჯად გამოითხოვა ერისთავი ქსნისა და ჯეობა არაგვსა. ხოლო მეფემან დავით მისცა და ესრეთ წარმოემართა და მოვიდა მუხრანს ციხე მტუერისა, რომელ არს ციხის-ძირის თავსა და დადგა მუნ.

სცნა რა ესე ავ-გიორგი, შემოკრიბნა სპანი თესნი, რაოდენ ძალ-ედგა, და წარმოემართა, მოვიდა და მოადგა გარე ციხესა მას მტუერისასა. და ადგა სამსა თუესა და ვერ უძლო აღებად. მაშინ ავ-გიორგი მიუძღუანა ღვწო ერთითა საღვნითა და მიუმცნო ესრეთ ბაგრატს: „ვინათგან ესეოდენი ჟამი არს ციხესა მაგას შინა შეწყუდეულ ხარ და არა ჯერ არს ძისა მეფისა შეჭირვება უღვწობითა და შეიძლეუნ ღვწო ესე და სუ ამისაგან ნუგემინის საცემელად შენდა, რამეთუ პური და ღვწო ახარებს გულსა კაცისასა“.

და ვითარცა მიართუეს ბაგრატს სიტყუა ესე და ღვწოცა იგი, მაშინ აქუნდაციხესა მას შინა ორაგული ახალი და ღვწისა მის წილ წარმოსცა ორაგული იგი, მეტყუელმან ესრეთ: „ეგეოდენი ჟამი არს, ვინათგან მდგომარე ხარ პირსა ზედა ქსნისასა და არა მოგსლვიან ორაგული და ესრეთ სიმტკიცით არს ცხოვრება ჩუენი. ან მიირთვ ესე, და ამით საცნაურ არს, რომელ ვერ ძალ-გიძს აღება ციხისა ამის“.

ხოლო მოართუეს რა ავ-გიორგის ორაგული იგი, მაშინ სცნა სიმრავლე საზრდელთა და სიმტკიცე ციხისა მის და შეუნუხდეს სპანიცა მისნი. მაშინ ალიყარა და წარვიდა სახლად თესად, და მუნ დაჰყო მცირედ. და შემდგომად მცირედისა ხანისა წარმოვიდა ზემო ქართ-

ლად და წარმოსტყუევნა იგი ძლიერად და წარმოიღო იავარი მრავალი და წარმოვიდა უშიშრად.

სცნა რა ესე ბაგრატ, მპყრობელმან მუხრანისამან, შემოიკრიბნა მცირედნი სპანი თჳსნი და დაუმზირდა ჴევსა მას, რომელ არს ძალისსა და ჭაპურს შუა. ხოლო რომელნიმე სპანი ავ-გიორგისნი წინათკენ წარმოსრულ იყვნეს ნაშოვრითა. ხოლო ავ-გიორგი უკანით-კერძო წარმომართა ნადირობითა და შექცევითა. და ვითარცა მოინია მუნ, სადა ბაგრატ მზირად განწყობილ იყო მაშინ მიეტევნეს გულითა სრულითა და მსწრაფლ დაემჴუა სილაღე და ამპარტავანება მისი. ძალისს შეიბნეს; და შეიპყრა თვთ ბაგრატ, და შეიქმნა სარტყელი და შეუკრა მწარნი.

ხოლო იყო ავ-გიორგი ენითა ბრგუნილ, რქუა ავ-გიორგი ბაგრატს: „ვის ეკადრება შეპყრობა და შეკრვა მწრისა?“ და რქუა ბაგრატ ავ-გიორგის: „ჯერეთ ესე მოვანიე შენ ზედა და აწ გამცნებ, თუ რა მოინიოს შენ ზედა, ვინ ხარ და რა კაცი ხარ, რეგუენი და ჭკუა-მცირე“. ხოლო ავ-გიორგისთანაც მყოფნი რომელნიმე კახნიცა შეიპყრნეს და სხუანი ლტოლვილნი შეიქნეს და წარმოართუეს ნატყუენავი, რომელი წარმოეღოთ მათცა მრავალი. და წარიყვანეს შეპყრობილი ავ-გიორგი და პატიმარ-ყო, ციხესა მას შინა მტურისასა, ქორონიკონსა ს-ა, ქრისტეს აქეთ ჩ'ფიდ.

ხოლო ბაგრატ მიუმცნო საქმე ესე ძმასა თჳსსა მეფესა დავითს, და განიხარა სიხარულითა დიდითა. და შემდგომად მცირედისა ჟამისა მოაშთვეს ავ-გიორგი ციხესა მას შინადა მოკუდა. ხოლო სცნა რა სიკუდილი მისი მეფემან დავით, შეწუხნა. მაშინ აღიღეს გუამი მისი და წარიღეს მცხეთას ეკლესიასა მთავარ-ანგელოზისასა ჩრდილოეთით-კერძო და მას შინა დამარხეს, და აღასრულეს წესი დაფლვისა, და კეთილად მოურნე ექმნეს, ვითარცა ჯერ არს მიცვალებულთათჳს. ხოლო დაშთა ავ-გიორგის ძე ერთი და ეწოდა სახელი ყრმასა მას ლევან.

ამისა შემდგომად განილაშქრა მეფემან დავით კახეთსა ზედან

და დაიპყრა სრულიად კახეთი, და მტკიცედ ეპყრა იგი უამსა რაოდენსამე. ხოლო მეფე დავით განაგებდა კეთილად ქართლსა და კახეთსა.

და იყო ყრმა იგი ლევან დედითურთ სახლსა შინა ჩოლაყაშვილის გარსევანისასა. რამეთუ იყო მეყვსი დედა იგი ლევანისა ჩოლაყასშვილის გარსევანისა, რომელი იყო სახლთ-უხუცესი კახის ბატონისა.

მაშინ აუწყეს მეფესა დავითს ყრმისა მისთვის ლევანისა, რამეთუ აღორძინებულ არს კახეთსა შინა. და წარავლინა ძმა თვსი ბაგრატ და ერისთავი ქსნისა და ამილახორი, რათამცა მოიძიონ ყრმა იგი, თუ სადა არს. მაშინ იწყეს ძიება მკვდრთა მათ კახეთისა სახლთა შინა დიდთა და მცირეთასა. და განავლინეს ბრძანება და შემოიფიცეს ყოველნივე, რათამცა გამოაცხადონ ყრმისა მისთვის, თუ სადა არს. და ესრეთმოვლეს რომელნიმე კახეთისა კერძონი.

მაშინ წარიყვანეს ლევან მოსკოვისა კნიაზთანა, და დედა მისი დედოფალი ელენე აღიყვანეს ციხესა მალრანისასა, და განამაგრეს ციხე იგი, და მერმე მივიდეს ბაგრატ და ერისთავი ქსნისა და ამილახორი სახლსა ჩოლაყაშვილის გარსევანისასა. და მას ღამესა კეთილად უმანსპინძლა, და დღესა მეორესა დაუმტკიცა ფიცით გარსევან, ვითარმედ: არა არს სახლსა ჩემსა, და რომელიცა იხილეთ თუალითა თქუენითა სხუა არავინ არს სახლსა შინა ჩემსა“.

ხოლო იყო რაოდენიმე ხანი. კუალად მოვიდა ლევან სპითურთ რუსით, და შთამოვიდა კახეთს, და შევიდა ციხესა მას შინა ოჩონისასა, რომელ არს თავსა ივრისასა. მაშინ კახნი ყოველნივე მივიდეს მის თანა და შეჴვიცეს და მიერთნეს ლევან, წარმოიყვანეს და გაიბატონეს. და დაიპყრა კახეთი ლევან.

ხოლო სცნა რა საქმე ესე მეფემან დავით, შემოიყარა სპანი თვსნი და წარემართა კახეთსა ზედა გადავლო გომბორი და შთავიდა კახეთად. მაშინ კუალად იპყრა კახეთი და შემოეყარნეს კახნი ყოველნივე.

და დაიპყრა სრულიად კახეთი, და მტკიცედ ეპყრა იგი ჟამსა რაოდენსამე. ხოლო მეფე დავით განაგებდა კეთილად ქართლსა და კახეთსა.

და იყო ყრმა იგი ლევან დედითურთ სახლსა შინა ჩოლაყაშვილის გარსევანისასა. რამეთუ იყო მეყვსი დედა იგი ლევანისა ჩოლაყაშვილის გარსევანისა, რომელი იყო სახლთ-უხუცესი კახის ბატონისა.

მაშინ აუწყეს მეფესა დავითს ყრმისა მისთვის ლევანისა, რამეთუ აღორძინებულ არს კახეთსა შინა. და წარავლინა ძმა თვისი ბაგრატ და ერისთავი ქსნისა და ამილახორი, რათამცა მოიძიონ ყრმა იგი, თუ სადა არს. მაშინ იწყეს ძიება მკვდრთა მათ კახეთისა სახლთა შინა დიდთა და მცირეთასა. და განავლინეს ბრძანება და შემოიფიცეს ყოველნივე, რათამცა გამოაცხადონ ყრმისა მისთვის, თუ სადა არს. და ესრეთმოვლეს რომელნიმე კახეთისა კერძონი.

მაშინ წარიყვანეს ლევან მოსკოვისა კნიაზთანა, და დედა მისი დედოფალი ელენე აღიყვანეს ციხესა მალრანისასა, და განამაგრეს ციხე იგი, და მერმე მივიდეს ბაგრატ და ერისთავი ქსნისა და ამილახორი სახლსა ჩოლაყაშვილის გარსევანისასა. და მას ღამესა კეთილად უმანსპინძლა, და დღესა მეორესა დაუმტკიცა ფიცით გარსევან, ვითარმედ: არა არს სახლსა ჩემსა, და რომელიცა იხილეთ თუალითა თქუენითა სხუა არავინ არს სახლსა შინა ჩემსა“.

ხოლო იყო რაოდენიმე ხანი. კუალად მოვიდა ლევან სპითურთ რუსით, და შთამოვიდა კახეთს, და შევიდა ციხესა მას შინა ოჩონისასა, რომელ არს თავსა ივრისასა. მაშინ კახნი ყოველნივე მივიდეს მის თანა და შეჰფიცეს და მიერთნეს ლევან, წარმოიყვანეს და გაიბატონეს. და დაიპყრა კახეთი ლევან.

ხოლო სცნა რა საქმე ესე მეფემან დავით, შემოიყარა სპანი თჳსნი და წარემართა კახეთსა ზედა გადავლო გომბორი და შთავიდა კახეთად. მაშინ კუალად იპყრა კახეთი და შემოეყარნეს კახნი ყოველნივე.

და დაიპყრა სრულიად კახეთი, და მტკიცედ ეპყრა იგი ჟამსა რაოდენსამე. ხოლო მეფე დავით განაგებდა კეთილად ქართლსა და კახეთსა.

და იყო ყრმა იგი ლევან დედითურთ სახლსა შინა ჩოლაყაშვილის გარსევანისასა. რამეთუ იყო მეყვსი დედა იგი ლევანისა ჩოლაყაშვილის გარსევანისა, რომელი იყო სახლთ-უხუცესი კახის ბატონისა.

მაშინ აუნყეს მეფესა დავითს ყრმისა მისთვის ლევანისა, რამეთუ აღორძინებულ არს კახეთსა შინა. და წარავლინა ძმა თვის ბაგრატ და ერისთავი ქსნისა და ამილახორი, რათამცა მოიძიონ ყრმა იგი, თუ სადა არს. მაშინ იწყეს ძიება მკვდრთა მათ კახეთისა სახლთა შინა დიდთა და მცირეთასა. და განავლინეს ბრძანება და შემოიფიცეს ყოველნივე, რათამცა გამოაცხადონ ყრმისა მისთვის, თუ სადა არს. და ესრეთმოვლეს რომელნიმე კახეთისა კერძონი.

მაშინ წარიყვანეს ლევან მოსკოვისა კნიაზთანა, და დედა მისი დედოფალი ელენე აღიყვანეს ციხესა მაღრანისასა, და განამაგრეს ციხე იგი, და მერმე მივიდეს ბაგრატ და ერისთავი ქსნისა და ამილახორი სახლსა ჩოლაყაშვილის გარსევანისასა. და მას ღამესა კეთილად უმანსპინძლა, და დღესა მეორესა დაუმტკიცა ფიციტ გარსევან, ვითარმედ: არა არს სახლსა ჩემსა, და რომელიცა იხილეთ თუალითა თქუენითა სხუა არავინ არს სახლსა შინა ჩემსა“.

ხოლო იყო რაოდენიმე ხანი. კუალად მოვიდა ლევან სპითურთ რუსით, და შთამოვიდა კახეთს, და შევიდა ციხესა მას შინა ოჩონისასა, რომელ არს თავსა ივრისასა. მაშინ კახნი ყოველნივე მივიდეს მის თანა და შეჰფიცეს და მიერთნეს ლევან, წარმოიყვანეს და გაიბატონეს. და დაიპყრა კახეთი ლევან.

ხოლო სცნა რა საქმე ესე მეფემან დავით, შემოიყარა სპანი თვსნი და წარემართა კახეთსა ზედა გადავლო გომბორი და შთავიდა კახეთად. მაშინ კუალად იპყრა კახეთი და შემოეყარნეს კახნი ყოველნივე.

ხოლო ლევან ივლტოდა; წარვიდა და შევიდა ციხესა მას შინა, რომელ არს თავსა მალრანისასა. ხოლო მიადგა მეფე დავით და მოიცვა გარემონი ციხისა მის, და ბრძოლა უყო ძლიერად.

ამას ჟამსა შინა მივიდეს ურიცხვნი სპანი ოსმალთანი, და მოაოჯრეს სრულიად სამცხე, და ვერ აღუდგეს მესხნი წინა წარმოვიდეს მუნიტგან და მოვიდეს ქართლს. და ვერავინ აღუდგა წინა, რამეთუ ქართველნი ყოველნივე კახეთს იყვნეს ლაშქრად. და ვითარცა ესმა მეფესა დავითს მოსლვა იგი ოსმალთა, ჯერეთ არა გამოაცხადა, ამისთვის რომე ძლიერად შეეჭირვებინა ციხესა მყოფნი, და მცირედსა ხანთა შინა ეგულეობდა აღება ციხისა მის, და წარავლინა მოციქული მეფემან დავით ამილახორი და მთავარ-ეპისკოპოზი, და სთხოვა ციხე.

მაშინ ფრიად შეჭირვებულ იყვნეს ციხესა შინა მყოფნი, და ვერ ძალ-ედვით გამაგრება ციხისა მის. და რა ესძა საქმე ესე დედასა ლევანისასა მისლვა ამილახორისა და მთავარ-ეპისკოპოზისა, და არღარა ჰქონდათ ღონე ციხის მიცემისაგან კიდე. რა შევიდა მთავარ-ეპისკოპოზი და ამილახვარი ხილვად დედისა ლევანისა, მაშინ აღდგა დედა იგი ლევანისა და მიეგება შემთხუევად მთავარ-ეპისკოპოზისა. და რა მივიდა, თქუა მთავარ-ეპისკოპოზმან იდუმალ: „მაგრა იყავით, რამეთუ ღამესა ამას უკუ-ვეყრებით ციხესა ამას და წარვალთ ქართლს“. მაშინ წარვიდა დედა იგი ლევანისა სიხარულით, და აუწყა საქმე მეციხოვანთა მათ და განამტკიცნა იგინი.

ხოლო დღესა მეორესა სთხოვეს ციხე და მათ დიდად უარჰყვეს მიცემა ციხისა და შემოუთუალნეს სიტყუანი მაგარნი. მაშინ წარმოვიდეს მოციქულნი იგი და აუწყეს მეფესა მას დავითს. ხოლო მსწრაფლ აიყარა მეფე დავით და წარმოვიდა ბრძოლად ურუმთა, მოინია ზემო ქართლს. მაშინ ეწყვნეს ძლიერად ოსმალთა და ძალითა მრავალ-მონყალისა ღმრთისათა მიეცა განმარჯუება ქართველთა. და მოსწყდნეს მრავალნი ოსმალთაგანნი, და სხუანი შეიპყრეს

და ტყუე-ყვნეს, და წარმოართუეს ალაფი და ნაშოვარი მითი, და სხუანი რომელნიმე ლტოლვილნი წარვიდეს სახედ თჳსა.

მაშინ რაჟამს წარმოვიდა მეფე დავით, კუალად დაიპყრა ლევან კახეთი. და შემოეყარნეს კახნიცა სრულიად. და იყო მაშინ ლევან წლისა შუდის. ხოლო რაჟამს ესმა მეფესა დავითს პყრობა კახეთისა, მაშინ შეიყარნა სპანი და წარვიდა კუალად კახეთსა ზედა, მივიდა საგარეჯოს, და შემოეყარნეს გარესჯელნი და მას-აქათნი კახნი ყოველნივე.

მაშინ ლევან იდგა ქისიყს და ახლდეს რომელნიმე კახნი მივიდა მეფე დავითცა ქისიყსა და ეწყვნეს ურთიერთას. და სძლო სამართალმან ლევანისამან, რამეთუ ესრეთ, მოწყალე არს ღმერთი ქურივთა და ობოლთათჳს. და მცირითა სპითა განემარჯუა ლევანს მეფესა დავითს ზედა. და მეოტ იქმნა და წარმოვიდა ქართლსა.

მაშინ ლევან მტკიცედ იპყრა კახეთი. და შემდგომად მცირედისა დაემძახა ლევან, მპყრობელი კახეთისა, გურიელსა და მოიყვანა ასული გურიელისა ცოლად, და ეწოდა თინათინ. და ამან გურიელის ასულმან თინათინ ჟამსა სიყრმისა თჳსისასა იხილა ჩუენებასა შინა ესრეთ, რომე მიჰყვანდა იგი სძლად კაცსა ვისმე მთავართაგანსა და გზასა ზედა დაისადგურეს დღესა ერთსა; და მას ადგილსა, რომელსა მდგომარე იყვნეს, იხილა მუნ შინდი ერთი მდგომარე, და იყო შინდი იგი თეთრი; და აუწყებდა ვინმე კაცი სამღდელოთაგანი, რათამცა აღუშენოს მონასტერი დედასა ღმრთისასა ადგილსა მას, სადა იდგა შინდი იგი თეთრი. და ესრეთ იხილა ჩუენება იგი.

ხოლო რაჟამს სთხოვა ლევან მპყრობელმან კახეთისამან გურიელსა ასული იგი მისი თინათინ ცოლად, მაშინ მოსცა გურიელმან და წარმოიყვანეს კახეთს. მაშინ მიიწივნეს იგინი შუამთას და მუნ განისუენეს მას დღესა. ხოლო მიმოიხედვითა ასული იგი გურიელისა თინათინ და იხილა მუნ შუამთას შინდი იგი თეთრი, რომელი პირველ ეხილვა ჩუენებასა შინა, და მოეჴსენა ჩუენება იგი და შინდი, რომელი მდგომარე იყო ნიშად ეკლესიისა მის მომასწავლე-

ბელად. მაშინ გულისკმა-ჰყო და სარწმუნო იქმნა განგებულებასა მას ზედა. ხოლო რაჟამს იქორწინა, შემდგომად მცირედისა ჟამსა იწყო შენებად შუამთას მონასტერსა დედისა ღმრთისასა, რამეთუ ფრიადი მოსწრაფება აჩუენა და ჟამსა რაოდენსამე შინა აღაშენა იგი, შეასრულა და შეამკო ყოვლისავე სამონასტროსა წესთა და სამკაულითა, და შესწირნა აგარაკნი და დაბანი, და დაადგინა მას ზედა მოძღუართ-მოძღუარი. და იგი შემზადა სამარხოდ თვსად.

ხოლო შვა ამან გურიელის ასულმან თინათინ ძენი ორნი: სახელი ერთისა მის აღექსანდრე და მეორისა მის ვახტანგ. და ამისა შემდგომად მიიცვალა გურიელის ასული თინათინ, და დაუტევა. ანდერძი, რათა არა დამარხოთ გუამი მისი ქმრისა თვსისა ლევანის თანა, არამედ დაემარხოთ იგი შუამთას თვსსა აღშენებულსა მონასტერსა. და ყვეს ეგრეთ. და ამისთჳს არა დაემარხა ქმრისა თვსისა თანა, რამეთუ ლევან იყო სიძვისა და მრუშების მოყუარე.

და კუალად ისუა ლევან ცოლი სხუა, ასული შამხლისა, რომელსა ეწოდა შამხალსა მას სახელად ყარამუსალ. და კუალად მიეცა შამხლისა ასულისა თანა ძენი სამნი: გიორგი, ელიმირზონ და ქაიხოსრო.

ხოლო მეფე ქართლისა დავით მეფობდა კეთილად მშჳდობით.

ქორონიკონსა ს-ვ: აღიძრა ყაენი და წარმოვიდა ულუსითა საქართველოსა საქრისტიანოსა; ხატთა და ჯუართა ყველასა ატყუევებდეს. პატრონმან მეფემან დავით თვსი შვილი რამაზ გაგზავნა და ყაენს წინა მიაგება, და დაიწსნა საქრისტიანო. და დაჰყო რაოდენიმე ხანი და მერმე დღითა აღსავესმან აღირჩია კეთილი ნაწილი და იქმნა მონაზონ, და უწოდეს სახელად დამიანე. და ესხნეს ძენი სამნი: ლუარსაზ, დიმიტრი და რამაზ.

ქორონიკონსა ს-ზ: მიიცვალა დიდისა მონასტრისა გენათისა მოძღუართ-მოძღუარი ილარიონ პატრონი, თუესა მაისსა ვ, და გორის-ჯუართით აქა გელათს მოასუენეს.

ამასვე ქორონიკონსა მიიცვალა მეფის ბაგრატის შვილი მუცლის ტკივილითა, და იყო მეფე დავით-ყოფილი დამიანე სინანულსა

და ვედრებასა ღმრთისასა, რამეთუ აღეშენა სენაკი მცხეთას და იყოფებოდა სიმართლით. მაშინ იყო ქორონიკონი ს-იდ.

ჟამსა ამას ჯდა კათალიკოზი მელქისედეკ, ძმა მეფის დავითისა.

ქორონიკონსა ს-იდ: მისცეს ბაგრატს ქართლი მეფესა იმერეთისასა, არადათის წყალს გამოღმა: ალი, სურამი და ახალდაბა.

ამასვე წელსა მიიცვალა მეფე დავით. ტფილისის ქალაქს, და დამარხეს მცხეთას.

ამასვე წელსა იქორწინა ძემან მისმან ლუარსაბ, და შეირთო ცოლად მეფის ბაგრატის ასული თამარ, მარტვა კ-ე.

და მეფობდა ლუარსაბ ძალითა და შეწევნითა ბაგრატიისა. და იყო ყაენად შაჰისმაილ, მეოთხე შვილისშვილი იყო შიხისა მის, რომელი გამოჩნდა პირველ არდაველს. და დაიპყრა შაჰ-ისმაილ სამკვდრო თვისი არდაველი, და მუნიტგან იწყო ბრძოლად სპარსეთისა და დაიპყრა სპარსეთი.

ქორონიკონსა ს-ივ: მიიცვალა იმერელი ბატონისშვილის ვახტანგის ცოლი, კახთა მეფის ასული ხვარაშხე.

ქორონიკონსა ს-იზ: მიიცვალა ქუთათელი გერასიმე, იანვარსა ი-ამასვე წელიწადსა დაჯდა მათი ძმისწული სვიმონ, და წარვიდა და ეკურთხა საყდარსა ბიჭვინტისასა.

ამასვე ქორონიკონსა მეფეთ-მეფემან ბაგრატ განყო ლიხთ-იმერი სამ საეპისკოპოზოდ, ბრძანებითა აფხაზეთისა კათალიკოზისა აბაშიძისათა. ინება ლ(ვ)თივ-გვრგვნოსანმან მეფეთ-მეფემან ბაგრატ და დედოფალთა დედოფალმან ელენე დიდისა და ცათა მობაძევისა საყდრისა, ახლისა იერუსალიმისა, გენათისა ეპისკოპოზისა მელქისედეკისა საყურელის ძისა, საუკუნოდცა არს წსენება მათი.

ამასვე დროსა იმავე პატრონმან გააჩინა ხონელ ეპისკოპოზად მჩხეტის-ძე მანოელ მისვე აფხაზეთისა კათალიკოზისა ჯელითა საყდართა შიგან ბირვინტისათა, ქორონიკონი იყო ს-იზ: წარვედით აფხაზეთს საკურთხეველად ივნისსა კ, და მოვედით ივლისსა კ.

ამასვე ჟამსა მონაზონ იქმნა გიორგი, ძმა დავით მეფისა, და

უნოდეს სახელად გერასიმე. და ბაგრატცა, ძმა მეფის დავითისა და გიორგისა, რომელი უფლებდა მუხრანს, იგიცა მონაზონ იქმნა, და უნოდეს სახელად ბარნაბე.

ხოლო რაჟამს მონაზონ იქმნა ბაგრატ მჰყრობელი მუხრანისა, და ესხნეს მას ძენი ოთხნი: ერეკლე, არჩილ, აშოთ და ვახტანგ. მაშინ მტკიცედ ეპყრა ქართლი მეფესა ლუარსაბს. ხოლო კათალიკოზი მელქისედეკ პირველვე განძებულ იყო და იდგა მონასტერსა არმაზისასა, და იყო კათალიკოზად გერმანე, და ტფილელად დომენტი, და მროველად გედეონ.

ქორონიკონსა სით: ივლისსა ია მიიცვალა მწეცის-ძე სარგის.

ხოლო ოდეს დაიპყრა ქუეყანა სპარსეთისა შაჰ-ისმაილ, მაშინ წარმოემართა და განიგულა დაპყრობა საქართველოსი, მოვიდა ძალითა დიდითა და სპითა ურიცხვთა, და დაიბანაკა აღჯაყალას. მაშინ სცნა რა მეფემან ლუარსაბ, შემოიყარა სპანი თჳსნი და დადგა ტფილისს, განამაგრა ციხე-ქალაქი.

ხოლო შაჰ-ისმაილ წარმოგზავნა ამირსპასალარი ყარაფირილ სპითა ურიცხვთა. კუალად შემდგომად მცირედისა წარმოგზავნა მიშკარბაში ელიასბეგ სპითა ურიცხვთა. და შემდგომად მათსა თვტცა წარმოვიდა. მაშინ წარვიდა მეფე ლუარსაბ ტფილისით და მივიდა ლელესა მას თელეთისასა, და მუნ განაწყო სპა თჳსი. და რაჟამს მოვიდა ყარაფირი ამირსპასალარი, და ეწყვნენ ურთიერთას, და იქმნა ბრძოლა ძლიერი. და მწნედ იბრძოდეს სპანი ქართველთანი, ვითარცა ლომნი, და მოსწყვდნეს ურიცხვნი თათარნი. მიდრკეს იგინი და ოტებულნი ივლტოდეს, ვითარცა ჯოგი კანჯჯრისა ლომთაგან დანქრეული.

მაშინ შეემთხვია წინათ-კერძო მიშკარბაში ელიასბეგ. ოტებულთა მათ ყიზილბაშთა. და კუალად უკუმოაქციანნა ლტოლვილნიცა იგი, და თჳსითა სპითა წინაგანწყვნეს ქართველთა. კუალად შეიქმნა ბრძოლა ძლიერი, უძლიერესი პირველისა, და ძალითა ღმრთისათა კუალად მძლე ექმნეს ქართველნი და მოსრეს უმრავლე-

სი პირველისა ომისა. და იოტნეს იგინი და მიჰყვნენ უკანა მათსა ქართველნი, სრვიდეს. და ამოსწყდნეს მრავალნი. და აღმოვიდა შაჰ-ისმაილიცა ყოვლითავე ძალითა თვსითა და სპითა უმრავლესითა. ესრეთ მოინია მთასა თელეთისასა, რომელ არს კერძოთა ტაბაჰმელისათა. გარდმოხედნა შაჰ-ისმაილ და იხილნა სპანი თვსნი ძლიერად ოტებულნი და მიმოდანქრეულნი, და უმრავლესნი დაჯოცილნი, და უკანა მათსა ქართველნი ფიცხლად მდევნელნი და განლაღებულნი მათ ზედა. ამას ზედა შეწუხნა შაჰ-ისმაილ, და შემოუტივეს შაჰ-ისმაილ და სპათა მისთა ყარაყონილუთა.

მაშინ დაშთეს ქართველნი წინათ-კერძო და უკანა მათსა შაჰ-ისმაილ და სპანი მისნი, რამეთუ ფრიადისა ომისაგან მაშურალთა ქართველთა, რაც ოდენ ძალ-ედვათ, ძლიერად ბრძოლა უყვეს, და განგძობასა შინა ომისასა იძლიენეს სპანი ქართველთანი. მაშინ ივლტოდა მეფე ლუარსაბ და მივიდა ზემო ქართლს, და კუალად ენება შეკრება სპათა და ბრძოლად არამედ ვერღარა უძლო ადრე შეყრა, რამეთუ დაიფანტნეს ქართველნი.

და წარმოვიდა შაჰ-ისმაილ და გარე-მოადგა ციხესა ტფილისისასა და ბრძოლა უყო ძლიერად. მაშინ აღუთქუეს ნიჭი დიდი ციხისთავსა მას ტფილისისასა, და ესრეთ მოინდო ციხისთავი იგი, და მისცა ციხე. და დაიპყრა ციხეცა და ქალაქი, და ქმნა მრავალი ბოროტი. შემუსრნა წმიდანი ეკლესიანი, და შეაგინნეს სინმიდენი, და მრავალნი ხატნი და ჯუარნი წარყვნეს. და თვთ შემუსრა ჯელითა თვსითა სიონთა ღმრთისმშობელი და განძარცუა მრავალფასი სამკაული, ქართველთა მეფეთაგან სასოებით შემკული; ამან უღმრთოჲმან მიჰყო წარმდებად ბილნი ჯელი თვსი და შემუსრა, და უფასონი იგი თუალნი და მარგარიტნი თვთ წარიღო, და წმიდა იგი ფიცარი განაშიშულა მძღავრმან უსჯულომან შაჰ-ისმაილ, და დასდვა თავსა ზედა განსაგალსა მას ჭიდისასა, რომელ არს ციხესა შინა ტფილისისასა.

და შეიპყრნეს მრავალნი ქრისტიანენი, და მიჰკრიბეს ჭიდსა მას

ზედა და მძლავრებით აიძულებდეს ფერჯითა დათრგუნვად ხატსა მას. რომელთამე ქრისტიანეთა ფრიად უარ-ჰყვეს განსლვა ჳიდსა მას ზედა და დათრგუნვად ხატსა მას წმიდისა დედოფლისა ჩუენ-ისასა, და მრავალთა აღირჩიეს სიკუდილი და არა დათრგუნეს ხატი იგი, და წარეკუეთნეს წმიდანი და ყოვლად ქებულნი თავნი მათ-ნი, და აწ იმოთხვენ ყუავილთა მათ შინა დაუჭნობელთა, წმიდათა ორმოცთა მოწამეთა თანა. ხოლო რომელნიმე ქრისტიანეთაგანნი მომედგრდეს უძღურებითა ჳორცთათა და დაკლებულ იქმნეს სას-უფეველისაგან, რამეთუ ვერა-რა ივაჭრეს, და განვიდეს კრებისა-გან ცალიერი.

ხოლო ოდეს აღასრულა ყოველივე სიბოროტე თჳსი მძლავრმან უსჯულომან შაჰ-ისმაილ, მაშინ გარდაუტევეს ხატი იგი წმიდისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთისმშობელისა მდინარესა მას შინა მტკუარსა და წარიღო ხატი იგი წყალმან მან, და განვიდა ქუემოთ-კერძო წიაღ მდინარისა მის. ეჰა საკვრველება ესე და სასწაული ხატისა მის, რამეთუ არავე განეშორა ტაძარსა თჳსსა, არამედ იყო რამ წიაღ მდინარისა მის, ხე ტირიფისა მდგომარე, და ძირსა ზედა მისა მიყრდნობილი წალმართ სუენებული იხილა ვინმე მწყემსმან, მიმავალმან კახეთად, და განსავალსა წყლისასა აღიღო და განიხ-არა ფრიად, და თაყვანის-ცა მწყემსმან მან აღიღო და მიართუა მჰყ-რობელსა მას კახეთისასა ბატონს ლევანს; და მხიარულ იქმნა დი-დად და მიანიჭა მწყემსსა მას წყალობა მრავალი. და იწყო მეორედ შემოკობად ხატისა მის და, რაც ოდენ ძალ-ედვა, აჩუენა მოსწრაფება დიდი და ესრეთ შეამკო, ვითარცა აწ იხილვების სიონისა ღმრთისმ-შობელი. და კუალად ზედა-წერილ არს ხატსა მას ზედა ცხოვრება კახეთის მჰყრობელის ლევანისა. ხოლო ოდეს განასრულა ხატი წარმოგზავნა ხატი იგი პატივითა დიდითა სიონსა შინა, და არს მიერითგან ვიდრე აქამომდე ზე-აღმკულ ლევანის მიერ.

ხოლო აღაშენა შაჰ-ისმაილ მეჩითი სჯულისა თჳსისა ყურესა მას ჳიდისასა, და შეაყენნა მცველნი თჳსნი, და განამაგრა ციხე,

და წარვიდა. და ამას შინა შემოიკრიბნა სპანი თჳსნი მეფემან ლუ-
არსაბ, და წარმოემართა შაჰ-ისმაილსა ზედა, და ეგულვა კუალად
ბრძოლა მისი. და რაჟამს ცნა ალება ციხისა მის და შექცევა შაჰ-
ისმაილისა, დაუძძიმდა ფრიად. მაშინ კუალად იპყრა ქართლი
მეფემან. და ამასვე ჟამსა შინა ეწია რისხვა ღმრთისა ულხინებელი
შაჰ-ისმაილს. და ბოროტი იგი ბოროტად წარწყმდა, და დაჯდა მის
წილად ძე მისი შაჰ-თამაზ.

ხოლო შაჰ-ისმაილ იყო კაცი მზაკუარი, და ამან გამოაჩინა სჯუ-
ლი შიასი და იწყო ძაგებად და გინებად სჯულისა ოსმალთასა, და
განთქმულ ჰყო სახელი ალიასი, და იწოდა თავი თჳსიმედ ალია-
სა, და მიერიტგან ირწმუნეს ყიზილბაშთა ძედ იმამისა, და ვიდრე
აქამომდე სწამსთ, და უპყრიესთ მტკიცედ. ხოლო გამდიდრდა შაჰ-
თამაზ უფროს მამისა თჳსისა და დაიპყრა მრავალი ქუეყანა უცხო-
თა, რომელი არა ეპყრა მამასა მისსა.

ხოლო მეფემან ლუარსაბ დაიპყრა ტფილისი, და აღიღო ციხე
ტფილისისა და გაამაგრა. მაშინ შაჰ-თამაზ იდგა ყარაბაღს, დაესმა
ალება ტფილისისა ციხისა, შემოიკრიბა სიმრავლე სპათა რჩეულ-
თა და ესე იდუმალ წარმოემართა ტფილისსა ზედა. და ამას ჟამსა
შინა მიიცვალა ტფილისს ძე მეფის ლუარსაბისი ყრმა მცირე. და
წარიღეს ყრმა იგი მცირე მცხეთას სამარხოსა თჳსსა, და წარიყ-
ვნეს თანა მეფე და დედოფალი. და რომელსაცა დღესა განვიდეს
ტფილისით, მასვე ღამესა შემოვიდა შაჰ-თამაზ ტფილისსა შინა, და
დაიპყრა სრულიად ქალაქი და ზეგარდამოთა განგებითა ღმრთისა-
თა მორჩეს დიდსა განსაცდელსა მეფე და დედოფალი და მათ თანა
მყოფნი ქართველნიცა.

ხოლო სცნა რა საქმე ესე მეფემან, წარვიდა სიმაგრეთა შინა,
და ეგრეთვე სრულიად ქართველნი წარვიდეს სიმაგრეთა შინა.
ამისთჳს ვერღარა შემოიკრიბა სპანი თჳსნი მეფემან, რამეთუ იყ-
ვნეს დაუხიზნავნი ქართველნი, და ყოველნივე დასახიზნავად წარ-
ვიდეს.

მაშინ შაჰ-თამაზ მოაწია მრავალი ბოროტი ტფილისსა ზედა: შეიპყრეს და განსძარცვეს ხატი იგი მეტეხისა, სახე წმიდისა ღმრთისმშობელისა, და ამოსწყვდნა მრავალნი სულნი. ხოლო ციხისთავსა გულბაადს შეეშინა დიდად მეფისა თვისისაგან: ნუ უკუე ესე საქმე ესე დამადვას მეფემანო“, და გარდამოვიდა ციხით, და მივიდა შაჰ-თამაზთანა; და მიანიჭა წყალობა მრავალი და სხუანი მეციხოვნენი რომელნიმე წარვიდეს სახლსა და რომელნიმე მიერთნეს ყიზილბაშთა.

მაშინ ციხისთავმან გულბაად და სხუათა მეციხოვნეთა დაუტევეს სჯული თვისი და მიიქცეს სჯულსა მაჰმადისსა. და დაიპყრა შაჰ-თამაზ ციხე იგი და განამაგრა, და თვთ შეიქცა და წარვიდა ყარაბაღს. მაშინ შეურიგდა მპყრობელი კახეთისა ბატონი ლევან, და წარვიდა შაჰ-თამაზ ნახჩევანს ქუეყანასა სომხითისასა, და დაიმორჩილნა ყოველნივე ურჩნი და ჰყვნა საბრძანებელსა ქუეშე თვისსა.

ქორონიკონსა სკა: დადიანი მამია და გურიელი მამია წარვიდეს ჯიქეთს საბრძოლად ზღვთ ნავებითა, და შეიბნეს თუესა იანვარსა ოცდაათსა. პირველსა დღესა ამათ გაემარჯუა; მეორესა დღესა, პარასკევსა, განრისხდა ღმერთი ოდიშართათვს, უღალატეს. და გამოექცნეს, დადიანი და გურიელი და გურიელის ლაშქარი დაუტევეს; მოეტევენეს; ჯიქნი და შეიბნეს: მრავალი დაჯოცეს დადიანმან, გურიელმან და გურიელის ლაშა ქართა. მოკლეს გურიელის შვილი გიორგი და მისნი აზნაურშვილნი. დაღალულნი ომისაგან შეჩურჩუებულმან ცანდია ინალდიფითა გაინდვნა, დადიანი გააშისულეს, სრულიად შიშუელი დაჭრეს გურიელი და სამნი მისნი ძმანი და ეპისკოპოზნი, და მისნი ლაშქარნი ტყუე ყვეს. წარვიდა მალაქია კათალიკოზი და გამოიწსნნა ცოცხალნი, და მკუდარნი ფასით იყიდნა.

ქორონიკონსა სკგ: მერე ალექსანდრე, ძე ლევანისა, იშვა.

ამასვე ქორონიკონსა მურჯახეთს შეიბნეს; აგვისტოს იგ, დღე-

სა ხეთშაბათსა, შეიბა მეფეთ-მეფე ბაგრატ და ათაბაგი ყუარყუარე ახალქალაქსა, და დაიწოცნეს მრავალნი კაცნი, და გაემარჯუა მეფესა, და ჯელთ დარჩა ყუარყუარე და მისნი ლაშქარნი, და დაიპყრა სრულიად საათაბაგო ძემან ალექსანდრესმან.

და ჟამსა ამას ბაგრატ მპყრობელი იმერეთისა იყო სამცხეს, და ვითარცა ესმა დაპყრობა სომხითისა, წარმოემართა იგიცა და მოვიდა შაჰ-თამაზთანა მიზეზითა ამით, რაჟამს გაემარჯუა ბაგრატს ყუარყუარე ათაბაგსა ზედა, და დაიპყრა ბაგრატ საათაბაგო. მაშინ ოტებულ იქმნა ოთარი შალიკაშვილი, ივლტოდა იგი, და თანა-წარიყვანა ძე ათაბაგის ყუარყუარესი ქაიხოსრო. მივიდეს სტამბოლს და მოაჯე ექმნნეს ხვანთქარს. და შეინყალა ხვანთქარმან, და მოსცა ჯარი მრავალი, და თოფი, და ზარბაზნები დიდ-დიდნი, და უჩინა ამირსპასალარად მუსტაფ ფაშა, და წარმოგზავნა იგინი ბრძოლად ბაგრატიისა.

ხოლო ესმა რა ამბავი ესე ბაგრატს, მპყრობელსა იმერეთისა-სა, ამისთვის წარვიდა შაჰ-თამაზთანა, და არავინ წარიყვანა კაცნი უჭადარონი, არამედ აარჩინა კაცნი ჭადარანი, და წარიყვანნა დიდებულნი და მცირენი, მოხუცებულნი, ჭკუისმყოფელნი, ჭადარანი, კაცნი მსგავსნივე მისნი.

ხოლო იყო შაჰ-თამაზ აიდარბეგს, და მივიდა ბაგრატ. დიდად პატივ-სცა ყაენმან, და დაისუა წინაშე, აქა მოხუცებულნი მიმყოლნი მისნი. და უბრძანა ყაენმან ბაგრატს, რათა მოსწიოს მშჳლდსა, და მოუტანეს მშჳლდი ძლიერი ბაგრატს. ხოლო, ბაგრატ არა რამე თავს-იდვა, და ეპყრა მცირე რამე ნატეხი წვრილი ჯოხი, და მით ასწია. ხოლო ყაენმან გაიცინა, და მისცა საბოძვარი დიდი და გამოისტუმრა. ითხოვა ბაგრატ მისგან შეწევნა და ძალი ოსმალთა ზედა. და იყო მაშინ შაჰ-თამაზ ფრიად უცალო, ვერა ათხოვა ჯარი, და მისცა საბოძვარი მრავალი, და მით შემწე ეყო. და წარვიდა ბაგრატ მპყრობელი იმერეთისა სამცხეს.

მაშინ წარავლინა ბაგრატ კაცი და ითხოვა გურიელისაგან შენ-

ევნა. და წარმოვიდა გურიელი სპითა თვსითა და მოვიდა ბაგრატის თანა.

ქორონიკონსა ს^კე: მეფე სვიმონ იშვა, ძე ლუარსაბისი.

ქორონიკონსა ს^ლა: ხვანთქრის ფაშები მოვიდეს, კ^ბ ათასი, და სრულიად ტაო ამოსწყდეს. მოუჭდა ბაგრატ მეფე და ეწყვნეს ურთიერთას, იქმნა ბრძოლა ძლიერი. მისცა ღმერთმან გამარჯუება ბაგრატს და იოტნეს ოსმალნი, მოსრნეს მრავალნი მახვლისათა. მაშინ მოკლეს თვთ მუსტაფ ფაშა, და სხუანი ივლტოდეს ოსმალნი. და იშოვნეს მრავალნი საგანძურნი, და დაიპყრა მტკიცედ საათაბაგო.

ამისა შემდგომად კუალად წარვიდა ხვანთქართანა ოთარი შალიკაშვილი, და ქაიხოსრო ძე ათაბაგისი, ესმა რა ხვანთქარსა, დაუძიმდა ფრიად. და კუალად წარმოავლინა აზრუმისა ფაშა, და დიარბექირისა, და სხუანიცა მრავალნი, და შეკრბა სპათა სიმრავლე ურიცხვ. და ესრეთ წარმომართა სამცხესა ზედა. სცნა რა ესე ბაგრატ, წარმოუვლინა კაცი და ითხოვა შეწევნა მეფისა ლუარსაბისაგან.

ხოლო მეფე ლუარსაბ იყო კაცი სახიერი და ფრიად ზრუნვიდა საქართველოსათვს, და ეძვნებოდა უცულოთა ზედა-მოსვლისათვს და დაკნინებად საქრისტიანოსა. მაშინ მოუწოდა სპათა საქართველოსათა და წარემართა შეწევნად ბაგრატისა რამეთუ ამან მეფემან ლუარსაბ მრავალგზის აწვივნა იმერელნი, მესხნი და კახნი შეწევნად უსჯულოთა ზედა, არამედ იგინი არა თანა-შემწე ექმნეს. და ესოდენ უმეტეს მოურნე იყო მათთვს, ვითარცა მამა შვილთათვს ტკბილ არს და ღმობიერ, ეგრეთვე ესეცა ტკბილ იყო მათთვს და არა ძვრის მოაწყენე. და ვითარცა წარვიდა ესე, მაშინლა წარვიდა გურიელი სპითა თვსითა. და შეკრბეს ყოველნივე სამცხეს.

ხოლო მოვიდეს ოსმალნი ურიცხუნი ბასიანს, ქორონიკონსა ს^ლგ, და მივიდეს ესენიცა მუნ, სადა ოსმალნი დაბანაკებულ იყვნეს. ხოლო იქმნა რამე განზრახვა ქართველთა შორის და მესხთა. თქუეს ქართველთა და აღირჩიეს მენინავედ მისლვა, არამედ მესხ-

თა არა თავს-იდევს, რამეთუ იტყოდეს, ვითარმედ: „ძუელითგანვე მეწინაობად მისლვა მესხთათჳს განწესებულ არს და ანცა ჯერ არს ჩუენდა მისლვაო, და რამეთუ რიგი ესე და წესი ძუელითგანვე გუაქუსო“.

ხოლო უმეტეს ქართველთა არა უსმინეს, და იქმნა ცილობა ურთიერთას შორის, და აღეგზნა შური დიდი. აჰა იხილეთ, მს-მენელნო, გაბედვა და მკუეთელობა საქმისა, ვითარ იგი ჰყვეს მაშინ ლომ-ვეფხებრ მვეც-ქმნილთა რჩეულთა მათ სპათა ქართველთა უსჯულოთა მათ ზედა, და მიეტევნეს ქართველნი, ვითარცა ელვა ქუხილისა ცისა. და იქმნა ბრძოლა ძლიერი, და შეიბნეს სოხოიტს ზედა იმერელი მეფე ბაგრატ, და ქართლის მეფე ლუარსაბ, და ათა-ბაგი პატრონი ქაიხოსრო, და სრულიად საქართველო იყო, და ორი ფაზა იყო. და მეფენი მეოტ იქმნეს.

მაშინ შურითა ბოროტითა აღსავსეთა მესხთა ინებეს გან-დრეკილება, და არღარა მიჰყვნენ ომსა შინა. ხოლო სცნეს რა გან-დრეკილება მესხთა, უფროსად განიწირნეს თავნი თჳსნი ქართველ-თა და იმერელთა, და გარგრძელდა ომი, და მოისრნეს მრავალნი იმიერ და ამიერ, და უფროსლა მოსწყვდნეს ოსმალნი, ვიდრე ოთხი ზომა მოისრა. მაშინ მოკლეს ძე გურიელისა ქაიხოსრო და სხუანი მრავალნი ქართველნი და იმერელნი. ქმნეს სახელი დიდი, და შე-მუსრეს ყოველივე საომარი საჭურველი, და ესრეთ დარჩნენ, რომ საბრძოლველი იარაღი აღარა ჰქონდათ. და იყო ომი ძლიერი დილ-ითგან ვიდრე მწუხრამდმდე.

მაშინ სიმრავლისაგან სპათასა იოტნეს სპანი ქართველთანი, დამაშურალთა ქართველთა სძლეს ოსმალთა და მეოტ იქმნენ, და ლტოლვილი წარმოვიდა მეფე ლუარსაბ ქართლს და ბაგრატ იმ-ერეთს.

ხოლო დაიპყრეს ოსმალთა სამცხე-საათაბაგო, და აღიღეს ყო-ველნივე ციხენი და სიმაგრენი სამცხისანი, და გააბატონეს ქაიხოს-რო, ძე ყუარყუარესი, და იქმნა ათაბაგ. მაშინ შემოიკრიბნა მესხნი

დიდნი და მცირენი ყოველნივე, და მთავრობდა ოთარი შალიკაშ-
ვილი. ხოლო ათაბაგი ქაიხოსრო დაემოყურა მპყრობელსა მუხრან-
ისასა ბაგრატს, მოიყვანა ცოლად ასული ბაგრატისი დედისიმედი
და იქორწინა. და იყო ქალი ლალ და ამპარტავან, გლისპი და არა მო-
შიში ღმრთისა.

ქორონიკონსა ს^ლ: აწყურისა ღმრთისმშობელი ტყუედ ნაას-
უნა ციხისჯუარს იმერელ მეფემან ბაგრატ.

ქორონიკონსა ს^ლ: ტაოს ქუეყანა დაიჭირეს თათართა ურუმთა.

ქორონიკონსა ს^{მა}: არტანუჯი წაგუართუეს ურუმთა, და არ-
სიანამდის დაიჭირეს ფარნაკანი, და სრულ არტანი დაიჭირეს, და
ფარნაკანი აღაშენეს, აწყურისა ღმრთისმშობლის შეწევნითა სამ-
ცხეს ვერ გარდმოვიდეს, და მძლავრობდენ ფრიად ყოვლისავე
მესხთა ზედა და ვერღარა შეუძლეს ტკრთვად ბოროტის ყოფასა
ოსმალთასა. მაშინ ოთარმან შალიკაშვილმან და ათაბაგმან და ყო-
ველთავე მესხთა წარავლინეს მოციქული თვთმპყრობელის ერანის
მპყრობელის შაჰ-თამაზის თანა, და ფრიად მოაჯე ექმნეს, ებირნეს
და ითხოვეს მისგან შეწევნა, და აღუთქუეს მორჩილება და დამონ-
ება ვითარცა პირველ.

ხოლო ვითარცა ესმა შაჰ-თამაზს, განიხარა ფრიად და წარ-
მოემართა სპითა ურიცხვთა საათაბაგოსა ზედა; მოესწრა ყაენი
შაჰ-თამაზ. ბატონი ქაიხოსრო მოვიდა; ვარძია, თმოგვ, და ვანის
ქუაბი, და აწყური, ასპინძა, ვარნეთი და სრულიად სამცხის ციხ-
ეები აღიღო, და ვარძიისა ღმრთისმშობელი და სრულიად ციხეები
ბატონს ქაიხოსროს. მოსცა. და წარვიდა ყაენი და ჩავიდა სომხითს,
და დაჯოცნა [...] და ვახუშტი დიასამიძე, და ამჟამად ტყუედ წაიყვანა
მარიამობის თუესა.

ამასვე ქორონიკონსა ციხისჯუარიდამ აწყურისა ღმრთისმშო-
ბელი ტყუედ ნაასუნეს იმერეთს.

ხოლო სცნა რა საქმე ესე ზვანთქარმან სულთან სულეიმან, წარ-
მოვიდა იგიცა ძალითა მრავლითა და გულისწყრომითა მესხთა ზედა.

მაშინ შაჰ-თამაზ ვერღარა უძლო წინააღმდეგობად მისსა და მოიპოვა მზაკუარება ესე, და მიუმცნო ოთარს შალიკაშვილსა სიტყუანი გულისწყრომისანი. მიუწერა წიგნი რისხვისანი, და ექადდა მოკუეთასა თავისასა, და სრულიად იავარ-ყოფასა ქუეყანისა მათისასა. ამისთჳს მოსწერა ესე წიგნი, რომ ოთარს მიეგზავნა ხვანთქრისათჳს, რომ შაჰ-თამაზ ჩემი მტერია და ესრეთ მექადვისო, და მით მორჩომოდა ხვანთქარსა. ვითარცა მიუვიდა წიგნი იგი ოთარსა, მეყსეულად წარუვლინა წიგნი სულთან სულეიმანს, და მიუმცნო სიმართლე თავისა თჳსისა და უბრალო-ყოფა მისლვისათჳს ყაენისა.

მაშინ მიხედა ღმერთმან მესხთა, და შეიბრალა სულთანმან და წარვიდა სახიდ თჳსად სულთანი, და წარვიდა ყაენიცა. ხოლო ბაგრატს, მპყრობელსა იმერეთისასა, აქუნდა შური დიდი დადიანისა, რამეთუ მაშინ ოდეს შეება ურუმთა ბაგრატ, ესე დადიანი არა თანამწე ეყო მას. ამისთჳს განიზრახა და მოაწვია დადიანი ლეონ ქალასა ხონისასა, და ღალატად შეიპყრა იგი ბაგრატ მპყრობელმან იმერეთისამან და პატიმარ ჰყო. მაშინ მიუმცნო გურიელსა საქმე ესე, და აწვია იგი განლაშქრებად ოდიშსა ზედა და აღუთქუა ნახევარი ოდიშისა.

ხოლო გურიელმან არა უსმინა და თქუა გულსა შინა თჳსსა: „ვინათგან ოდიშიცა დაიპყრას, განლაღნების და მერმე აღიძრვის ჩემ ზედაცა ბოროტის-ყოფად უეჭუელად“. ხოლო რაჟამს სცნა ბაგრატ არა მოსლვა გურიელისა, მაშინ ენება თუალეებისდანა დადიანისა და არღარა ინება, და ჰყვანდა იგი პატიმრად გელათს სამრეკლოსა შინა.

მაშინ ათაბაგმან ქაიხოსრო, სცნა რა შეპყრობა დადიანისა, აღძრა ჩხეიძე ხოფილანდრე და გააპარა დადიანი, და მიიყვანა ათაბაგთანა. ხოლო ათაბაგმან და გურიელმან წარიყვანეს და გააბატონეს იგი ოდიშს, და კულად იპყრა დადიანმან ოდიში.

ამისა შემდგომად გაუწყრა ხვანთქარი გურიელსა, და მოიწესნა ძვრი პირველი, რაჟამს იგი თანაშემწე ეყო ბაგრატს, და მოსწყ-

დნეს სპანი მრავალნი ხვანთქრისანი. ამისთჳს წარგზაინა სპანი მრავალნი გურიასა ზედა, და მოვიდეს ბათომს, და იწყეს შენებად ციხისა. მაშინ შემოიკრიბა სპა თჳსი გურიელმან და წარვიდა მათ ზედა, და მისცა ღმერთმან ძლევა და გაემარჯუა გურიელსა. დაუტევეს ბათომი, და შევიდეს ზღუასა შინა ნავებითა. და აღუდგეს მათ ლელვანი მძაფრნი, და განყარნა იგინი ჭორასს გაღმართ; და იყო იგი მდინარე ჭორახი აღდიდებულ, და ვერლარა განვლეს იგი ცხენებითა გურიელმან და სპათა მისთა.

მაშინ მივიდეს გონიას, და იწყეს შენება ციხისა; და გამაგრდენ ოსმალნი და იწყეს მძლავრება, ამოსწყეტეს ჭანეთი, და თჳთ დაიპყრეს. ხოლო გურიელმან ითხოვა შეწევნა ბაგრატისაგან და დადიანის ლეონისაგან. მაშინ დადიანმან შემოიყარა სრულიად აფხაზნი და ოდიშარნი, და წარვიდა.

ხოლო ბაგრატცა წარავლინა ძმა თჳსი ვახტანგ, და სპანიცა იმერელნი წარატანნა კაცი ხუთასი. და აუწყა ბაგრატ ძმასა თჳსსა ვახტანგს: „ამას ნადიერ იყავ, რათა არა ჰყონ დადიანმან და გურიელმან ერთობა. და უკეთუ იგინი გაერთდენ, მრავალი ბოროტი გუენიოს ჩუენ მათ მიერ, და ეცადე, რომე დადიანი არ შეეყაროს გურიელსა“, რამეთუ მაშინ იდგა დადიანი თჳალსა რიონისასა.

და ვითარცა მივიდა ვახტანგ საჯავახოს, მიუმცნო დადიანსა, ვითარმედ: „შენცა უწყი, ვითარცა მე ფიცი ვარ შენი და არა-რას დაგიფარავ. ესე უწყოდე, რამეთუ ძმამან ჩემმან ბაგრატ და გურიელმან შეთქმულება ყვეს შენ ზედა; და თუ მოხვალ გურიას, ლალატი ნებავსთ შენი. მაშინ სცნეს რა ესე მეგრელთა მოშიშართა, არღარა ინებეს წამოსლვა გურიას, და მივიდა ვახტანგ როსტომ გურიელთანა ბათომს.

ხოლო ვინათგან არღარა მოვიდა დადიანი, ვერლარა შეუძლო გურიელმან ბრძოლად ოსმალთა, და ვერცალა განვიდეს გაღმა, რამეთუ არა აქუნდათ ნავები. მაშინ ოსმალნი უფროსლა განძლიერდეს, და აღაშენეს ციხეები. ხოლო წარმოვიდა ვახტანგ იმერეთს.

ამისა შემდგომად მიიცვალა ბაგრატ, მპყრობელი იმერეთისა, და დამარხეს გელათს. და დაიპყრა იმერეთი ძემან მისმან გიორგი.

და ეპყრა როსტომს გურია წელსა ი"ბ, და მიიცვალა იგიცა, და დაეფლა შემოქმედს. და ესხნეს ძენი სამნი, და უხუცესსა ეწოდა გიორგი და ესე დასუეს გურიელად. ხოლო ესუა ასული როსტომ გურიელისა ძესა დადიანისასა ცოლად. და შემდგომად სიკუდილისა მისისა განუტევთ ქალი იგი ძემან დადიანისმან და ქმნა დიდი ბოროტი, რამეთუ ბიძასა თვსსა წაართუა ცოლი და თვთ შეირთო ცოლად.

და გამოჴდა ხანი რამე და კუალად ერთობა ყვეს გიორგი გურიელმან და დადიანმან ლეონ. და შეირთო გურიელმან ასული დადიანისა ცოლად, და შემდგომად მცირედისა მანცა განუტევა ასული დადიანისა, და იძია შური.

სცნა რა ესე გიორგი, მპყრობელმან იმერეთისამან, მაშინ ეზრახა გურიელსა და ყვეს ერთობა. რამეთუ ჰყვა მას სძალი ქურივი, და მისცა იგი ცოლად გურიელსა გიორგის შურად დადიანისა, და იწყეს მტერობად დადიანისა. და ვერლარა შეუძლო წინააღდგომა მათი დადიანმან, და მეოტად წარვიდა სტამბოლს, და მოაჯე ექმნა ხვანთქარსა და ითხოვა მისგან შეწევნა. მაშინ მოსცა ხვანთქარმა სიმრავლენი სპათანი აზრუმელნი და ტრაპიზონელნი, წარმოვიდეს და მოინივნეს სატყეველას.

ხოლო გურიელმან ვერლარა უძლო წინაგანწყობა მათი სიმრავლისაგან სპათასა. მაშინ წარავლინა მოციქული ხუენნად დადიანსა, და მისცა სისხლი განტეგებისათჳს ასულისა მისისა, ფლური ათასი, და შერიგდენ დადიანი და გურიელი.

ხოლო გიორგი, მპყრობელმან იმერეთისამან, მოაწვია სახლსა თვსსა ჯავახ ჭილაძე და ლალატითა მოკლა იგი. მაშინ იწყინა საქმე ესე გურიელმან და დადიანმან, და მივიდეს და დაიპყრეს საჯავახო და განიყვეს: ნახევარი დადიანმან დაიპყრა და ნახევარი გურიელმან. ამისა შემდგომად წარვიდა დადიანი ნადირობად, და ჯაიანმან

შეაძგერა ცხენი და მოკლა დადიანი, და დასუეს ძე მისი უხუცესი გიორგი დადიანად.

მაშინ გურიელმან გიორგი გარდიბირა უმრწემესი ძმა მისი მამია, ესე მოიყვანა გურიას და შერთო გურიელმან დაჲ თჳსი ცოლად მამიას, ძესა დადიანისასა. ხოლო ულაშქრა გურიელმან, წარვიდა ლაშქრითა და მივიდა ზუგდიდს, და მუნ შემოება დადიანი და გაემარჯუა გურიელსა და წარიოტეს დადიანი, და დასუა დადიანად მამია,

და წარვიდა გურიელი სახიდ თჳსად. მაშინ დადიანმან გიორგი შემოიყარნა სპანი აფხაზთანი და წარმოემართა. და კუალად მოუვიდეს ჯიქნიცა შეწვენად და ჩერქეზნიცა. მაშინ ათხოვა გურიელმან ჯარი დადიანსა მამიას. და ეწყვნენ ურთიერთას. კუალად გაემარჯუა მამიას, და იელტოდა გიორგი დადიანი.

ხოლო დადიანი გიორგი მოაჯე ექმნა მპყრობელსა იმერეთისასა გიორგის. მაშინ აღუთქუა შეწვენა მპყრობელმან იმერეთისამან, რამეთუ ჟამსა ამას ესუა ცოლად გიორგის, მპყრობელსა იმერეთისასა, ასული ჩერქეზის ბატონისა. და კუალად ჰყვანდა გურიელსაცა მეორე დაჲ მისი ცოლად, და კუალად მესამე დაჲ ამათი იყო გაუთხოვარი სახლსა შინა იმერეთის მპყრობელის გიორგისასა, რომელი აღეზარდა მათ. და ესე უმცირესი ასული ჩერქეზის ბატონისა სთხოვა დადიანმან გიორგი მპყრობელსა იმერეთისასა. მაშინ აუწყა საქმე ესე გურიელსა და მან ესრეთ უპასუხა: „ვინათგან დადიანსა ნებაჲს გაერთება ჩუენი, მომცეს საუპატიო და სისხლი დისა ჩემისა განტევებისათჳს, ვითარცა მე მივეც სისხლი განსატევებელად დისა მაგისისა, და იყოს მშვედობა ჩუენ ყოველთა შორის. და იქმნას დადიანი მოყუარე და ქვისლი თქუენი და ჩემი“. მაშინ დაურთო ნება და აღუთქუა მიცემა სისხლისა გურიელსა დადიანმან. ხოლო არა აქუნდა თეთრი, და მისცა გირაოდ ხოფი; რომელიცა სისხლი გურიელს მიეცა, ეგეოდენისა მიცემა აღუთქუა; და ამის გირაოი დაუდვა ხოფი. და მაშინ მისცეს ასული იგი ჩერქეზის ბატონისა და გაერთდენ სამნივე.

ხოლო სცნა რა საქმე ესე მამია დადიანმან, იგიცა ლმობიერ იქმნა უზუცესობისათჳს ძმისა თჳსისა, დაურთო ნება და დაანება დადიანობა. მაშინ მამია დადიანს მისცეს სარჩოდ ლომკაცის ჭილაძისეული და რევანოზისეული, და ესრეთ შეითჳსნეს ურთიერთას და იქენა მშჳდობა სამთავე საბატონოთა შინა. ხოლო სცნა რა ესე დათულიამ, ბიძამან დადიანის გიორგისამან, შემოიყარა საჯავახოელნი და წარვიდა საღალატოდ დადიანის გიორგისა. აგრძნა საქმე ესე დადიანმან, და ვერლარა უღალატა, და წარვიდა საჯავახოს დათულია. ხოლო დადიანმან და მპყრობელმან იმერეთისამან შეუთჳლა გურიელსა და აუნყა ღალატი დადიანისა, და მიუმცნეს ესრეთ: საჯავახო“ შენთჳს დაგვენებია და დათულიას უღალატეო“.

ხოლო გურიელმან უღალატა და შეიპყრა დათულია, და დაატყუევა უზურგეთს, და თვთ დაიპყრა საჯავახსო. მაშინ შეუთჳლეს გურიელს სიკუდილი დათულიასი, და გურიელმან არ მოკლა, ესრეთ შეუთჳლა: „შენის სახლის კაცს მე არ მოვკლავო, შენ მოკალო“. და მერმე ამით გაგზავნეს კაცი, და მოაშთვეს იგი. ამის შემდგომად მოკუდა დადიანი გიორგი, და კუალად დაიპყრა მამიამ დადიანობა. ხოლო დაშთა დადიანს ძე ერთი, რომელსა ეწოდა ლეონ. მაშინ განირისხა ღმერთი მამია დადიანმან, წაართუა დედასა მისსა, და წარმოიყვანა ყრმა იგი, და შხეფის ციხეში დაატყუევა, და იყო ყრმა იგი გამოუცდელი, და ვერ გაუძლო ტყუეობასა, შეწუხდა ყრმა იგი განშორებისათჳს დედისა თჳსისა, და გარდმოიგდო თავი თჳსი ციხისა მისგან და ესრეთ აღესრულა იგი.

ხოლო ჟამსა მას შინა შეითქუნეს მეფე ქართლისა ლუარსაბ, მპყრობელი კახეთისა ლეონ და ათაბაგი ქაიხოსრო. ამით შეკრეს პირობა, და დაუნყეს რბევა და ოწრება ქუეყანასა ყიზილბაშისასა ადარბადაგანსა. მაშინ განუდგა შაჰ-თამაზს მპყრობელი შირვანისა ასანბეგის შვილი დავრიშ მაჰმად მაშინ შაჰ-თამაზ შემოიყარა სიმრავლენი სპათანი, წარმოვიდა და წამსავე მოიწნია ყარაბაღს. მაშინ წარავლინა კაცი და შეუთჳლა ლევანს, მპყრობელსა კახე-

თისასა, და გარდამოიბირა იგი. და მივიდა ლევანშაჰ-თამაზთან. და იყო განდგომილ დავრიშ მაჰმად, ძე ასანბეგისა, რამეთუ ჟამსა მას ოდეს ეპყრა შაჰ-ისმაილს შაქისი, მას ჟამსა მიუჴდა ბატონი ლევან ასანბეგს, და იავარჰყო შაქისი, და მოკლა ასანბეგ. ამისა შემდგომად მოიყვანეს ძე მისი დავრიშ მაჰმად, და გააბატონეს შაქელთა, და მტერ იყვნეს ურთიერთას დავრიშ მაჰმად და ბატონი ლევან.

ხოლო შაჰ-თამაზ გაუძახა ლაშქარი თჳსი შირვანსა ზედა, მაშინ დავრიშ მაჰმადი შეიყარა სპა თჳსი, დაესხა თავესა, და მოსრა მრავალი ჯარი შაჰ-თამაზიც და გამოაქცინა იგინი, ქრისტეს აქეთ ჩემგ.

ხოლო შაჰ-თამაზ აღიყარა სპითა ურიცხვთა, და წარვიდა შირვანს, და მისწერა შაჰ-თამაზ წიგნი დავრიშ მაჰმადს მისლვად მის თანა, და აღუთქუა არა მოჴსენებად ძვრსა, არამედ მინიჭებად მრავლისა პატივისა. ხოლო მან არა ისმინა მისი, და უფროსად განამაგრა ციხეები, და ეგო სიმტკიცესა ზედა.

მაშინ წარავლინა ბატონი ლევან სპითა მრავლითა მის ზედა. და მივიდეს რა, შაქისი მოაოჴრეს, და იავარ-ჰყვეს სრულიად შაქისი, და გარე-მოადგეს ციხესა მას, რომელსა შინა იყო დავრიშ მაჰმად. და იყო ხანსა რაოდენსამე, და ვერღარა უძლო გამაგრება, და ღამით განვიდა ციხისა მისგან. ხოლო სცნა რა ბატონმან ლევან, დევნა უყო, მიენია და შეიბნეს, და გაემარჯუა ბატონს ლევანს, და მოკლეს დავრიშ მაჰმად, და შემოიქცა გამარჯუებული, და მოართუა თავი დავრიშ მაჰმადისა შაჰ-თამაზს. ხოლო უყო წყალობა მრავალი ბატონს ლევანს, და წარმოვიდა სახიდ თჳსად კახეთს.

მაშინ შაჰ-თამაზ წარვიდა ყარაბაღს, და შემდგომად მცირედისა წარმოემართა კუალად ტფილისსა ზედა, და ქმნა მრავალი ბოროტი, მოაოჴრა სრულიად ტფილისი და აღიღო ციხე ტფილისისა და შეაყენნა მცველნი თჳსნი და ვერა-რა ავნო მეფესა ლუარსაბს, რამეთუ ჟამსა მეფობისა მისისასა არა მორჩილ ექმნა ყიზილბაშთა, არცა ოსმალთა, და მრავალი ჭირი შეაჩუენა ორთავე, და არა დაამონა საქართველო უსჯულოთა სახარკოდ. მაშინ შაჰ-თამაზ ინება მოყ-

ურობა ქაიხოსრო ათაბაგისა, და არა ჰყვანდა ასული ათაბაგსა. მაშინ ოთარს შალიკაშვილს გამოართუა ასული, რომელი იყო მეყვსი ათაბაგისი, და მის წილად წარუგზავნა შაჰ-თამაზს, და მან შეირთო იგი ცოლად, და დიდად საყუარელ უწინდა ქალი იგი, და მიერიტგან იყო ფრიად კეთილისმყოფელ ათაბაგისა.

სცნა რა ესე მეფემან ლუარსაბ, შეიყარა სპა თვსი და მიუწდა ათაბაგსა, და წარულო თემნი და დაბანი მრავალნი, ააოჭრა და წარმოვიდა გამარჯუებული. ხოლო ათაბაგმან ქაიხოსრო მიუმცნო ესე ყოველივე შაჰ-თამაზს, რამეთუ მას ჟამსა წარმოსრულ იყო მტერობად ათაბაგისა აზრუმის ფაშა ისკანდარ, და აუწყა იგიცა შაჰ-თამაზს, ქორონიკონსა ს-მდ.

ამისა შემდგომად ხვანთქარი სულთან სულეიმან გამოვიდა, და ყაენს ჩაუდგა, კარი აღაშენა, და უკმობრუნდა, და ასიანს მოვიდა. მაშინ ყაენმან შაჰ-თამაზ შეიყარა სიმრავლენი სპათანი, და წარმოდგა, და მოვიდა არტანს. მაშინ გაგზავნა შაჰ-თამაზ ძე თვსი მირზა ისმაილ კარს, და დაიპყრა კარი, აღიღო ციხენი და სიმაგრენი, და რომელნი იყვნეს ყმანი ხვანთქარისანი მოსრნა პირითა მახვლისათა, და განსდევნა იგინი, და თვთ დაიპყრა კარი. ხვანთქარი წარვიდა.

ხოლო ვინცა იყვნეს განდგომილნი ათაბაგისნი, ყოველნივე მოსრნა პირითა მახვლისათა, და აღიღო ციხენი და სიმაგრენი მათნი, და შემუსრნეს წმიდანი ეკლესიანი, და მრავალნი ხატნი და ჯუარნი, და დაამონნა ურჩნი და განდგომილნი ათაბაგისნი, და მივიდეს ომან და შერმაზან და ივჯუშ, განდგომილნი ათაბაგნი. ხოლო შაჰ-თამაზ შეიპყრა და მკვლელ ექმნა ივჯუშს და შერმაზანს, და მისიცა მამული მათი ათაბაგსა. და რაჟამს განაგო საქმე მუნებური, მაშინ უკმობრუნდა ყაენი ბოროტის-ყოფად ქართლსა ზედა სპითა ურიცხვთა, ჩამოვლო თრიალეთი და იავარ-ჰყო. წარმოემართა საბარათიანოს ზედა და მოაოჭრა იგიცა. მაშინ მიადგა ციხესა ბირთვსისასა და ვერა აღიღო; და აღუთქუა ნიჭი დიდძალი მეციხოვანთა და მოიბირნა იგინი, და დაანებეს ციხე. და რომელნიცა იყვნეს ბარათიან-

ნი ციხესა მას შინა არლარა დაინდო: რომელნიმე ამოსწყვდნა, და რომელნიმე შეინყალნა დადაყენნა მამულსა თვსსაზედა, სხუანი მრავალნი ტყუედ ჰყო.

მაშინ მეფემან ლუარსაბ ვერლარა შემოიკრიბა სპანი თვსნი, რამეთუ ფრიად მოსურნე იყო წინაგანწყობად ყიზილბაშთა. და ვინათგან ჯარი არლარა ჰყვანდა, ესრეთ იყო ჩუეულება მისი მცირითა კაცითა ზედა-დაესხმოდა თარეშთა ანუ სიმაგრეთა შინა, და ესრეთ მოქმედებითა მრავალნი ყიზილბაშნი ამოსწყვდნა.

ხოლო შაჰ-თამაზ მივიდა გორს და აღიღო ციხე ნედისისა, ციხე ძალათ აღიღეს, და ვერის ციხე ნებით მოსცა ფარსადან, და უვნებელად ციხოვანნი მორჩნენ, და იქიდან მიადგა ციხესა ატენისსა, რომელ არს თავსა საცივისასა, რამეთუ მას შინა იდევენს-დედა და დაჲ მეფისა ლუარსაბისი, და სხუანი მრავალნი ჯალაზნი თავადთანი. ამისთვის გარედამ ყაენის ლაშქარი შემოადგა და შიგნიდამ ქართველნი დაუწყეს ერთმანეთს ცემა და ბრძოლა, და მრავალნი ყიზილბაშნი დაიჭოცნენ, და ციხის აღება გაძნელდა, ამისთვის რომე არც სიბა მიიტანებოდა, და არც შეეთხრებოდა, და. არც სით თოფი ესროლებოდა. და თათართ ერთი ფარეში, კავთისჴვეელი ბეთიშვილი, ფარეში მეფის ლუარსაბის დიდისა, დაიჭირეს, და სიკუდილის შიშით იმან უთხრა: „თუ არ მომკლავთო, ციხეს აგაღებინებო“ და ამათაც უვნებელობის ფიცი უთხრეს. და იმან ეს ამბავი უთხრა: „ჭის წყალი დაღევიო, და ჩრდილოეთისაკენ მომცრო წყალი ჩამოუდისო, და იმ წყაროს მისაპარავი გზა აქუსო, გასწავლიო და ის დაუჭირეთო. და ღონე გაუწყდებისო, და ციხეს მოგცემენო“.

იმ წყლის გზა ასწავლა, ყიზილბაშო წყალი უკუ-უჭირეს, ციხოვანთ მშუელელი აღარსაით გაუჩნდათ, და უწყლობამაც ძალი უყო, და მრავალი ყიზილბაში და ქართველნი იმ ციხის აღებაში ამოსწყდენ, და ციხე აიღეს. დედოფალი ნესტან-დარეჯან, დედა ლუარსაბისი, და დაჲ, და მრავალნი სხუანი ჯალაზნი თავადთანი [ტყუე ყვნა და წარვიდა].

ქორონიკონსა ს-მდ: მეფის ლუარსაბის დედა და დაჲ ქუეითი წარასხეს ციხითგან ზედა ველამდის, და მერმე მეაქლემით მისცეს, და წარიყვანეს. მეფე ლუარსაბ ხან აჩაბეთის სიმაგრეში და ხან იმერეთს იყო. მაშინ წარმოსტყუენა ციხე იგი ატენისა, დაყაენი აიყარა და ყარაბაღში წავიდა, და წარიყვანა უმრავლესნი ტყუეთანი.

ხოლო ესმა რა საქმე ესე მეფესა ლუარსაბს, მაშინ წარმოუდგა უკანა ყიზილბაშთა, და ამოსწყდნა მრავალნი თათარნი, და წაართუა ურიცხვ ალაფი, და ვერლარა წაართუა დედა თესი.

და რა მივიდა შაჰ-თამაზ ერევანს, მაშინ სცნა დედამან მეფისა ლუარსაბისმან გაუპატიოება თავისა თესისა. ამისთვისა რომელნიმე იტყვან: „შესუა წამალი სასიკუდინე და მოიკლა თავი თესი და არა შეამთხვია თავსა თესსა საქმე უჯერო“. ხოლო რომელნიმე იტყვან: „სასჯელითა და უპატიოებით აღესრულა“.

ხოლო უკმოიქცა მეფე ლუარსაბ ფრიად მწუხარე, და წარვიდა შაჰ-თამაზსა ადგილსა თესსა, და დასუა ხანები ყაზახს, შამშადილოს, და დასუა სულთანი განჯას, და კუალად ეპყრა მათ ციხეცა ტფილისისა, და იყო ესე ყოველი ჯელდებული განჯას მჯდომისა სულთნისა, და ყოველნი გარემონი ყიზილბაშთანი მიუჩინა ციხესა მას ტფილისისასა, რათა არლარა იპყრას მეფემან ლუარსაბ.

ხოლო მწუხარე იყო ფრიად ესრეთ განძლიერებისათჳს უსჯულოთასა მეფე ლუარსაბ, სრულ საქართველოს მეფეთა და მებატონეთა ზედა, ძუელთა და ახალზედ ნამეტავად ნაქები იყო. თავად სარდლად, მერმე მამაცად და უხობით პურად გამცემად, სამართლის-მოქმედად და ყმა მორჩილი, ცხენოსან-ცეროსანი, უშიშარი ომში, ამაყი, ქრისტიანობის სჯულზედ მაგარი, და ურუმთა და ყიზილბაშთ ნამეტავად მისგან ეშინოდათ. და მეზობელნი ვითაც ყმანი ეგრეთ ემსახურებოდეს, და სხუათა ყმობის თქმა არა იკადრა.

ამისთვის შაჰ-თამაზს ყაენმან ხუთჯერ ამაზედ ილაშქრა, და არას საქმით ვერც მოამშვდა, ვერც მოკლა, ვერც დაიჭირა, და ვერც შეიხუენა, ამისთვის რომე ცოტას შემოებმოდა, ამოსწყუედდა და ბევრს

უკუ-ეფერებოდა, და ღამით დაესხმოდა და გზებზე წაეწოდა, და მრავალს წაენებს იქმოდა. ხოლო რომელნიმე ზემო აღწერილ არს მოოწრება საქართველოსი.

ვერ გაუძლო გონებამან მეფეს ლუარსაბს; ამისთვისა შე-
მოიკრიბნა სპანი თჳსნი, და დაუწყო ჳდომა და რბევა, და ამოსწყ-
დნა მრავალნი. და რაოდენიცა ეპყრა მათ კერძონი და ადგილნი
საბარათიანო, იგი ყოველნივე წარმოართუა, და განდევნა, და
დაიპყრა რაოდენიცა ეპყრა არენი და თემნი საქართველოსანი,
თვნიერ ტფილისისა ციხისა.

შავერდი სულთან, განჯის ხანი, ყაენს ამ ალაგების მცველად-
დაეყენებინა, და რა მეფის ლუარსაბის ლაშქრის შეყრა გაიგონა,
მანცა არაზის-აქათი ლაშქარი შემოიყარა და მეფეზე წარმოვიდა.

რა ეს შეიტყო, მეფე ლუარსაბ გორითგან გარის ვარხუნას მივ-
იდა, იქითგან შავერდი სულთან წამოვიდა და მოვიდა ქართლად.
და იმ ღამეს მეფე ლუარსაბს სიზმარი ენახა. და მეორეს დილას კა-
თალიკოზი და საქართველოს თავადნი და თავისი შვილები მოიწმო
და ასრე უთხრა: „სიზმარი ენახეო, მართალი და ჭეშმარიტად დასა-
ჯერიო, რომ უსაცილოდ ჩუენ გავიმარჯუებთო, და ყიზილბაშნი
გაიქცევიანო, და ამ ომში მე მომკვლენო, და ჩეეს მომკვლელსაც
ქართველნი მოჰკვლენო“.

მაშინ ჰყვანდა მეფესა ძენი სამნი: სვიმონ, და დავით, და ვახტანგ.
და მაშინ უზუცესსა შვილსა სვიმონს ჳელი მოჰკიდა და ქართველთ
უბრძანა: „ჳელმწიფობა ამისთვის მიმიცემიაო, და კიდეც ეს ღირსაო“
და შვილთაც ასე უანდერძა: „უფროს ძმას დაემორჩილენითო“ და
ყველას უბრძანა, და ფერჳთ აკოცეს, და მეფე აკურთხეს. და ასრე
ანდერძი დაუგდო: „ჩემის სიკუდილით ნუ მოიშლებითო, და ნურც
ჩემის სიკუდილის ჳმას დაადგებთო. რა ყიზილბაშნი გალახოთო,
მას უკან მცხეთას მიწას მიმაბარეთო. ჩემს გლოვა-ტირილს დაე-
ჳსენითო, ქუეყნის შენახვას გაფრთხილდითო“.

რა ესე სიზმარი მეფისაგან გაიგონეს, სრულ ყველანი ატირდენ

და ასრე მოაწესენეს: „რადგან მაგისტანა სიზმარი გინახავს, ამ-გ ზო-
ბით ნუ შევებმითო და უკუ-ვეცალნეთო“. ეს სიტყუა მეფემან შორს
დაიჭირა და ასე უპასუხა: „დღეს-აქამომდე ხვანთქარსა და ყაენს
ზურგი არ შევაქცივე; რით იქნების, რომ ახლა ერთს ყაჯარს პირი
ავარიდოო“ ქართველნი დიდად ეაჯნეს, მაგრამ მეფემან ლომ-
გუნებისამან ზრახვას სიკუდილი არჩია.

და რა სულთან შავერდი რაზმ-წყობით მოახლოვდა, და არა ინ-
ება მეფემან ომი მინდორსა ზედა, და ჩავიდა გარისს, და უთავა
ქართველთა უზუცესი ძე თვსი სვიმონ, და მივიდა სვიმონ სპითა
თვსითა მენინავედ, და თვთ მეფე უკან-კერძო მდგომარე იყო, და
ახლდა თანა კათალიკოზი და ეპისკოპოზნი და მოხუცებულნი
ერისკაცნი. რა მოვიდეს ყიზილბაშნი, მაშინ მიეტევა მათ სვიმონ
და სპანი ქართველთანი, ვითარცა ლომი განძნებული, და იქმნა
ბრძოლა ძლიერი. მაშინ მოეცა ღმრთისა მიერ ძლევა ქართველთა,
და მოსწყდნეს ურიცხვნი სპანი თათართანი, და წარიქცივნეს
იგინი, და ივლტოდეს. და დევნა უყვეს უკანა მათსა და დაანქრივნეს,
რამეთუ ვერლარა უძლეს ზოგად წარსლვა, არამედ დასწყდნეს
ურთირთას; და ვიდოდეს შეცთომილნი ლელეუშენთა და ტყეთა მი-
მართ. და ერთ-კერძო წარივლტოდა სულთანი იგი შავერდი-ბეგ.

ხოლო მაჰმად სულთან სპითა თვსითა შელტოლვილ იყო ტყე-
სა შინა შეშინებული, და ვერლარა ეძლო წარსლვა დღისით. მაშინ
იხილა მეფე ლუარსაბ მცირედითა კაცითა, შემოუტივა მეფესა,
და განმწნდეს ძალითა ღმრთისათა მეფე და მის თანა მყოფნიცა
ეპისკოპოზნი და მოხუცებულნი ერისკაცნი, და იქმნეს ვითარცა
ჭაბუკნი. და კუალად იქმნა ბრძოლა ძლიერი, და სძლო მეფემან, და
წარიქცინეს იგინი, და მოსწყდნეს მრავალნი ყიზილბაშნი.

ხოლო მეფემან იხილა მაჰმად სულთან, და არა აქუნდა ორო-
ლი ჴელთა, რამეთუ შეემტვრია კაცსა ზედა; და განაფიცა ტაიჭი
თვსი მეფემან, შეაძგერა ცხენსა მაჰმად სულთანისასა, და დაან-
არცხა მიწასა ზედა. კუალად მიეტევა სხუასა. რამეთუ ყოველივე

საბრძოლველი იარაღი დაემსხვრია მეფესა და იბრძოდა ცხენითა თვნიერ საჭურველისა. და რა მისდევდა სხუასა ყიზილბაშსა, იყო რამე თხრილი და დანახეთქი მიწისა, და შთაუვარდა ფერკი ცხენსა მეფისასა, და წარმოექცა ცხენი მეფესა. მაშინ მოუჭდა ყიზილბაში ერთი, სახელით ზაქირ, და იქადა მახვლი, სცა თავსა მეფისასა და სწყლა სასიკუდიოდ, შეჯდა ცხენსა მეფისასა და ივლტოდა. სცნეს რა ქართველთა, დევნა უყვეს ძლიერად და მიენივნეს, და მოკლეს იგიცა, და სულთან მაჰმად, და სპანი მისნი ყოველნივე ამოსწყვდნეს.

მაშინ სვიმონს გამარჯუებოდა ძლიერად და სდევნიდა სულთანსა განძისასა შავერდის, და სრვიდეს სპათა ვითარცა მხალთა მდელოსათა. და აუწყეს სვიმონს საქმე ესე, და მყის შემოიქცა და მოვიდა მეფეს თანა, და მწუხარე იქმნა ფრიად და წარვიდეს. ყიზილბაშნი განჯას, და დაიპყრნა სვიმონ ალაგნი საქართველოსანი ყოველნივე.

და იცოცხლა მცირესა ხანსა დაწყლულებისა მისგან მეფემან ლუარსაბ, და მასვე წყლულებასა შინა მიიცვალა იგი, ვითარცა წმიდა მონამე ვახტანგ და დავით მეფე. და აღიღეს წმიდა გუამი მისი და დამარხეს სამარხოსა თვსსა მცხეთას ლ(ვ)თივ-ალმართვეულსა სუეტსა ცხოველსა. და იქმნა გლოვა და მწუხარება ქართველთა მიერ, ქორონიკონსა ს-მვ, ქრისტეს აქეთ ჩ-ფიზ.

და დაჯდა მეფედ მამისა მისისა წილ სვიმონ. და იყო ჟამსა ამას შინა კათალიკოზი ნიკოლაოზ. მაშინ წარიყვანეს სვიმონ და აკურთხეს მეფედ მცხეთას და მცხეთით გორს მივიდა. და ქალაქი ყიზილბაშთ ეჭირა, და გარეშე კაცნი მეფეს სვიმონს ემსახურებოდნენ. მაშინ დაემზახლა მეფე სვიმონ კახსა ბატონსა ლევანს. და მისცა ლევან ასული თვსი, ნაშობი შამხლისა ქალისაგან. და წარმოიყვანა იგი მეფემან სვიმონ და ჰყვეს ქორწილი სახელოვანი და ეპყრა მტკიცედ საქართველო.

ქორონიკონსა ს-მვ: მუხრანის ბატონის ბაგრატის შვილი არჩილ

დაიჭირეს თათართა. აღიძრა მეფე სვიმონ მტერობად და შურად ყიზილბაშთა, და იკრებდა სპასა თვსსა სვიმონ, რათა აღიღოს ციხე ტფილისისა. ესმა ესე ამბავი ნაპირის მცველს ყარაბაღის ბატონს, და იმანცა არეზის-წყალს გამოღმართი ლაშქარი შეიყარა, და ქალაქს მოსაშუელეზლად წარმოვიდა.

მაშინ ესმა მეფესა სვიმონს, შემოიყარა სპანი საქართველოსანი, და ჩამოვიდა ციხედიდს, და მიუწერა ცოლის-ძმასა თვსსა კახის ბატონის შვილს გიორგის და ითხოვა მისგან შეწევნა და წარმოვიდა გიორგი სპითა თვსითა და შემოიყარა ციხედიდს.

მაშინ სცნეს საქმე ესე სპარსთა, შემოიყარნეს სპანი მრავალნი და წარმოემართნეს ტფილისს, რამეთუ ჟამსა მას უშენ და ოჯერ იყო კაცთაგან ხუნანი, და ღვინჭრობი, და ვაშლოვანი. მოვიდნენ და დადგნენ იაღლუზას ღამესა ერთსა, და შემოვიდეს ციხესა ტფილისისასა, რამეთუ მათ ეპყრა ციხე იგი. ჟამსა მას ქართველთ ხანდაგი გაეთხარათ, ამისთვის რომე არამც მოპარვით ყიზილბაშნი თავს არ დაესხნენ, და ტფილისითგან წარმოვიდეს უგრძნობელად. და მიმართეს ციხედიდს.

ხოლო მეფემან წინათვე ყარაულად გამოაყენა გერმანოზის-შვილი სოფელსა შინა მუხათგურდისასა, გარდაჟდად დღესას-ნაულსა აღდგომისასა, და ეგულებოდა კუალად მუნ ჩასლვად, და შეკრვად გზებისა. და ამას შინა უგრძნობელად შეუვლეს ყიზილბაშთა მუხათგურდი. მივიდეს და, სადაცა ხანდაგი იყო, ხანდაგთან ჩამოჴდეს, და ის ხანდაგი გაასწორეს, შეუგრად დაესხნეს დღესა აღდგომისასა, აქათ ქართველთა და იქით ყიზილბაშთ რაზმი დაანყვეს. და ყიზილბაშთ მენინავეში და ქართველთ ლაშქარში ომი და ცემა გაჴშირდა, და ქართველნი ნამეტავად თავგამომეტებით იბრძოდეს, და მრავალი ყიზილბაში მოკლეს.

და რა განჯის ხანმა ასრე თავგამომეტებით ქართველთ ომი ნახა, ყიზილბაშთ ასრე უთხრა: „გზა შორსა გუაქუსო, რომ გავიქცეთო, და ვერსად გავატანთო, უკან დაგუენევიან და დაგუოცენო.

მუხანათობით სიკუდილს ისევ ვამჯობინოთ, რომ ძალმიცემით ომში ამათვე შევაკუდეთო“. ყველამ „ჰალა, ჰალა“ დაიძახეს, და შეუტივეს ჯმალ-დანვდილთა და იქიდან ქართველთ წამოუშინეს. და ორგანივე კარგად იყვნენ, მაგრამ ყიზილბაში უფრო ბევრი მოკუდა, და გაქცევასაც აპირებდნენ. და კახის ჯარმან შექნა ტირილი და თავს-ცემა, რომე ბატონიშვილი გიორგი მოკლესო. ომისა აღარა ინალვლეს რა, მკუდარი საომართ გამოიტანეს, და ომი და ბრძოლა გაუშუეს. ამაზედ ყიზილბაშთ დრო დაისცეს, მოშლილთა და მტირალთ ლაშქართ კიდევ შემოუტივეს, და ყიზილბაშთ გაიმა-რჯუეს, და სხუანი მრავალნი თავადნი და აზნაურნი და მსახურნი ქართლისანი უფროსლა მოსწყდნეს, და დარჩათ ძლევა ყიზილ-ბაშთა, და შეიცეს ქართველნი, ქრისტეს აქეთ ჩ ფო, ქორონიკონსა ს-მთ.

იმავე ღამეს შავერდი სულთან ქალაქს შევიდა, და მეფე სვმონ თავისის ლაშქრით გორს მივიდა. და კახის ბატონის შვილი გიორგი მოკლული ლევანს მიუტანეს. შეიქმნა გლოვა და ტირილი შვილი-სათვს ბატონის ლევანისა ერთობილად კახთა. და ასრევე გორს ნესტან-დარეჯან დედოფალს საყუარელის ძმის გიორგი ბატონისშვილის. მოკვლა გაუმჟღავნეს. და საქართველოს ჯარი მოვიდა, იტირეს, იგლოვეს, და საორმოცედ ბატონი დედოფალი, ქართლის თავადები ჯალაბობრივ კახეთს მამის მისატირებლად და საყუარელის ძმის სატირლად ალავერდს მივიდნენ, და ორმოცამდინ მამას-თან იყო, იტირა, იგლოვა და ისევ ქართლს მოვიდა.

ამავე წელსა და ქორონიკონსა მუხრანის ბატონის ბაგრატის შვილი აშოთან მოკლეს ფხოველთა. ხოლო იყო უმრწემესი ძმა მეფისა სვიმონისი, სახელით დავით, და შემოსწყრა ძმასა თვსსა მეფესა სვიმონს, და წარვიდა შაჰ-თამაზ ყაენის კარსა. ყაენი ყაზმინს იყო და, რა დავითის მოსვლა ჯელმნიფეს მოაწესნეს, დიდად იამა, და სრულ ბეგლარი, ვინც კარზედ იყო, წინ მიაგება, და უფროსი-ერთი ბარათიანნი თან ახლდენ, და მისის ძმის მეფის სვიმონისაგან

შემომწყრალი იყო. ამისთვის უფრო დიდად პატივ-ცეს და შვილობის რაყამი უბოძეს. და მეფელიშვიგან ყაენმან თვსსა სიახლოვეს დაისუა, და ვითაც ჴელმწიფესა ქუეშ მოუფინეს, და დორი დაუდევს, და ზედ დასუეს. და მისი თავადები მეფელიშვი დასხეს, და ალაგ-ალაგ შუაში ჩაუსხდენ. და ცოტას ხანს უკან ჰგმო ღმერთი და გათათრდა, და უწოდეს სახელად დაუთხან. და მისთანანიცა დაათათრეს და საჴელმწიფო იარალი ყოველი რამე უბოძეს და მის თავადთა და აზნაურის შვილთა ხალათი, სახარჯო, ცხენი და იარალი გაუკეთეს და უბოძეს. რაც ბატონ-ყმათ მიეცა, სრულ ცხრაათასის თუმნისა იყო. და ქალაქისა და სომხით-საბარათიანოს მეფობა მისცეს, და რაყაშვი შვილობით ჩაწერეს, და მესტუმრე თან გაატანეს, და დიდის პატივითა და მორჩმით გაისტუმრეს. და წელიწადში თვთოს ნაპირის ხანს მეფის დავითის მცველად თავისის ლაშქრით მოუყენებდენ ქალაქის ციხეში.

მაგრამ მეფე სვიმონ არ ექსნებოდა, და სომხით-საბარათიანოს არბევდა, და ქალაქის ალებას ცდილობდა, მაგრამ ვერ აიღო. კიდევ მეფემან სვიმონ ლაშქარი შეიყარა საქართველოს ცხენოსან-ქუეითნი, და წარვიდა ბრძოლად დაუთხანისა, ქრისტეს აქეთ ჩ-ფჳშ. მოვიდა და დადგა დიღვამს. სცნა რა ესე დაუთხან ქალაქზე ნამოსვლა სვიმონისი, იმანაც სომხით-ბარათიანნი, თათარნი და მოქალაქენი შემოიყარნა, და ძმას საომრად მიეგება. ნახა რომე მეფის სვიმონის ლაშქარი ბევრი იყო. შეება დიღვამს. იქმნა ბრძოლა ძლიერი, და მოისრნეს სპანი მეფისა სვიმონისნი მცირედნი რამე, ხოლო დაუთხანისა მოსწყდეს ორი ათასნი, სძლიეს სპათა სვიმონისთა, და წარიქციეს. დაუთხან, და მეოტი ისევ ქალაქში შემოვიდა. მაგრამ ყარამანალუს ხალიფა რომე ყიზილბაშის სარდალი იყო, ჭკუა-ნაკლები და ამაყი კაცი იყო, მეფეს დავითს არ დაუჯერა, და სამარტოოდ სახელს ეძებდა, მეფეს სვიმონს შეება, და ძალმიცემით და თავგამომეტებით ძალზედ იბრძოდა, და ბევრი ნავნებიცა ქმნა, მაგრამ თვითანაც მოკლეს და ჯარიც ამოუწყვტეს.

ეს ამბავი დავით მეფემან ყაენს მისწერა, და ლაშქარი სთხოვა, და ყაენის ბრძანება იქმნა, და ასან-ბეგჰ ყარამანლუ სარდლად უჩინეს, და დიდის ლაშქრით მეფეს დავითს. მოაშუელეს; დავით მეფემანც თავისი ლაშქარი შეიყარა და მეფეს სვიმონზე გაილაშქრა.

მეფე სვიმონ დილომს იდგა, და შეიბნენ, ქორონიკონსა ს-ნე. იქმნა ბრძოლაძლიერი, და მოისრნეს სპანი მეფისა სვიმონისნი მცირედნი რამე, ხოლო დაუთხანისა მოსწყდნეს ორი წილი. და მისცა ღმერთმან ძლევა მეფესა სვიმონს და წარიქციეს. დაუთხნა მეოტი, და შევიდეს ციხესა ტფილისისასა მხოლოდ, და სპანი მისნი რომელნიმე მოსრნეს და რომელნიმე დაიპყრნეს. მაშინ მოადგა მეფე სვიმონ ციხესა ტფილისისასა, და ეგონა მოქალაქენი მომივლენო. ყაენის შიშით მოქალაქენი არ მოუვიდნენ, და ცოლშვილი იმათაც ციხეში შეასხეს, და ციხიდან შექმნეს ბრძოლა და თოფთა და ზარბაზანთა სროლა, და აღარც ბარათიანნი მოვიდნენ, და ციხიდანმეც კაცნი დაუოცნეს, და იდგნენ ჟამსა რაოდენსამე, და შეაწუხნეს ფრიად.

ხოლო წარავლინეს კაცი, და აუწყა ამირსპასალარსა შაჰ-თამაზისსა უსეინ-ბეგს. შანუხება თჳსი დაუთხან და ითხოვა მისგან შენვენა. მაშინ წარმოვიდა უსეინ-ბეგ სპითა ურიცხვთა და ღამე შემოვიდა ციხესა შინა ტფილისისასა. და ვერა სცნა მეფემან სვიმონ მოსვლა მისი და წარვიდა სამადლოს. ამას ზედა მოიცა ძალი და განლაღნა დაუთხან, განვიდა ციხით და მივიდა სამადლოს.

ქორონიკონსა ს-ნე: ეწყვნეს მეფე სვიმონ და დაუთხან ურთიერთას, შეიქმნა ბრძოლა ძლიერი. მაშინ განლომნეს მეფე სვიმონ და სპანი ქართველთანი, და მოსცა ღმერთმან ძლევა მეფესა და ქართველთა. კუალად წარიქციეს დაუთხან, და ყიზილბაშნი მრავალნი ამოსწყდნეს და უმრავლესნი დაიპყრნეს და დევნა უყვეს. მაშინ ლტოლვილნი შეიხუენნეს ციხესა შინა ტფილისისასა, და მივიდა მეფე სვიმონ, და ადგა ციხესა მას ჟამ რაოდენმე და ვერა აიღეს; და წარვიდა გამარჯუებული და აღვსილი საშოვრითა მრავლითა.

ხოლო დაუთხან აუწყა საქმე ესე შაჰ-თამაზს, და მოაჯე ექმნა

კულად შეწვენად. მაშინ მოუმცნო შაჰ-თამაზ შამხალსა, რომელსა ეწოდა ჩერქეზი, და სულთანსა შაქისასა, და ყარაბაღელთა, და გარემოთა ყოველთა ყიზილბაშთა, რათა შემწე ეყონ დაუთხანსა.

ხოლო შეიყარა სპანი ურიცხუნი, და მოვიდეს საზღვართა ქართლისათა. მაშინ წარვიდა ყორღანაშვილი კახაბერი და წინამიეგება მათ განჯას, რამეთუ ფრიად ეშიშოდეს ყიზილბაშთა მოსლავად საქართველოსა შინა. ხოლო ამან ყორღანაშვილმან იტვირთა სისხლი მათი და წინამძღუარ ექმნა მათ, რამეთუ ვერ ძალ-ედვათ თვნიერ მისსა შემოსვლა საქართველოსა შინა.

მაშინ შემოიყარა მეფემან სვიმონ სპანი საქართველოსანი და მივიდა ფარცხისს, რამეთუ მუნ მდგომარე იყვნეს ყიზილბაშნი, და იყვნეს ათგზის უმრავლეს ქართველთა. მაშინ მიეტევნეს ქართველნი გულითა სრულითა, და იქმნა ბრძოლა ძლიერი, და მიდრიკნეს ყიზილბაშნი პირველსავე კუეთებასა ზედა. და განმწნდეს სპანი ქართველთანი მათ ზედა, სრვიდეს და იპყრობდეს.

ამას შინა მოუჭდა მეფე სვიმონ ერთსა ჭურვილსა ყიზილბაშსა, სცა ძლიერად ოროლითა და დაანარცხა მინასა ზედა, და მოკლა იგი. და კულად სილალით მიეტევა სხუათა, და განშორდა სპათა თვსთა მაშინ იცნა იგი ყორღანაშვილმან და უთხრა ყიზილბაშთა: „ესე არს მეფე სვიმონო“ ხოლო მათ მიმართეს, და შემოერთვნეს გარე, და სიმრავლითა მათითა შეიპყრეს მეფე სვიმონ, ქორონიკონსა ს-ნზ, და ვერა სცნეს ქართველთა შეპყრობა მისი. ამისა შემდგომად ჰქმნეს სახელი დიდი და იბრძოლეს, და მოსრნეს მრავალნი ყიზილბაშნი. და ვითარა სცნეს შეპყრობა მეფისა, დამაშურალნი ფრიად სიფიცხლისაგან ომთასა, იარაღი არღარა აქუნდათ, ყოველივე შეემუსრათ. მაშინ უკუმოეცალნეს ქართველნი, და წარიყვანეს მეფე სვიმონ და მიიყვანეს დაჭერილი ტფილისის ქალაქს, და დიდის პატივით ყაენთან გაისტუმრეს ყაზვინს. შაჰ-თამაზ ყაენთან. ხოლო ყაენმან დიდად პატივ-სცა და მისცა საბოძვარი მრავალი, და აიძულეს დატევებად სჯულისა. ხოლო მეფემან სვიმონ არა უსმინა მათ, არამედ

მტკიცედ ეგო სარწმუნოებასა ზედა. ამისთვისცა განრისხდა ყაენი, და წარავლინეს იგი, და ტყუე ჰყვეს ციხესა შინა აღამუტისასა.

ქორონიკონსა ს^ადა: პატრონი ქაიხოსრო ათაბაგი წლისა ნ^ა თე-ბერვალს ი^აგ გათავდებოდა მიიცვალა ყაზმინს ენკენისთუეს კ^ათ, დღესა სამშაბათსა, მეცხრესა ჟამსა, მთოვარეს ბ^ა.

ამასვე ქორონიკონსა მუხრანის ბატონის ბაგრატის შვილი არ-ჩილ შირაზს გაგზავნეს ყაზმინიდანა ღვინობისთუეს კ^აბ, დღესა ხუთშაბათსა.

ხოლო ჟამსა ამას შინა მიიცვალა კახი ბატონი ლევან ქრისტეს აქეთ ჩ^აფოე, ქორონიკონსა ს^ადგ, და დაჯდა მის წილად პირმშო ძე მისი ალექსანდრე და მან დაიპყრა კახეთი.

ესე ალექსანდრე იყო ნაშობი გურიელის აულისა, ხოლო ელიმ-ირზონ და ხოსრომირზა-ნაშობი შამხლის ასულისაგან, პირველ მე-ფობასა ლევანისასა. ესენი ელიმირზონ და ხოსრო-მირზა დედითაც გამო იყვნენ მეფის სვიმონის ცოლისა, და სამშობლოდ ჰყვანდათ შამხალი, და ამ ორის გზითა და ზურგით უფროს ძმას არა თავს უდებდენ, სძულობდენ.

და შემდგომად ლევანის სიკუდილისა განიყვნეს კახნი: რომელ-ნიმე მიერთნენ ალექსანდრეს და რომელნიმე ელიმირზონს და ხოსრო-მირზას. და არს ჩუეულება ესე კახთა ძუელითგან, და იქმნა შური დიდი ძმათა შორის. მაშინ წარვიდეს ელიმირზონ და ხოსრო-მირზა და მივიდეს თორღას. ხოლო ალექსანდრემ შემოიყარა თჳსნი კერძნი კახნი და წარვიდა მათ ზედა. და ვითარცა მივიდა, ეწყვნენ ურთიერთას, და იქმნა ბრძოლა, და მოიკლა ომსა მას შინა ორნივე ძმანი ელიმირზონ და ხოსრო-მირზა, და ძმისწულნი, და დაიპყრა სრულიად კახეთი ალექსანდრემ.

ხოლო დაუთხანს ეპყრა ტფილისი და საბარათიანო, და იჯდა დმანის-ჯეგს ციხესა შინა. და ცოლი მეფისა სვიმონისა დედოფალი ნესტან-დარეჯან იყო კავთისჯეგს, და ჰყვა ძე ერთი მცირე, რომელ-სა ეწოდა გიორგი. და ოდეს დაიდასტურეს ქსნის ერისთავმან და ამ-

ილახორმან ტყუეობა მეფისა სვიმონისა და სიკუდილი ცოლის ძმებისა მისისა, კახის ბატონის შვილებისა, მაშინ განირისხეს ღმერთი. სძლია ანგარებამან და ვეცხლის-მოყუარებამან, შეესივნეს დედოფალსა ნესტან-დარეჯანს და იავარ-ყვეს საუნჯენი მისნი, და წარიღეს ყოველივე, რაცა აქუნდათ, მეფისა სვიმონისა და დედოფლისა ნესტან-დარეჯანისა, და მიმოაქუნდათ ყოველთავე დიდთა და მცირედთა, რამეთუ იტყოდეს სიტყუასა ამას ერთგულნი ყმანი მეფისანი, რომელსა ანცა იტყვან ანდაზად, და არს სიტყუა ესე მაშინ თქმული: „ვაჰმე, ბატონის სვიმონის საქონელო“ და წარიღეს ყოველივე საუნჯენი მეფისა და დედოფლისა ნესტან-დარეჯანისა.

და იყო ჟამსა ამას ამირსპასალარი საბარათიანოსა ბარათასშვილი საჩინო, კაცი ფრიად კეთილი, და ესე არა მორჩილებდა დაუთხანს, რამეთუ იყო ერთგული მეფისა სვიმონისა. დღესა ერთსა მოვიდოდა იგი კოჭრის-კერძოდ და, ვითარცა მივიდა თავსა გელიყარისასა, შეემთხვია მუნ წინ ყორღანაშვილი კახაბერი, რომელი მოუძღუა ყიზილბაშთა, ოდეს შეიპყრეს მეფე სვიმონ. ხოლო იცნა საჩინო ბარათაშვილმან კახაბერი იგი ყორღანაშვილი, შეიპყრა იგი და გარდაადგო კლდესა მას გელიყარისასა, და მიგორევდა ყორღანაშვილი და იტყოდა თვთვე ლექსსა ამას:

ყორღანას-ძე „ქარაფიდანა, ხელი ჰკრეს და გარდაფრინდა“.

ხოლო კახსა ბატონსა ალექსანდრეს ესუა ცოლად ასული ამილახორისა თინათინ. და ესხნეს ალექსანდრეს ხუთ ძე: დავით, ერეკლე, გიორგი, კოსტანტინე და როსტომ; და ჰყვა ასული ერთი ნესტან, რომელსა ეწოდა დარეჯან. და ესე ნესტან-დარეჯან მიათხოვა დადიანს მანუჩარს, ძესა მამია დადიანისასა, და წარგზავნა ზითეთითა დიდითა.

ხოლო ძე მისი ერეკლე ურჩ ექმნა მამასა თვსსა ალექსანდრეს, და წარვიდა სტამბოლს. მაშინ მიესმა შაჰ-თამაზს, განრისხნა და წარმოემართა, რამეთუ ჰგონებდა განდგომილებასა ალექსანდრესსა, და მოვიდა სპითა ურიცხვთა ყარაბაღს. და შეწუხნა ფრი-

ად ალექსანდრე. მაშინ სახლთხუცესმან ჩოლაყაშვილმან მოიპოვა ღონე რაიმე და რქუა ალექსანდრეს და კახთა: „უკეთუ იქმნას საქმესა მას ზედა სიმრავლე ცოდვისა, იყავნ ზოგად ყოველთათჳს, და მე განვარინო კახეთი რისხვისაგან შაჰ-თამაზისა“. ხოლო მისცეს ყოველთავე დიდებულთა კახეთისათა წელითნერილი.

ხოლო ჟამსა მას გარდაცვალებულ იყო ქაიხოსრო ათაბაგი, და იპყრობდა ძე მისი მცირე მანუჩარ. მაშინ წინააღრჩევითა ჩოლაყასშვილის სახლთხუცისათა წარავლინეს კაცი და მიუწერეს დედისიმედსა, ცოლსა ქაიხოსრო ათაბაგისსა, ესრეთ, ვითარმედ: შალიკაშვილს“ ვარაზს ნებაჲს ღალატი შენთჳს და ძისა შენისა მანუჩარისთჳს, რამეთუ მაგას ნებაჲს დაჰყრობა საათაბაგოსი, და მოჰყავს ყაენი სპითა ურიცხვთა საათაბაგოსა ზედა. და ან, უკეთუ ძალ-გიძს, შეიპყარ ეგე და მოკალ, ვითარცა ორგული და მკვლელი ძისა შენისა, და არღარა მოვალს შაჰ-თამაზ და წარვალს სახიდ თჳსად, და უმეტესად მტკიცედ იპყრობ ქუეყანასა მაგას“.

ხოლო ესე დედისიმედი იყო ჭკუით სულელი და უღ(ვ)თო. ვითარცა ესმა საქმე ესე, ვერ გულისჴმა ჰყო მზაკუარება იგი კახთა, და სარწმუნო-ქმნილმან სიტყუასა ამას ზედა შეიპყრა ღალატად შალიკაშვილი ვარაზა და მოკლა იგი, და დასთხია სისხლი უბრალო, რამეთუ ესე ვარაზა იყო ძე ოთარ შალიკაშვილისა, მრავალგუარად ერთგული და ნამსახური ქაიხოსრო ათაბაგისა და ცოლის-ძმა შაჰ-თამაზისა.

ხოლო ესმა შაჰ-თამაზს სიკუდილი ვარაზისი, განრისხნა ფრიად. მაშინ არღარა მოვიდა კახეთსა ზედა, არამედ მივიდა რისხვითა საშინელითა სამცხეს, ამოსწყდა სრულიად სამცხე-საათაბაგო და ქმნა მრავალი. ბოროტი, და წარავლინა კაცი ზვანთქართანა, და ინებეს მშვდობისა ყოფა ურთიერთას, და განიყვეს ქუეყანა ჟამსა მას და შერიგდნ.

მაშინ დარჩა წილად ზვანთქარსა იმერეთი, ოდიში, გურია და საათაბაგო ქართლისა საზღვრამდე; დარჩა კარი საზღვრამდე აბო-

ცისა და ერევანისა და სომხითი საზღვრამდე, რომელსა ან თურქისტანად უწოდენ, ვიდრე ბაღდადამდე.

ხოლო შაჰ-თამაზ დაიპყრა ქართლი, კახეთი, ერევანი, ქურთისტანს-აქათი, და მიერიტვან იყო ურთიერთას შორის ერთობა და მშვიდობა ვითარცა ერთგულნი მოსავენი მაჰმადისანი. ხოლო ბატონმან ალექსანდრე წარავლინა ძე თვისი კოსტანტინე შაჰ-თამაზისა თანა, და წარატანა ძლუენი მრავალი და მოაჯე ექმნა ფრიად, და მიუმცნო ურჩება ძისა თვისისა ერეკლესი, რომელ „ურჩებითა ჩემითა წარვიდა ხვანთქართანა“. მაშინ უსმინა შაჰ-თამაზ აჰა ბატონის ალექსანდრესი, და წარვიდა სამყოფსა თვისსა, და თანა წარიყვანა კოსტანტინე ყრმა მცირე მძევლისა მსგავსად.

შემდგომად ამისა გარდაჲდა მცირე რამე ხანი.

ქორონიკონსა ს^ჲდ: მაისსა ი^ე, დღესა სამშაბათსა, ყაენი შაჰ-თამაზ მოკუდა და უსტა-ჯალუანთა და იოთამის შვილმან ალიხანსულთან აიდარ-მირზას ბატონობა მოინდომეს. ჯარგაზმა შამხალ ავშართა და ვინცა მათი ოიმატი იყო მოუწდენ, აიდარმირზა მოკლეს, უსტა-ჯალუანი ამოსწყდეს და ისმეილ-მირზას გამოსაყვანად კაცი გაგზავნეს.

ამავე ქორონიკონსა და ამავე მაისსა ოცდამეორსა შაჰ-თამაზის შვილი შაჰ-ისმაილი ტყუედ იჯდა ციხესა ყალყაას დაგამოიყვანეს დღესა სამშაბათსა. და ამავე მაისსა კ^ჲვ არდაველს ქალაქში მოვიდა და კ^ჲჴ ყაზმინისაკენ წავიდა.

და დასუეს ყაენად შაჰ-ისმაილ, და მეფე სვიმონ ალამუტის ციხითგან გამოიყვანა, ყაზმინს მოაყვანიდა, და საქართველოს ბატონობა მისცა, და მრავალი სხუა წყალობა დამართა, საველმწიფო მორთულობა ყოვლის ქარხნებისაგან გაურთავა.

რა ეს ამბავი ტფილისის ქალაქს მჯდომს მეფეს დავითს მოუვიდა, იწყინა და ხვანთქართან ჩაფარი გაგზავნა, და ლაშქარი სთხოვა.

ამავე წელს ივნისსა ათაბაგი ყუარყუარე, და ძმა მათი პატრონი მანუჩარ, და ბიძაშვილი მათი, მუხრანის ბატონის არჩილის შვილი,

პატრონი ერეკლე მგელციხეს წავიდეს ყაენთან ელჩის გასაგზავნელად. ავ-კარგად სამოცამდის კაცი იახლა, სამწუბო-ლელები დავდეგით. აცნობა ოლადის ქვაბიდამა ბედიანის-შვილმან იასონ ვარაზაშვილს კოკოლასა, და მის ძმასა ლაშქარასა, და მის ბიძას გურგაქსა.

იახლნეს თანა დიასამიძის ელიას შვილი ავთანდილ და მისი ძმა შერმაზან, ამატაკის შვილის როსტომის შვილი ამატაკ და აბდუყაფარ, და მათი ძმისწული როსტომ, და ამატაკის ვაჟი სეხნიაი ესენი დაეკაზმნეს ხუთასამდი კაცი და წამოვიდეს, და ორთვალთ-ჯიდს გამოვიდეს, ბორგს მივიდეს.

იქ ფანასკერტელი იოზის შვილი ჯირასონ გუერდს იახლა, საუბარს შეესწრა კაცსა: „თუ გულმართლა ბატონებზე თავ-დასახმელად და დასაჟოცლად მიდიანო“. იარა და აცნობა უგუბოს დოლენჯის-შვილს ყანდურალის: „თუ გულმართლა ბატონის. შვილებს დაჯოცენ, ფიცხლა აცნობეო“. წარმოვიდა ყანდურალი და აცნობა ბატონებსა; ქათამს ეყივლა. ადგეს ბატონები და, ვინც იყო, დაეკაზმნეს, ოცამდი შეკაზმული კაცი იყო, ბარგი აჰკიდეს, დიდხანს იქივ იბრუნეს და არ მოვიდეს. უკმოიგეს ოჯერათ თავს სიმაგრესა. ივნისს ღ, შაბათს დღეს, განთიად, დაესხნეს ნასადგომეცა, სხუა აღარა დახუდათ-რა, თუხარლიანთ კარავი და ბარგი დახუდა და ის დაიფორაქეს; ჯორები კიდევ მოსცეს ჩუენი და მათი კაცი გარდაიკიდნეს ერთი მოკლეს და ერთი ჯელთ დაიჭირეს ჩუენთა, წავიდეს განბილებულნი, ეკუეხათ: „თუ არ გაგუსწრებოდეს, თავებს დავსჭრიდით და მკუდარს ასო-ასო ავიქმოდით; და ეს გუექნა თუ, მარტვილებსაც არ გაუშვებდით ცოცხალსა“.

დავარდა ჳმა, დაინყო ჩუენმან ლაშქარმან მოდენა, გაემართნეს პატრონი ყუარყუარე და პატრონი მანუჩარ და ერეკლე სახელსა ზედა ღმრთისასა, და მივედიო ზედა თმოგუს, და თმოგვს ქალაქი მოვარბიეთ და იქვე ზედა თმოგუს ამოვედით. და პატრონი დედა მათი დედისიმედ-ყოფილი დებორა იქ მოვიდა. და ორშაბათს ვანის

ქუაბს მოვადევით, და ოთხშაბათს იერიშით აღვიღევით, და პარასკევს დღეს ავიყარენით, ჩაუდევით, რჩეულიან[ნი] შემოვინყვენით, კვირას დღეს ოლაღის ქუაბი ავიღევით, ამოვედით, კარნახს დავდევით ივლისსა ი^თ, დღესა ხუთშაბათსა.

ქორონიკონსა ს^ჲდ: ერეკლე შეეკაზმეთ, მუხრანის ბატონის. არჩილის შვილი, წლისა ი^ვ, სამის თვსა და სამის კვრისა. მიუღვდით ფოსოს, სახლი დავწვით და ამოვწყდეთ. გაუძახეთ ლაშქარი, დარღუეულთ ხიზანი და ალაში გამოვიღეთ, და მოვედით და პალაკაციოს დავდევით. იქიდანა თეთრ-ციხის გარეშემო დავწვით ალაბუტი და კამროანი. ყანთან ელჩი გავგზავნეთ, და ამავე თუესა, ივლისსა კ^ჲ, დღესა შაბათსა, შალიკაშვილის ზემბადის შვილმან მათივ ნაქონები ოლთის ციხე წაართუა, ჩუენ თათარნი შუა შემოვიდეს, გამოუდევით, წამოვედით მგელციხეს შერანშაიანთ წყაროზე დავდევით, და მერმე აწყურს წავედით.

ამავე ქორონიკონსა, აგვისტოს ოცდათერთმეტსა, ვარნეთის ციხეს უღალატეს მგელციხიდან, და ენკენისთუეს ოთხსა დიასამიძემან დემოთის საღალატო აზნაურისშვილები და მსახურები გავგზავნა, და ველარ უღალატეს. და ჩვიდმეტი ჯელთ დარჩა აჯარს შალვაშვილს, ციხისთავსა. პატრონი მანუჩარ და პატრონი ერეკლე, მათი ბიძასშვილი, მგელციხეს იყვნეს და შალიკაიანთ აზნაურშვილებს თავს დაესხნეს აზნაურშვილები გარდაეხუენნეს. ერეკლე მოეწია, კაცი ჩამოაგდო, და კარგი ცხენი დარჩა, და ჩუენც მოვედით სამცხიდანა, და შერანშაიანთ წყაროზე დავდევით.

ამავე ქორონიკონსა ს^ჲდ, ივანობისთუეს კ^ჲდ, ბატონი არჩილ შირაზიდან ყაზმინს მოსრულ იყო ცოლშვილიანად. მერმე ჩაუდევით. ფოსო ამოვწყდეთ და შახთან ელჩი გავგზავნეთ, უკმოვბრუნდით, სამცხეს მოვედით.

ქორონიკონსა ს^ჲდ, მარტში, მოგვჯდა კოკოლა და აჩხიის ქუაბი წაგუართუა. წავიდა ბატონი მანუჩარ და იმავე წამს წაართუა, ერეკლე თან ახლდა. მერმე გურგაქ უკუადგა, კოკოლა თავის ძმისწულსა

და ბატონს მანუჩარს შემოჰფიცა, ქაჯის-ციხე შემოუჭირა, მერმე ფიცი გაუტეხა და კიდევე უკუადგა ბატონს მანუჩარს. უკმობრუნდა ბატონი მანუჩარ, ჩაუდევით კიდევე გაზაფხულზე, ვეუბნენით და არ შემოგუენწყვნენ, დაურბიეთ ფოსო. ელჩი გავისტუმრეთ და უკმოვ-ბრუნდით.

ამასვე ქორონიკონსა: სახელსა ზედა ღმრთისასა გავილაშქრეთ, ენკენის-თვს ნახევარს ქაჯის-ციხეს მოვადევით. ღვნობის-თვს ორს გურგაქ შემოგუენყო და ველი მოგუცა. გავბრუნდით, ურთის ციხე-საყდარი ნავართვით, კოკოლას კერძად იყო, და ციხე დავაქციეთ, სიმაგრე რაც იყო დავწვით, საყდარი გაუშვით ფოსო მოვარბიეთ და ელჩი გაუშვით ყაენთან; მოვბრუნდით, მგელციხეს მოვედით, ბოსტოლანაშვილმან მატამა უხუცესი მისი ძმა მოკლა, ათამირძა ერქუა. ნამოვიდა ბატონი მანუჩარ, დაიჭირა მატაი და თუალები დასწვა მას და მასთან მყოფთა ყმათა. მობრუნდა ბატონი მანუჩარ, მგელციხეს მოვიდა, ბატონი ყუარყუარე და ბატონი მანუჩარ იქ დადგეს, და ბატონი დედისიმედი ნამოვიდა, ახალციხეს მოვიდენ.

ქორონიკონსა ს`ფე გამოჩნდა კუდიანი ვარსკულავი, ოდეს მისე-ბრი არავის უხილავს.

ესე შაჰ-ისმაილ იყო კაცი უწყალო და მსმელი სისხლისა. ამისთვის არა ინებეს ყიზილბაშთა უფლება მისი, და ენამებოდენ სჯულითა სცნობსა და თუესა მეექუსესა მონამლვით მოკლეს ყიზილბაშთა შაჰ-ისმაილ ყაენი, გიორგობის-თვს კ`გ, და მისივე ძმა შაჰ-ხუ-ჯაბანდ გააწელმწიფეს. ესე შაჰ-ხუდაბანდა იყო კაცი უღონო და თუაღით ბრმა, და ვერა კეთილად წარმართა საქმე თვისი წესისაებრ.

ქრისტეშობის-თვს ოცდათერთმეტს ბატონი ყუარყუარე და ბატონი მანუჩარ თმოგუს მოადგეს სამშაბათს დღეს იანვარს ე, კვ-რას დღეს, ქორონიკონსა ს`ფე, პატრონი დედისიმედი და ბატონი ბექა ყუელს მოადგეს.

ამასვე იანვარს ოთხშაბათს, თმოგვ წაართვეს, და აქეთ იმავე დღეს ყუელი ნავართვით. ოთხშაბათს, გიორგობის-თვს ზ, ბატონს

ერეკლეს ცხენი წამოეჭვა, საქმე სათუოდ გაუჭდა. ასრე საძულად დასცა, უცხოფერს ფათერაკს მორჩა. ეგრეთვე მეცამეტეს დღეს წარვიდა სანადიროდ, ქარაფის ძირს იჯდა; ჩამოაგდო ქვა, დაეცა, თითის წუერი ძულითურთ მოჰკუეთა, გონჯად დაღენა, ორს თუეს ძლივ გაუმთელდა. მისთვის. არც თმოგუს იყო და არც ყუელს.

შეიყარა კოკოლამა ყარახან, წამოვიდა თმოგუზე მოსაშუელებლად, ველარ მოენრა, ციხე ორივ წაერთმევინა. ყუელიდამე თმოგუს წავიდა დედისიმედი. იქიდან ბატონი მანუჩარ ჯავახეთს წავიდა, ფოსო და ჯავახეთი დაარბია; და გურგაქს ქაჯის-ციხე გაუბარაქიანა.

ბატონი ყუარყუარე და ბატონი მანუჩარ ახალციხეს წამოვიდეს, და ბატონი დედისიმედი თმოგუს დადგა. თმოგუს ციხეს რაც დახირა უნდოდა, მიატანინა, გააბარაქიანა. და თუალშუენიერთან ელჩი გაგზავნა, ციხეების შოვნა შესთვალა, და ურუმთ აშლა აცნობა. და ურუმთ საჩქარო ჳმა დაუვარდა, პატრონი დედისიმედი ახალციხეს შეიღებთან მოვიდა. პატრონმან მანუჩარ და პატრონმან ერეკლე ლაშქარი შეიყარეს, წავიდეს და ურუმთ პირს მიუდგეს. პატრონი ყუარყუარე ცოტად უგუნებოდ იყო, ის ველარ წავიდა, ზღუდერს ჩავედით.

ამასობაში ოთმანიანნი, რვა ათასი კაცი, თებერვალს კვ ოთხშაბათს დღესა, დაესხნეს ყარახანს, გაუდრკა საილათოდ, წაუდგეს ურუმნი, და ათიოდე კაცი მოუკლეს. მობრუნდეს, გორი დაუნვეს, და იმავ ზარიშატში დადგეს. მობრუნია ყარახან, ექუსასი კაცი ახლდა, დაესხა თავსა, ამოსწყვდნა ურუმნი, და გააქცივნა სახელსა ზედა ღმრთისასა. გაემარჯუა ყარახანს და აღივსნეს საქონლითა და იარაღითა მობრუნდა ბატონი მანუჩარ, და აწყურეს ჩამოვიდა.

ამავე ქორონიკონსა გამოვიდა ჯარი ხვანთქრისა, და დაიპყრეს თავრიზი, ერევანი, განჯა, ყარაბაღი ვიდრე სულთანიადმდე, და ყოველი ადგილი ადარბადაგანისა.

ამავე ქორონიკონსა, მაისსა კა, დღესა ოთხშაბათსა, წარვიდა მუხრანის ბატონის არჩილის შვილი ერეკლე სურამს ნესტან-დარე-

ჯან ქართლის დედოფალთანა. დედოფალი ღარიბად იყო, მისთან სამყოფლად ჩავიდა.

ამასვე ქორონიკონს მიიცვალა აფხაზეთის კათალიკოზი ევდემონ ჩხეტიძე.

ამასვე ქორონიკონსა მიიცვალა მეფეთ-მეფის გიორგის შვილი ბაგრატ თუესა მაისსა კ^ბ. და დედა მათი შარვაშიძის ქალი დედოფალი რუსუდან მიიცვალა აგვისტოს დ^ნ.

ამასვე ქორონიკონსა, მარიამობის-თუეს ზ^ნ, ხუთშაბათს დღეს, ხვანთქრის ლაშქარი და ლალა ფაშა მგელციხეს მოადგეს, შეიბნეს, სამშაბათამდის ყოველთ დღეთ ომში იყვნეს, ციხიდან გოგორისშვილი როინ და მისი ძმა ბერი მრუშნელი და მისი ძმისწული ზურაბ იყვნეს მათის ძმითა, და ლ(ვთ)ის შეწევნით უკუეყარნეს, და ციხე ჩუენვე დაგურჩა, ჩუენთა გაემარჯუა.

პარასკევს დღესა, ც მარიამობის-თუესა, ქაჯის-ციხე, ველი და თეთრ-ციხე წაგუართუეს ურუმთა. და ქაჯის-ციხის მეციხოვნენი სრულიად შემოეჭოცნეს. და თ^ნ, შაბათს დილასა, ძურძანასა და წინწალს შუა აზრუმისა და ვანის ფაშა მოვიდეს, და სულთან და ყარახან ბაზუქლუ და კიდევ მულანლუს ბატონი იქ შეიყარნეს. მაჰმად სულთან გორაზე წამოდგა, მისი ვინც იყო გუერდს მოიყენა, და სხუა ბატონები შეებნეს ურუმთა, პირველად გაიმარჯუეს ყიზილბაშთა. და მერმე ურუმნი მოერივნეს და გაიმარჯუეს, მაჰმადი სულთან გამოიქცა, გარდაეხუნა.

იმავ კვრას, ათსა მარიამობის-თუესა, პატრონი მანუჩარ ქაჯის-ციხეს შეეყარა, ვერც ლაშქრის ომსა და ვერც ციხეების აღებასა ვერ მიეწრა. ამილახორის შვილი ქოიარ მიეგება არტანს და ორი ციხე მას შესძლუნა, ლალა ფაშასა, მარიამობისთვის ორსა.

აგრევე არფაქსად ჰპირებოდა ექუსით ციხითა მას წინათ, და ხერთვისი და ხუთი ციხე მას შეეძლუნა, და პატრონს მანუჩარს თან მიჰყვა. იმ წამს გამოჰგუარეს, ციხეები გამოართუეს და ხახული სასანჯახოდ მისცეს.

პატრონმან მანუჩარ ი^ეზ ამავე თუესა თმოგვს ციხე მისცა ლალა ფაშასა. ახალქალაქი უწინ ნაართუეს, კოკოლას მეციხოვნე იდგა და იქიდამ მისცა თმოგვ.

გაიარეს, ნავიდეს ტფილისის ქალაქზე, ი^ეზ დაუთხან დაწვა და გაეცალა, ლორეს. ჩავიდა. ტფილისს ჩავიდეს ურუმნი, ფაშა დასუეს, და გორს ხანჯახი.

დაუთხან ხვანთქართან ნავიდა, და იქ დიდი პატივი მიაპყრეს, ორი საფაშო სარჩოდ გაუჩინეს და თვთან კარზედ შეინახეს; და მისნი ორნი შვილნი, ბაგრატ და ხოსროვ, მამას არ გაჰყვნენ. კახის ბატონას სიძე იყო ბატონი ბაგრატ, სიმაჰრისას დადგა. და უმცროსი ძმა ხოსროვ-მირზა ისიც ძმასთან დადგა, და ბოლოს ყაენის კარზე ჩავიდნენ.

როდესაც ტფილისს ფაშა დასუეს და გორს ხანჯახი, მუხრანის ბატონის შვილი პატრონი ვახტანგ, ერისთავი ელისბარ და ამილახორი ბარძიმ ერთად შეიყარნეს. ლალა ფაშამ ლაშქარი გაუძახა დედოფალსა და სრულიად ქართლსა. ესენი მივიდეს და ამათის წყალობით ლაშქარი დააბრძნეს. თემი აღარ ამოსწყდა, მათ მათი მამული მისცეს, ოთხი დღე არ დააყოფინეს და დააბრუნეს, მათს მამულში მოვიდეს, სომხითართ ბევრი აწყინეს, ლაშქარი გამოეშუა ლალა ფაშასა. აღმოიარეს ქართლი, დაუდგეს იმერელნი წინა და მწვედ ამოსწყდეს. მეორედ ერეკლე დაემწყუდია შიგა ომში, პატრონის არჩილის შვილი, და მას გაემარჯუა, უცხოფერად შებმულიყო. ცხენი ქუეშ გამოეკლათ მისთვის, თექუსმეტი მუზარადს ჰქონდა ნაკრავი ისარი, ორმოცამდი აგრევე ჯაჭუს. და ვერც ჯაჭვდა ვერც მუზარადი ვერ გაეკუეთა, ერთი წრმალი ხანჯარს სცემოდა, ხაჯრის ტარი ზედ დაეჭირა. ექუსი აზნაურშვილი მძიმედ დაუჭრეს, დაუკოდეს; გამარჯუება ერეკლეს დარჩა, გამოაქციეს თათარნი, უფროსი ერთი დაწოცეს და ამოსწყდეს.

ენკენის-თუეს ერთს იმერელნი შეიბნენ და გაიმარჯუეს, და ქართველნი და ერეკლე ენკენის-თუეს ი^ე შეიბნეს და სრულიად

ამოსწყდეს. ორავჟანდასშვილი მოვიდა, და ლალა ფაშასთან პატრონს მანუჩარს ის მიუძღუა; ახალქალაქიდან ფაშა და პატრონი მანუჩარ ქართლს წავიდეს. ორავჟანდასშვილი ქაიხოსრო აქათ გამოეგზავნა.

ქორონიკონსა ს`ღვ: ენკენის-თუეს დ`, ხუთშაბათს, ქორწილი უყავით მასთან პატრონის შვილს თამარს, და საშინელმან აწყურისა ღმრთისმშობელმან და წმიდამან ნიკოლოზ ქორწილი ბედნიერად მოუჭდინოს, ჭამა აგურიანში იყო თათართ შიშითა, დია ჩუენი უგუნებო ქორწილი იყო.

აგრევე კახი მეფე, ბატონის ლევანის შვილი პატრონი ალექსანდრე, მიეგება ლალა ფაშასა, სათის-ჭალას შეეყარა, და შაქისა და შარვანზე წავიდეს.

ამაზე შერაშანშაშვილი მოვიდა ყაენიდანა, თუალშუენიერთან იყო. ეს ამბავი მოიტანა: მანუჩარისა“ ლალა ფაშასთან მისვლა შეიტყო ყაენმან, თუალშუენიერს კაცები გამოუგზავნა, სადგომი დაადგდებინეს, და ყორჩიბაშს მიაბარეს. მარიამობის-თუეს კ`ვ, ორშაბათს დღესა, დაიჭირეს თუალშუენიერი“. შირვანი დაიჭირეს, ციხე ააშენეს და ოსმან ფაშა შეაყენეს მისით ლაშქრითა, და შემობრუნდეს. ალექსანდრეს შვილი არაგუამდის მოჰყვა, და დაბრუნდა; ლალა ფაშა მუხრანს დადგა, გორი გაამაგრა.

და მიესმა საქმე ესე შახუდაბანდას. მაშინ დედამან შახუდაბანდასამან, ასულმან ოთარ შალიკაშვილისამან, მოიყვანა მეფე სვიმონ და, ვითარცა წესი არს ქართველთა დედათა, ეგრეთვე ყო ამან, წარმოუგზავნა ლეჩაქი: „საბურველი ესე დედათა მომიხუევია ჳრმლის შენისა ჳეტარსა ზედა, შენ იცი და ჳრმალმან შენმან. და ან მოგვცემია შენთვს სამეფო შენი საქართველო და სხუაცა მრავალი საბოძვარი, წარვედ და განამაგრე საქართველო, რათა არა წარგვლონ ოსმალთა. და იყავ თანამწე და ერთგულ საჳელმწიფოთა ჩუენთ“. ხოლო მისცეს საბოძვარი ურიცხვ, და ესრეთ წარმოემართა მეფე სვიმონ.

და მოაბით მოიყვანეს ავადმყოფი მუხრანის ბატონის ბაგრა-
ტის შვილი არჩილ ერთის შვილითა და ბევრი ტყუე თან მოიტანა.
ლვნობის-თვს ნახევარს მოვიდა; ლალა ფაშა ქართლსავე იდგა, მო-
ვიდეს სომხითს და დალაპარაკდეს, ავადმყოფი იყო, მისით მიზეზ-
ით ველარ ნახა, აიყარა ლაშქარი. ლვნობის-თვს ერთსა, პარასკევს
დღესა, მოდენა დაიწყო, აწყურეს ვიდეგით. ორშაბათს პატრონი
მანუჩარ გამოეშუა, წინათ მოვიდა. სამშაბათს პატრონი ყუარყ-
უარე წინ მიეგება, თვთონ ლალა ფაშაც მოვიდა, და გაღმა ლეკზე
დადგა. ხუთშაბათს პატრონი დედისიმედი გავიდა ციხიდანა, და
ლალა ფაშა ნახა. ანგარიში არ იქნებოდა, რაც ლაშქრისა და აქლე-
მების ჯარი იყო. შაბათს ცისკრისას აიყარა და წარვიდა. პატრონი
ყუარყუარე თან გაჰყვა მოტყუებით და აღარ დაბრუნდა. პატრო-
ნი მანუჩარ თანწაჰყვა, ათს დღეს ძლივ ლაშქარი განწმდა. სამშა-
ბათს დღეს ამბავი მოვიდა პატრონი ყუარყუარე აღარ დაბრუნდაო.
წაუდგა პატრონი დედისიმედი, ჯაყამდის სდია, ვერ მიენია; აზნაუ-
რისშვილები წაუყენა, ველარ დააბრუნა, ისრე დედისა და ცოლშვი-
ლის გამოუსალმებელი წავიდა. ოლთისი სასანჯახოდ მისცეს, იქივ
მივიდა. პატრონი მანუჩარ მოვიდა აწყურეს.

მობრუნდა მეფე სვიმონ, გორი აიღო, ქართლში გაძლიერდა და,
ვისაც დედოფალსა და ბატონის შვილს გიორგიზე უმტყუენნეს,
ზოგნი მეფეს დავითს თან გაჰყვნენ ურუმში და ზოგნი იმერეთსა და
კახეთს გარდაიხუენნეს. და ქსნის ერისთვის მამული ზოგი ბატონს
ნესტან-დარეჯანს დედოფალს საუპატიოდ მისცეს, და ზოგი ბა-
ტონისშვილს მისცეს. და ამილახორის კასპი სუეტს ცხოველს შეუ-
წირეს, და აზნაურშვილნი სახასოდ დაიჭირა, და გორის მოურაობა
სულხან თურმანის-ძეს მისცა.

მუხრანის ბატონი ვახტანგ, ტაძრად მიყვანების დღეს ჯელთ
დაიჭირა პატრონმან სვიმონ მეფემან, და კეხვის ციხეში ტყუედ
ჩააგდო. ლალა ფაშას ლაშქარი და მირზა-ალი გამოეგზავნა პა-
ტრონს მანუჩართანა, ქართლს გაეძახა, ქართლს ვერ ჩაუვიდეს,

სადგერს დადგეს და ამოსწყდეს სადგერი, წმიდის გიორგის. განძი წაჲდა. მეორედ კიდევ სანახები გამოეგზავნა. შეიყარა პატრონი მანუჩარ, ჩაუჲდა და ზემო ქართლი დაერბივა. მოუვიდა კაცი პატრონს ყუარყუარეს, ოლთისს აღარ დააყენეს, აზრუმს მიიყვანეს, შობის წინა დღეს წაიყვანეს.

მოუჲდა შაჰ-ხუდაბანდას ცოლი ბეგუმ შირვანსა, შეიბნეს, ამოსწყდეს ლაშქარნი, ციხე დაწვეს, დააქციეს, ხაზინა ყველა ჯელთ დარჩა. თათარხანი ჯელთ დაიჭირეს, ყაზმინს ტყუედ წაიყვანეს, მოერივნეს ყიზილბაშნი, ოსმან ფაშა დემურყაფს უკუ-რჩა. წავიდა ყაზმინს ბეგუმ. დაიჭირეს ბეგუმ გამარჯუებული ჯელთა, ისიც მოკლეს და თათარხანიცა, ყაენმან დააჯოცინა.

ყაენი შაჰ-ხუდაბანდა ცოლის სიკუდილს უკან ყიზილბაშთ დაჩაგრეს, და აღრიბეჯანი და შირვანი ურუმთ დაიჭირეს. განჯის ხანი, შაჰვერდი სულთან, კახეთს მივიდა, და ბატონს ალექსანდრეს შეეხუენა. იმან შეხუენილი კაცი დააჭირვინა და ხონთქარს გაუგზავნა.

ქორონიკონსა ს^ჲჲ: მარტს კ^ჲ პატრონი ყუარყუარე და პატრონი მანუჩარ კოსტანტინუპოლის წარვიდეს აზრუმიდამა. აპრილს კ^ჲ, ორშაბათს, გადგეს. მას-უკან მოვიდა ამბავი, ბატონი თუალ-შუენიერი მარიამთბის-თჲს ოცდასამს ჯელთ დაიჭირეს. ღვნობის-თჲს ა^ჲ, ორშაბათს დღესა, აღამუტის ციხეში ტყუედ წაიყვანესო.

ჟამი შეიქმნა; მაისს ლ^ა, შაბათს საღამოსა, ხოსიტა გააცხელა საკანაფეს, პატრონის ყუარყუარეს შვილი; ღვთის შეწევნით გარდაიჲდა. ივნისს ი^ჲ ბატონი ბექა გააცხელა და ღვთის შეწევნით მანც გარდაიჲდა. ბევრი გააცხელა ჩუენში და არავის რა დაუზიანდა.

მეორედ მოვიდა ლაშა თაშა და კარი აღაშენა, ტფილისის ქალაქს ლაშქარი გაგზავნა, და ნუზლი შეუტანინა.

მარიამობის-თუეს კ^ჲ პატრონი დედისიმედი გააცხელა ხუთშაბათს დღესა. და ორშაბათს დღესა ბერის პატრონის ბასილის ჟამით გააცხელება მოვიდა, და საფარას საბურთეზე გაეცხელეზინა. იმ

ნამს წაბრძანდა პატრონი დედისიმედი, ორნი დედაშვილნი ერთს კარავში დაწვენეს. ენკენის-თვს გ^ე პარასკევი განთენდებოდა, ღმერთი განრისხდა, ბატონი ბასილი მიიცვალა ი^ე წლისა და კ^ე ბღლისა, ღამით ჟამსა ბ^ე. და წამოვიდა პატრონი დედისიმედი მოაბითა, ზღუდერს ჩამოვიდა, და ღვნობის-თუეს უსკუდარიდამ პატრონის შვილების გამოშუების მახარობელი მოუვიდა.

ამასვე ქორონიკონსა, გიორგობის-თუეს, პატრონი მანუჩარ მოვიდა კოსტანტინოპოლიდამა, ფაშობა უბოძა ხვანთქარსა და სრულად მისი მამული, ორს თუეს პატრონი ყუარყუარე თორთომს დაეყენებინა, არ გამოეშუა.

ქორონიკონს ს^ე ღმ: იანვარს ლ^ე პატრონი ბექა ვალიდამა გავაყენეთ. ლალა ფაშა წარსულიყო, და ბექა ოლთისს დადგომილიყო. პატრონი ყუარყუარე, ღვთის წინაც შეურცხვენელი და კაცთანაცა, ფილაჯანი დაეცა ხვანთქართანა, და ქართველობით გამოეშუა, მისის საბატონოს წყალობა ექნა, და მარტში მობრძანდა. ივანობის-თუეს ნახევარს ბექა მოიყვანეს, და თვთან ორნიც ბატონები ლორეს წავიდეს, დაარბიეს და გამარჯუებულნი მოვიდეს. მას-უკან მეორეს წელიწადს სინან ფაშა მოვიდა, და ტფილისს წავიდა, და ორნიც თან გაჰყვეს, პატრონი ყუარყუარე თრიალეთიდან მოებრუნებინა, იმერეთს მოციქულად გაეგზავნა, და პატრონი მანუჩარ თანა წარეტანა.

ქორონიკონსა ს^ე ღმ: მუხრანის ბატონის ბაგრატის შვილი, მუხრანის ბატონი ვახტანგ, მიიცვალა ივანობის-თვს დამდეგს.

ქორონიკონსა ს^ე ღთ: პატრონმან მანუჩარ გვრგვნი იკურთხა ფე-ბერვალს. და ბექა კოსტანტინუპოლეს წაიყვანეს.

ამავე ქორონიკონსა, მარიამობის-თვს დ^ე, პატრონი არჩილ მობრძანდა აწყურეს, დიდის ხნის უნახავნი და-ძმანი შევიყარენით, ღვნობის-თუეს წაბრძანდა.

ამავე ქორონიკონსა, გიორგობის-თვს კ^ე, პატრონი ყუარყუარე და მუხრანის ბატონის ბაგრატის შვილი არჩილ მიიცვალა.

ხოლო მეფემან სვიმონ ყორღანაშვილის კახაბერის ცოლშვილნი და სახლეულნი ყოველნივე შთააყრევინა კლდესა მას გელეყარისასა, და იტყოდე პირველსავე მას ლექსსა. და სხუანი ნათესავნი მისნი ივლტოდეს: რომელნიმე ყიზილბაშშია და რომელნიმე საათაბაგოსა შინა.

ხოლო დაუთხანს ჰყვა ძე ერთი მეუღლისა თჳსისა თანა, რომელსა ეწოდა ბაგრატი. და შემდგომად დაუთხანის წარსლვისა არცაღა ეს დააყენეს ბიძასთან, წარიყვანეს ყაენთან. და მუნ გათათრდა. ამის ბაგრატის დედა მეყვსი იყო, გუარით კახი ბატონის ალექსანდრესი ახლო. ხოლო ჩამოვარდა შური კახ ბატონსა და მეფეს სვიმონს შუა დაჯოცისათჳს ელიმირზონისა და ხოსრო-მირზასთჳს. და ესე ალექსანდრე უფრო მოყურობდა დაუთხანს. მიზეზისა ამისთჳს დიდად მოშურნე ექმნა კახი ბატონი ალექსანდრე მეფესა სვიმონს.

მაშინ ტფილისი და ციხე ტფილისისა ეპყრათ ურუმთა, და მეფე სვიმონ იდგა დიღომს დედოფლითურთ. ხოლო კახი ბატონი ფრიად მოშიში იყო მეფისა სვიმონის. მიერ, „ნუ უკუე ძკრი იწსენოს ამონყუედისათჳს ცოლის ძმებისა თჳსისა“: ოდეს დაჯოცა ალექსანდრე ძმანი თჳსნი, იგინი იყვნენ ცოლისძმები მეფისა სვიმონისა. ამისთჳსცა მიესმა ალექსანდრეს მცირითა კაცითა ყოფნა მისი დიღომს, შემოიყარა კახნი და წარმოემართა ღამით, და დაესხა უგრძნობელად მეფესა სვიმონს.

ხოლო მეფემან სვიმონ თჳთ მხოლომან კნინლა განარინა თავი თჳსი სიკუდილსა. მაშინ შეესია და იავარ-ჰყო საჭურჭლე და ბარგი მისი, და სირცხვილთა საფარველი დედოფლისა, დისა თჳსისა, თჳთ მანვე ალექსანდრე აიკვა წუერსა ზედა შუბისა თჳსისასა. და ქმნა მრავალი უკადრისი საქმე, და წარმოვიდა. მივიდა და დადგა მარტყოფს, [ადგილსა] რომელსა ჰქვან ჭოტორი.

ხოლო მეფემან სვიმონ შემოიყარა სპანი ქართველთა, და წარვიდა გულითა სრულითა ალექსანდრესა ზედა. და წინათვე წარავლინა კაცი და მიუმცნო ესრეთ: „ვინათგან შენ იკადრე ეგევითარი

ბოროტი, რომელი არა არს წესი მეფეთა, და მუხთლად დამესხი შეუგრად მიძინარესა, და ან უნყოდე, რამეთუ წარმოსრულ ვარ შენ ზედა ბრძოლად. და უკეთუ ხარ კაცი გამოცდილ მამაცობასა შინა, დამხუდი, რამეთუ უმჯობეს არს ომი გამოცხადებული უფროს ღალატად ნაქმარსა“ მაშინ მივიდა მეფე სვიმონ და შეიბნეს, და იქმნა ბრძოლა ძლიერი, და მიეცა ძლევა მეფესა სვიმონს და ქართველთა. და ივლტოდა ალექსანდრე, და შეიპყრეს კახნი თავადნი, რომელ მცირედნი ძნიად განერნეს.

და წარმოვიდა მეფე სვიმონ გამარჯუებული, და წარმოასხეს პყრობილნი კახნი დარბაისელნი, და დააფიცეს მცხეთას სუეტსა ცხოველსა ზედა. ესრეთ დააფიცეს კახნი, ვითარმედ: „ღმერთმან სამართლის მოქმედმან კახს კაცს ნურაოდეს გაუმარჯოსო ქართველს კაცს ზედაო, არცა დიდთა და არცა მცირედთაო“. და ოდეს ესრეთ დააფიცეს, მაშინ მიანიჭა ყოველთავე კახთა წყალობა და ხალათები. და ესრეთ განუტევნა იგინი მშვიდობით და არღარა ემტერებოდა მიერთგან. და უკეთუმცა ენება მეფესა სვიმონს, მაშინ დაიპყრობდა სრულიად კახეთსა და ალექსანდრესაცა. ხოლო იქმნა ომი ესე ქორონიკონს ს“ჲთ, ქრისტეს აქეთ ჩ“ფჳბ.

ამისა შემდგომად გამოვიდა დიდი ამირსპასალარი ხვანთქრისა, მაჰმად ფაშა, ჩამოვლო ზემო ქართლი და ალილო გორის ციხე, და შეაყენნა მცველნი თჳსნი. და თჳთ წარმოვიდა და დაიბანაკა მუხრანს, და მუნ დახუდა მეფე სვიმონ შეყრილი. მაშინ იქმნა ბრძოლა ძლიერი, და ეკუთენეს სპანი ქართველთანი ძლიერად, და შეიბრა-ლა ღმერთმან, და მიეცა ძლევა ქართველთა, და გაემარჯუა მეფესა სვიმონს. ამოსწყვდნეს მრავალნი სპანი ოსმალთანი, და შეიპყრნეს ურიცხვნი; კნინლა განერა თჳთ ფაშა, და ივლტოდა მცირედითა კაცითა, და შეიხუენა ციხესა ტფილისისასა, ქრისტეს აქეთ ნ“ფჳბ.

ხოლო მეფე სვიმონ მოვიდა დიღომს და მოაწვია მუნ ყოველნი თავადნი ქართლისანი ყალბიანადლ, და შემოკრბეს ყოველნივე დარბაისლის ცოლნი დედოფლისათანა. და აღიყარნეს დიღო-

მიდამე, განვიდეს ტბასა ლილოსასა, და დადგნენ მუნ მას ზედა, რომელ არს გორა მაღალი, რამეთუ მუნ ახლდეს ყოველნივე დიდებულნი და მცირენი სპანი ქართველთანი, თვთ დედოფალი და ჯალაბანი თავადთანი.

ხოლო გამოვიდა ტფილისის ციხიდანე მრონეულნი ზროხათა. მაშინ გაუძახა მეფემან სვიმონ მცირედნი სპანი თვსნი, და წარმოიღეს მრონეული იგი. ხოლო კაცნი იგი ივლტოდეს, და გამოვიდეს ციხიდანე მრავალნი სპანი ოსმალთანი, და იყვნეს განწყობილნი მეფე და სპანიცა ქართველთანი. მსწრაფლ მიეტევენეს იგინი, ვითარცა ლომნი, და პირველსა კუეთებასა ზედა წარიქცივნეს სპანი ოსმალთანი, და მოსწყდნეს მრავალნი მათგანნი, და უმრავლესნი შეიპყრნეს. და უჭვრეტდეს თვთ დედოფალი და დარბაისელთა ჯალაბნი თუალითა, და მისდევდეს ოტებულთა ოსმალთა სპანი ქართველთანი, და ვიდრე ციხისა კარამდე სრვიდეს და იპყრობდეს. და ესრეთ გამარჯუებულნი გამობრუნდეს, და მოვიდა მეფე სვიმონ სიხარულითა და ნაშოვრითა დედოფალსა თანა, და იყო შუება და განცხრომა ზოგად ყოველთა შორის.

ქორონიკონსა ს^ო: პატრონს მანუჩარს უღალატეს ურუმთა. პატრონი მორჩა, ორნივ ფაშანი მძიმედ დაიკოდნეს და გაიქცეს, და თემი ჩუენვე დაგვრჩა. მაშინ ყაენი განჯას მოვიდა, და პატრონს მანუჩარს ჩალაბუთი მოსცა და პატრონს დედისიმედს ხუთი დიდი სოფელი.

ქორონიკონსა ს^ოა: თუალშუენიერი ორმოდამ ამოიყვანეს და ყაენთან მოიყვანეს. ამავე ქორონიკონსა, მარტს კ^დ, კვრას დღეს ბზობას, პატრონმან მანუჩარ მეფეთმეფის პატრონის სვიმონის ქალი, პატრონი ელენე, მოიყვანა.

ქორონიკონსა ს^ობ: მიიცვალა ბარათაშვილი, კათალიკოზი ნიკოლოზ, და ნებითა და ბრძანებითა ღმრთისათა კათალიკოზ იქმნა ძე კახთა მეფისა ლეონისა, თუესა თებერვალსა კ^დ, დღესა შაბათსა.

ამასვე ქორონიკონსა სარდალი ვარად ფაშა მოვიდა ახალციხეს საშენებლად, ველარ დადგა, წავიდა და თემი ჩუენვე დაგვრჩა.

შემდგომად მცირედისა კუალად შეიყარა სპა თუსი და წარვიდა ლორეს, რამეთუ ოსმალთა ეპყრა იგი. და ვითარცა მივიდა, მაშინ გამოვიდა ფაშა სპითა მრავლითა, და ეწყვნეს ურთიერთას, და იქენა ბრძოლა ძლიერი. და მისცა კუალად გამარჯუება ღმერთმან მეფესა სვიმონს, და ამოსწყვდნეს მრავალნი ოსმალნი, რიცხვით ოთხას სამოცდაცამეტნი, ქრისტეს აქეთ ჩ'ფპვ, ქორონიკონსა სოგ. და აღიღო სიმაგრენი და ქუაბები ვითარ ცხრა ლორისანი, რომელი ეპყრა ოსმალთა. და თვთ დაიპყრა თვნიერ ციხისა მის და იგი მხოლო ეპყრათ ოსმალთა. მაშინ მიადგა ციხესა მას ლორისასა, აპრილსა ა, და აღიღო ივნისსა ი.

ამასვე ქორონიკონსა ყაენმან სამცხე ამოსწყვდა ხოლო დაიპყრა მეფემან სვიმონ სრულიად ლორე და წარმოვიდა გამარჯუებული სახიდ თუსად.

ხოლო შემდგომად მცირედისა კუალად შეიპყრა და მივიდა ტაბაჭმელას. მაშინ სცნა რა ასან-თაშამ, იდუმალ გამოვიდა იგი ციხისაგან სპითა მრავლითა. აგრძნა ესე მეფემან და ეწყვნეს ურთიერთას. იქმნა ომი ძლიერი, და მისცა ღმერთმან გამარჯუება ქართველთა. და მაშინ მეფე სვიმონ გალომებული მიეტევა ერთსა წარჩინებულცა ბეგსა ოსმალსა და წარიქცია იგი. და მივიდა კაცი იგი და შთაიჭრა დიდსა მას ჴევსა ტაბაჭმელისასა ცხენითურთ. და ესრეთ თქმულ არს, ვითარმედ არა მომკუდარ არს კაცი იგი, და ივლტოდეს ოსმალნი. და მოისრა მაშინ ოსმალნი კაცი ვითარ ხუთასი.

ხოლო მიადგა ციხესა მას ტფილისისასა, და აღიღო გაღავანი ტფილისისა, და უკან ციხე. და შემდგომად ამისა აღიღო დიდი ციხე იქით ტფილისისა და ქალაქი ტფილისისა და მოსრნა ყოველნივე რაოდენნიცა იყვნეს ციხესა მას შინა. და თვთ დაიპყრა ყოველივე.

მაშინ მიესმა რა საქმე ესე ხვანთქარსა, შეუძნდა ფრიად. და წარმოავლინნა უმრავლესნი სპანი თესნი; და უჩინა ამირსპასალა-

რი ერთი ვინმე წარჩინებულთაგანი, და მოვიდა ლორეს, და აღიღო ციხე ლორისა, და დაიპყრა ლორე. მოვიდა და დაიბანაკა ხატის სოფლისა ბოლოს.

მაშინ მეფემან სვიმონ შეჰყარა სპა თჳსი, მივიდა და დაიბანაკა ხრამის გაღმა, რამეთუ მოიპოვა ღონე რამე მეფემან სვიმონ, და მოირთო ელჩად თვთ, და მივიდა ფაშას თანა სვიმონ მეფისა მაგიერად, და მიუთხრნა სიტყუანი ლიქნისანი, ვითა: „თქუენცა გასმიან, თუ რაოდენნი ჭირნი და პყრობილებანი და ტყუეობანი მოწვეწულ არიან ყიზილბაშთა მიერ ჩემ ზედა. და ან არღარა ძალ-მიძს ესეოდენი სისხლი და ბრძოლა ხვანთქრისა და სპათა მისთა, რამეთუ საქმე ესე არა ნებითა ჩემითა მიქმნიან, არამედ მძლავრებითა ყიზილბაშთათა. ამიერიტგან არღარა მნებავს მონება ყიზილბაშთა, და აღმირჩევიეს მორჩილება ხვანთქრისა უფროს ყიზილბაშთა. და ან, უკეთუ თქუენცა გნებავს, შევრიგდეთ და ვიყვნეთ მშუდობით, და აუნყეთ ხვანთქარსა დამონება ჩუენი, და ამიერიტგან ვიქმნებით მორჩილ ბრძანებისა მისისა“.

ხოლო ვითარცა ესმა ფაშასა მას საქმე ესე, განიხარა ფრიად და მიუმცნო მეფესა სვიმონს, ვითარმედ: „კეთილად განგიზრახავს, და ჩუენცა სარწმუნოდ გვიჩნს სიტყუა შენი. ანვე გავრიგდეთ და ამიერიტგან იყოს მშუდობა და ერთობა ჩუენ შორის“.

და წარმოვიდა მეფე სვიმონ სპათა თჳსთა თანა. მაშინ განიმსტრო ბანაკი იგი ოსმალთა და იხილა ყოველივე საქმე ესე, და სიმაგრე მათი, და სიმრავლე მებრძოლთა მათთა და მასვე ღამესა წარვიდა მათ ზედა: შემოვლო ხატის-სოფლის გორასა, და დაესხა თავსა ოსმალთა, და მოსწყდნა მრავალნი პირითა მახვლისათა, სხუანი შეიპყრნა უმრავლესნი და გაემარჯუა ძლიერად. და იავარ-ყვეს ბარგი მათი, და წარმოიღეს საშოვარი ურიცხვ, და მთვიდეს გამარჯუებულნი ტფილისს, და განისუენა მცირედ.

და კუალად შემოიყარნა სპანი ქართველთანი. და იყო მაშინ ათაბაგიცა მანუჩარ სიძე მისი მას თანა, წარვიდა და მიადგა ციხესა

დმანისისასა, რამეთუ მაშინ ოსმალთა ძლიერად ეპყრათ დმანისი და ციხცა დმანისისა. ხოლო აღიღო ციხე და დაიპყრა დმანის-ჴევი და გარემონი ადგილნი, რომელი ეპყრათ ოსმალთა. მაშინ წარვიდა. ათაბაგი მანუჩარ და კულად იპყრა საათაბაგო. და განძლიერდა ფრიად მეფე სვიმონ. ხოლო ჟამსა ამას შინა იყო მოსუენებით მეფე და სრულიად საქართველო, რამეთუ ვერლარა უძლეს ოსმალთა მოსლვად საქართველოსა ზედა.

ქორონიკონსა სოფ: აქა შაჰ-ხუდაბანდის შვილი ამზაი-მირზა დალაქმა მოკლა.

აქა მანყუერელი გაგზავნეს კოსტანტინეპოლეს, და მესაპატიონი კაცნი მძევლად მისცნეს შალიკაშვილი ედიშერ, შალიკაშვილი ელია და ამილახორის შვილი ქოიარ. და მძევლები დაუჭირეს, და პატრონი მანუჩარ ვერლარა მიენდო.

ამავე ქორონიკონსა ახალციხე და გორი აღაშენეს ურუმთა. აგვისტოსა, დასაბამითგან წელთ შვიდათას ოთხმოცდათოთხმეტსა, მეფე სვიმონ საშუელად მოვიდა. აღარ შეაბეს, მესხთა თემი დაარბიეს და წარვიდეს.

ბევრ-რიგი მოლალატე შემოადგეს პატრონს მანუჩარს. ველარ დაუდგნა და ახალდაბას ცოლი წაიყვანა და წავიდა. პატრონი დედისიმედი და პატრონის ყუარყუარეს შვილი, პატრონი ქაიხოსრო, საკანაფეს ციხეში დადგეს. და დიასამიძემან ელია დემოთიას ციხეს სავალინაშვილი სალალატოდ შეიყენა. ულალატეს, ციხე წაართუეს და ბევრი საქონელი და სალარო დაიჭირეს.

და გოგორის-შვილმან ბეჟან ციხისჯუარი უკუ-იჭირა და მისცა ფაშასა. შემოგვიყენეს მოლალატენი და ველარც ჩუენ დაუდგენით და ჩავედით ახალდაბას.

მარტს ნახევარს, გაზაფხულ, ყაენი ხუდაბანდის შვილი, აბასი მირზა, გამოვიდა, არდაველს მოვიდა. ოზბეგნი ხუარასანს წამოეჭირნეს, დაბრუნდა, იქითვე წავიდა და თუალშუენიერი თან წაიტანა. თავრებს რომ ჩავიდეს, იქ ომი იქმნა. სამჯერ შეიბა თუ-

ალშუენიერი, სამჯერვე გაემარჯვა კიდეც დაჯოცნა, ჯელთაც დაიჭირნა. ყაენს მიუსხა. ყაენმან მამულიც დიდი მისცა და ჯილდოცა.

მერმე პატრონი მანუჩარ აღარ მიენდო, ღონე ველარა მოიგონა რა. დაგვინყეს მოციქულობა. პატრონი დედისიმედი და პატრონი მისი შვილისშვილი, პატრონი ქაიხოსრო, გამოუგზავნეს ახალციხეს ფაშას თანა შობის წინა დღეს.

ყიზილბაშთა განდევნეს შახუდაბანდა ყაენი და დასუეს მის წილად ძე მისი შააბაზ. და გამოვიდა ესე შააბაზ და აღიღო თავრეზი და ყოველივე ადარბადაგანი. თვნიერ ერევნისა და ბაღდადისა. და იყო ფრიად მწყალობელ შააბაზ მეფისა სვიმონისა. და კუალად უფროსად განმდიდრდა მეფე სვიმონ და განძლიერდა. და არღარა იყო მტერობა. რამეთუ ყვეს მშჯდობა ალექსანდრე, მპყრობელმან კახეთისამან, და მეფემან სვიმონ. რამეთუ ჟამსა ამას მოკუდა პატრონი იმერეთისა გიორგი და დაჯდა კოსტანტინე. და მცირედსა ხანსა შინა მოკუდა კოსტანტინე და დაჯდა ძმა მისი ლეონ. და მტერობდენ ურთიერთას დადიანი მანუჩარ და ლეონ მპყრობელი იმერეთის, რამეთუ ესუა ცოლად დადიანს მანუჩარს ასული კახის ბატონს ალექსანდრესი ნესტან-დარეჯან. და ჰყვა დადიანს მანუჩარს მას თანა ძე ერთი, რომელსა ეწოდა ლეონ. ამას ჟამსა შინა მოკუდა ცოლი დადიანისა ნესტან-დარეჯან, და შეირთო ასული ათაბაგისა თამარ.

ხოლო რაჟამს განძლიერდა მეფე სვიმონ, მაშინ განიზრახა დაპყრობა იმერეთისა: შემოიყარა სპანი ქართველთანი და წარვიდა დაპყრობად იმერეთისა. სცნა რა ესე ლეონ მპყრობელმან იმერეთისამან, შეიყარა მანცა სპანი იმერთანი, თვნიერ დადიანისა და გურიელისა, და წარვიდა და დაიბანაკა გოფანთოს. მაშინ გარდმოვლო მთა ლიხისა მეფემან სვიმონ და მივიდა გოფანთოს, და ეწყუნენ ურთიერთას. იქმნა ბრძოლა ძლიერი და გაემარჯუა მეფესა სვიმონს, და ივლტოდა ლეონ მპყრობელი იმერეთისა.

მაშინ დაიპყრა მეფემან სვიმონ იმერეთი, და გამოართუა დიდე-

ბულთა თავადთა მძევალნი და წარმოვიდა ქართლს, რამეთუ მას ჟამად გორის ციხე ეპყრა ოსმალთა. ამისთვის ვერა დაადგრა იმერეთს. და ოდეს წარმოვიდა მეფე სვიმონ, მაშინ კუალად დაიპყრა იმერეთი ლეონ. და აღიღო შური დადიანზედა, რამეთუ არა თანამწე ექმნა იგი მეფესა სვიმონსა ზედა, და იწყეს მტერობა ურთიერთას. შეიყარა ამიერ მპყრობელი იმერეთისა ლევან და იმიერ დადიანი მამია. ეწყუნენ ურთიერთას და გაემარჯუა დადიანსა, და შეიპყრა მპყრობელი იმერეთისა ლეონ. და პყრობილ ყვეს იგი ოდიშს ციხესა შხეფისასა, და მუნ მოკუდა ლეონ, ქრისტეს აქეთ ჩჳჟუბ, ქორონიკონს სოჴ.

სცნა რა ესე მეფემან სვიმონ, შეიყარნა სპანი თვსნი და გარდავლო მთა ლიხისა და ჩავიდა ქუთაისს, ქრისტეს აქეთ ჩჳჟუგ, ქორონიკონსა სოთ. მაშინ ძმისწული ლევანისა ბაგრატ იყო ციხესა შინა ქუთაისისასა განმაგრებულ. მიადგა მეფე სვიმონ ციხესა მას და აიღო იგი, გამოიყვანა ბაგრატ, ძმისწული ლეონისა, და სხუანიცა მრავალნი თავადნი იმერეთისანი, და გამოართუა მძევლები და დაიპყრა მტკიცედ იმერეთი, და წარმოიყვანა ბაგრატ თანა.

და ოდეს მოკუდა მპყრობელი იმერეთისა ლევან უძეოდ, რამეთუ არა დაშთა თესლი მისი, და არღარავინ იყო სხუა სახლსა შინა მათსა, თვნიერ ძე კოსტანტინესი როსტომ. და რაჟამს წარვიდა მეფე სვიმონ ქართლს, ამან როსტომ მოიყენა დადიანი მამია, და მისცა ქალი დადიანმა, და წარმოიყვანა იგი და გააბატონა. და დაიპყრა იმერეთი როსტომ. მიადგეს ციხესა ქუთაისისასა და აღიღეს იგიცა. ხოლო რაჟამს ესმა მეფესა სვიმონს საქმე ესე, შეიყარა და წარმოვიდა, ქრისტეს აქეთ ამასვე ქორონიკონსა გარდავლო მთა და მივიდა რაჭას, და აღიღო. ციხე კვარისა, და ციხე სკანდისა, და ციხე კაცხისა. მივიდა ქუთაისს და აღიღო ციხე, და დაიპყრა კუალად იმერეთი. და ვერღარა დაუდგა როსტომ და წარვიდა ოდიშს დადიანისა თანა.

მაშინ წარვიდა მეფე სვიმონ დადიანსა ზედა, ჩავიდა და დაიბანაკა ოფიშკვტს, დიდებითა და ძალითა მრავლითა. და წარიღო

თანა ზარბაზნები დიდ-დიდნი სახელოვანნი, რომელი ანცა არს ზუგდიდს, და უდიდესი ზარბაზანი ერთი არს რუხს დღესცა. მაშინ დადიანმან მოუგზავნა მოციქული მეფესა სვიმონს, რათამცა პატივ-სდვას მას და შეირიგოს სიძე მისი როსტომ, და მისცეს სარჩო მამული: „და იყოს დამონებულ და მორჩილ ბრძანებისა თქუენისა, და მეცა ვიქმნები დამორჩილებულ, ვითარცა ერთი თავადი შენი ერთგული და მონა-მორჩილი ბრძანებისა თქუენისა, და ესრეთ ერთობით დაიმკვდრე საქართველო, ვითარცა პირველ დავით აღმაშენებელმან“.

ხოლო მეფემან სვიმონ არა მოიწესნა განლაღებულმან თქმული იგი სოლომონისი, ვითარმედ: „რაჟამს ამაღლდე ღმრთისა მიერ, მაშინლა უფროს ჯერ არს შენდა დამდაბლება თავისა შენისა, რამეთუ არა უსმინა დადიანსა განზრახვა იგი ფრიად სარგებელი მათი და უმჯობესი ზოგად ყოველთათჳს.“

მაშინ სილალით და კადნიერებით მიუმცნო მეფემან სვიმონ. ვითარმედ: „ვერ ეგების საქმე ეგე, არამედ მოსრულ ვარ ბრძოლად თქუენდა. უკეთუ ძალ-გიძს წინაგანწყობად ჩუენდა, აჰა ჟამი სიმჴნისა თქუენისა“.

სცნა რა ესე დადიანმან მამია, შემოიყარნა სრულიად ოდიშარნი და რომელნიმე თავადნი იმერელნი თანა-გარდაყოლილნი როსტომისანი. წარმოემართნეს მსწრაფლ, და განთიადისა ჟამსა დაესხა თავსა მეფესა სვიმონს უგრძნობელად. მაშინ მეფე სვიმონ და სპანი მისნი შესხდეს და იქმნა ბრძოლა ძლიერი. არამედ სძლო სამართალმან დადიანისამან და მიეცა გამარჯუება ქართველთა ზედა.

რამეთუ ჰყვანდა მეფესა ცხენი ორი რჩეული: ერთსა ეწოდა ფალავანი და მეორესა შურდანი. რამეთუ იყო მეფე სვიმონ მრავალგუარად გამოცდილი ბრძოლასა მინა და პირველსავე ჯარის მიდგომას სცნობდა: უკეთუ გაემარჯუებოდა, მაშინ შეჯდებოდა ფალავანზედა; და უკეთუ დაუმარცხდებოდა, მაშინ შეჯდებოდა შურდანსა ზედა და წარმოვიდოდა. და არავინ უწყოდა ესე, გარნა

საამ თურქისტანისშვილმან, და მზერდა ესე თურქისტანისშვილი საქმესა მეფისასა, რომელსა ცხენსა ითხოვსო-და ესრეთ იყო ჩუეულება მისი. მაშინ მოითხოვა შურდანი. სცნა რა ესე თურქისტანისშვილმან, რომელი იყო კაცი ყრმა, ახალ-ვაჟკაცი, და მზერდა საქმესა მეფისასა, მოაწესნა: „მეფეო. რა არს მიზეზი შურდანზედ შეჯდომისა თქუენისა? ნუმცა მიხილავს თუალითა ჩემითა ლტოლვა მრავალჯერ გამარჯუებულისა და სახელოვანისა თავისა თქუენისა, და მე აქადამ შუბ-მოუქნეველი ცოცხალი არ ნავალო“.

მაშინ მიეტევა გამარჯუებული. შეისწრაფა რაზმთა შინა, სცა ოროლითა და გარდაადგო კაცი, და ქმნა სახელი დიდი დამარცხებულსა ომსა შინა. ხოლო მეფემან სვიმონ სცნა რა გაჭირება ომისა და გამარჯუება მამია დადიანისა, მაშინ უკუნ იქცა და წარმოვიდა მარტო თავ-კაცად, ამოვლო იმერეთი და მოვიდა კოლიბაურს.

ხოლო ოდეს წარმოემართა მეფე სვიმონ და წარვიდა ბრძოლად მამია დადიანისა, მაშინ დაიბანაკა კოლიბაურს. მაშინ ერთმან ვინმე დედაკაცმან კოლიბაურელმან მიართუა მეფესა სვიმონს შვილი თვსი. და ფრიად ევედრა დედაკაცი იგი, რათამცა იახლოს და წარიყვანოს შვილი მისი, ხოლო მეფემან სვიმონ არა იახლა იგი და უბრძანა: „დედაო, ესე არა უწყი, რომე კაცითა მთვრალი ვარო“. და რაჟამს ოტებული მხოლოდ წარმოვიდა, მივიდა მუნვე კოლიბაურს. მაშინ დედაკაცი იგი სთოწნიდა ახოსა, და იხილა დედაკაცმან მან მეფე სვიმონ მომავალი მარტო უკაცოდ. მიეგება დედაკაცი იგი და იცნა მეფე სვიმონ. და სცნა დედაკაცმან მან დამარცხება მეფისა სვიმონისა. მაშინ მოაწესნა: „ველმწიფეო, კაცისაგან რომ მთვრალი იყავ, ვეჭობ ახლა კი გამოგფხიზლებიაო“. და რა ესმა მეფესა სვიმონს, გაუკვრდა და მადლობა შეწირა ღმერთსა და წარვიდა.

მაშინ წარმოვიდა თურქისტანისშვილიცა და ყოველნივე ქართველნი; და მრავალნი ამოსწყდეს მუნ, და სხუანი წარმოვიდეს ოტებულნი. და დაშთა მუნ მრავალი საუნჯე და დიდნი თოფნი და ზარბაზანნი, რომელი არს დღესცა ზუგდიდს.

ხოლო მეფემან სვიმონ გარდაალო მთა ლიხისა, ჩავლო ზემო ქართლი მხოლომან, თვნიერ კაცსა, და მივიდა კავთისხევს. რამეთუ ფრიად დაშურა და ვერლარა ძალ-ედვა სლვა, მიადგა ერთსა მუნ მკვდრსა მცირეთაგანსა გლეხსა და ინება მუნ მცირედ-ჟამ განსუენება.

და გამოვიდა სახლისა მისგან ქალი ერთი და ვერა იცნა მეფე სვიმონ. მაშინ აწვია და უსადგურა კეთილად, და მოუმზადა სერი და მიართუა მას. და მიიღო მცირედი საზრდელი, და მერმე მოაწესენა ქალმან მან და ჰკითხა ამბავი ლაშქრისა და მეფისა: „თუ მეფე რა იქმნა, ანუ ცოცხლებით არისო, ანუ გამოვიდა ომისაგან მშვდობითო“.

ხოლო მეფემან უბრძანა: „არა უწყი რა მეფისაო“. ამისა შემდგომად ჰკითხა ქმრისა თვისისა და ანიშნა ნიშანი ქმრისა თვისისა. და უბრძანა: „არა უწყი რა მათი, თუ რა შეემთხუა ლაშქართა მეფისათაო“. ხოლო ქალი დიდად მწუხარე იქმნა და ტიროდა მეფისათვს უფროს, ვიდრე ქმრისა მისისა, და იტყოდა: „ნეტარ თუმცა ღმერთმან მიხედოს წყალობითა და გუაღირსოს მეფისა სვიმონის ცოცხლებით გამოსლვა, და სხუანი ყოველნივე სპანი მისნი ჭირისა მისისა სანაცვლო იყოსო“.

მაშინ ფრიად მხიარულ იქმნა მეფე გულსა შინა თვსსა ერთგულობისათვს დედაკაცისა მის, და მერმე წარვიდა სახიდ თვსად. ამისა შემდგომად მოვიდა ქმარი ქალისა მის; და უყო წყალობა ფრიადი მეფემან სიტყვთა მის ქალისათა, და ებოძა ყვა და საწელო და სხუა საბოძვარი მრავალი. და მიერიოთგან აზნაურ იქმნა კაცი იგი, რომელ აწცა არიან ქულივიძენი.

ხოლო ესმა ლორის ციხესა შინა მყოფთა დამარცხება მეფისა სვიმონისა. მაშინ გამოვიდეს და იავარ-ყვეს რომელნიმე კერძონი საქართველოსანი, და დაიბანაკეს ტაშირზედა. და იყო სიხარული დიდი ოსმალთა შორის. ხოლო მეფემან სვიმონ კუალად შემოიყარა მცირედნი რამე სპანი ქართლისანი, რაოდენნიცა დაშთომილ იყ-

ენეს, და წარვიდა ლორეს ოსმალთა ზედა უგრძნობელად. და ეწყუნეს ურთიერთას, და იქმნა ბრძოლა ძლიერი და გაემარჯუა მეფესა, და აღიღეს ციხე ლორისა და მოსრნა იგინი პირითა მახვლისათა, და დაიპყრა ლორე და წარმოვიდა გამარჯვებული სახიდ თვსად.

ამისა შემდგომად წარვიდა ზემო ქართლს და მივიდა გორიჯუარს, რამეთუ ჟამსა მას ეპყრა ციხე გორისა ოსმალთა. მაშინ მეფე სვიმონ დაჯდა გორასა მას ზედა გორიჯურისასა და სმიდა ღვწოსა და სჭამდა თრიაქსაცა. ესე ჩუეულება ესნავა ყიზილბაშთა შინა. ხოლო ოდეს განმზიარულდა ღვწითა და თრიაქითა, გახედა გორის ბოსტნებსა და იხილა ახალი მწუანვილი. მაშინ უბრძანა მეფემან მუნ მყოფთა: „აჰა, რჩეულნო სპანო ჩემნო ქართველნო, მნებავს ახალ-აღმოცენებული იგი მწუანვილი მოლებად ჩემს წინაშე, და რა საკადრებელ არს ესე სიმწნისა თქუენისაო“. ესმა რა ესე ქართველთა, მყის ისწრაფეს და განვიდეს გაღმა გორის ბოსტნებსა შინა და დაგლიჯეს მწუანვილი. მაშან დაუშინეს ოსმალთა თოფნი და დიდნი ზარბაზანნი, და მოკლეს კაცნი მრავალნი, დიდნი და მცირენი.

რამეთუ მუნ მოკლეს ბატონისშვილი გოჩა, რომელი იყო პაპის ძმისწულიმეფისა სვიმონისა, და სხუანიცა მრავალნი თავადნი და აზნაურშვილნი ამოსწყდეს მწარეს ხახვისათვს. და მაშინ განგმეს მეფე სვიმონ. და ამა სვიმონს უწინაცა სძრახევდენ ჭკუასა ტყუეობას უკან. და ყიზილბაშნი და ოსმალნი დელუ-სვიმონს უწოდდენ, რომელ არს ხელი. ხოლო შეუძნდა ფრიად საქმე ესე მეფესა, და შემდგომად მცირედისა შემო ყარა სპანი ქართველთანი, და გარემოადგა ციხესა გორისასა; და ბრძოლა უყო ციხესა გორისასა და აღიღო იგი, და ამოსწყდნა ყოველნივე ოსმალნი მეოფნი ციხესა შინა.

ხოლო ესმა რა საქმე ესე ხვანთქარსა, განრისხნა ფრიად ესეოდენისა სპათა მისთა ამონყუედისათვს, არა თუ ერთგზის. არამედ მრავალგზის და წარმოავლინა ამირსპასალარი თვსი ვეზირი ჯაფარ ფაშა და გამოატანა თანა სიმრავლენი სპათანი ურიცხვ. წარმოვიდეს და დაიბანაკეს ნაჭიდურს. მაშინ მეფემან სვიმონ შემოიყარნა

სპანი თვსნი, მივიდა და დაიბანაკა თავსა საღირაშენისასა. და მერე განიზრახა თვსაგან საქმე არა კეთილი და არა აუწყა სპათა თვსთა, არამედ მინდობითა თავისა თვსისათა ყო რასაქმე საქმე ესე და არა ითხოვა ღმრთისა მიერ შეწევნა, რამეთუ ესრეთვე ქმნა მეფემან სვიმონ, და წარვიდა ათითა ცხენოსნითა მარტო, რა წარიტანა ერთი საყვირისა მცემელი მექანარე და ეგულებოდა განმსტრობა ბანაკისა მის ოსმალეთისა.

მივიდა და გარდაადგა თავსა ნაჯიდურისასა, რომელ არს მცირე ეკლესია, და მუნიტგან განისილა ბანაკი იგი ოსმალთა. მაშინ უბრძანა მეფემან დაცემა ქანარისა, რათა აღრიგნეს სპანი მათნი. ხოლო ვითარცა ესმა ოსმალთა ჳმა საყვირისა, თქუეს უცილოდ მოსვლა მეფისა სვიმონისა. შეიჭურნეს მყის და აღსხდეს ჰუნეთა ზედა. და მოეტევენეს ამიერ კერძო, სადა მდგომარე იყო მეფე. და რა სცნა მეფემან, მოისწრაფა სპათა თვსთა თანა. ხოლო მათ დევნა უყვეს ძლიერად, მიეწივნეს და იხილეს მეფე სვიმონ, რამეთუ ცხენი მისი შთაფლულ იყო ღიასა შინა ბოლოს ფარცხისისასა და თვთ მდგომარე იყო. ამას ზედა მივიდეს ოსმალნიცა და გარემოადგეს. და იწყო ბრძოლად მხოლომან და, რაოდენ ძალ-ედება, აჩუენა სიმჴნე თვსი, არამედ სიმრავლენიოსმალთანი ზედა დაესსნეს და შეიპყრეს იგი, ქრისტეს აქეთ ჩქ.

მაშინ სცნეს რა მეფობა მისი, განიხარეს ფრიად და მსწრაფლ იჴმეის სივლტოლა, აღიყარნეს და წარვიდეს ლორეს. მაშინ მიესმა ქართველთა საქმე ესე, რამეთუ გიორგი, ძე მეფის სვიმონისა, მუნ იყო ქართველთა შორის, წარმოუდგეს ოსმალთა უკან და დევნა უყვეს ძლიერად, და ვერღარა მიეწივნეს. მაშინ ოსმალთა აღილეს ციხე ლორისა, და შეაყენეს მცველნი თვსნი, და წარვიდეს, და წარიყვანეს თანა მეფე სვიმონ, და მიიყვანეს სტამბოლს. ხოლო გიორგი, ძე მისი, განაგებდა ქართლსა, წარავლინა კაცი სტამბოლს და აღუთქუა საჯსარი მამისა თვსისა ხოლო მათ სთხოვეს საჯსარი მრავალი და აღუთქუეს განტევება მეფისა სვიმონისა.

ხოლო ხვანთქარმან მიუმცნო მეფესა სვიმონს დადება ხარკისა საქართველოსა ზედა და დამორჩილებად ბრძანებისა მისისა. ხოლო მეფემან სვიმონ არა ნება სცა, ამისთვის რომე ყაენის ბეგარა. ქართლსა შინა ამან განწესა, კომლის თავს გლეხზედ მარჩილი ასი, რამეთუ ამა თეთრითა იყიდდეს ტყუესა შვდსა და წარუგზავნიდეს ყაენსა.

მაშინ გიორგი, ძემან მეფისა სვიმონისამან, აღიღო ყოველივე საუნჯე მამისა თვისისა, ანუ რომელიცა თვისი ჰქონდა და სხუა სადაცა მონასტრებისა საქონელი იყო, ანუ რომელიცა ქართველთა დარბაისელთა ჰქონდათ მოკრიბეს ზოგად, და წარგზავნეს. საჯსრად მეფისა სვიმონისა. და ვიდრე საქონლისა მისლვადმდე, მიცვლილ იყო მეფე სვიმონ საპყრობილესა შინა, და ესეოდენი საუნჯეცა მუნ დაშთა.

ხოლო იყო მუნ სტამბოლს ერთი გორელი ვაჭარი, რომელსა ეწოდა დიაკუნისშვილი. და ამან იშოვნა ძუალნი, სვიმონ მეფისანი, და წარმოიღო იგი და მოართუა გიორგის და დედოფალსა ნესტანდარეჯანს. და ყვეს გლოვა დიდი, და დამარხეს სამარხოსა თვსსა მცხეთას. ხოლო რომელმანცა მოიღო ძუალნი მისნი იგი დიაკუნისშვილი ყოვლითურთ სახლეულით მისით გაააზატეს, და შესწირეს პატიოსანსა და ცხოველს-მყოფელსა ჯუარის მონასტერსა სალხინებელად და საოხად მეფისა სვიმონისა. და არიან ანცა გორს დიაკუნისშვილები ყმანი ჯარის მონასტრისანი.

ხოლო გიორგიმ დაიპყრა ქართლი და მეფობდა კეთილად. ამისა შემდგომად შემოიყარნა ქართველნი და წარვიდა ლორესა ზედა. და აღიღო ციხე და დაიპყრა ლორე მეფემან გიორგი.

და ამას ჟამსა შინა მიიცვალა მპყრობელი იმერეთისა როსტომ, ქრისტეს აქეთ ჩქიდ; და არა დაშთა როსტომს ძე, ხოლო ჰყვა ნაშობი მწევლისა, რომელსა ეწოდა გიორგი, და ესე გააბატონეს იმერელთა.

ამავე ჟამთა მინა მოკუდა დადიანიცა მამია, და დაუშთა მას ძე

ერთი, სახელით ლევან. ესე იყო ნაშობი კახის ბატონის ასულის ნესტან-დარეჯანისა. ესე ლევან წარმოიყვანა კახმან ბატონმან ალექსანდრე, პაპამან მისმან, და აღზარდა კახეთს. ხოლო შემდგომად მამია დადიანისა ესე ლევან, ძე მისი, წარმოიყვანეს ოდიშართა და დასუეს დადიანად.

ამასვე ჟამთა შინა წარმოემართა ყაენი შააბაზ ალუბად ერ-ევნისა. მაშინ იწმო ყაენმან მეფე გიორგი და კახი ბატონი ალექსანდრე სპითა მათითა, და წარვიდეს. და რა მივიდენ, დიდად მოეწონა შააბაზს სპანი ქართველთა და კახთანი, და უბრძანა ყოველთავე სპათა მისთა იერიში ერევნის ციხისა. მაშინ სიმწუნე დიდი აჩუენეს ქართველთა უმეტეს ყიზილბაშთა და მივიდეს მენინავედ, და აღილეს ციხე ერევნისა. დადაიპყრა შააბაზ ერევანი და შეაყენა ციხესა შინა სპანი თვსნი. ხოლო სთხოვა შააბაზ მეფესა გიორგის ღორე და ციხე ღორისა, და შეუძნდა ფრიად. და რამეთუ არა ეძლო უარი შააბაზისა, და დაანება ღორე და დაიპყრა ციხე ღორისა შააბაზ. და შეაყენა სპანი თვსნი და მიიქცა სახიდ თვსად, რამეთუ იყო ყაენი შააბაზ კაცი მზაკუარი და აღსავეს ყოვლითავე სიბოროტითა. პირველად ესე წყალობა უყო მეფესა გიორგის. ერთგულობისა ნაცვლად მამისა თვსისა.

მაშინ წარმოვიდენ მეფე გიორგი და კახი ბატონი ალექსანდრე სამყოფსა თვსსა. და შემდგომად მცირედისა წარმოვიდეს ძენი კახის ბატონის ალექსანდრესი დავით და გიორგი და ესტუმრნეს მეფე გიორგის, მამიდას-შვილსა თვსსა. მაშინ მიეგებნეს წინა ავლაბარში მეფე გიორგი და განიხარეს ნახვა ურთიერთას. და წარმოუძღუა და დააყენა და ისტყუანა იგინი კეთილად, და უმზადა სერი დიდი, და იყოლხინობა და გამოჩუენება დიდი. და ესრეთ იყვნეს დღეთა რაოდენთამე. და მერმე კუალად შინაგან თვსსა მოაწვივნა იგინი. და წარვიდა დავით და რაოდენ[ნი]იმე კახნი იახლნეს თანა. ხოლო გიორგი მიზეზ ყო სნეულება ბევრთა ღვინისა სმათა მიერ და არა წარვიდა. მაშინ შეექცეს ღვინისა იგინი. ხოლო გიორგიმ, უმცირეს-

მან ძმამან დავითისამან, განიზრასა ზრახვა ბოროტი ძმისა თჳსისა დავითისთჳს, და ეგულებოდა ღალატად სიკუდილი მისი. ესე ბოროტი აღრჩევა გაანდო ერთგულთა ყმათა თჳსთა, რამეთუ იყო ესე გიორგი კაცი გამცემი და მოყუარე ყმათა. და იყვნენ კახნი უმრავლესნი ამის კერძო, და ერთგულნი დიდად.

ხოლო უხუცესი ძმა მისი დავით იყო კაცი კადნიერი და მრისხანე. ამისთჳსცა დიდად ერთგულ იყვნენ გიორგისა კახნი. მაშინ შემოიფიცა ერთგულნი ყმანი თჳსნი გიორგიმ, და დაასკუნეს ღალატად სიკუდილი დავითისა ღამესა მას, რამეთუ ეგულებოდათ ღვნითა მთვრალსა ღალატი დავითისი. და იმარჯუებდა ჟამსა აღსრულებად ძმისა მკლველებრთა გულის-სიტყუათა წარენყმედელთა სულისათა.

ხოლო იყო ვინმე მათ შინა მყოფი ღმრთის-მოყუარე კაცი ჩოლაყაშვილი. და ამან არა თავს იდგა დაფარვად საქმე ესე, არამედ წარვიდა და აუწყა დავითს ღალატი იგი მისთჳს განმზადებული. მაშინ დავით აღდგა მყის სერისა მისგან და წარმოვიდა. რამეთუ ვერ აგრძნა საქმე ესე მეფემან გიორგი, და მივიდა დავით კარავსა ძმისა თჳსისა გიორგისსა, და იხილა ძმა თჳსი აღჭურვილი კარავსა შინა. და რქუა დავით: „ძმაო, ვის ზედა აღჭურვილხარ, ანუ ვის ზედა მიმავალხარ ბრძოლად?“ ხოლო მან ვერა რაჲ სიტყუა უგო. და შეიპყრა იგი და მის თანა შეთქმულნიცა იგი კახნი და წარიყვანა იგი და პატიმარ ყო ციხესა შინა თორღასა, და თორმეტნი ყმანი მისნი ჭოეთის ციხიდან განდმოყარნა და დაჴოცნა, და თჳსი დაიპყრა კახეთი. და იქმნა ურჩ და წინააღმდეგომ მამისა თჳსისა ალექსანდრესი. რამეთუ მძლავრებით მიუღო კახეთი და თვთ დაიპყრა და იბატონა თუესა ექუსსა. და მერმე ურჩებისა მისთჳს ენია მსწრაფლ გულისწყრომა ღმრთისა და მოკუდა იგი. და შემდგომად კუალად იპყრა კახეთი ალექსანდრემ, და გამოიყვანა ძე თჳსი გიორგი პატიმარი ციხისაგან, და რამეთუ სხუა არღარა ჰყვა მე თჳნიერ მისსა.

ხოლო დავითს ესუა ცოლად ასული მუხრანის ბატონის აშოთანისა. და ესე იყო ღუანლ-მრავალი და სამგზის სანატრელი დედათა

შორის ახოვანი დედოფალი და მოწამე ყოვლად ქებული ქეთევან. და ამას დაუშთა დავითის მიერ ძე ერთი ყრმა მცირე თეიმურაზ. და ფრიად შიშნულ იყო და ზრუნვიდა ქეთევან მხოლოდ შობილისა ყრმისა მისისათჳს, ნუ უკუე ძკრი იწსენოს გიორგიმ, რომელ ყო ძკნად მის ზედა დავით. მისთჳსცა ქეთევან იწმია გონიერება კეთილი და წარგზავნა ძე თჳსი თეიმურაზ შაბაზ ყაენთანა. და წარჰყვა თანა შერმაზან ჩოლაყაშვილი.

ხოლო მივიდეს რა, დიდად პატივ-სცა შაბაზ, და ითჳსა ვითარცა ძე თჳსი, რამეთუ მაშინ დიდად წადიერ იყო შაბაზ და ღონეჰყოფდა დაპყრობად საქართველოსა. ხოლო ალექსანდრეს, მჰყრობელსა კახეთისასა, პირველ ოდესმე მიეცა ძე თჳსი კოსტანტინე შაბაზ ყაენისათჳს, და აღზარდა სჯულსა თჳსსა ზედა.

ესე კოსტანტინე წარმოგზავნა შაბაზ, და წარმოატანა თანა სპანი შირვანისა და ყარაბაღისანი. და ჴელითა კოსტანტინესითა წარმოუგზავნა მამასა მისსა ალექსანდრეს. ხალათი. მაშინ შაბაზ მზაკუარებითა თჳსითა აღჴურა და ამცნო კოსტანტინეს, ვითარმედ: „არღარავინ დაშთომილ არს სახლსა მამისა შენისასა თვნიერ შენსა, წარვედ და უღალატე მამასა შენსა და ძმასა შენსა და დაიპყარ შენთჳს კახეთი, და მეცა ვიყო თანაშემწედ შენდა, და მიიღო ჩემგან პატივი და ნყალობა ურიცხჳ“. ესე აცთუნა ბოროტმან მან, და წარმოგზავნა მკვლელად მამისა და ძმისა თჳსისა. ხოლო მან უბადრუკმან ირწმუნა განზრახვა ესე ბოროტი. ჰი, დიდი ესე უგუნურება, რამეთუ ვინ სადა იხილა თვნიერ სულელთა და ხელქმნილთა, რათამცა სარწმუნო იქმნა განზრახვათა მტერისათა.

მაშინ წარმოემართა კოსტანტინე. და რა მოინია საზღვართა კახეთისათა, მაშინ წარავლინა კაცი და მიუმცნო მამასა თჳსსა ალექსანდრეს, ვითარმედ: „წარმოვედ დასტურითა შაბაზისათა, რამეთუ ფრიად მსურის ხილვად შენდა“.

მაშინ ფრიად განიხარა ალექსანდრემ, და წარვიდა, და თანა წარიყვანა ძე თჳსი გიორგი, და მიეგებნეს წინა. იხილეს რაჲ ურთი-

ერთას, განიხარეს სიხარულითა დიდითა და განისუენეს მცირედ. მაშინ მიუძღუენა კოსტანტინემ ხალათი იგი, რომელი წარმოეცა შააბაზს ალექსანდრესთვის, და იყვნეს მუნ შუებით და სიხარულით.

ხოლო კოსტანტინეს აშფოთებდა ბოროტი იგი გულისთქმა, და აღდგა მკლველად მამისა თვისისა და ძმისა. დღესა ერთსა განაზრახნა სპანი იგი შირვანელნი და განიგულა წარწყმედა სული-სა თვისისა, და სიკუდილი მამისა და ძმისა თვისისა. მაშინ მიუწოდა ალექსანდრეს და გიორგის [...] გადამწერთა ანდერძი

წყალობითა ღ(ვ)თისათა სრულ იქმნა ქართლისა ცხოვრება ესე ჴელითა ჩემ უღირსისა მღდლისა ქალაქსა ტფილისისასა, ჯვარის საყდრის დეკანოზის იოანესითა, დედასა ზედა სვეტის ცხოვლისა-სა. რამეთუ ვიდრე აქამომდე აღენერათ, და ამისგან უსრულესი ქართლის ცხოვრება არსად იპოებოდა. ვითხოვ მხილველთაგან შენდობით მოხსენებასა, რამეთუ ფრიად დაუშუწრ და ვეცადე სიმა-რთლესა, ვითარცა თქვენცა იხილავთ: აპრილის თთვის 24, ქრისტეს აქეთ ც 1761. ქართულს ქრონიკონს უმთ.

ქ. სამი დედანი ვნახე. ამის მეტი არ ეწერა, და სიტყვანიცა და ლექსნიცა ესრეთ ეწერნეს. სხვა თუ არის სადმე მეტი და ან თვით ამისსავე ავქსონს ლექსსა და სიტყვას დაუწუნებო, თქვენ იცით და მან. მე შენდობილმცა ვიყო აღმწერი აღმომკითხავთაგან, ცოდ-ვილი ზაქარია, ძე დეკანოზისა, უღირსი მღდელი: აგვისტოს წელს ქრისტესით ჩ ღმა.

e. 286 m
2592/4

14006740
01020101033

35.989
4
9441363-28
6162-0170933